

HOTELS - DESIGN PRINCIPLES - in the Albanian Language

Authors: Bujar Q. Bajçinovci
Submitted: 26. August 2017
Published: 27. August 2017
Volume: 4
Issue: 3
Affiliation: University of Prishtina, Faculty of Civil Engineering and Architecture, Kosovo
Keywords: Architecture, Commercial Buildings, Hotels, Design Principles, Textbook, Monograph, Language: Albanian
DOI: 10.17160/josha.4.3.312

JOSHA

josha.org

**Journal of Science,
Humanities and Arts**

JOSHA is a service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content

---

HOTELS – DESIGN PRINCIPLES

This book is originally and especially dedicated to the students of Architecture Department of the University of Prishtina for Educational, and Not-for-profit purposes. Moreover. The monograph itself incorporates contemporary knowledge of the Tourism and Hotel Design Principles, followed by discussion, extracts, quotes and citations by various authors, as well as official government publications as the academic comparative references. Seeing the lack of literature in the field of Architecture, especially in Albanian language, I was inspired by the research and writing this monograph, which elaborates the field of Tourism and Hotel Design Principles. The book is a free and not-for-profit purposes, it is intended as basic literature of Master courses which I taught at University of Prishtina. In the monograph I have reflected my personal professional experience and literature review I have consulted so far. The monograph introduces the principles of design, the concept of understanding the design process, guided by philosophical and architectural creativity. There are eleven chapters, each chapter extensive explain and discuss issues related to the specific topic of Tourism and Hotel Design Principles.

**Prof.Ass.Dr. BUJAR BAJÇINOVI Dipl.Ing.Arch.
Faculty of Civil Engineering and Architecture
University of Prishtina, Kosovo**

Prishtinë 2017

Recensuës:

Prof.Dr. ISLAM FEJZA

Dr.Sc. Enver REXHA

Falënderim i posaqëm për recensuesit, që patën konsideratë për ta lexuar monografinë, të cilët më kanë ndihmuar gjatë shkruarjes dhe finalizimit të kësaj monografie. Konsiderojë se pa këtë kontribut, kjo monografi nuk do të ishte ashtu siq është.

Bujar Bajçinovci ©. Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0). This book is licensed under a (Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.) license. See the license for more details: You can share this book as long as you credit the author, and don't use for the commercial purposes, and do make it available to everyone else under the same terms.

Copyright, Autori/Author. Prof.Ass.Dr. Bujar Bajçinovci Inxh.Dipl.Ark. 2017.

Mësimdhënës, Katedra e Projektimit
Fakulteti i Ndërtimtarisë dhe Arkitekturës
Universiteti i Prishtinës
Korrik, 2017

Kopërtina: Bujar Bajçinovci

Foto: Hotel Bar - Marriott Desert Springs - Palm Desert, CA, (CC BY-2.0)

Licensed: Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Burimi: **Randy Heinitz**, 2011. <https://www.flickr.com/>, Lobby Lounge

---

HOTELET

PARIMET PROJEKTUESE

**MONOGRAFI SHKENCORE
NGA LEMIA E
PROJEKTIMIT ARKITEKTONIK – TURIZËM
HOTELET**

**Prof.Ass.Dr. BUJAR BAJÇINOVC I Ing.Dipl.Ark.
Prishtinë, 2017.**

PARATHËNIE

Kjo monografi fillimisht i'u dedikohet studentëve të Arkitekturës. Për më tepër, shpresoj që këtë libër ta gjejnë si udhëzues edhe profesionistët e lëmisë së Arkitekturës dhe Inxhinierisë së ndërtimit. Monografia në vete ngërthen njohurit bashkëkohore të lëmisë së projektimit të hoteleve. Duke u përcjellë me diskutim, ekstrakte, pjesë dhe citime nga autor të ndryshëm, si dhe publikime zyrtare qeveritare në cilësi të referencave krahasuese.

Duke parë mungesën e literaturës në lëminë e Arkitekturës, kjo monografi prezanton parimet e projektimit, konceptin e të kuptuarjes së procesit të projektimit të hoteleve, e udhëhequr nga standardet, rregulloret si dhe mendësisë filozofike e të krijuarit arkitektonik. Ky libër ka për qëllim të shërbejë si udhëzues praktik dhe shkencor në projektimin e hoteleve, konceptin e ndërtimit dhe të funksionalizimit. Fjala "hotel" në vetësi, do të thotë rezidencë, e huazuar nga gjuha Franceze pas revolucionit Amerikan në një përpjekje për të definuar sofistikimin e bujtinave të reja. Nga fillimi i përdorimit të këtyre bujtinave, të njëjtat shërbyen për nevoja të ndryshme të një shoqërie të zgjeruar me shpejtësi, duke ju përshtatur karakteristikave të banimit, kërkesave komerciale dhe industriale të përdorimit të këtyre hoteleve. Në atë kohë funksionet e një hoteli inkuadronin foajeun e madh, atriume, teatër, dyqane. Natyra e tyre konkurruese tregonte se hotelet ishin ndër ndërtesat e para në shumë qytete, të cilat kishin përfshirë teknologjitë më të reja, të tilla si: përdorimi i gazit, ndriçimi elektrik, ngrohjen qendrore, telefonët dhe ashensorët.

Monografia prezanton autonominë e të krijuarit arkitektonik shkencor, si proces kreativ i cili ngërthen në vete brendësinë e gjendjes mentale të çdo krijuesi. Autonomi e cila i jap të drejtë çdo individ të krijojë në të mirë të mbarë shoqërisë, si dhe mundësisë të implementimit në praktikë premisat e dëshiruara në arritje të kualitetit më të mirë të jetesës.

Prof.As.Dr. Bujar Bajçinovci Ing. Dipl. Ark.
Katedra e Projektimit
Fakulteti i Ndërtimtarisë dhe Arkitekturës
Universiteti i Prishtinës
Korrik, 2017

PËRMBAJTJA :

PROJEKTIMI I QËNDRUESHËM ARKITEKTONIK	1
PARATHËNIE	4
PËRMBAJTJA	5
SHKURTESAT	9
INDEKSI E FIGURAVE DHE TABELAVE	13
FALENDERIM	29
I : HYRJE	30
II : PËRKUFIZIMET THEMELORE	34
2.1 HOTELE BIZNESI	
2.2 HOTELE AEROPORTI	
2.3 HOTELE SUITE	
2.4 HOTELE-QËNDRIM I ZGJATUR	
2.5 APARTAMENTE NË SHËRBIM	
2.6 RESORT HOTELE	
2.7 HOTELE BED AND BREAKFAST	
2.8 HOTELE - RENT	
2.9 HOTELE KAZINO	
2.10 HOTELE PËR KONFERENCA - QENDRAT PËR KONVENTA	
2.11 HOTELE 7 YJESH	
2.12 HOLIZMI	
2.13 PM: PARTIKULAT	
2.14 ARKITEKTURA BIOKLIMATIKE	
2.15 OECD	
III : KRITERET DHE KLASIFIKIMI	38
3.1 MJEDISI SI NOCION I TË KUPTUARIT ARKITEKTONIK	
3.1.1 Struktura e popullsisë	
3.1.1.1 <i>Burimet e të dhënave</i>	
3.1.1.2 <i>Popullsia bazë</i>	
3.1.1.3 <i>Shtimi natyror</i>	
3.1.1.4 <i>Migrimi</i>	
3.1.1.5 <i>Rritja e përgjithshme</i>	
3.1.2 Veçoritë sociale	
3.1.3 Mjedisi dhe shoqëria	
3.2 SHËNDETI PUBLIK	
3.3 SFIDAT URBANE	
3.4 TURIZMI	
3.4.1 Rregullimi i punës në Kosovë	
3.5 KËRKESAT	
3.6 KRITERET E HOTELEVE - STANDARDET	
3.7 HOTELET LUKSOZE	

- 4.1 LOKACIONI - ORIENTIMI**
- 4.2 LËVIZJA**
- 4.3 ASHENSORËT DHE SHKALLËT**
  - 4.3.1 Inovimet e nevojshme
  - 4.3.2 Multi
  - 4.3.3 Shkallët
- 4.4 TRAJTA**
  - 4.5.1 Njësitë
  - 4.5.2 Zgjidhjet funksionale - shembuj
  - 4.5.3 Modelet – zonimi
  - 4.5.4 Sistemi konstruktiv – njësitë
  - 4.5.5 Pajisja e dhomave/njësive themelore
  - 4.5.6 Komunikimi i brendshëm funksional
  - 4.5.7 Standardet, sipërfaqet e nevojshme
  - 4.5.8 Standardet, kapaciteti
  - 4.5.9 Skemat funksionale organizative
  - 4.5.10 Trajta - Organizimi i njësive në vertikale
- 4.5 PARKINGJET NË HOTELE**
- 4.6 KUZHINA**
  - 4.6.1 Skema funksionale e hotelit me 5 Yje
  - 4.6.2 Skema teknologjike e kuzhinës së hotelit 5 Yje
  - 4.6.3 Skema funksionale, pishina - Spa. hotel 5 Yje
  - 4.6.4 Skema kompozicionale funksionale e hotelit në relacion - turizmi dhe mjedisi
  - 4.6.5 Restorani, dimensionet e nevojshme
- 4.7 STANDARDET DHE SHËRBIMET**
  - 4.7.1 Hoteli me 5 yje – kërkesat
  - 4.7.2 Tualeti në restorant – kërkesat
  - 4.7.3 Blloku i Kuzhinës – kërkesat
  - 4.7.4 Përgatitja e ushqimit – kërkesat
  - 4.7.5 Elementet e kuzhinës profesionale dhe dim.
  - 4.7.6 Zona e përpunimit dhe përgatitja e ushqimit
  - 4.7.7 Ambientet dhe pajisjet rekreative, akt. sportive
  - 4.7.8 Shërbimet, pajisjet rekreative, aktivitetet sportive
  - 4.7.9 Ambientet, aktivitete shoqërore dhe shër. të tjera
  - 4.7.10 Shërbimet, pajisjet, akt. sportive dhe shër.të tjera
  - 4.7.11 Blloku ushqimor, kuzhina distribuive
- 4.8 ATRIBUTET E PROJEKTIMIT TË QËNDRUESHËM TË HOTELEVE**
  - 4.8.1 Analizat në konkurrencë
  - 4.8.2 Nevojat e tregut dhe kërkesa

- 4.8.3 Ndërtimi dhe koncepti projektues
- 4.8.4 Veçoritë përkatëse të planifikimit
  - 4.8.4.1 *Komunikacioni - Qarkullimi*
  - 4.8.4.2 *Qendrat dhe zonat e aktiviteteve*
  - 4.8.4.3 *Sipërfaqet e hapura dhe peizazhi*
  - 4.8.4.4 *Serviset*
  - 4.8.4.5 *Ndikimet Bioklimatike*
  - 4.8.4.6 *Imazhi*
  - 4.8.4.7 *Ndërtimi*
  - 4.8.4.8 *Materialet*
- 4.8.5 Peizazhi
  - 4.8.5.1 *Qasja e projektimit të peizazhit*
  - 4.8.5.2 *Sipërfaqet e hapura*
  - 4.8.5.3 *Bimësia*
  - 4.8.5.4 *Shenjat dhe panelet e informacionit*
  - 4.8.5.5 *Ndriçimi*
- 4.8.6 Mirëmbajtja
- 4.9 TURIZMI DHE MJEDISI**
- 4.10 PARKU NACIONAL "MALI SHARR"**
- 4.11 SFIDAT ME TË CILAT PËRBALLET ARKITEKTURA**
- 4.12 AJRIMI**
- 4.13 KLIMATIZIMI**
- 4.14 VEÇORITË E MARKETINGUT NË ARKITEKTURËN E HOTELEVE**

V : RASTE STUDIMORE 138

- 5.1 HÔTEL DES INVALIDES
- 5.2 BLISS SURFER HOTEL
- 5.3 GRAND HOTEL PRISHTINË
- 5.4 ULQIN – HOTEL, KULLA E BALSHAJVE
- 5.5 TURIZMI NË DETIN JON
- 5.6 SHQIPËRIA DHE GREQIA
- 5.7 HOTELET NË KOMPLEKSIN E AEROPORTEVE
  - 5.7.1 Transporti ajror në Kosovë

VI : HOTELE JO TË RËNDOMTË 171

- 6.1 HOTEL, INTEL ZAANDAM, HOLANDË
- 6.2 HOTEL, SUN CRUISE RESORT & YACHT, KOREA JUGORE
- 6.3 9 ORË HOTEL, KAPSULË. KYOTO, JAPAN
- 6.4 SHERATON HUZHOU HOT SPRING RESORT, CHINA
- 6.5 ICE HOTEL. JUKKASJÄRVI, SUEDI
- 6.6 HOTEL NË SHPELLË, CAPPADOCIA, TURQI

VII : RIVITALIZIMI I HOTELIT 177

- 7.1 Rivitalizimi apo evolimi

VIII :	TURIZMI I QËNDRUESHËM	.....	180
	8.1	ZHVILLIMI I QENDRUESHËM DHE I INTEGRUAR I TURIZMIT	
IX :	STANDARDET PROJEKTUESE	.....	189
	9.1	ARTI I KUZHINËS	
	9.2	SIGURIA NGA ZJARRI	
X :	RESTORANET - VIZURAT	.....	190
	10.1	CALDERA, SANTORINI, GREQI	
	10.2	SHANGRI-LA, SYDNEY, AUSTRALI	
	10.3	THE ROCK, ZANZIBAR	
	10.4	ELOUNDA BEACH HOTEL & VILLAS. KRETË. GREQI	
	10.5	RESTORANE TË NDRYSHËM	
XI :	HIGJIENA	.....	202
	11.1	KERKESAT	
	11.2	BARAZIA GJINORE	
	LITERATURA	.....	210

SHKURTESAT - AKRONIMET

ACE:

Architect's Council of Europe. Këshilli i arkitektëve të Evropës, ACE, e themeluar në Treviso (Itali), më 11 maj 1990, duke bashkuar ish-Komitetin e arkitektëve të Evropës së bashkuar (CLAEU) dhe ish-Këshillin e arkitektëve Evropian (AZO). Struktura e punës së ACE është e konceptuar në atë mënyrë që ruan dhe siguron një nivel të lartë të efikasitetit në arkitekturë, në Bashkësinë Evropiane si dhe promovon politikat profesionale.

BIM:

Building information modeling. Është procesi i projektimit, krijimit dhe menaxhimit e të dhënave të ndërtimit, gjatë ciklit të jetës së saj. BIM përfshin paraqitjen e projekteve ndërtimore, gjenerimin e tyre në forma të caktuara që varen nga gjeometria e tyre, marrëdhëniet ndërmjet veti dhe atributet e elementeve përbërëse. Mjetet e BIM-it gjatë projektimit, mundësojnë gjenerimin e pakufishëm e pjesëve përbërëse të një projekti të ndërtimit, vizatimi i modelit, finalizimi i modeleve për prodhimin praktik me CAM.

CSU:

California State University. Një lider i edukimit të studentëve me cilësi të lartë. Me 23 kampuse, rreth 412.000 studentë, me 43.000 staf të fakultetit, më i madhi dhe më i gjithanshmi, gjithashtu edhe sistemi më i mirëfilltë universitar në vend (Shtetet e Bashkuara).

DAP:

Definiranje arhitektonskog prostora. Definimi i hapësirës arkitektonike. Hapësira është një nga termët më të hapura, sa që filozofia, të gjitha shkencat natyrore, shoqërore dhe artet, rishtazi e kanë vështirë për ta interpretuar. Hapësira është termi më i përgjithshëm që është i karakterizuar nga: gjithanshmëria, përjetësia, dimensionaliteti. Andaj, hapësira është e gjitha që është, çfarë ishte dhe çfarë do të jetë.

LEED:

Leadership in Energy and Environmental Design. Është një standard-certifikim i njohur ndërkombëtarisht i "ndërtesave të gjelbërta", vlerëson dhe njeh certifikimin e palës së tretë që një ndërtesë ose një komunitet është projektuar dhe ndërtuar duke përdorur strategjitë me qëllim për të përmirësuar performancën, si: kursimi i energjisë, efikasitetin e përdorimit të ujit, zvogëlimi i emetimeve të CO₂, përmirësimi i komfortit të brendshëm, menaxhimi i resurseve dhe në vëmendje të veçantë ndaj ndikimeve të tyre. Standard i themeluar nga *U.S. Green Building Council*.

OECD:

Organisation for Economic Co-operation and Development. Organizata për Bashkëpunim Ekonomik dhe Zhvillim. Krijimi i ka rrënjët në rrënojat e Evropës pas Luftës së Dytë Botërore. Udhëheqësit evropianë kanë kuptuar se mënyra më e mirë për të siguruar paqe të qëndrueshme, është duke theksuar bashkëpunimin dhe rinovimin. Sot, organizata ka 34 vende anëtare në mbarë botën, ku të gjithë anëtarët janë të hapura në identifikimin e problemeve, diskutimeve, analizave dhe promovimi i politikave në shtetet anëtare.

DB, Design-Build:

Projekt-ndërtimi, metodë në ofrimin e projektit i cili është duke u përdorur në industrinë e ndërtimit. Kjo është një metodë e dorëzimit të projektit në të cilin, projektimi - ndërtimi shërbime të kontraktuara në një njësi të vetme të njohur si kontratë projekt-ndërtim.

QALY

Quality Adjusted Life Years. Një njësi matëse që kombinon vdekshmërinë dhe përmirësimet në cilësinë e jetës . Llogaritet (koeficienti 1-100) duke matur vitet totale të humbura për shkak të një sëmundjeje ose të fituar nga trajtimi mjekësor.

RIBA:

The Royal Institute of British Architects. Instituti Mbretëror i Arkitektëve Britanikë, një pionier në projektimin e ndërtesave më të mira, komunitete dhe mjedisit nëpërmjet arkitekturës. Ofrojnë standarde, trajnime, mbështetja dhe njohja në Mbretërinë e Bashkuar dhe jashtë vendit. Me qeverinë (UK), bashkëpunojnë duke përmirësuar cilësinë e projektimit e ndërtesat publike, shtëpive të reja të banimit dhe komuniteteve të reja.

USGBC:

U.S. Green Building Council. Këshilli Green Building SHBA është një organizatë që promovon qëndrueshmërinë në projektimin, ndërtimin dhe funksionimin e ndërtesave. Organizata ka më shumë se 18.500 anëtarë nga të gjitha sektorët e ndërtimit.

WHO:

World Health Organisation. Organizata Botërore e Shëndetësisë. Është një agjenci e specializuar e Kombeve të Bashkuara me përgjegjësi parësore për çështje të shëndetit ndërkombëtar dhe shëndetit publik. Kjo organizatë e cila numëron 191 vende të botës shkëmben dijet dhe përvojën e saj me synimin për të bërë të mundur shëndetin nga të gjithë qytetarët. Qendra është në Gjenevë.

INDEKSI I SHKURTESAVE

AER	Agjencioni Evropian për Rindërtim
AMMK	Agjencia për Mbrojtjen e Mjedisit të Kosovës
ASK	Agjencia e Statistikave të Kosovës
BE	Bashkimi Evropian
ESK	Enti i Statistikave të Kosovës
IHMK	Instituti Hidrometeorologjik i Kosovës
IKSHPK	Instituti Kombëtar i Shëndetësisë Publike të Kosovës
KEK	Korporata Energjetike e Kosovës
KUR	Kompania e Ujësjetësve Rajonal
KK	Kuvendi Komunal
MEF	Ministria e Financave
MMPH	Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor
OSBE	Organizata për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë
PKVM	Plani i Kosovës për Veprim në Mjedis
PPU	Plani i Përgjithshëm Urbanistik
UA	Udhëzim Administrativ
UNMIK	Misioni i Kombeve të Bashkuara në Kosovë
VMV	Vlerat Mesatare Vjetore
VNM	Vlerësimi i Ndikimit në Mjedis

INDEKSI I FIGURAVE - TABELAVE

FOTOGRAFITË:**Figura 1.** Burj Al Arab - Sunset

(Burimi): mattharvey1, 2015. E licensuar nga Creative Commons Attribution-NoDerivs 2.0 Generic.

Figura 2. Tahiti, Resorts. Four Seasons Bora Bora

(Burimi): Roderick Eime, 2007. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic.

Figura 3. Hampshire Hotel Façade. Groningen - the Netherlands

(Burimi): Bert Kaufmann, 2010. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic.

Figura 4. Hotel Hafnarfjordur, Reykjavik

(Burimi): Helgi Halldórsson, 2010. E licensuar nga Creative Commons Attribution-ShareAlike 2.0 Generic.

Figura 5. Bioclimatic Architecture. Libraria nazionale Singapur. Ken Yeang

(Burimi): Jonathan Choe, 2010. E licensuar nga Creative Commons Attribution NoDerivs 2.0 Generic.

Figura 6. Numri i vizitorëve të huaj sipas shteteve të prejardhjes 2008 - 2012

(Burimi): Agjencia e Statistikave të Kosovës, 2013. Profili i Sektorit të Turizmit, 2014. MTI

Figura 7. Shpërndarja e bizneseve sipas madhësisë

(Burimi): Agjencia e Statistikave të Kosovës, 2013. Profili i Sektorit të Turizmit, 2014. MTI

Figura 8. Qëndrimet me fjetje të vizitorëve të huaj sipas shteteve, 2008 - 2012

(Burimi): Agjencia e Statistikave të Kosovës, 2013. Profili i Sektorit të Turizmit, 2014. MTI

Figura 9. Lëvizjet e vizitorëve dhe netët e qëndrimit, TM1 2008 -TM 4 2014

(Burimi): Agjencia e Statistikave të Kosovës, 2013. Profili i Sektorit të Turizmit, 2014. MTI

Figura 10. Nishiyama Onsen Keiunkan, Japoni

(Burimi): <http://www.keiunkan.co.jp/en/>. 2015

Figura 11. Nishiyama Onsen Keiunkan, Japoni

(Burimi): <http://www.shopswindows.com/travel-and-leisure/better-with-age-the-oldest-hotels-in-the-world-nishiyama-onsen-keiunkan-hayakawa-yamanashi-japan/>. 2015

Figura 12. Nishiyama Onsen Keiunkan, Japoni

(Burimi): <https://www.thrillist.com/travel/nation/17-of-the-oldest-hotels-in-the-world-nishiyama-onsen-keiunkan-tops-our-list>. 2015

Figura 13. Anëtarët e bashkimit hotelstars. EU

(Burimi): <http://www.hotelstars.eu/>. 2015

Figura 14. Wynn Las Vegas Resort and Country Club. Nevada*(Burimi): Wolfgang Staudt, 2006. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic.***Figura 15.** Sheraton Kauai Resort. Hawaii*(Burimi): Roderick Eime, 2013. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic.***Figura 16.** Hotel Hesperia, përballë Guggenheim, Bilbao Spain*(Burimi): Lauren Manning, 2008. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic***Figura 17.** Skema kompozicionale e përmbajtjeve të hoteleve*(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.***Figura 18.** Suitë Presidenciale, Presidential Suite - 35A.*(Burimi): Alan Light, 2015. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic.***Figura 19.** Prishtina natën. Hoteli Grand*(Burimi): https://www.rks-gov.net/en-US/Foto/prishtina_naten.jpg***Figura 20.** Prishtina natën. Arbëri*(Burimi): Valbona, 2013. E licensuar nga Creative Commons Attribution ShareAlike 3.0 Unported.***Figura 21.** Prishtina, Swiss Diamond, Hoteli*(Burimi): Imagery ©2016 Google, Map data ©2016 Google.***Figura 22.** Prishtina, Swiss Diamond, Hoteli*(Burimi): <http://sdhprishtina.com/uploads/Exterior%20Day.jpg>.***Figura 23.** Skema funksionale-zonat, hoteli*(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.***Figura 24.** Skema funksionale. Hoteli, komunikimi brenda ansambilit*(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.***Figura 25.** Skema funksionale. Hoteli, komunikimi foajeu, ashensorët*(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.***Figura 26.** Skema funksionale. Komunikimi, recepsioni dhe kontrolla vizuale*(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.***Figura 27.** Skema funksionale. Ashensorët, komunikimi brenda ndërtesës*(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.***Figura 28.** Ashensorët e së ardhmes*(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2015.***Figura 29.** Ashensorët e së ardhmes*(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2015.***Figura 30.** Skema funksionale. Ashensorët, komunikimi brenda ndërtesës*(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.*

Figura 31. Skema funksionale. Ashensorët, komunikimi brenda ndërtesës
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Figura 32. Tërësia funksionale, zonat projektuese
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Figura 33. Ashensorët, dimensionet e nevojshme
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017.

Figura 34. Komunikimi brenda ndërtesës, dimensionet minimale
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017.

Figura 35. Ashensorët e së ardhmes. Struktura arkitektonike të pamvarura nga transporti klasik vertikal
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017.

Figura 36. Mega Struktura urbane të pamvarura nga transporti klasik vertikal
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017.

Figura 37. Shkallët, komunikimi brenda hotelit
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Figura 38. Shkallët në Grand hotel Velázquez
(Burimi): cr4ft3d sh4p3, 2005. E licensuar nga Creative Commons Attribution ShareAlike 2.0 Generic.

Figura 39. Shkallët, dimensionet minimale
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017.

Figura 40. Skema organizative shkallët dhe ashënsorët tek hotelet
(Burimi): E përkthyer. Udhëzues i Planifikimit dhe i projektimit të zonave për turizmin në Mal të Zi, 2015.

Figura 41. Trajta dhe pozita e shkallëve - ashënsorëve tek hotelet
(Burimi): Udhëzues i Planifikimit dhe i projektimit të zonave për turizmin në Mal të Zi, 2015.

Figura 42. Trajtat e mundshme. Hoteli.
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Figura 43. Trajtat e mundshme. Hoteli, celulat në vargje, dhomat/njësitë.
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Figura 44. Trajtat e mundshme. Hoteli, celulat në vargje, dhomat.
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Figura 45. Njësitë banimore. Hoteli, dhomat
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Figura 46. Njësitë banimore. Hoteli, dhomat
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016

Figura 47. Njësitë banimore. Hoteli, Perna, Orebiq. Kroaci
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017.

Figura 48. Varietete të mundshme kompozicionale
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017.

Figura 49. Varietete të mundshme kompozicionale
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017.

Figura 50. Varietete të mundshme kompozicionale
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017.

Figura 51. Varietete të mundshme kompozicionale
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017.

Figura 52. Variacionet, trajtat. Kompozicioni i sipërfaqeve horizontale.
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017.

Figura 53. Variacionet, trajtat. Kompozicioni i volumenëve në hapësirë
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017.

Figura 54. Etazha karakteristike, Hoteli.
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017.

Figura 55. Etazha karakteristike, Hoteli.
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017.

Figura 56. Konstruksioni, modulet konstruktive dhe projektuese
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016

Figura 57. Etazha teknike. Mezanini
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016

Figura 58. Pajisja e dhomave/njësive themelore, dhoma njëkrevatshe tek hotelet
(Burimi): E përkthyer, Udhëzues i Planifikimit dhe i projektimit të zonave për turizëm në Mal të Zi, 2015.

Figura 59. Pajisja e dhomave/njësive themelore, dhoma dykrevatshe tek hotelet
(Burimi): E përkthyer, Udhëzues i Planifikimit dhe i projektimit të zonave për turizëm në Mal të Zi, 2015.

Figura 60. Komunikimi, dhomat, dimensionimi
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017.

Figura 61. Komunikimi, dhomat, dimensionimi
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017.

Figura 62. Komunikimi, dhomat, dimensionimi
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017.

Figura 63. Komunikimi, dhomat, dimensionet minimale
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Figura 64. Njësitë, dhomat. Projektimi në parim
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Figura 65. Shqipëri, akomodimi në shifra

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016

Figura 66. Skemat funksionale organizative të hotelit

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016

Figura 67. Skemat funksionale organizative të hotelit

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016

Figura 68. Organizimi i njësive banuese në vertikale, Hoteli

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Figura 69. Organizimi i njësive banuese në vertikale, Hoteli

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Figura 70. Organizimi i njësive banuese në vertikale, Hoteli

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Figura 71 Vendparkimi, dimensionet minimale

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017.

Figura 72. Parkingjet në kënd, dimensionet minimale

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017.

Figura 73. Skema funksionale e hotelit me 5 Yje.

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Figura 74. Skema funksionale e kuzhinës qendrore. Hoteli me 5 Yje.

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Figura 75. Skema funksionale, pishina dhe Spa në hotel me 5 Yje.

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Figura 76. Skema kompozicionale funksionale, turizmi dhe mjedisi

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Figura 77. Fshati Popeye, Malta

(Burimi): Tobias Scheck, 2014. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Figura 78. Relacioni funksional, hotelieria, deti dhe gjelbrimi

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Figura 79. Huacachina Peru

(Burimi): Christopher Crouzet, 2014. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Figura 80. Relacioni funksional, hotelieria, uji dhe shkretëtira

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Figura 81. Kuzhina e një hoteli, kushtet higjienike

(Burimi): Customer Brochure. Electrolux. 2015.

Figura 82. Skema funksionale organizative e hotelit

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Figura 83. Restorani, dimensionet e nevojshme për tavolina

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017.

Figura 84. Restoranti, dimensionet e nevojshme për tavolina

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017.

Figura 85. Kuzhinë e hapur, New York Grill, Park Hyatt Tokyo

(Burimi): Jun Seita, 2013. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic.

Figura 86. Kuzhina, lartësitë e nevojshme dhe minimale.

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017.

Figura 87. Elementet e kuzhinës profesionale dhe dimensionet

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017.

Figura 88. Elementet e kuzhinës profesionale dhe dimensionet

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017.

Figura 89. Elementet e kuzhinës profesionale dhe dimensionet

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017.

Figura 90. Elementet e kuzhinës profesionale dhe dimensionet

(Burimi): Greg Hahn, 2008. E Licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Figura 91. Këndi i ëmbëlsirave, Marina Bay Sands. Singapore

(Burimi): chinnian, 2010. E licensuar nga Creative Commons Attribution ShareAlike 2.0 Generic

Figura 92. Blloku ushqimor, për nevojat e TMK. Kuzhinë qendrore dhe restorant.

(Burimi): Autor, Bujar Bajçinovci, 2004.

Figura 93. Kuzhinë doracake

(Burimi): Customer Brochure. Electrolux. 2015.

Figura 94. Koloriti i ushqimit. Shija e Meksikos.

(Burimi): Armando Aguayo Rivera, 2012. E licensuar nga Creative Commons Attribution ShareAlike 2.0 Generic

Figura 95. Analiza funksionale arkitektonike, koncepti

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Figura 96. Dimri, klima në Prevallë

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2014.

Figura 97. Dimri, turizmi në Prevallë

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2014.

Figura 98. Dimri, klima në Brezovicë

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2008.

Figura 99. Shtigjet e skijimit, Brezovicë

(Burimi): MMPH/AMMK – Instituti për Planifikim Hapësinor, 2013. Parku Kombëtar “Sharri” Plani Hap.

Figura 100. Veçoritë Bioklimatike, ndikimi në turizëm

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Figura 101. Temperaturat mesatare mujore, Sharr.

(Burimi): MMPH/AMMK – Instituti për Planifikim Hapësinor, 2013. Parku Kombëtar “Sharri” Plani Hap.

Figura 102. Zona dhe harta e regjionit, Sharr.

(Burimi): MMPH/AMMK – Instituti për Planifikim Hapësinor, 2013. Parku Kombëtar “Sharri” Plani Hap.

Figura 103. Veçoritë Bioklimatike. Projektimi arkitektonik

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Figura 104. Vitruvius, modelet kryesore gjatë projektimit

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2015.

Figura 105. Manhattan, New York

(Burimi): John Cunniff, 2015. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Figura 106. PWC Ndërtesa, 41 & Madison

(Burimi): Mark Morgan, 2009. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Figura 107. Partenoni, Athinë

(Burimi): Andrew Baldwin, 2010. E licensuar nga Creative Commons Attribution ShareAlike 2.0 Generic

Figura 108. Baza e kompleksit. Hôtel des Invalides

(Burimi): Paris 16, 2014. Creative Commons Attribution-Share Alike 4.0 International

Figura 109. Pamja e kompleksit. Hôtel des Invalides

(Burimi): Cristian Bortes, 2011. E licensuar nga Creative Commons Attribution Attribution 2.0. Generic

Figura 110. Pamja Jugore. Hôtel des Invalides

(Burimi): Thesupermat, 2011. E licensuar nga Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0 Unported

Figura 111. Hyrja kryesore. Hôtel des Invalides

(Burimi): Jebulon, 2010. Public Domain CO

Figura 112. Pamja Jugore. Hôtel des Invalides

(Burimi): Taxiarchos228, 2010. E licensuar nga Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0 Unported

Figura 113. Katedralja. Hôtel des Invalides

(Burimi): Velvet, 2014. E licensuar nga Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0 Unported

Figura 114. Katedralja. Hôtel des Invalides

(Burimi): Daniel Vorndran / DXR, 2014. E licensuar nga Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0 Unported

Figura 115. “Ndjenja e valëve” - Lobby, Bliss Surfer Hotel. Bali, Indonesia

(Burimi): Bliss Surfer Hotel, pressroom/press-bliss.pdf. 2015

Figura 116. “Ndjenja e valëve – Refleksology”, Bliss Surfer Hotel. Bali, Indonesia
(Burimi): Bliss Surfer Hotel, *pressroom/press-bliss.pdf*. 2015

Figura 117. Hoteli Grand, Prishtinë
(Burimi): Hizhdripi-Gimi, 2005. E licensuar nga Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0 Unported

Figura 118. Hoteli Grand, Prishtinë
(Burimi): Kristoferb, 2010. E licensuar nga Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0 Unported

Figura 119. Hoteli Grand, Prishtinë
(Burimi): Kristoferb, 2010. E licensuar nga Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0 Unported

Figura 120. Hoteli Grand, Prishtinë
(Burimi): Kristoferb, 2010. E licensuar nga Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0 Unported

Figura 121. Lokacioni, Hoteli Grand, Prishtinë
(Burimi): Imagery ©2016 Google, Map data ©2016 Google

Figura 122. Hoteli Grand
(Burimi): Suhel Ahmeti, *Photo Sphere - Oct 2015*. Image capture: Oct 2015

Figura 123. Hoteli Grand
(Burimi): khrawlings, 2009. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Figura 124. Hoteli Grand, e reja dhe e vjetra!?
(Burimi): Quinn Dombrowski, 2010. E licensuar nga Creative Commons Attribution ShareAlike 2.0 Generic

Figura 125. Hoteli Grand, e reja dhe e vjetra!?
(Burimi): Quinn Dombrowski, 2010. E licensuar nga Creative Commons Attribution ShareAlike 2.0 Generic

Figura 126. Ulqini. Hyrja në kala nga Lindja
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2012.

Figura 127. Ulqini. Kulla e Balshajve, hotel.
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2012.

Figura 128. Ulqini. Kulla e Balshajve, hotel.
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2012

Figura 129. Ulqini. Hoteli Kalaja, 2016.
(Burimi): Imagery ©2016 Google, Map data ©2016 Google

Figura 130. Ulqini. Kulla e Balshajve, hotel.
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2012

Figura 131. Ulqini. Kulla e Balshajve, hotel.
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2012.

Figura 132. Ulqini, plazha natën. Kompozicioni i ansamblit turistik
(Burimi): Jason Rogers, 2009. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Figura 133. Ulqini. Kulla e Balshajve, dhomat.

(Burimi): <http://www.hotel-dvoribalsica-montenegro.com/en/page/gallery>. 2015

Figura 134. Ulqini. Kulla e Balshajve, restorani.

(Burimi): <http://www.hotel-dvoribalsica-montenegro.com/en/page/gallery>. 2015

Figura 135. Ulqini. Struktura urbane turistike

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Figura 136. Ulqini. Villa, akcent nga struktura e turizmit lokal

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Figura 137. Ulqini. Vizurat nga struktura urbane e turizmit lokal

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Figura 138. Ulqini. Villa, akcent nga struktura e turizmit lokal

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016

Figura 139. Ulqini. Restorani në plazhin Kopakabana, vizurat dhe struktura

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016

Figura 140. Ulqini. Morfologjia urbane turistike, mjedisi dhe arkitektura

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016

Figura 141. Ulqini. Harmonia urbane turistike, e vjetra në ofertë të re turistike.

Kulla e Balshajve, apartamentet e Venedikut

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016

Figura 142. Ksamil

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017

Figura 143. Akcent në interpretimin e komunikimit vertikal, Vila Adriatika, Ksamil

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017

Figura 144. Plazhët e Ksamilit

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017

Figura 145. Plazhët e Ksamilit

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016

Figura 146. Turistët në plazhët e Ksamilit

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016

Figura 147. Natyra në plazhët e Ksamilit

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016

Figura 148. Gjirokastra. BabaMeto Hostel.

(Burimi): SarahTz, 2014. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Figura 149. Santorini. Greece. Struktura urbane.

(Burimi): Mstyslav Chernov, 2008. E licensuar nga Commons Attribution ShareAlike 3.0 Unported

Figura 150. Aeroporti, situacioni në kontekst të ngushtë, zgjidhja kompozicionale
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017

Figura 151. Ndarja funksionale organizative e ndërtesës kryesore - terminali
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Figura 152. Aeroporti zgjidhja funksionale - kompozicionale
(Burimi): E përpunuar, Bujar Bajçinovci, 2016. AMC Passenger Terminal Guide, 2011. SHBA

Figura 153. Numri i fluturimeve sipas tremujorëve, të dhënat në mijë
(Burimi): Aeroporti i Kosovës. Agjencia e Statistikave të Kosovës. Statistikat e transportit dhe Telekomunikacionit TM4 – 2015

Figura 154. Numri i pasagjerëve sipas tremujorëve, të dhënat në mijë
(Burimi): Aeroporti i Kosovës. Agjencia e Statistikave të Kosovës.

Figura 155. Numri mesatar i udhëtarëve në një fluturim, 2005-2014.
(Burimi): Aeroporti i Kosovës. Agjencia e Statistikave të Kosovës.

Figura 156. Hotel "Inntel Zaandam"
(Burimi): Chajm Guski, 2015. E licensuar nga Creative Commons Attribution ShareAlike 2.0 Generic

Figura 157. Korea-Gangneung-Jeongdongjin-Sun Cruise Hotel
(Burimi): parhessiates, 2007. E licensuar nga Creative Commons Attribution ShareAlike 2.0 Generic

Figura 158. 9 Orë kapsulë, Hotel. Kyoto, Japan
(Burimi): Courtesy of Imgur, 2016. <https://imgur.com/a/v7JNl>

Figura 159. 9 Orë kapsulë, Hotel. Kyoto, Japan
(Burimi): Courtesy of Imgur, 2016. <https://imgur.com/a/v7JNl>

Figura 160. Sheraton Huzhou Hot Spring Resort
(Burimi): John Voo, 2016. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Figura 161. Sheraton Huzhou Hot Spring Resort
(Burimi): <http://www.traveller.com.au/building-interest-2v8ch>. 2016.

Figura 162. Ice Hotel dhoma, Jukkasjärvi. Sweden
(Burimi): Gerard McGovern, 2008. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Figura 163. Ice Hotel kisha, Jukkasjärvi. Sweden
(Burimi): bjaglin, 2007. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Figura 164. Cave hotels of Cappadocia, Turkey
(Burimi): Dan Marino, 2014. E licensuar nga Creative Commons Attribution-NoDerivs 2.0 Generic

Figura 165. Cave hotels of Cappadocia, Turkey
(Burimi): Dan Marino, 2014. E licensuar nga Creative Commons Attribution-NoDerivs 2.0 Generic

Figura 166. Cave hotels of Cappadocia, Turkey
(Burimi): Dan Marino, 2014. E licensuar nga Creative Commons Attribution-NoDerivs 2.0 Generic

Figura 167. Hotel Rendezvous Courtyard – Singapor

(Burimi): William Cho, 2009. E licensuar nga Creative Commons Attribution-ShareAlike 2.0 Generic

Figura 168. Kulla e Balshajve

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017

Figura 169. Struktura kompozicionale turistike e kalasë së Ulqinit

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017

Figura 170. Realiteti i Ajsbergut, në procesin e projektimit.

(Burimi): Bujar Bajçinovc, 2015.

Figura 171. Kuzhinat komerciale

(Burimi): Emirates Kitchen Equipment, EKE. 2015.

Figura 172. Plani i evakuimit në Hotel.

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Figura 173. Plan diagrami i veprimit në rast rreziku, skemë algoritmi

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Figura 174. Diagrami i tavolinave, zonat shërbyese në restorant.

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Figura 175. Asiate, Mandarin Oriental, New York

(Burimi): Kathy YL Chan, 2014. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Figura 176. Fira, natën. Santorini. Greqi

(Burimi): Aurimas, 2009. E licensuar nga Creative Commons Attribution ShareAlike 2.0 Generic

Figura 177. Fira, natën. Santorini. Greqi

(Burimi): Gabriela Fab, 2014. E licensuar nga Creative Commons Attribution ShareAlike 2.0 Generic

Figura 178. Cafe Mix gafore Singapori. Shangri-La, Sydney. Australi

(Burimi): insatiablemunch, 2015. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Figura 179. Pamje nga Shangri-La, Sydney. Australi

(Burimi): DGriebeling, 2014. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Figura 180. Rock restoranti, Zanzibar

(Burimi): Rod Waddington, 2012. E licensuar nga Creative Commons Attribution ShareAlike 2.0 Generic

Figura 181. Rock restoranti, Zanzibar

(Burimi): Rod Waddington, 2012. E licensuar nga Creative Commons Attribution ShareAlike 2.0 Generic

Figura 182. Veghera bar, natën. Elounda Beach Hotel & Villas

(Burimi): Katja Hasselkus, 2014. Public Domain Mark 1.0

Figura 183. Veghera jetty bar, natën. Elounda Beach Hotel & Villas

(Burimi): Katja Hasselkus, 2014. Public Domain Mark 1.0

Figura 184. Enterieri, A Cevicheria. Portugali

(Burimi): Comer o Mundo, 2014. E licensuar nga Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0 International

Figura 185. Enterieri, Chateau Castigno Assignan

(Burimi): Albertopedrini, 2015. E licensuar nga Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0 International

Figura 186. Seri Angkasa Restoranti, Kedah Malaysia

(Burimi): Elviz Low, 2012. E licensuar nga Creative Commons Attribution ShareAlike 2.0 Generic

Figura 187. Star Vista Restoranti, Singapur

(Burimi): Erwin Soo, 2013. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Figura 188. Pangkor Laut Resort, Malejzi

(Burimi): Phalinn Ooi, 2012. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Figura 189. Le Roof, Caledonia e Re

(Burimi): Michael Coghlan, 2015. E licensuar nga Creative Commons Attribution ShareAlike 2.0 Generic

Figura 190. Lokal polifunksional, Etiopi

(Burimi): SarahTz, 2015. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Figura 191. Koloriti në Restoran , Etiopi

(Burimi): SarahTz, 2015. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Figura 192. Vizurat bregdetare, Dubrovnik. kroaci

(Burimi): SarahTz, 2014. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Figura 193. Ushqim në kalim, fruta deti. Milazzo, Sicili

(Burimi): SarahTz, 2015. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Figura 194. Venetian Macao Resort Hotel, Makao.

(Burimi): Dennis Wong, 2009. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Figura 195. Nhow, Hotel. Berlin

(Burimi): K.H.Reichert, 2015. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Figura 196. ZEN Banjo, Stackelberg Hotel Tallinn

(Burimi): Unique Hotels, 2009. E licensuar nga Creative Commons Attribution ShareAlike 2.0 Generic

Figura 197. Tualeti

(Burimi): Andrew Woodvine, 2010. E licensuar nga Creative Commons Attribution ShareAlike 2.0 Generic

Figura 198. Një shembull planimetrie të tualetit, afërsisht: 12 m² për njësi harxhuese

(Burimi): Federal Aviation Administration, 2015. ACRP, report 130. USA

Figura 199. Planimetria e tualetit

(Burimi): Federal Aviation Administration, 2015. ACRP, report 130. USA

Figura 200. Tualet Holiday Inn Express San José Airport. Costa Rica

(Burimi): Holiday Inn Express, 2014. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Figura 201. Tualet Junior Suites with Lake view

(Burimi): Hotel de la Paix Genève, 2012. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Figura 202. Tara Angkor Hotel. Kamboxhia

(Burimi): Tara Angkor Hotel, 2012. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Figura 203. TualetAir New Zealand Business lounge, Sidnej

(Burimi): jeaneem, 2006. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Figura 204. Pisoarët në Oakland Airport

(Burimi): D Coetzee, 2012. E licensuar nga Public Domain CC0 1.0

Figura 205. Tualet në aeroportin Narita, Tokio.

(Burimi): Jorge Cortell, 2008. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Figura 206. Tualet për Të gjithë

(Burimi): Jess Andrews, 2015. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

TABELAT:

Tabela 1. Popullsia e Kosovës dhe shtimi natyror për vitin 2014, nivel i komunave.
(Burimi): Agjencia e Statistikave të Kosovës. *Popullsia e Kosovës 2014*. 2015.

Tabela 2. Lëvizja e numrit të përgjithshëm të popullsisë në Kosovë. 1948-1981.
(Burimi): Ministria e mjedisit dhe planifikimit hapësinor. *Raport, Gjendja e ujërave në Kosovë*. 2010.

Tabela 3. Numri i vizitorëve (Ven. dhe Jasht.) dhe netë qëndrimit të tyre, 2008 - 2014
(Burimi): Agjencia e Statistikave të Kosovës. *Statistikat e Hotelerisë (TM4 – 2014)*. 2015.

Tabela 4. Shfrytëzimi i Kapaciteteve Hoteliere në Kosovë, të anketuarë në (%)
(Burimi): Agjencia e Statistikave të Kosovës. *Statistikat e Hotelerisë (TM4 – 2014)*. 2015.

Tabela 5. Numri i vizitorëve (Ven. dhe Jasht.) netëqëndrimi, TM1 2008 – TM 4 2014
(Burimi): Agjencia e Statistikave të Kosovës. *Statistikat e Hotelerisë (TM4 – 2014)*. 2015.

Tabela 6. Numri i vizitorëve të jashtëm, TM 4 2012, TM4 2013 dhe TM 4 2014.
(Burimi): Agjencia e Statistikave të Kosovës. *Statistikat e Hotelerisë (TM4 – 2014)*. 2015.

Tabela 7. Numri i vizitorëve të jashtëm dhe netëqëndrimet, 2008 - 2014

Tabela 8. Dhomat, sipërfaqet e nevojshme sipas standardit
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Tabela 9. Hoteli, sipërfaqet e nevojshme sipas standardit
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Tabela 10. Hoteli, sipërfaqet e nevojshme sipas standardit për 1 ulëse/m²
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Tabela 11. Indeksi i Konkurrueshmërisë, Travel & Tourism 2009. Korniza Ligjore, Burimet njerëzore, kulturore, natyrore, Mjedisi i biznesit dhe infrastruktura
(Burimi): *The Travel & Tourism Competitiveness Report 2009. World Economic Forum. 2009*

Tabela 12. Indeksi i Konkurrueshmërisë, T&T 2009.
(Burimi): *The Travel & Tourism Competitiveness Report 2009. World Economic Forum. 2009*

Tabela 13. Indeksi i Konkurrueshmërisë, T&T 2009. Resurset, njerzore, kulturore, natyrore
(Burimi): *The Travel & Tourism Competitiveness Report 2009. World Economic Forum. 2009*

Tabela 14. Shtigjet e skijimit, Brezovicë
(Burimi): MMPH/AMMK – Instituti për Planifikim Hapësinor, 2013. *Parku Kombëtar "Sharri" Plani Hap.*

Tabela 15. Sasitë e CO₂, avullit të ujit dhe të nxehtësisë që i liron njeriu brenda orës
(Burimi): Krasniqi, F., Selimaj, R., Malsiu, I.(2004). *Instalimet Makinerike. Universiteti i Prishtinës.*

Tabela 16. Sipërfaqet e nevojshme për njësi banimi
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Tabela 17. Numri i vendeve të parkimit për dhomë

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Tabela 18. Numri i daljeve emergjente në hotele

(Burimi): Walter A. Rutes, Richard H. Penner, Lawrence Adams. *Hotel Design, Planning, and (Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.*

Tabela 19. Numri i fluturimeve sipas tremujorëve, 2005 deri TM - 4 2015

(Burimi): Aeroporti i Kosovës. Agjencia e Statistikave të Kosovës. *Statistikat e transportit dhe Telekomunikacionit TM4 – 2015*

Tabela 20. Numri i udhëtarëve sipas tremujorëve, 2005 deri TM - 4 2015

(Burimi): Aeroporti i Kosovës. Agjencia e Statistikave të Kosovës. *Statistikat e transportit dhe Telekomunikacionit TM4 – 2015*

Tabela 21. Numri mesatar i udhëtarëve në një fluturim, 2005-2014.

(Burimi): Aeroporti i Kosovës. Agjencia e Statistikave të Kosovës. *Statistikat e transportit dhe Telekomunikacionit TM4 – 2015*

Tabela 22. Numri i vendeve natyrore të Trashëgimisë Botërore

(Burimi): UNESCO, World Heritage Centre. *The Travel & Tourism Competitiveness Report 2009*

Tabela 23. Cilësia, kualiteti i mjedisit natyror

(Burimi): World Economic Forum, Exec. Opinion Survey 2007, 2008. *T&T, Competitiveness Report 2009.*

HOTELET- PARIMET PROJEKTUESE

Kjo monografi paraqet një udhëzues i projektimit të ndërtesave hoteliere, e cila ngërthehet nga teoria e projektimit, eficienta e energjisë, sistemet bashkëkohore, industrisë së ndërtimit, shëndetit publik dhe parimeve ekologjike në arkitekturë. Secili kapitull, pasqyron detajet teknike të projektimit duke u ilustruar me fotografi, vizatime dhe raste studimore. Monografia përshkruan parimet projektuese dhe konceptet e integruara teknologjike nga hotelet e vogla deri tek ato luksoze. Libri përmban ekstrakte, pjesë dhe standarde nga publikimet qeveritare si pasqyrë e kodeve dhe akteve normative, si dhe përshkrimet nga vlerësimet ndërkombëtare.

Kjo monografi ju dedikohet bashkëshortes Mire, djemve Bard & Uliks.

KJO FAQE ËSHTË LËNË QËLLIMISHT E ZBRAZËT!

HYRJE

Monografia shtjellon dhe ofron udhëzime të projektimit arkitektonik për lëminë e turizmit, respektivisht, projektimin e ndërtesave hoteliere. Qëllimi është për të prezantuar kriteret, udhëzimet e performancës dhe standardet e projektimit që janë të zbatueshme aktualisht. Udhëzimet projektuese janë po aq të përshtatshme si për përdorim nga studentët e arkitekturës, po ashtu edhe për projektantët në raste konkrete praktike. Monografia përcillet me skema konkrete funksionale organizative si dhe me normativa projektuese.

Monografia ka qasje transdisiplinore, duke shtjelluar një rishikim të projektimit bashkëkohor, respektivisht të planifikimit dhe projektimit bashkëkohor të hoteleve. Trendët bashkëkohore paraqesin sfida projektuese në ndërtimin e hoteleve dhe ndërtesave tjera hoteliere. Në këtë drejtim, duke pasur parasysh rëndësinë e tematikes janë prezantuar disa raste studimore konkrete të procesit projektues të ndërtesave të sipërcituara. Konsideroj se pjesa më e rëndësishme e kësaj monografie rezulton me pjesën praktike aplikative të normave, standardeve dhe udhëzimeve grafike se si duhet ti qasemi projektimit të një objekti hotelier. Projektimi arkitektonik ndikon në mënyrën e perceptimit dhe në kuptuarjen e përvojës nga përdoruesit e hotelit. Pjesë e pandashme e projektimit arkitektonik të një hoteli është kënaqësia e konsumatorit, respektivisht mysafirëve. Veçori e cila nuk duhet ti kushtohet pak rëndësi, në të kundërtën procesi i projektimit do të rezultojë me një produkt të mirëfilltë nga ana profesionale arkitektonike dhe teknike, mirëpo pa ndonjë reflektim nga mysafirët, duke mos tërhequr vëmendjen e kalimtarëve si dhe të komunitetit lokal e turistik.

Qasja bashkëkohore e projektimit të një hoteli vë në qendër të vëmendjes nevojat dhe kërkesat e përdoruesve dhe mysafirëve të ardhshëm. Ekziston një numër i rëndësishëm i attributeve projektuese në ndërlidhjen e produktit final arkitektonik dhe të përdoruesve. Sfidat e ditëpërditshme duhet të nxisin kërkime të reja shkencore dhe realisht duhet të drejtohen në shfrytëzimin e të gjitha resurseve, mbi të gjitha, ato mendore në mënyrë që të sigurohet një cilësi më e mirë e jetesës. Mileniumi i ri sjell me vete një stil të ri jetese si rezultat i një sërë faktorësh përcaktues, të kryesuar nga zhvillimi i teknologjisë dhe fenomeni i globalizimit. Projektimi arkitektonik përballet me sfida të mëdha, si rezultat i ndryshimeve evidente klimatike si dhe shprehive krejtësisht të reja të jetesës, ku, globalizimi përshkruhet si një proces në të cilin ekonominë rajonale, shoqëritë dhe kulturat, integrohen përmes një rrjeti global të ideve politike, komunikimit, transportit dhe vlerës integrale të tregut global. Qasja arkitektonike në fenomenet holistike theksohet te nevoja për të krijuar harmoni në mes nevojës së funksionit dhe ideve racionale të shfaqura për situata dhe mjedise të caktuara..

Në mungesën evidente për libër në gjuhën shqipe në tematikën e projektimit arkitektonik të hoteleve, shpresoj që ky libër të shërbej si literaturë bazë në kuptuarjen e sfidave të projektimit arkitektonik nga ana e studenteve, me të cilët jam se bashku shumë vite. Shpresoj se ky libër do jetë një kurs optimal në studimin e mëtutjeshëm të procesit të projektimit, në lëminë e lëndës: Projektim banim.

Figura 1. Burj Al Arab - Sunset

(Burimi): mattharvey1, 2015. E licensuar nga Creative Commons Attribution-NoDerivs 2.0 Generic.

Figura 2. Tahiti, Resorts. Four Seasons Bora Bora

(Burimi): Roderick Eime, 2007, (Flickr.com). E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic.

Figura 3. Hampshire Hotel Façade. Groningen - the Netherlands
(Burimi): Bert Kaufmann, 2010, (Flickr.com). E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic.

Figura 4. Hotel Hafnarfjordur, Reykjavik
(Burimi): Helgi Halldórsson, 2010. E licensuar nga Creative Commons Attribution-ShareAlike 2.0 Generic.

KJO FAQE ËSHTË LËNË QËLLIMISHT E ZBRAZËT!

PËRKUFIZIMET THEMELORE

Diversiteti i variacionit, përcaktimi i koncepteve dhe dallimet brenda kategorive të përdorura në këtë monografi veçohen me definimet themelore, e të kuptuarës. Definimet themelore kanë për detyrë të shkoqisin kuptuarjen dhe sqarimet për nocionet e përdorura, të cilat janë të përfshira në shtjellimin e tematikës.

Hotel: Njësia hoteliere, është një ndërmarrje, e cila në biznes regjistrin është e regjistruar në aktivitetin e hotelerisë. Është një institucion i dedikuar për ofrimin e shërbimeve zakonisht të strehimit afatshkurtër, si dhe shërbimeve të ushqimit të mysafirëve të tij.

Turizëm: Turizmi përfshinë aktivitetet e personave që udhëtojnë dhe qëndrojnë në vende të ndryshme nga vendi i qëndrimit të tyre të zakonshëm për një periudhë jo më të gjatë se një vit kalendarik dhe qëllimi i këtij udhëtimit është kohë e lirë, biznes e të tjera.

Vizitor: Vizitor quhet një person i cili kalon të paktën një natë në një strukturë hoteliere në vendin që ai viziton. Për qëllime të statistikave të turizmit, termi “vizitor” përfaqëson një “person” që udhëton në një vend të ndryshëm nga vendi që ai banon, për një periudhë më pak se 12 muaj. Ai mund të jetë vendor apo i jashtëm.

Vizitor vendor: është personi me vendbanim të përhershëm në Kosovë, por i cili qëndron për së paku një natë në një vend tjetër në Kosovë.

Vizitor i jashtëm: konsiderohet personi me vendbanim të përhershëm jashtë Kosovës, por i cili qëndron përkohësisht në Kosovë për së paku një natë.

Netë qëndrim: Një vizitor i cili kalon një natë brenda një objekti hotelier njihet si netë qëndrimi apo buajtje.

2.1 Hotele Biznesi: Këto hotele janë grupi më i shpërndarë i hoteleve dhe kryesisht akomodojnë mysafiret e biznesit, dhe zakonisht gjenden në qendër të qytetit apo edhe në qendra të biznesit. Edhe pse këto hotele kryesisht shërbejnë për udhëtarët e biznesit, grupet turistike të shumta, turistët individual dhe grupe të vogla pjesëmarrëse në konferenca i gjejnë këto hotele tërheqëse. Në hotelet e biznesit shërbimet mund të përfshijnë si: kafe në mëngjes, thirrje falas telefonike (lokale), pushim ditor.

2.2 Hotele Aeroporti: Këto hotele zakonisht synojnë klientëlë të biznesit, pasagjerët e linjave ajrore me itinerar të natës të udhëtimit, apo fluturime të anuluar. Po ashtu akomodojnë edhe ekipet e flotës ajrore ose të personelit. Disa hotele mund të japin transport të lirë, në relacion në mes të hotelit dhe aeroportit.

2.3 Hotele Suite: Ky lloj i hoteleve aktualisht prezanton rritjen më të shpejtë në gamën e shërbimeve të hotelit. Hotele të tilla kanë një dhomë ditore dhe një dhomë gjumi në përdorim.

Profesionistët sikurse arkitektët, avokatët, njerëz të biznesit i gjejnë këto shërbime të përshtatshme dhe adekuate. Për më tepër, këto hotele veçanërisht janë tërheqëse kur profesionistët mund të punojnë dhe të argëtohen në një zonë të përbashkët, salloni dhe dhoma e gjumit.

2.4 Hotele-Qëndrim i zgjatur: Këto hotele sigurojnë qëndrim të zgjatur, dhe disi janë të ngjashme me hotelet suite, por zakonisht ofrojnë edhe pajisje kuzhine në dhomë. Ky lloj i hoteleve janë për persona të cilët dëshirojnë të qëndrojnë më shumë se një javë.

2.5 Apartamente në shërbim: Ky lloj shërbimi i hoteleve rezidenciale ofron strehim afatgjatë apo të përhershëm për mysafir. Zakonisht mysafirët bëjnë një kontratë qiraje me hotelin prej minimum një muaj e deri në një vit. Apartamentet në përgjithësi përfshijnë dhomën ditore, dhomën e gjumit, kuzhinën, ballkon, makina larëse, enë kuzhine. Ndryshe nga hotelet konvencional, shërbimi i mirëmbajtjes për apartamentet, zakonisht ofron shërbim javor të servisit.

2.6 Resort Hotele: Këto hotele turistike janë të vendosura zakonisht në male, në një ishull, ose në disa vende të tjera ekzotike larg nga qytetet. Këto hotele kanë objekte rekreative, vizura të bukura, terrene golfi, tenis, lundër me vela, ski dhe pishinë. Hotelet turistike ofrojnë përvoja të këndshme dhe të paharrueshme, që inkurajojnë mysafirët për të përsëritur pushimin në lokacion të njëjtë.

2.7 Hotele Bed and Breakfast: Ky lloj i hoteleve, përbehet nga shtëpitë me dhoma që konvertohen në celula për fjetje, kjo mund të shkojë 1 deri në 10 dhoma. Janë të njohur edhe me termin si "Stay". Pronari i hotelit zakonisht qëndron në kampus dhe është përgjegjës për të shërbyer mëngjesin për mysafirët.

2.8 Hotele-Rent: Ky lloj i hoteleve është i natyrës së re, apo segment i turizmit të ashtuquajtur "mikpritje me objekte rentë". Këto nganjëherë i referohen nocionit si "Pushim me intervale". Hotelet gjejnë lokacion aty ku mysafirët blejnë pronësinë e banimit për një periudë të caktuar. Gjithashtu mund të ketë njësi me qira nga kompania e menaxhimit të hotelit.

2.9 Hotele Kazino: Këto hotele akomodimin e ndër veprojnë me objektet e lojërave të fatit të quajtur "Casino Hotel". Ndonëse ushqimi dhe pijet në kazino janë luksoze, funksionet e tyre kryesisht orientohen për të mbështetur funksionimin e kazinos.

2.10 Hotele për Konferenca, Qendrat për Konventa: Ky lloj i hoteleve përqendrohet në përmbushjen dhe akomodimin për të pranishmit e/gjatë konferencave. Ato gjithashtu ofrojnë performancë audio-vizuale apo video conferencing, shërbime biznesi, prezantime, kongrese, seminare. Këto hotele kryesisht janë të vendosura jashtë zonave metropolitane dhe kanë objekte përcjellëse shtesë si: golf terrenet, pishina, fusha tenisi, fitnes qendra, SPA.

2.11 Hotele 7 Yjesh: Kur është fjala për hotele me shtatë yje, në të vërtetë nuk ka asnjë komision formal për të vërtetuar shërbimet me shtatë yje. Zakonisht, vlerësimi bëhet nga një deri në pesë yje, ku njëshi është më i ultë dhe pesa është më e larta në shkallë. Prandaj, një hotel me pesë yje është më i miri.

Mirëpo, disa hotele e quajnë veten me komfor të shtatë yjeve? Kjo ndodhë për shkak të shërbimeve, gjersa hoteli me pesë yje siguron çdo komfor, hotelet me shtatë yje ofrojnë shërbime edhe më luksoze. Nuk ekzistojnë shumë hotele me shtatë yje. Hoteli Burj Al Arab në Dubai është një hotel me shtatë yje. Burj është një hotel i lartë me të gjitha apartamentet luksoze dhe super luksoze. Hoteli ofron in-suite check-in, tavolinë private të pritjes në çdo kat, jacuzzi në çdo suite, një flotë të automobilave Rolls Royce, duke pasur shërbyes 24 orë në gatishmëri në çdo nivel.

2.12 Holizmi : Deklarata e Aristotelit, " e tëra është më shumë se sa shuma e pjesëve të saj ", mund të konsiderohet si përkufizimi i parë konceptual i holizmit. Gjithashtu, holizmi është definuar edhe nga (Jan Smuts, 1926) i cili përkufizon se: Tendencia e natyrës është për të formuar tërësi, që janë më të mëdha se shuma e pjesëve të saj, një tersi përmes evolucionit krijues. Në fizikë, disa fenomene kuantike, duket të ndodhin vetëm në sistem dhe nuk mund të shpjegohen nga ndërveprimi i komponentëve individuale të sistemit. Fenomenet metafizike të tilla si jeta, mendja dhe ndërgjegjja, ndodhin vetëm në sistem të tërësisë, kjo do të thotë se gjërat nuk mund të shpjegohen nga studimet individuale si: qelizat nervore apo atomet"¹

"Teoria e universit, dhe sidomos ajo mbi natyrën: shikohen në aspektin e ndërveprimit të tërësisë (si organizmat e gjallë), të cilat janë më shumë se shuma e pjesëve elementare. "

2.13 Arkitektura Bioklimatike: Arkitektura bioklimatike është aplikimi i parimeve universale të rrjedhjes së energjisë dhe karakteristikat rajonale klimatike të rajonit në projektin aktual arkitektonik. Pra, ndërtimi dhe funksionimi i objektit në mënyrë që të arrihet komforti termik duke përfshirë parimet bazë të natyrës si: orientimi, dielli, përdorimi efikas i energjisë, materialet lokale natyrore si dhe burimet e ripërtëritshme të energjisë. Sipas ligjit të termodinamikës dhe rrjedhave të energjisë, definohen ndërtesa "aktive dhe pasive". Një sfidë për arkitektët dhe parimet konceptuale të projektimit arkitektonik.

2.14 PM: Partikulat. (Particulate matter). Lëndë grimcore shumë të vogla. Ndahen kryesisht në dy grupe PM₁₀, me grimca më të vogla se 10 µm dhe PM_{2.5}, me grimca më të vogla se 2.5 µm. Grimcat e ndotjes janë një grup i komponentëve: grimca pluhuri, metalet në tokë, gazrat nga trafiku i makinave, emetimet e pluhurit nga termocentralet, duke përfshirë silikate apo hidrokarbure.

2.15 OECD: Organisation for Economic Co-operation and Development. Organizata për Bashkëpunim Ekonomik dhe Zhvillim. Krijimi i ka rrënjët në rrënojat e Evropës pas Luftës së Dytë Botërore. Udhëheqësit evropianë kanë kuptuar se mënyra më e mirë për të siguruar paqe të qëndrueshme, është duke theksuar bashkëpunimin dhe rinovimin. Sot, organizata ka 34 vende anëtare në mbarë botën, ku të gjithë anëtarët janë të hapura në identifikimin e problemeve, diskutimeve, analizave dhe promovimi i politikave në shtetet anëtare.

¹ Smuts, J.(1927). *Holism and Evolution*. London: McMillan and Co Limited.

Figura 5. Bioclimatic Architecture. Libraria nazionale Singapur. Ken Yeang
(Burimi): Jonathan Choe, 2010. E licensuar nga Creative Commons Attribution NoDerivs 2.0 Generic.

KAPITULLI III

KRITERET DHE KLASIFIKIMI

Projektimi arkitektonik është vetë natyra origjinale e veprimtarisë kreative artistike e cila paraqet mendësinë e procesit krijues intelektual, veçanërisht e cila kontribuoi në studimin e sfidave arkitektonike të prezantuara në këtë monografi. Kjo monografi ka për qëllim të lehtësojë të kuptuarit e qëndrueshmërisë arkitektonike si dhe arritjen e efikasitetit në procesin e projektimit të hoteleve. Respektivisht, të inicioj të kuptuarit e strategjisë së projektimit të integruar. Efikasiteti i procesit të projektimit evolutiv, rezulton me cilësi më të lartë në modelin e shqyrtuar, futja e konceptit transdisciplinar në dizajnimin e hoteleve zvogëlon në masë të madhe gabimet e mundshme gjatë procesit të projektimit të cilët reflektohen direkt në sektorin e industrisë së ndërtimit dhe të mjedisit.

3.1 MJEDISI SI NOCION I TË KUPTUARIT ARKITEKTONIK

"Mjedisi është një kompleks i faktorëve të jashtëm që ndikojnë në sistem duke përcaktuar kursin e tij dhe formën e ekzistencës. Një mjedis mund të shihet si një tubim i madh grupor në të cilin nënsistemi i veçuar është një nëngrup. Mjedisi mund të ketë një ose më shumë parametra, të trajtës fizike apo të tjetër. Mjedisi i një sistemi të caktuar apo nënsistemi i tij duhet domosdoshmërisht të ndërveprojë me sistemin origjinal bazik"²

3.1.1 Struktura e popullsisë

Në përgatitjen e këtij vlerësimi, ASK ka aplikuar metodat e praktikuara mbi vlerësimin e popullsisë, që bëhen nga institucionet statistikore, duke shfrytëzuar burimet e ndryshme. Baza e të dhënave për ta vlerësuar numrin e popullsisë për vitin 2014 është marrë numri i vlerësuar i popullsisë rezidente në Kosovë në fund të vitit 2013.³

3.1.1.1 Burimet e të dhënave

Janë shfrytëzuar burime të ndryshme statistikore si: Vlerësimi i vitit 2013, baza e të dhënave nga Regjistrimi i Popullsisë 2011, bazat e shënimeve nga Statistikat e Lindjeve dhe Vdekjeve (ASK), të dhënat nga anketat që zhvillohen në ASK, të dhënat administrative (baza e ASK), të dhënat nga komunat e Kosovës, të dhënat nga Ministria e Punëve të Brendshme, baza e shënimeve nga Eurostati, dhe të dhënat nga zyrat statistikore dhe ato të migrimit të 33 shteteve, ku është i shprehur më shumë emigrimi kosovar. Po ashtu, janë shfrytëzuar të dhënat e tjera administrative nga institucionet vendore, anketat, raportet dhe hulumtimet e tjera. Këto të dhëna janë analizuar sipas metodave statistikore, duke shërbyer si instrumente dhe shënime të rëndësishme statistikore, për ta bërë vlerësimin e numrit të popullsisë në nivel vendi dhe në nivel të komunave. (Ekstrakt)³

² Dhankhar, S. S. (2010). *Environmental Studies*. Hisar: Agricultural University.

³ Agjencia e Statistikave të Kosovës. *Popullsia e Kosovës 2014*. 2015.

3.1.1.2 Popullsia bazë

Sipas “Vlerësimit të vitit 2013” numri i popullsisë rezidente në Kosovë ishte vlerësuar në 1 820 631 banorë.

3.1.1.3 Shtimi natyror

Lindjet: sipas të dhënave, nga baza e shënimeve të ASK-së, numri i lindjeve (të regjistruara) për vitin 2014 ishte gjithsej 32 369 lindje të gjalla. Prej tyre, 32 087 lindje ishin me vendbanim të përhershëm të nënës në Kosovë (rezident).

Vdekjet: sipas të dhënave nga baza e shënimeve të ASK-së, numri i vdekjeve (të regjistruara) për vitin 2014 ishte gjithsej 8 165 vdekje (me vendbanimin rezident në Kosovë). Shtimi natyror: popullsia e Kosovës gjatë vitit 2014 është rritur për 23 922 banorë.

3.1.1.4 Migrimi

Imigrimi ndërkombëtar: sipas të dhënave nga Ministria e Punëve të Brendshme (MPB), UNHCR-ja, IOM-i dhe të dhënat nga disa komuna, numri i të kthyerve (imigrantëve) në Kosovë, gjatë vitit 2014, ishte gjithsej 5 720 banorë. Emigrimi ndërkombëtar: numri i emigrantëve kosovarë gjatë vitit 2014 ishte gjithsej 45 333 banorë. Në këtë numër janë përfshirë të gjithë emigrantët, legalë dhe ilegalë. Migrimi kombëtar: gjatë vitit 2014 vlerësohet se një numër i konsiderueshëm i popullsisë rezidente në Kosovë ka ndërruar vendbanimin (komunën) për arsye të ndryshme. Sipas vlerësimit, numri i personave që e kanë ndërruar komunën e mëparshme (nga një komunë në komunën tjetër) është gjithsej 9 466 banorë.

3.1.1.5 Rritje e përgjithshme

Bazuar në këto të dhëna, përkundër shtimit natyror të popullsisë (32 087 lindje), popullsia rezidente e Kosovës për periudhën 01 janar - 31 dhjetor 2014 është zvogëluar për 15 687 banorë, për shkak të emigrimit ndërkombëtar. Popullsia rezidente në Kosovë për vitin 2014 vlerësohet të jetë 1 804 944 banorë.

➔ Shkalla e pjesëmarrjes në fuqinë punëtore	41.6 %
➔ Shkalla e jo aktivitetit	58.4 %
➔ Shkalla e papunësisë Total	35.3 %
➔ Shkalla e papunësisë te Meshkujt	33.1 %
➔ Shkalla e papunësisë te Femrat	41.6 %
➔ Shkalla e papunësisë te të rinjtë (mosha 15-24 vjeç)	61.0 %
➔ Nr. i përgjithshëm i ekon. familjare:	297 090*
➔ Nr. i përgjithshëm i banesave: 412 884*, prej të cilave të shfrytëzuara:	71%
➔ % e popullsisë që jetojnë në zonat rurale:	61%*
➔ Madhësia mesatare e ekon. familjare:	5.85 prs.* ⁴
➔ Dendësia e popullsisë për vitin 2013 (banorë për km ²):	166.9

⁴ * Regjistrimi i popullsisë 2011. AKS

Tabela 1. Popullsia e Kosovës dhe shtimi natyror për vitin 2014, nivel i komunave.
(Burimi): Agjencia e Statistikave të Kosovës. Popullsia e Kosovës 2014. 2015.

Nr.	Komuna	Gjithsej popullsia e vlerësuar (31 dhjetor 2013)	Sipas vendbanimit të përhershëm në komunë		Shtimi natyror (01.01-31.12/2014)	Gjithsej popullsia dhe shtimi natyror (01.01-31.12 2014)
			Nataliteti (2014)	Mortaliteti (2014)		
1	Deçan	40,549	639	153	486	41,035
2	Gjakovë	96,162	1,598	518	1,080	97,242
3	Glllogoc	59,990	1,093	245	848	60,838
4	Gjilan	91,489	1,557	476	1,081	92,570
5	Dragash	34,364	562	267	295	34,659
6	Istog	40,126	664	192	472	40,598
7	Kaçanik	33,875	575	163	412	34,287
8	Klinë	39,555	930	178	752	40,307
9	Fushë Kosovë	37,843	701	164	537	38,380
10	Kamenicë	35,261	423	213	210	35,471
11	Mitrovicë	73,363	1,565	434	1131	74,494
12	Mitrovica e V.	12,139	20	8	12	12,151
13	Leposaviq	13,485	11	6	5	13,490
14	Lipjan	59,196	1,140	237	903	60,099
15	Novobërdë	6,923	46	27	19	6,942
16	Obiliq	22,105	393	80	313	22,418
17	Rahovec	57,645	1,038	204	834	58,479
18	Pejë	97,706	1,625	493	1,132	98,838
19	Podujevë	89,051	1,443	340	1,103	90,154
20	Prishtinë	207,477	3,709	810	2,899	210,376
21	Prizren	182,449	3,359	840	2,519	184,968
22	Skenderaj	51,361	1,081	221	860	52,221
23	Shtime	28,096	522	127	395	28,491
24	Shtërpçë	6,873	94	19	75	6,948
25	Suharekë	61,352	1,360	291	1,069	62,421
26	Ferizaj	111,842	1,982	537	1,445	113,287
27	Viti	47,774	831	213	618	48,392
28	Vushtrri	71,212	1,303	354	949	72,161
29	Zubin Potok	6,508	22	2	20	6,528
30	Zveçan	7,319	13	4	9	7,328
31	Malishevë	56,482	1,267	208	1,059	57,541
32	Junik	6,226	76	18	58	6,284
33	Mamushë	5,688	105	15	90	5,778
34	Hani i Elezit	9,613	194	57	137	9,750
35	Graçanicë	11,359	60	5	55	11,414
36	Ranillug	3,791	52	21	31	3,822
37	Partesh	1,731	19	18	1	1,732
38	Klllokot	2,651	15	7	8	2,659
	Gjithsej	1,820,631	32,087	8,165	23,922	1,844,553

Tabela 2. Lëvizja e numrit të përgjithshëm të popullsisë në Kosovë. 1948-1981.
(Burimi): Ministria e mjedisit dhe planifikimit hapësinor. Raport, Gjendja e ujërave në Kosovë. 2010.

Viti	Numri i banorëve	Komentet
1948	727820	Regjistrimi
1961	963988	Regjistrimi
1971	1243693	Regjistrimi
1981	1584440	Regjistrimi

3.1.2 Veçoritë sociale

Kosova ballafaqohet me probleme shumë të vështira sociale. Sipas vlerësimeve të Bankës Botërore dhe studimeve të realizuara, 34.5 % e popullsisë jeton nën vijën e varfërisë me €1.55 në ditë. Megjithëse varfëria është e shpërndarë në mënyrë të barabartë mes zonave urbane dhe rurale, ka diferenca të mëdha rajonale dhe etnike. Të rinjtë përbëjnë rreth 60% të njerëzve nën vijën e varfërisë. Gjithashtu ka një lidhje të konsiderueshme mes varfërisë dhe edukimit, ku ata që nuk e kanë përfunduar shkollimin e mesëm kanë më shumë mundësi të gjenden në këtë grup se ata që e kanë përfunduar. Sikurse në shumicën e vendeve të tjera, ekziston një lidhje e konsiderueshme mes varfërisë dhe papunësisë të cilat rezultojnë me gjendje të vështirë sociale.

Shkalla e papunësisë në Kosovë është rreth 44 % e fuqisë punëtore, megjithatë shifrat e sakta janë të pamundshme për shkak të përmasave të ekonomisë jo formale. Shkalla e pjesëmarrjes në tregun e punës është e ulët në krahasim me vendet e rajonit, posaçërisht për femrat, për të cilat shkalla në vitin 2009 ishte 29 %, krahasuar me 67 % për meshkuj. Papunësia ndër të rinjtë është posaçërisht e lartë – 82 % për femra dhe 69 % për meshkuj. Sektorët e edukimit dhe shëndetësisë janë duke u ballafaquar me sfida fundamentale. Cilësia e infrastrukturës shkollore është nën standardin e rajonit dhe ka probleme me regjistrimin e femrave dhe personave që jetojnë në familje të varfra. Sektori i shëndetësisë është duke u ballafaquar me rritje të kërkesës për shërbime dhe rënie të fondeve publike (si përqindje e BPV-së) dhe sistemi i shëndetësisë në përgjithësi ka nevojë për një reformë të përgjithshme për përmirësimin e standardeve dhe llogaridhënies. Autoritetet kanë përgatitur një plan të veprimit për adresimin e sfidave në sektorin e shëndetësisë për periudhën 2010-14.⁵

Në vitet e fundit, numri i projekteve për energji të qëndrueshme në Kosovë ka qenë i vogël. Zhvillimi i projekteve të qëndrueshme të EQ për ndërmarrjet vendore të vogla dhe të mesme dhe për përdoruesit e tjerë të fundit të energjisë (p.sh për sektorin vendor dhe jo-vendor të ndërtimit) ka qenë i vështirë për shkak disa arsye, duke përfshirë: mungesën e fondeve për realizimin e programeve investive të ndërmarrjeve; qasjen e pamjaftueshme në financim afatgjatë; kapacitetet e ulëta për zhvillim të projekteve dhe ekspertizës së nevojshme për efikasitetin e energjisë dhe masave të energjisë së ri përtëritshme në sektorin e ndërtimit. (Ekstrakt)⁵

⁵ Banka evropiane për rindërtim dhe zhvillim. Strategji për Kosovën. 2013.

3.1.3 Mjedisi dhe shoqëria

Kosova në vitet e pasluftës ka sjellë një varg politikash, strategjish dhe ligjesh me të cilat rregullohet çështja e respektimit, ruajtjes dhe përparimit të mjedisit jetësor dhe zhvillimit të qëndrueshëm. Fatkeqësisht, në periudhën e deritashme i janë shkaktuar dëme të mëdha hapësirës së Kosovës edhe në zonat me vlerat më të larta, në shkallën më të lartë ligjore të mbrojtjes kombëtare dhe ndërkombëtare, siç është rasti i rezervatit të armenit në Prevallë nga ndërtimet, atij të rrëqebullit në Rusenicë nga gurthyesit .

Sistemi jo adekuat i mbrojtjes dhe menaxhimit është shprehur dhe në vlerat e diversitetit biologjik të ekosistemeve, resurset pyjore, burimeve dhe rrjedhave të ujit, tokat pjellore. Situata me mbeturinat është pothuajse alarmante, andaj në çdo vend janë prezentë mbeturinat që paraqesin rrezik për mjedisin dhe shëndetin e njerëzve. Problemet e mëdha mjedisore janë të shprehura si rezultat i politikave joadekuate, si dhe organizimi jo i duhur i institucioneve përkatëse dhe shoqërisë, gjë që vështirëson realizimin e suksesshëm dhe kualitativ të detyrave.

Problemi qëndron në mos angazhimin e institucioneve dhe kuadrove profesionale, si në nivel qendror ashtu dhe në atë lokal. Problemi i shprehur është moszbatimi i ligjeve dhe rregulloreve, si dhe strategjive dhe planeve që janë miratuar. Problemi është dhe në nivelin e vetëdijes së qytetarëve, që duhet të jetë çështje gjithëpërfshirëse dhe sistematike e kultivimit në programet arsimore. Duhet organizim më i mire në nivel shtetëror, shkallë më e lartë e ngritjes në të gjitha nivelet si dhe koordinimi dhe përkrahja, veçmas organeve lokale të pushtetit. Krahas Qeverisë edhe Kuvendi duhet të ketë aktivitet më të shprehur në kuptim të përkrahjes së zbatimit të ligjeve që i ka sponsoruar, përkatësisht miratuar. (Ekstrakt)⁶

Rritja e vetëdijes dhe veprimit të qytetarëve në mbrojtjen e vlerave më të larta të natyrës dhe mjedisit do të ishte faktor i fuqishëm i zhvillimit të qëndrueshëm të Republikës së Kosovës në harmoni me vlerat ekologjike të saj. Shkalla e lartë e vetëdijesimit për mbrojtjen e natyrës dhe një zhvillimi të qëndrueshëm të Kosovës, mund të jetë jo vetëm element i rëndësishëm i njohjes në botë, por dhe themel i bashkëpunimit me shumë shtete dhe institucione ndërkombëtare.

Nismat dhe veprimet e deritashme nuk janë të mjaftueshme dhe të mira, për çka është e nevojshme raport i ri i individëve dhe të gjithë pjesëtarëve të shoqërisë ndaj natyrës dhe mjedisit. MMPH duhet të përpilojë masat për ri vitalizimin e mjedisëve të degraduara të niveleve të ndryshme, pastaj masat juridike, ligjore, organizative, profesionale, programore, shkencore, kulturore dhe në të gjitha aspektet tjera të mbrojtjes së natyrës dhe mjedisit jetësor në përgjithësi.

Vlerat e larta natyrore, mjedisore dhe të resurseve të Kosovës, begatia e lartë e biodiversitetit që për rëndësinë që kanë, janë të njohura edhe jashtë kufijve të vendit duhet të valorizohen në mënyrën më të mirë të qëndrueshme.

⁶ Behxhet Mustafa, (2013). *Gjendja e mjedisit në Kosovë 14 vjet pas çlirimit. Kryetar i Shoq. Së Ekologëve. Mënjanimi i duhur i ujërave të zeza është çështje vitale dhe ligjore për shëndetin publik. Është çështje brengosëse në Kosovë, mos trajtimi adekuat për mënjanimin e tyre ndotë lumenjtë dhe resurset ujore. Fabrikat për trajtimin e ujërave të zeza duhet të janë me prioritet, pavarësisht që mund të kushtojnë në aspektin financiar, alternative tjetër aktualisht nuk ka.*

Këto vlera duhet të mbrohen prej faktorëve të shumtë të presionit, jo planifikimit, menaxhimit jo profesional si dhe aktiviteteve jo legale. Duhet të kërkohet nga qeveria që urgjent të pasqyrojë shkaqet për shkak të cilave nuk realizohen ose shumë ngadalë planet, politikat dhe strategjitë që i ka sjellë vet për sektorët e caktuar të natyrës dhe mjedisit e veçmas mbi menaxhimin e mbeturinave dhe ujërave të zeza.

Gjendja e tanishme në këtë fushë seriozisht rrezikon mjedisin jetësor dhe shëndetin e njerëzve, prandaj është domosdoshmëri dhe urgjencë të ndërmerren masa për veprime efikase, ku gjendja në këto fusha shpejt dhe në themel të ndërrojë në të mire, të zbatohen ligjet përkatëse, ndërsa mbetjet të fitojnë tretmanin e lëndës e cila në pjesën më të madhe mund të shfrytëzohet për riciklim dhe përfitim të energjisë. Duke bërë favorizime për ata të ndërgjegjshmit dhe njëkohësisht duke përdorur politika ndëshkimi, duhet sjellë masa efikase në grumbullimin e selektuar dhe riciklimin e mbeturinave, pastrimin e ujërave të zeza, zgjidhjen e problemit të mbetjeve industriale dhe të rrezikshme duke përgatitur dhe koordinuar punën e organeve drejtuese lokale, duke ngritur kadastrën integrale të gjithë ndotësve në Kosovë si regjistër publik me të gjitha të dhënat e nevojshme. Kur është fjala për planifikimin dhe menaxhimin e hapësirës ku janë shkaktuar shumë lëshime, kërkohet që të ndërpritet degradimi dhe jo planifikimi i mëtejshëm i saj, shfrytëzimi jo racional, veçmas i tokës bujqësore, si dhe ndërtimet e paplanifikuara dhe jo legale. Në të gjitha planet hapësinore në të gjitha nivelet, si dhe në realizimin e tyre duhet bërë baraspeshën e strukturës hapësinore, sistemin urbanistik policentrik dhe raport të ri të mjedisit urbano rural.

Duhet të ndalet urgjent tjetërsimi, veçmas tokës punuese bujqësore dhe mjedisore me vlera të larta natyrore, zvogëlimin deri në ndërprerjen e zhvendosjeve nga fshatrat, me programe kualitative të zhvillimit të përgjithshëm rural dhe prodhimit të ushqimit ekologjik e të shëndetshëm. Duhet menaxhim i qëndrueshëm i pyjeve dhe resurseve pyjore që të mundësojnë plotësimin e nevojave ekonomike, ekologjike, kulturore dhe të tjera për gjeneratat e tashme dhe të ardhshme.

Energjia është kusht i zhvillimit në përgjithësi, ndërsa resurset energjetike në Kosovë, veçanërisht kur është fjala për burimet ripërtëritëse të energjisë së pastër, paraqesin potencialin e saj të madh të pa shfrytëzuar, si një element shumë i rëndësishëm i zhvillimit të saj të qëndrueshëm. Në periudhën e ardhshme duhet të zhvillohen politika dhe vendime që janë në funksionalizim të resurseve, veçmas energjisë solare dhe biomasës, por dhe erës e hidro energjisë. Republika e Kosovës ka mundësi të bëjë shumë më tepër në avancimin e masave dhe qëllimeve për energji efikase për t'iu afruar standardeve evropiane për aq sa mundet, si dhe t'i kushtojë kujdes më të madh ndërtimit të objekteve të qëndrueshme.

3.2 SHËNDETI PUBLIK

ACE në studimin (Këshilli i Arkitektëve të Evropës), me titull "Arkitektura dhe cilësia e jetës" potencon në qëllimin kryesor, se politikanët janë vendimmarrësit dhe vetë ekspertët, të vetëdijshëm për nevojën për të sjellë së bashku objektivat politike kryesore të cilat përfshijnë zhvillimin ekonomik, konkurrencën dhe qëndrueshmërinë si një veçori e domosdoshme. Andaj, kemi të bëjmë me premisën se e tëra është tek kualiteti i jetesës, në kuptimin që nuk duhet të ketë asnjë dyshim se në vitet e ardhshme do të jenë këto veçori vendimtare të cilat do e determinojnë projektimin e qëndrueshëm.

"Është më se nevojshme të sigurohet që programet e ardhshme për hulumtime duhet formuluar siç duhet, për të adresuar çështje me rëndësi të tilla si cilësia e jetës, mjedisit urban, trashëgimisë dhe qasjeve inovative për ndërtimin e BE-së, në lidhje me arkitekturën. Përveç kësaj, ACE i bën thirrje Komisionit Evropian për të siguruar që vendimet që i merr në mënyrë adekuate të ketë në konsideratë rezultatet e një studimi të tillë në përgjithësi dhe zbatimin politik i të njëjtit, i cili do të ketë ndikim të drejtpërdrejtë në mjedis."⁷ Në këtë moment, zgjedhje të madhe për të ardhmen e Evropës, që lidhet me Kushtetutën dhe zgjerimin, është koha për të rivlerësuar idetë tona të trashëguara dhe të miratohen qasje të cilat janë pragmatike dhe realiste me mekanizmat financiarë që kanë të bëjnë me cilësinë e jetës. E gjithë kjo duhet të arrihet në kuadër të vizionit për jetën e përditshme të 450 milionëve të qytetarëve tanë.

Politika e Shëndetësisë është përdorur për të identifikuar problemet prioritare. Megjithatë, problemet e shëndetit mund të zhvillohen shumë shpejt, prioritetet duhet të jenë periodikisht dhe rregullisht të azhurnuara, kurse, ndryshimet pasojnë sipas vendeve individuale, prioritetet kombëtare duhet të përshtaten me kushtet lokale. Së fundi, përcaktimi i prioritetëve e definojnë se çfarë është urgjente ose më pak urgjente dhe e rëndësishme.

Kështu, është e qartë se vetëm një mjedis i shëndetshëm, në kuptimin më të gjerë ose më të ngushtë të konceptit të cilësisë së jetës dhe arkitekturës në aspektin e bashkëveprimit dhe pjesëmarrjes në zgjidhje të problemeve mund të rezultojë me zgjidhje adekuate. Mijëvjeçari i ri sjell me vete një mënyrë jetese të re si rezultat i një sërë faktorësh përcaktues, por para se gjithash nga zhvillimi i teknologjisë, kemi ardhur në situatë ku duhet pyetur veten në lidhje me domosdoshmërinë e ri përcaktimit të shumë e zakoneve. Andaj, problemet kritike globale shëndetësore; një problem i rëndësishëm shëndetësor konsiderohet të jetë globale, nëse :

1. Emanon dhe ndikon tek njerëzit në shumë rajone.
2. Shpërndahet dhe prek komunitetet në një ose më shumë rajone, por ka potencial dhe gjasa të përhapet dhe të ndikojë në njerëz në shumë rajone.
3. Dukurinë nuk mund të zgjidhë vetëm një rajon.
4. I kufizuar në një rajon të veçantë, edhe pse rezultatet e studimit mund të tregohen të dobishme edhe për rajone të tjera, si model.
5. Thirrje për hulumtim dhe monitorim ndërkombëtar, një studim interdisiplinar.

3.3 SFIDAT URBANE

"Në krahasim me vitin 1948, në vitin 2004⁸, popullsia rurale tregon rritje për 110.0%, kurse popullsia urbane tregon rritje prej 1430.8%. Sa i përket pjesëmarrjes në popullsinë e përgjithshme, popullsia urbane ka treguar rritje nga 9.7% (1948) në 46.7% (2004). Ky nivel është mjaft i diskutueshëm pasi që pjesët periferike të qyteteve të Kosovës në të shumtën e rasteve nuk ofrojnë as kushte minimale të jetës urbane. Edhe pse mjediset urbane në disa aspekte ofrojnë përparësi në krahasim me mjediset rurale (janë më kompakte, zënë sipërfaqe më të vogla për kokë banori, kanë efikasitet në shpërndarjen e ujit, rrymës, rrugëve dhe shërbime më të mira për mbeturina.

⁷ EU. (2004). *Architect's Council of Europe. Architecture and Quality of Life*. Bruxelles, Belgium: EU

⁸ Vlerësim A. Pushka (2004). "Statistikat vitale të kohës më të re", ESK. Prishtinë.

Ndikimi i tyre negativ në mjedis është shumë më i madh në krahasim me mjediset rurale. Sidomos, ndikimi negativ në mjedis rritet me emigrimet e pa kontrolluara të cilat shfaqen përmes: rritjes së dendësisë (mbipopullimi), të viseve urbane dhe de popullimit të viseve rurale.”

Po ashtu, koncentrimi i objekteve industriale në dhe afërsi të zonave urbane, ndërtimet pa kriter urbanistik, mungesa e infrastrukturës, vështirësi në strehim, në shërbimet e mbledhjes së mbeturinave, hedhja e pa kontrolluar e hedhurinave të ndërtimeve, rritja e sasisë së ujërave të zeza që përfundojnë pa trajtim në mjediset natyrore, ndikon në përkeqësimin e situatës ambientale.

Komunikacioni në mjediset urbane është shumë më i dendur dhe është burim i madh i ndotjes së mjedisit. Për pasoj gjendja e ajrit në zonat urbane është e cilësisë më të dobët se sa në zonat rurale, prej ku rrjedh edhe rëndësia e trajtimit të urbanizimit. Trendët e lëvizjes së urbanizimit tregojnë se numri i popullsisë që i është ekspozuar kushteve më të dobët ambientale është rritur vazhdimisht që pa dyshim është përcjell me rritjen e rasteve të sëmundjeve “ambientale”.⁹

Kosova ka nevojë për qeverisje të fortë lokale. Politikat për zhvillimin e Kosovës mund të kenë sukses duke përfshirë dhe informuar nivelin lokal. Asociacioni i Komunave të Kosovës ka një rol të rëndësishëm për të ndihmuar Qeverinë, për të ofruar qeverisje të mirë dhe gjithashtu për të informuar Qeverinë rreth shqetësimeve dhe vështirësive të komunave. Kjo Deklaratë Parimore e përgatitur nga Asociacioni i Komunave të Kosovës, ka këto qëllime kryesore:

1. Të tregojë se komunat arrijnë sukses kur gëzojnë shkallë të lartë të vetëqeverisjes lokale.
2. Të riafirmojë rëndësinë e pjesëmarrjes aktive të qytetarëve në procesin e vendimmarrjes së organeve komunale.
3. Të nxjerrë në pah vështirësitë e hasura në zhvillimin e politikave në nivel komunal dhe të propozojë zgjidhje për të përmbushur më mirë nevojat e qytetarëve.
4. Të përhapë informacion për praktikat Evropiane në qeverisjen lokale dhe të inkurajojë miratimin e këtyre praktikave në Kosovë. (Ekstrakt)¹⁰

⁹ MMPH. Raport për gjendjen e ajrit. 2012.

¹⁰ Asociacioni i Komunave të Kosovës. Deklaratë parimore: *Planifikimi urban dhe rural*. 2010.

3.4 TURIZMI

Kosova është e ndarë në pesë rajone turistike: (1) Rajoni qendror i Prishtinës; (2) Rajoni turistik i Alpeve Shqiptare (Bjeshkët e Nemuna); (3) Rajoni turistik i Sharrit; (4) Rajoni turistik i Anamoravës; dhe (5) Rajoni turistik i Mitrovicës. Të gjithë rajonet e Kosovës kanë vlerë turistike, por ato ndryshojnë sipas nivelit të resurseve për zhvillim.

Sipas të dhënave të Administratës Tatimore të Kosovës për vitin 2012, numri më i madh i bizneseve në industrinë e turizmit bazohet në rajonin e Prishtinës (36.6%), vijuar nga Prizreni (17.2%), Peja (10.1%), Gjilani (9.3%) e kështu me radhë. Nga 66 biznese që kanë marrë pjesë në anketë, 45 prej tyre (68%) janë biznese individuale, 10 (15%) ndërmarrje publike, vijuar nga kategoritë e tjera. Kostoja mesatare mujore e furnizimeve për bizneset e anketuara për vitin 2012 ishte €32,732 (kostoja maksimale) dhe €21,214 (kostoja minimale). Për sa i përket vlerave të tyre totale të prodhimeve, shumica e bizneseve të anketuara kanë raportuar se kjo shumë nuk tejkalon €100,000 në vit (85% për vitin 2011 dhe 83.37% për 2012). Rezultatet e anketës tregojnë që shumica e bizneseve i kanë deklaruar të hyrat e tyre mesatare vjetore për 2011 dhe 2012 në dy kategori kryesore, €10,001- €50,000 dhe €50,001- €250,000, ndërsa 2.63% dhe 2.56% kanë deklaruar të hyra vjetore prej mbi €1 milionë për 2011 dhe 2012, përkatësisht.

Në veçanti, turizmi kulturor përbën një nga potencialet e mëdha për zhvillim në Kosovë, por ai shfrytëzohet dhe promovohet shumë pak. Një numër ngjarjesh kulturore organizohen në qytete të ndryshme të Kosovës. Këto aktivitete kryesisht organizohen nga organizata të shoqërisë civile dhe operatorët kulturorë dhe tërheqin turistë vendorë e të huaj. Një nga ngjarjet e përvitshme më me ndikim në Kosovë është festivali i filmit dokumentar, Dokufest, në Prizren.

Sipas statistikave të festivalit, rreth 10,000 vetë kanë marrë pjesë në edicionin e vitit 2013 të festivalit, ku 23% nga gjithsej numri i mysafirëve ishin vizitorë të huaj. Hulumtimi i kryer nga Instituti GAP gjatë edicionit të dhjetë të këtij festivali (2011) tregon që ndikimi ekonomik i Dokufestit në BPV-në ishte €3.1 milionë, gjersa ky numër pritet të jetë €21.9 milionë gjatë periudhës së ardhshme katërvjeçare. (Ekstark).¹¹

Kosova karakterizohet si territor me regjim liberal tregtar, me një tarifë të përgjithshme prej 10% për importe dhe 0% për eksporte. Marrëveshja për Tregti të Lirë në Evropën Qendrore (CEFTA) është marrëveshje tregtare ndërmjet shteteve që nuk janë anëtare të BE-së në Evropën Juglindore. Marrëveshja dikur përfshinte Bullgarinë, Kroacinë, Republikën Çeke, Hungarinë, Poloninë, Rumaninë, Sllovakinë dhe Slloveninë, por anëtarësia e tyre përfundoi pas anëtarësimit të tyre në BE. Aktualisht marrëveshja përfshin Shqipërinë, Bosnje dhe Hercegovinën, Maqedoninë, Moldavinë, Malin e Zi, Serbinë dhe Kosovën.

Kosova ka regjim tregtar jo reciprok, pa detyrime doganore me tregun e BE-së bazuar në Regjimin e Preferencave Autonome Tregtare të BE-së, në pajtim me Rezolutën e Këshillit të BE-së (PAT)(2007/2000). Përveç kësaj, Kosova gëzon privilegje të Sistemit të Përgjithësuar të Preferencave (GSP) nga qeveria e SHBA-së, duke i dhënë qasje pa detyrime doganore në tregun e SHBA-së (me kufizime për një numër të kufizuar të mallrave).

¹¹ Profili i Sektorit të Turizmit, 2014. Ministria e Tregtisë dhe Industrisë. Financuar: MPJ. Finlandës

Për sa i përket vështirësive që kanë të bëjnë me burimet njerëzore në sektorin e turizmit, bizneset kanë theksuar çështjet në vijim: mungesa e punonjësve të kualifikuar dhe të shkathët (mbi 50% mendojnë se ky është problem), kostoja e lartë e punonjësve të kualifikuar dhe të shkathët (gati 50% mendojnë që ky është problem), mungesa e të diplomuarve nga shkollat e mesme profesionale të përshtatshëm për sektorin (53%), kosto e lartë e të diplomuarve nga shkollat e mesme profesionale të përshtatshëm për sektorin (50%), mungesa e të diplomuarve universitarë të përshtatshëm për sektorin (55%) dhe kosto e lartë e të diplomuarve universitarë të përshtatshëm për sektorin (pothuajse 50%).

3.4.1 Rregullimi i punës në Kosovë

Kosova ka një treg fleksibil të punës me normë të ulët tatimore dhe kufizime të pakta në punësimin e punonjësve. Sistemi i normës së tatimit në të ardhura personale është sistem progresiv tatimor me normë prej 0-10 %. Përveç kësaj, vetëm një kontribut pensional prej 5% nga paga e plotë paguhet nga punëdhënësi (gjersa 5% të tjera nga paga e punonjësit). Që nga viti 2011, Kosova ka aplikuar një pagë minimale prej €170, apo €130 për individët nën moshën 35 vjet. Që nga viti 2011, marrëdhëniet e punës janë të rregulluara me ligjin e punës (nr. 03/L-212) i cili merr parasysh Konventat e ONP, legjislacionin e BE-së dhe parimet themelore të tregut të lirë dhe ekonomisë së lirë. Që nga viti 2013, shëndeti dhe siguria në punë rregullohen me ligjin për shëndetin dhe sigurinë në punë (nr. 04/L-161).

.....
 Akti kryesor ligjor që rregullon industrinë është Ligji për Turizmin (Ligji Nr. 04/ L-176) që ka hyrë në fuqi më 10 maj 2013. Ligji i ri bën përpjekje që të liberalizojë industrinë, dhe aplikon logjikën e tregut të lirë dhe përcakton dispozita vullnetare për bizneset (licenca dhe kategorizim). Ky ligj rregullon marrëdhëniet ndërmjet institucioneve publike dhe subjekteve private, personave fizikë dhe juridikë dhe qytetarëve dhe të huajve që ushtrojnë veprimtari turistike. Ai përcakton të drejtat dhe detyrimet e subjekteve që marrin pjesë në fushën e turizmit, në pajtim me standardet e përcaktuara në legjislacion. Meqë ky ligj zëvendëson ligjin e vjetër dhe aplikon një koncept të ri të zhvillimit të turizmit, qeveria është duke punuar në zbatimin e dispozitave të thelbësore të tij.
 .....

Disa ligje të tjera rregullojnë industrinë e turizmit në fusha të caktuara të veprimit, në veçanti në fushat ku turizmi është çështje ndër sektorialë, gjegjësisht: mbrojtja e konsumatorëve, taksat e akomodimit, trashëgimia kulturore, infrastruktura, mbrojtja e natyrës, produktet bujqësore, etj. Ligji për taksën e akomodimit në objekte hoteliere e turistike përcakton që personat që shfrytëzojnë shërbimet e akomodimit në hotele dhe objekte turistike duhet të paguajnë taksë për këtë shërbim, duke shtuar se kjo taksë llogaritet si përqindje (%) e çmimit të shërbimit të fjetjes (që gjithashtu rregullohet me një akt nënligjor të lëshuar nga MTI)

Tabela 3. Numri i vizitorëve (Ven. dhe Jasht.) dhe netë qëndrimit të tyre, 2008 - 2014
(Burimi): Agjencia e Statistikave të Kosovës. *Statistikat e Hotelerisë (TM4 – 2014)*. 2015.

Periodha	Numri i Vizitorëve		Netë Qëndrimi	
	Vendor	Të jashtëm	Vendor	Të jashtëm
2008	19.678	24.616	22.602	46.91
2009	52.631	36.318	54.876	76.042
2010	44.662	34.382	45.123	76.394
2011	42.044	30.349	44.757	65.584
2012	49.973	48.79	52.008	90.968
2013	45.38	50.074	54.867	83.883
2014	46.477	61.313	55.274	102.066

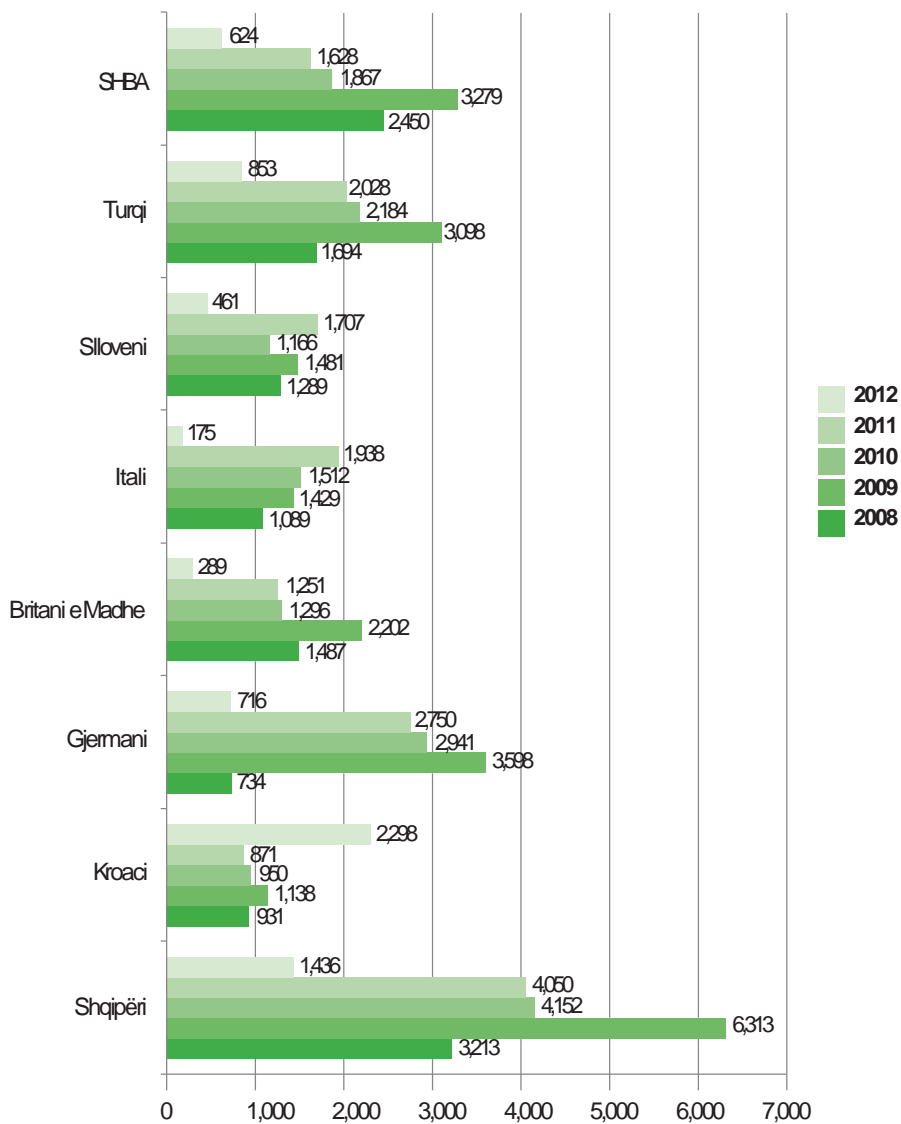
Në tabelën 3 është paraqitur numri vizitorëve vendor dhe të jashtëm si dhe netët e qëndrimit për vizitorët vendor dhe të jashtëm gjatë vitit 2008-2014. Në vitin 2014 numri i vizitorëve vendor është rritur për 2.42% në raport me vitin 2013, net qëndrimet e vizitorëve vendor janë rritur për 0.74%. Kemi rritje të vizitorët e jashtëm për 22.44%, kurse net qëndrimet e vizitorëve të jashtëm janë rritur për 21.68 % në raport me vitin 2013.

Sipas të dhënave të Shoqatës së Turizmit Alternativ në Kosovë (SHATK), Kosova ka realizuar rritje prej 20% në numrin e turistëve të huaj në gjashtë muajt e parë të vitit 2013, krahasuar me të njëjtën periudhë kohore më 2012.¹²

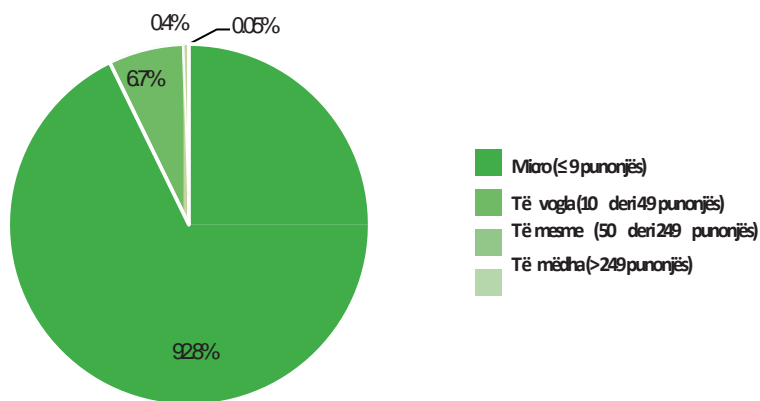
Kosova, në mes të ndryshimeve substanciale, është në një fazë zhvillimore ku turizmi po konsiderohet si aset thelbësor. Ministria e Tregtisë dhe Industrisë (MTI) ka vendosur një synim që turizmi do të përbëjë 10-12% të BPV deri më 2020. Gjersa ky objektivi ambicioz është inkurajues, ai gjithashtu ngrit një numër pyetjesh, përfshirë edhe atë nëse Kosova i posedon resurset e nevojshme, infrastrukturën dhe kapacitetin për ta përmbushur këtë synim, për të mos përmendur vizionin afatgjatë dhe strategjinë e shëndoshë dhe të qëndrueshme.¹¹

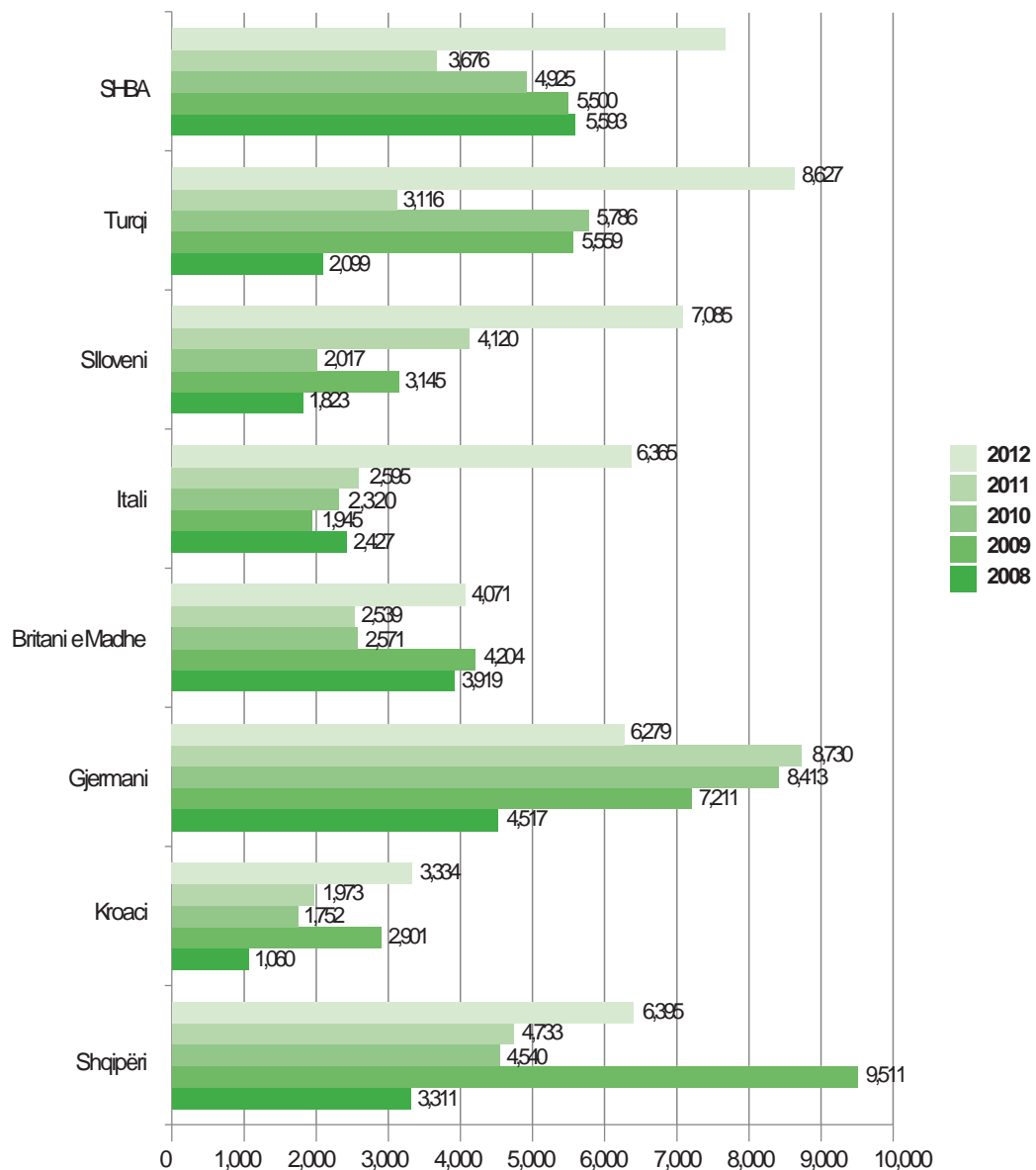
¹² Këshilli i Evropës, Dilemë: përdorimi i trashëgimisë kulturore për turizëm apo shfrytëzimi i turizmit për mbrojtjen dhe mirëmbajtjen e trashëgimisë kulturore?
<http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/cooperation/kosovo/PejaHeritageArticle.pdf>

Figura 6. Numri i vizitorëve të huaj sipas shteteve të prejardhjes 2008 - 2012
(Burimi): Agjencia e Statistikave të Kosovës, 2013. Profili i Sektorit të Turizmit, 2014. MTI

Figura 7. Shpërndarja e bizneseve sipas madhësisë
(Burimi): Agjencia e Statistikave të Kosovës, 2013. Profili i Sektorit të Turizmit, 2014. MTI

Figura 8. Qëndrimet me fjetje të vizitorëve të huaj sipas shtetëve, 2008 - 2012
(Burimi): Agjencia e Statistikave të Kosovës, 2013. Profili i Sektorit të Turizmit, 2014. MTI

“Kosova ka traditë në turizëm, që duhet të njihet që buron që nga vitet e 80-ta dhe për shkak të trazirave politike njëzetvjeçare në Kosovë dhe më gjerë ajo ka ngecur dhe nuk ka mundur t’i ndjekë hapat botërorë në industrinë e turizmit. Rezulton që ekzistenca e produktit turistik të Kosovës nuk mund të shpërfillet, por është e domosdoshme të rishikohen resurset e regjistruara dhe të kategorizuara dhe me ndihmën e marketingut dhe instrumenteve të tij të përgatitet një plan dhe një strategji për performancën më të mirë sektoriale të ofertës në dispozicion në tregun vendor dhe ndërkombëtar të turizmit.”¹³

¹³ Fatos Ukaj, *Koncepti i Marketingut si Mjet për Zhvillimin e Turizmit në Kosovë, 2010*
http://mpr.ub.uni-muenchen.de/21720/1/MPRA_paper_21720.pdf. Profili i Sektorit të Turizmit,
2014. Ministria e Tregtisë dhe Industrisë. Financuar: MPJ. Finlandës

Tabela 4. Shfrytëzimi i Kapaciteteve Hoteliere në Kosovë, të anketuarë në (%)
(Burimi): Agjencia e Statistikave të Kosovës. *Statistikat e Hotelerisë (TM4 – 2014)*. 2015.

Periudha / Regjioni	Gjakova	Gjilani	Mitrovica	Peja	Prizreni	Prishtina	Ferizaji	Total
TM1/2009	2,25	5,58	2,54	3,36	1,83	11,56	5,43	6,77
TM2/2009	2,14	5,67	2,62	6,35	3,13	13,82	10,27	8,73
TM3/2009	3,13	4,75	2,33	9,03	3,55	15,25	7,73	9,50
TM4/2009	2,40	3,77	2,32	5,63	2,60	20,23	15,51	11,63
TM1/2010	1,77	3,39	2,65	4,73	2,10	14,64	9,69	8,51
TM2/2010	2,28	1,96	2,96	5,10	3,74	19,32	9,09	10,71
TM3/2010	2,35	3,36	3,62	6,62	5,03	11,01	7,83	7,58
TM4/2010	1,58	2,64	2,63	5,62	6,80	10,25	7,67	7,20
TM1/2011	0,48	2,79	2,66	1,80	1,99	12,04	6,61	6,62
TM2/2011	2,49	3,21	2,15	5,56	5,04	16,94	5,04	9,61
TM3/2011	2,78	5,50	3,01	4,29	3,79	10,49	6,90	6,93
TM4/2011	1,21	3,16	2,61	4,71	2,51	13,72	5,26	7,72
TM1/2012	1,04	2,10	2,87	3,78	1,88	10,57	5,65	6,15
TM2/2012	2,25	3,68	2,47	12,47	4,12	14,35	23,76	10,93
TM3/2012	2,50	3,73	2,86	5,44	5,00	21,43	5,94	11,66
TM4/2012	2,56	3,40	2,94	3,83	4,28	21,51	4,61	11,26
TM1 2013	2,28	2,54	2,83	3,77	2,54	16,84	4,99	8,98
TM2 2013	1,55	2,82	2,69	3,32	4,86	16,27	5,45	9,00
TM3 2013	1,63	2,34	2,85	11,04	7,92	15,98	4,87	10,21
TM4 2013	1,64	3,48	2,99	3,77	4,57	18,43	12,58	10,64
TM1/2014	2,32	2,24	2,22	2,60	5,00	16,90	5,46	9,19
TM2/2014	2,32	2,49	2,49	12,43	5,88	20,59	3,41	11,95
TM3/2014	4,30	3,34	2,65	12,95	6,12	20,46	2,96	12,17
TM4/2014	3,78	1,73	2,30	14,48	4,29	17,21	2,10	10,48

Sipas anketës, kapaciteti i shfrytëzuar në nivel vendi është 10.48%, në tabelën 4 paraqitet shfrytëzimi i kapaciteteve hoteliere në Kosovë në nivel vendi sipas Regjioneve.

Në përgjithësi, projektet e organizatave ndërkombëtare dhe organizatave të shoqërisë civile deri në një masë kanë mbushur zbrazëtirat që i ka lënë qeveria, për të menaxhuar përgjegjshëm me këtë sektor. Megjithatë, shumica e projekteve janë mbështetur në modele të importuara dhe kishin mungesë të kontekstualizimit të duhur sipas kushteve dhe kapaciteteve lokale.¹⁴

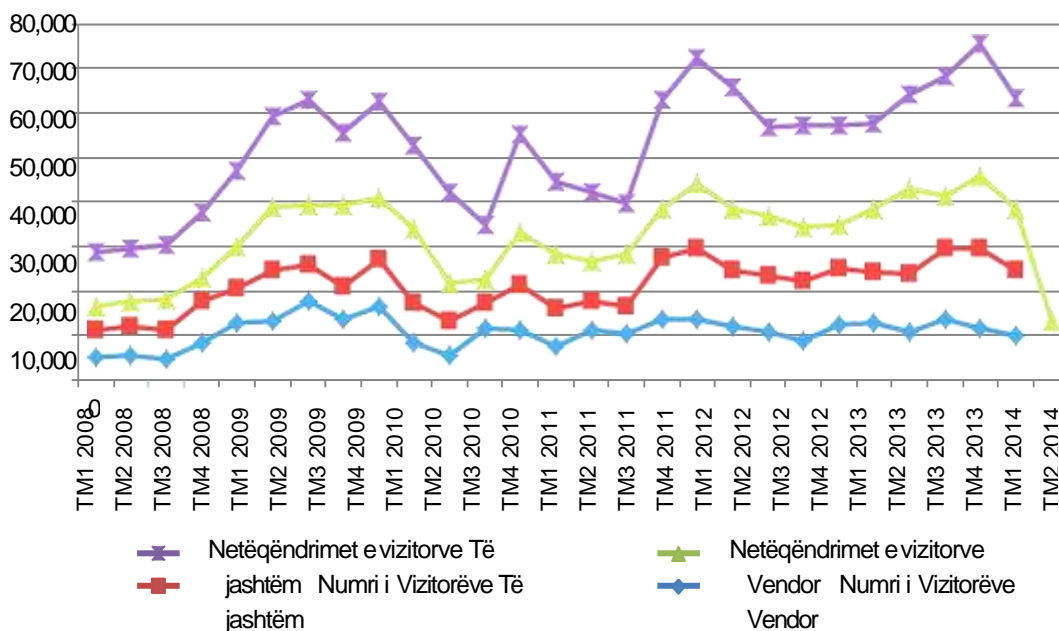
¹⁴ Intervistë me z. Zekë Çeku, ekspert i turizmit, intervistuar nëntor 2013. Anketimi në terren është realizuar nga TNS Index Kosova. *Profili i Sektorit të Turizmit, 2014*. Ministria e Tregtisë dhe Industrisë Financuar nga: MPJ. Finlandës

Tabela 5. Numri i vizitorëve (Ven. dhe Jasht.) netëqëndrimi, TM1 2008 – TM 4 2014
(Burimi): Agjencia e Statistikave të Kosovës. *Statistikat e Hotelerisë (TM4 – 2014)*. 2015.

Periudha	Numri i Vizitorëve		Netëqëndrimet e vizitorve	
	Vendor	Të jashtëm	Vendor	Të jashtëm
TM1 2008	4.104	4.982	4.994	10.419
TM2 2008	5.142	6.38	5.824	12.428
TM3 2008	5.663	6.519	6.542	11.629
TM4 2008	4.769	6.735	5.242	12.434
TM1 2009	8.483	9.257	9.342	14.868
TM2 2009	13.04	7.599	14.082	17.103
TM3 2009	13.183	11.445	13.426	20.525
TM4 2009	17.925	8.017	18.026	23.546
TM1 2010	13.67	7.592	14.109	16.303
TM2 2010	16.789	10.208	16.789	21.478
TM3 2010	8.648	8.775	8.664	18.433
TM4 2010	5.556	7.807	5.561	20.18
TM1 2011	11.692	5.535	11.751	11.893
TM2 2011	11.405	9.889	12.401	21.944
TM3 2011	7.806	8.249	8.746	16.017
TM4 2011	11.141	6.676	11.859	15.73
TM1 2012	10.607	5.965	10.737	11.259
TM2 2012	13.581	14.025	14.418	24.638
TM3 2012	13.613	16.117	13.657	28.016
TM4 2012	12.172	12.683	13.196	27.055
TM1 2013	10.886	12.603	12.088	19.988
TM2 2013	9.055	13.34	9.552	22.615
TM3 2013	12.421	12.673	14.065	22.426
TM4 2013	13.018	11.458	19.162	18.854
TM1 2014	10.894	12.985	11.884	20.977
TM2 2014	13.902	15.613	15.896	26.799
TM3 2014	11.573	18.159	13.936	29.572
TM4 2014	10.108	14.556	13.558	24.718

Në TM 4 2014 numri i vizitorëve ishte 24 664 vizitor, 40.98 % janë vizitor vendor, dhe 59.02 % janë vizitor të jashtëm kurse numri i bujtjeve në TM 4 2014 ishte 38 276 buajtje, 35.42% e buajtjeve janë nga vendorët dhe 64.58 % janë të huaj.

Figura 9. Lëvizjet e vizitorëve dhe netët e qëndrimit, TM1 2008 -TM 4 2014
(Burimi): Agjencia e Statistikave të Kosovës, 2013. Profili i Sektorit të Turizmit, 2014. MTI

Tabela 6. Numri i vizitorëve të jashtëm, TM 4 2012, TM4 2013 dhe TM 4 2014.
(Burimi): Agjencia e Statistikave të Kosovës. Statistikat e Hotelarisë (TM4 – 2014). 2015.

Nr.	Shteti	TM4 2012		TM4 2013		TM4 2014	
		Vizitor	Netë	Vizitor	Netë	Vizitor	Netë
1	Austria	233	2	256	524	445	659
2	Belgjika	108	112	7	10	68	105
3	Bosna & Hercegovina	136	182	98	221	129	231
4	Britania e Madhe	289	894	366	548	463	823
5	Franca	151	263	330	511	217	328
6	Gjermania	716	1.527	1.132	1.496	1.277	2.233
7	Greqia	13	23	37	35	182	534
8	Holanda	99	264	11	14	9	14
9	Italia	175	646	806	1.29	510	960
10	Kroacia	298	769	483	867	466	814
11	Mali i Zi	51	50	29	34	266	434
12	Maqedonia	305	425	209	289	263	530
13	Polonia	13	46	3	8	3	3
14	Serbia	195	292	130	220	194	384
15	SHBA	624	1.581	1.263	2.089	1.203	2.227
16	Shqipëria	1.436	2.047	2.261	2.8	2.584	3.629
17	Slovenia	461	1.522	387	936	492	1.54
18	Spanja	6	9	5	8	9	11
19	Turqia	853	1.866	1.046	1.758	520	999
20	Zvicra	256	640	593	1.188	661	1.399
21	Të tjera	6.265	13.895	2.006	4.008	4.595	6.861
	Gjithsej	12.683	27.055	11.458	18.854	14.556	24.718

Tabela 7. Numri i vizitorëve të jashtëm dhe netëqëndrimet, 2008 - 2014
(Burimi): Agjencia e Statistikave të Kosovës. *Statistikat e Hotelarisë (TM4 – 2014)*. 2015.

	Shteti	2008		2009		2010		2011		2012		2013		2014	
		Vizitor	Netë	Vizitor	Netë	Vizitor	Netë	Vizitor	Netë	Vizitor	Netë	Vizitor	Netë	Vizitor	Netë
1	Austria	127.00	139.00	856.00	1.44	451.00	680.00	500.00	1.32	233.00	1.11	566.00	1.23	1.73	3.24
2	Belgjia	62.00	80.00	100.00	148.00	85.00	108.00	43.00	43.00	108.00	139.00	56.00	65.00	408.00	469.00
3	Bosna & Herceg,	167.00	193.00	880.00	1.04	269.00	393.00	212.00	390.00	136.00	549.00	429.00	775.00	289.00	522.00
4	Britania e Madhe	1.49	3.92	2.20	4.20	1.30	2.57	1.25	2.54	289.00	4.07	1.92	3.62	2.04	4.02
5	Franca	288.00	488.00	851.00	1.07	423.00	601.00	301.00	409.00	151.00	875.00	989.00	1.54	1.09	1.79
6	Gjermania	734.00	4.52	3.60	7.21	2.94	8.41	2.75	8.73	716.00	6.28	4.26	6.50	5.00	8.25
7	Greqia	1.58	187.00	513.00	554.00	114.00	155.00	37.00	63.00	13.00	287.00	243.00	396.00	238.00	591.00
8	Holanda	84.00	157.00	317.00	632.00	993.00	342.00	278.00	505.00	99.00	850.00	78.00	111.00	179.00	296.00
9	Italia	1.09	2.43	1.43	1.95	1.51	2.32	1.94	2.60	175.00	6.37	3.70	5.28	2.06	3.87
10	Kroacia	931.00	1.06	1.14	2.90	950.00	1.75	871.00	1.97	298.00	3.34	1.77	3.80	1.76	3.67
11	Mali i Zi	166.00	191.00	350.00	1.43	270.00	2.20	181.00	264.00	51.00	1.10	372.00	639.00	368.00	582.00
12	Maqedonia	1.20	1.37	1.58	5.96	935.00	1.28	713.00	969.00	305.00	977.00	1.03	1.43	1.18	1.99
13	Polonia	89.00	97.00	44.00	24.00	102.00	143.00	110.00	150.00	13.00	142.00	51.00	62.00	46.00	63.00
14	Serbia	250.00	233.00	578.00	446.00	558.00	705.00	515.00	708.00	195.00	1.07	725.00	1.42	1.30	2.34
15	S H B A	2.45	5.59	3.28	5.50	1.87	4.93	1.63	3.68	624.00	7.67	5.30	9.32	5.28	10.04
16	Shqipëria	3.21	3.31	6.31	9.51	4.15	4.54	4.05	4.73	1.44	6.40	7.78	10.52	9.26	12.94
17	Slovenia	1.29	1.82	1.48	3.15	1.17	2.02	1.71	4.12	461.00	7.09	1.47	4.63	1.88	5.09
18	Spanja	131.00	138.00	62.00	106.00	14.00	18.00	28.00	40.00	6.00	84.00	39.00	58.00	24.00	26.00
19	Turqia	1.69	2.10	3.10	5.56	2.18	5.80	2.03	3.12	853.00	8.63	4.95	8.24	3.84	6.61
20	Zvicra	1.45	2.33	1.25	1.81	471.00	822.00	1.06	1.96	256.00	2.16	2.59	5.04	3.34	6.06
21	Të tjera	6.14	16.56	6.41	21.42	13.63	36.61	10.15	27.28	6.27	31.79	11.76	19.24	20.00	29.61
	Gjithsej	24.62	46.91	36.32	76.04	34.38	76.39	30.35	65.58	48.79	90.97	50.07	83.88	61.31	102.07

3.5 KËRKESAT

Çdo lloj hoteli aplikon kritere dhe shërbime atraktive për të joshur mysafirët, aplikimi i kësaj dukurie do të ndikon drejtpërdrejtë në kërkesat, të cilat do të ndryshojnë me vendndodhjen, nivelin e cilësisë, madhësisë, imazhit, hapësirës, standardet, qarkullimin dhe karakteristika të tjera të hotelit. Hotelet për kongrese apo qendrat e konferencave kërkojnë afërsi me aeroporte. Ndërsa hotele pushimi në eko fshatrat nuk kërkojnë afërsi me aeroporte, përkundrazi potencohet në intimitetin e bashveprimet me natyrën.

Andaj, hotelet e turizmit rural, bujtinat, pushimet në male dhe eko turizmi kërkojnë izolim. Respektivisht, hotelet super luksoze duhet të jetë të dizajnuara për të krijuar një atmosferë intime, po ashtu duhet të jenë mjaft të mëdha për ta justifikuar numrin e madh të ulëseve në restorante, banket sallonet dhe hapësirat e nevojshme nga klasi i parë ose nga standardet e realizuara me pesë yje (ndërkombëtare).

Qasja projektuese do të ndryshojë sipas llojit të hotelit të synuar. Respektivisht, vendpushimet kërkojnë dhoma të mëdha, më shumë dollapë dhe hapësira për sirtar, hotelet në qendër të qytetit kërkojnë më pak nga këto hapësira për shkak të qëndrimeve të shkurtra nga mysafirët.

Ka raste kur disa motele në një anë të autostradës kanë restorante më të mëdha se sa disa hotele për periudhat e pikut, të tilla si mëngjesi apo dreka, mirëpo nuk ofrojnë asnjë shërbim në dhomë! Hotele kazino kërkojnë një dizajn të përzgjedhur, ndërsa tek qendrat për konferenca, dekori duhet të jetë i realizuar me modesti. Gjithashtu, koncepte të ngjashme të projektimit futën në përdorim apo janë të shprehura në mënyrë të ndryshme tek çdo lloj hoteli veç e veç.

Përzgjedhja e lokacionit dhe tipi i hotelit janë të determinuar nga shumë faktorë, si të përgjithshëm ashtu edhe të veçantë, sikurse: Rentabiliteti, vizurat, kost-benefiti, afërsia e objekteve turistike, terminallet e transportit, rrugëve, objekteve sportive dhe rekreative, klimës, vendbanimeve urbane, peizazhet natyrore si dhe faktorëve të cilat mund të ndryshojnë me kohë. Në praktikë, ekzistojnë tri qasje të përcaktimit të lokacionit ndërtimor turistik: Ndërtimi i hoteleve private në një nivel dhe në një masë të caktuar, në kuadër të një master plani komunal. Kështu që, në nivel të rajoneve të caktuara turistike mund të përcaktohet shpërndarja optimale e lokacioneve për hotele (zona për hotele dhe vendi në zonë përcaktohet nga funksioni dhe numri maksimal i shtretërve) në mënyrë që të arrihet harmonizimi, zhvillimi hapësinor dhe social. Të gjitha këto hapa duhet ndërmarrë në koordinim me interesat e investitorëve potencial dhe komunitetit.

Kështu pra, me vendosjen e politikave urbane afirmohet rajoni, komuna dhe qyteti, ose ndonjë njësi tjetër organizative që është e interesuar në turizëm. Hotelet mund të vendosen në vargje apo edhe motelet mund ta mbulojnë një hapësirë të veçantë. Këto janë raste kur një kompani publike, apo pronari i zinxhirit të hoteleve dëshiron të bëjë një model urban me vendosjen optimale të njësive të tij në një territor të caktuar (rajon, vend apo edhe kontinent).

Hotele të tilla mund të ndërtohen përgjatë rrjetit rrugor apo edhe në qytete të ndryshme. Këto veprime zhvillimore i shohim tek hotelet e mëdha apo konzorciumet siç janë: Sheraton, InterContinental, Hyatt, Sheraton, Holiday Inn, të cilët për nga stili dhe origjinaliteti veçohen dhe dallohen në mbarë botën. Projektimi dhe rentabiliteti i hoteleve duhet të ndër veprojë ngushtë me analizën e tregut dhe kushtet socio politike në vendet dhe qytetet e përzgjedhura dhe për të bërë biznes dhe ndërtim. Andaj, hotelet duhet ofruar kushte për qëllimin primar për të cilën edhe janë realizuar.

Hotelet duhet të ofrojnë shërbime adekuate, që në esencë janë kërkesë e klientëve:

1. Të jetë i pastër, me dhoma të qeta dhe të rehatshme
2. Ushqim të mirë dhe të llojlojshëm
3. Shërbim të mirë dhe kujdes ndaj klientit apo mysafirit
4. Çmim të arsyeshëm
5. Parking të rezervuar për të gjitha dhomat, apo kapacitete të llogaritura
6. Mundësisht të jetë i veçuar për ndonjë atribut apo specifikë

Respektivisht, të jetë i akceptueshëm ndaj kërkesave të mysafirëve, të jetë një ndërtesë polifunkionale e organizuar asi soji që të ofrojë komfor funksional dhe ambiental për klientët. Sidoqoftë, kjo varet shumë nga standardet e planifikimit, ndërtimit, konceptit arkitektonik, lokacionit, pajisjet e objektit...Andaj, hoteli është një “ndërtesë” i cili ofron servis me pagesë në kohë të caktuar. Shërbimet e ofruara mund të shkojnë nga një krevat për një natë, pushim ditor, dhomë standarde, si dhe deri tek suitat luksoze. Hotelet më të mëdha mund të sigurojnë shërbime të tjera të specializuara, të tilla si përdorimi i pishinës, qendër biznesi, kujdes ndaj fëmijëve, salla konferencash, shërbime argëtuese zbavitëse si dhe shërbime luksoze bixhozi.

Dhomat e hotelit janë të numëruara që mysafirët të identifikojnë dhomën e tyre. Disa hotele ofrojnë ushqim në dhomë apo room-service. Raste konkrete sikurse, në Mbretërinë e Bashkuar, një hotel është i detyruar me ligj që të shërbejë ushqim dhe pije për të gjithë mysafirët brenda orëve të caktuara, Kurse, në Japoni, hotelet kapsulë sigurojnë një hapësirë të minimizuar në kuadër të hotelit. Nëse kthehemi “pak” në kohë, mund të përkufizojmë se hotelet e parë modern ishin hanet e Evropës mesjetare, po ashtu hanet janë shumë mirë të njohur tek ne në Kosovë, ende, sot e kësaj ditë përmenden për shërbime hoteliere. Për një periudhë prej rreth 200 vitesh, aty diku nga mesi i shekullit të XVIII, bujtinat apo hanet shërbyen si një vend për banim dhe strehim për udhëtarët. Një nga hotelet e parë, cituar nga Rekordet Botërorë sipas Guinness, si hoteli më i vjetër në botë (si dhe biznesi më i vjetër operativ në vazhdimësi në botë), është Nishiyama Onsen Keiunkan, apo han tradicional Japonez, në pronësi nga 52 brezat e së njëjtës familje! U themelua 1310 vjet më parë, me klientelë si samurai të cilët kan shfrytëzuar me kënaqësi banjot e nxehta termale, Shogunin e parë të Japonisë si dhe Kouken, Perandorin e 46-të.

Figura 10. Hokone, Japan

(Burimi): SupportPDX, 2008. (Flickr). E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic.

Figura 11. Hotel Planet, Japan

(Burimi): Masakazu Matsumoto, 2009. (Flickr). E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic.

Figura 12. Imabari Kokusai Hotel, Japan

(Burimi): Hary Lawford, 2006. (Flickr). E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic.

3.6 KRITERET E HOTELEVE - STANDARDET

Nën patronatin e HOTREC - Hoteleve, Restoranteve dhe kafeneve në Evropë. Shoqatat e hoteleve të Austrisë, Republikës Çeke, Gjermanisë, Hungarisë, Holandës, Suedisë dhe Zvicrës krijojnë unionin "Hotelstars Union".

Partneriteti i tyre është siguruar nga klasifikimi dhe harmonizimi me kriteret dhe procedurat e përbashkëta për hotelet nga vendet pjesëmarrëse. Këto të dhëna tregojnë të gjitha kriteret, të cilat përdoren për të klasifikuar një hotel në secilin nga pesë kategoritë e Yjeve, të sistemit të klasifikimit Hotelstars Union. Bruksel, Janar/ 2015

- 100% e dhomave me dush / WC ose vaskë / WC
- Pastrim dhomash në bazë ditore
- 100% e dhomave me TV së bashku me telekomandë
- Tryezë dhe karrige
- Sapun ose shapon në lavaman
- Peshqir në vaskë
- Reception
- Telefon publik në dispozicion për mysafirët
- Mëngjes i zgjatur për ushqim
- Shërbimi i pijeve në hotel
- Mundësi për depozitë

- Bufe mëngjesi
- Dritë elektrike pranë shtratit
- Qasje në internet në dhomë ose në hapësirën publike
- Pagesa përmes kartelës
- Shampon ose gel banjoje në dush / vaskë
- Raftë rrobash
- Shërbim i produkteve sanitare (furçë dhëmbësh, set rroje)

- Receptioni i hapur 14 orë, i arritshëm në qasje me telefon 24 orë, stafi dygjuhësh
- Foaje për pritje, shërbimi për bartje të valixheve sipas kërkesës
- Shërbimi i pijeve në dhomë
- Telefon në dhomë
- Tharëse flokësh-fen, peshqir
- Pasqyrë, vendin adekuat ose raft për të vënë valixhen
- Qepje-set, bojë këpucësh, shërbimit për lavanderi dhe hekurosje
- Jastëk shtesë dhe batanije shtesë sipas kërkesës
- Sistem i menaxhimit të ankesave

- Recepsioni i hapur 16 orë, i arritshëm në qasje me telefon 24 orë, stafi dygjuhësh
- Foaje me ulëse dhe shërbim me pije, hotel bar
- Bufile mëngjesi ose mëngjes 'ala cart' përmes shërbimit në dhomë
- Minibar ose 16 orë shërbim pijesh përmes shërbimit në dhomë
- Karrige të veshura – set i ulëseve - couch
- Mantel banje dhe pantofla sipas kërkesës
- Shërbim i produkteve kozmetike (dush kapelë, set pedikurë), pasqyrë, rafte të zgjeruara në banjë, ngrohje në banjë

- Recepsioni i hapur 24 orë, i arritshëm në qasje me telefon 24 orë, stafi dygjuhësh
- Shërbimi parkimi me pagesë
- Portier, shërbim i bartjes së valixheve, i të palosurave në mbrëmje
- Sallë e bollshme për pritje dhe shërbimit të pijeve në foaje
- Mikpritje e personalizuar për çdo mysafir me lule ose me syprizë hoteli
- Minibar dhe 24 orë shërbim pijesh dhe ushqimi përmes shërbimit në dhomë
- Shërbim të kujdesit personal, për evaluim të pavarur nga mysafirët
- Internet-PC në dhomë sipas kërkesës
- Siguri në dhomë
- Shërbimi hekurosje (kthimi brenda 1 h), shërbim i pastrimit të këpucëve

Figura 13. Anëtarët e bashkimit Hotelstars. EU
(Burimi): <http://www.hotelstars.eu/>. 2015.

3.7 HOTELET LUKSOZE

- Hotele luksoze, të cilat arrijnë pritjet e larta të një shërbimi luksoz të mysafirëve ndërkombëtar. Yjet e një hoteli super luksoz arrihen vetëm me një sistem të kujdesit permanent dhe intensiv ndaj mysafirëve.

Hotelet ndryshojnë në madhësi, funksion dhe kosto. Shumica e hoteleve dhe kompanitë e mëdha vendosin standardet e shërbimit për të klasifikuar llojet e hotelit. Një shërbim i plotë në hotel ofron pajisje luksoze, komfor të plotë të shërbimit, si dhe nivelin më të lartë të shërbimit të personalizuar. Hotelet me shërbim të plotë shpesh përmbajnë servis të plotë me një vëllim të madh të shërbimeve, dhe një shumëllojshmëri të komfortit. Sipas akomodimit objektet hoteliere ndahen në: Hotele, motele, apartamente turistike, fshate turistik, kampe, apartamente me qëra, dhoma me qira, objekte turistike dhe objekte të tjera për relaksim.

Hotel quajmë një strukturë që ofron strehim, ushqim, pije dhe shërbime të tjera të përbashkëta në industrinë hoteliere. Hoteli dhe restoranti në aspektin e rregulloreve që ofron strehim dhe shërbim vetëm mëngjesin, quhet 'Hotel Garni'. Hoteli mund të ketë anekse të ndara të parashikuara akomodimit, ndërsa shërbimet e ushqimit dhe shërbime të tjera komerciale, në ndërtesën kryesore qëndrore.

Figura 14. Wynn Las Vegas Resort and Country Club. Nevada

(Burimi): Wolfgang Staudt, 2006. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic.

Figura 15. Sheraton Kauai Resort. Hawaii

(Burimi): Roderick Eime, 2013. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic.

Figura 16. Hotel Hesperia, përballë Guggenheim, Bilbao Spain

(Burimi): Lauren Manning, 2008. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic.

Objektet e hotelit përbëhen prej tri zonave kryesore organizative: Zona e akomodimit. Pjesa sociale dhe ekonomike. Pjesa teknike, të cilat janë funksionalisht të lidhura dhe të formojnë një tërësi funksionale. Të gjitha hotelet, pavarësisht nga kapaciteti punues, nga kategoria apo edhe funksioni i dedikuar i llojit të specializimit, duhet të përfshijnë këto tri grupime funksionale, hapësinore.

Andaj, në varësi të shërbimeve të veçanta për objektet hoteliere për të siguruar fjetjen si dhe shërbimit të ushqimit dhe pijeve, objektit përbëhet nga:

1. Foajesë për pritje
2. Hollit dhe receptionit
3. Komunikimit horizontal dhe vertikal (shkallët, korridoret dhe ashensorët)
4. Njësive banuese (dhomat dhe apartamentet)
5. Restorantit dhe kuzhinës

Ekzistojnë disa mënyra të grupit të objekteve hoteliere (njësive) sipas nivelit të kompleksitetit. Nga aspekti konceptual mund të dallohen:

1. Grupim në horizontale
2. Grupim në vertikale
3. Grupimi nga dimensionet
4. Grupim i lirshëm

Figura 17. Skema kompozicionale e përmbajtjeve të hoteleve
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Pjesa rezidenciale e hotelit zakonisht merr prej 45 -70% të sipërfaqes totale të hotelit, ashtu që kjo zonë funksionale duke kërkon një kompaktësi funksionale në drejtim të optimalizimit të sipërfaqeve dhe paraqet një faktor të rëndësishëm organizativ. Pjesa rezidenciale duhet të përcaktohet në mënyrë të kjuartë funksionale, me kujdes të projektimit në disa veçori, sikurse:

1. Grupimi
2. Orientimi
3. Qetësia
4. Vizurat
5. Komunikim të qartë
6. Funksione atraktive
7. Eko mjedisi

Sipas normave dhe standardeve në shumë shtete, njësitë banimore ndahen, në:

1. Dhoma
2. Apartmane
3. Studio apartmane
4. Junior apartmane
5. Suita apartmane
6. Suita presidenciale

Figura 18. Suitë Presidenciale, Presidential Suite - 35A.

(Burimi): Alan Light, 2015. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic.

KAPITULLI IV

PROJEKTIMI – PARIMET

4.1 LOKACIONI - ORIENTIMI

Gjatë fazës paraprake të programimit dhe projektimit duhet konsideruar marrëdhëniet e blloqeve të ndryshme të hotelit si dhe efektet e zhurmës, ndotjes, vizurave dhe qasjes. Sidoqoftë, kufizimet e lokacionit të caktuar si dhe kushtet urbanistike, veçanërisht në qytet, mund të përcaktojnë orientimin e ndërtesës pavarësisht nga kërkesat arkitektonike.

Duhet përcaktuar qasjen për këmbësorë dhe automjete qysh në një fazë të hershme. Hyrja kryesore të hotelit duhet të jetë akcentuale në kompozicion apo ansamblin e ndërtesave në lokacion. Respektivisht, është një tipar i rëndësishëm funksional dhe komercial në përcaktimin e vendndodhjes së hyrjes kryesore. Vlera e hotelit zakonisht përcakton lartësinë e zhvillimit të mjedisit urban.

Në një mjedis të lirë rural, shpenzimet favorizojnë një ndërtesë të ulët. Kosto më e ulët ndërtimore, ashensorët nuk janë aktualisht të detyrueshëm deri në tre kate (edhe pse kjo mund të ndryshojë me rregullore, duhet pasur vëmendje për personat me aftësi të kufizuara të qasjes, me kosto të konsiderueshme më vonë). Në anën tjetër, korridoret e gjata me më shumë shkallë janë të nevojshme, ku shërbimet inxhinierike mund të jenë më të shtrenjta. Kurse, kur lokacioni është një vend të qytetit, mund të diktohet një ndërtesë më e lartë. Prandaj, një kompromis duhet të arrihet, duke marrë në konsideratë kufizimet e planifikimit, vizurat, anët kardinale, diellosja dhe çdo kufizim tjetër ligjor të shkaktuar nga pronat në fqinjësi.

Në praktikë, marrëveshja më e zakonshme dhe realizimi është një bllok i gjatë me dhoma gjumi në një zonë më të madhe. Kostot e larta mund të reflektohen atëherë kur në fasadë duhet lënë hapësira komerciale, të tilla si shërbime tregtare, lokale. Kurse dhomat e gjumit mund të jetë të vendosura mbi njëra tjetrën në etazhe, sikurse tek zyrat apo banesat.

Në parim gjatë përcaktimit të lokacionit për hotel duhet veçuar atributet lokale, sikurse:

1. Qasja
2. Mjedi dhe zhvillimi Urban
3. Shërbimet publike dhe serviset
4. Transporti
5. Klasifikimi
6. Udhëzimet ligjore
7. Siguria

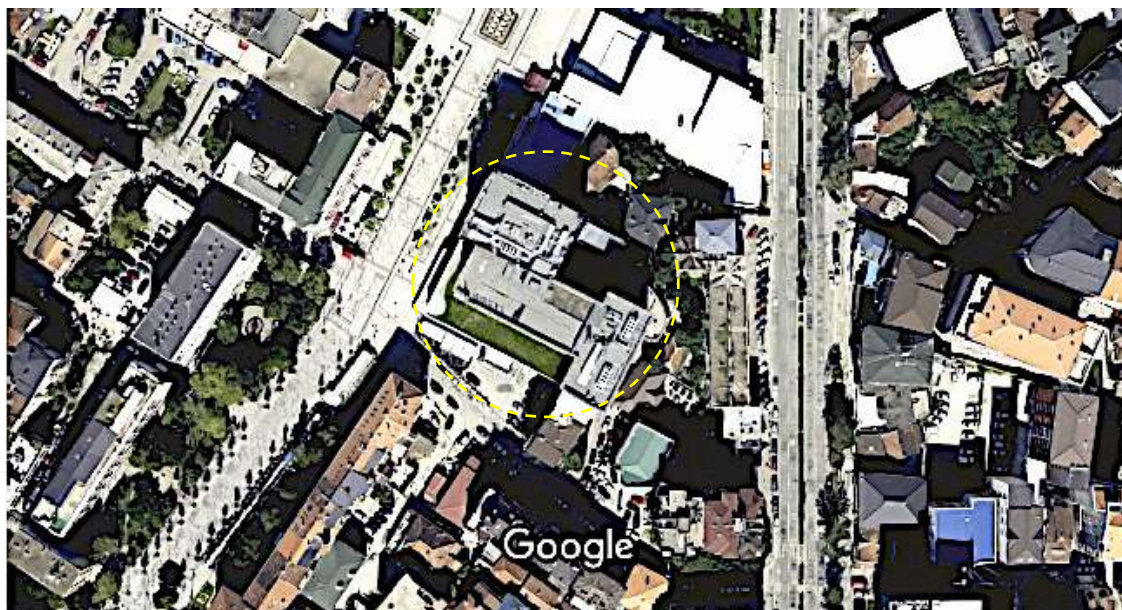

Figura 19. Prishtina natën. Hoteli Grand
(Burimi): https://www.rks-gov.net/en-US/Foto/prishtina_naten.jpg

Figura 20. Prishtina natën. Arbëri
(Burimi): Valbona, 2013. E licensuar nga Creative Commons Attribution ShareAlike 3.0 Unported.

Figura 21. Prishtina, Swiss Diamond, Hoteli
 (Burimi): Imagery ©2016 Google, Map data ©2016 Google.

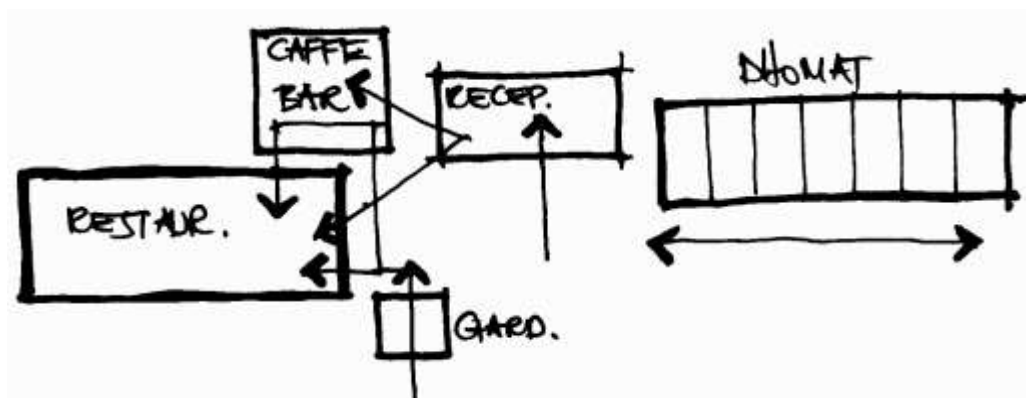
Figura 22. Prishtina, Swiss Diamond, Hoteli
 (Burimi): <http://sdhprishtina.com/uploads/Exterior%20Day.jpg>.

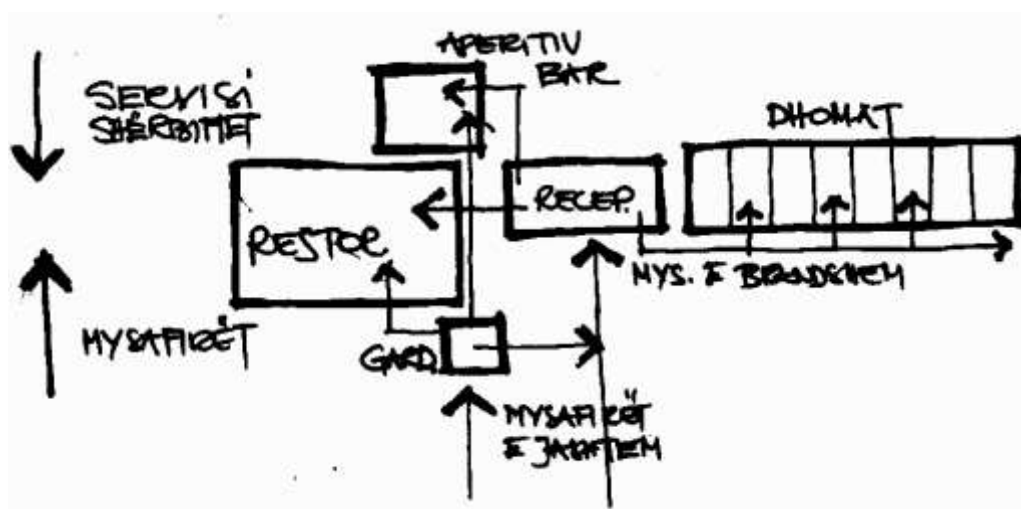
4.2 LËVIZJA

Qarkullimin dhe lëvizjen duhet lehtësuar sa më shumë të jetë e mundur, të sigurohet lëvizje e papenguar për mysafirët, stafin dhe personelin e mirëmbajtjes. Kjo nuk është e rëndësishme vetëm për të shmangur konfuzionin, por është veçori për të mundësuar shërbimin dhe servisin efikas. Duhet ndarë qarkullimin qartazi të mysafirëve dhe të ftuarit jo rezident, duke siguruar qasje të drejtpërdrejtë në restorante dhe sallat e banketit, pishinat. Ky parim shmang bllokimet në zonën kryesore të pritjes në foaje dhe jep kontroll më të mirë dhe mbikëqyrje sigurie. Në figurën 23, janë të paraqitur në formë skematike qarkullimet kryesore edhe pse kjo duhet të merret si një model për tu analizuar më tutje. Marrëdhëniet e përgjithshme që mbulojnë të gjithë hotelin janë treguar në figurën 24.

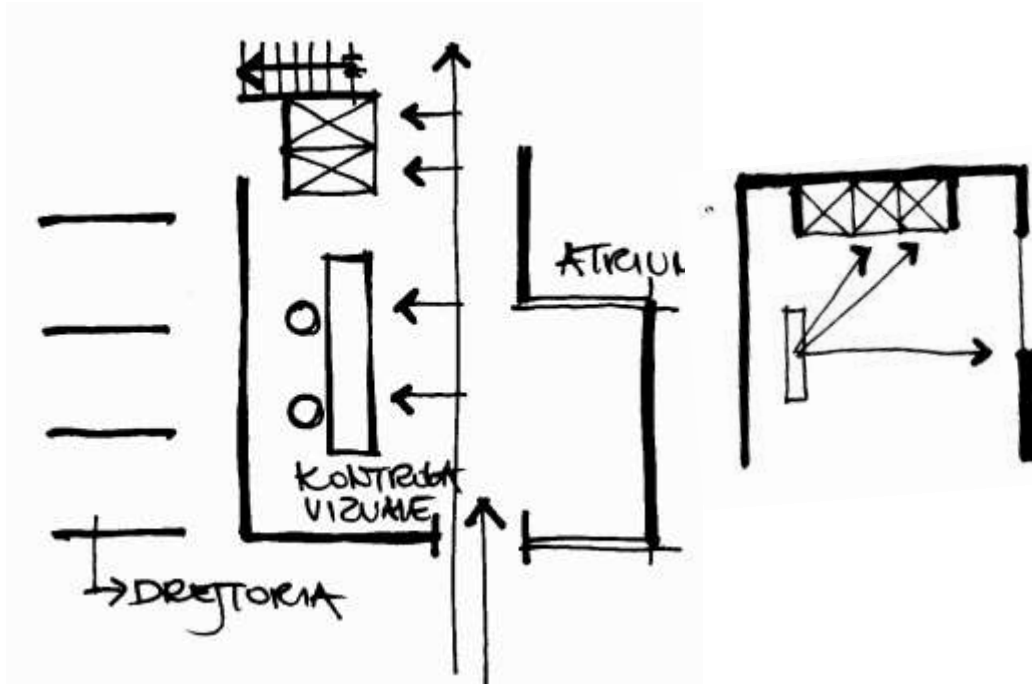
Korridorët e zgjatura duhet tretur në hapësirë. Qarkullimi në hapësirat funksionale duhet të realizohet përmes zonave të përdorimit, ose të ketë një lëvizje e përcaktuar nëpërmjet foajeve, hollëve.

Figura 23. Skema funksionale-zonat, hoteli
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

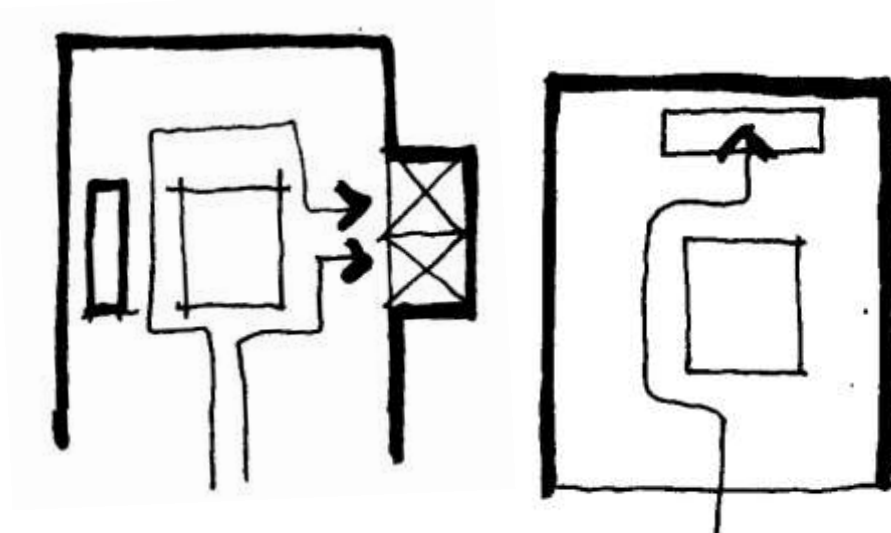

Figura 24. Skema funksionale. Hoteli, komunikimi brenda ansamblit
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Figura 25. Skema funksionale. Hoteli, komunikimi foajeu, ashensorët
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Duhet pasur kujdes që vazhdimisht komunikimi të jete i lirë pa pengesa dhe i kontrolluar vizualisht, siç shifet në figurën 25. Ambienti i brendshëm duhet të jetë tërheqës, të jetë komfort dhe të lënë një përshtypje sigurie. Hapësirat duhet të jenë të sigurta, të jenë të lehta për tu pastruar dhe për tu mirëmbajtur. Respektivisht, projektimi arkitektonik duhet të sigurojë hapësira maksimale funksionale në tërë zonën e ansamblit, mundësisht me kosto minimale të mirëmbajtjes.

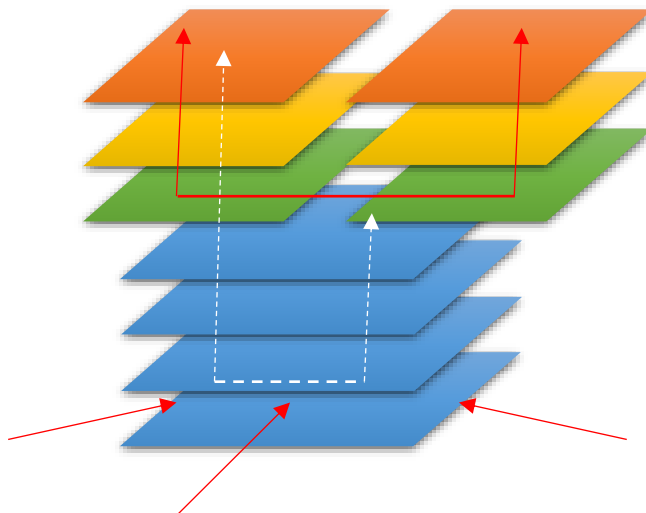

Figura 26. Skema funksionale. Komunikimi, recepsioni dhe kontrolli vizuale
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

4.3 ASHËNSORËT DHE SHKALLËT

Ashensorët janë pajisje të shtrenjta dhe sidomos kushton mirëmbajtja e tyre. Duhet të jenë të dimensionuar mirë dhe me hapësirë shtesë për të lehtësuar hyrjen. Sipërfaqet apo muret e forta janë të nevojshme për të rezistuar dëmet nga bagazhet. Blloku i ashensorëve kryesor duhet të jenë të dukshëm dhe me qasje shumë të lehtë për të hyrë në zonën e pritjes apo në foaje. Të paktën një ashensor duhet të jetë mjaft i madh për të marrë mobilierinë si një krevat apo një vaskë, ose një veçori që është me shumë rëndësi të akomodojë dhe të bartë një pacient pas aksidenteve dhe sëmundjeve që mund të ndodhin në hotel.

Figura 27. Skema funksionale. Ashensorët, komunikimi brenda ndërtesës
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Epoka e ashensorit të varur me litar, tani pas 150 viteve të përdorimit konsiderohet si kohë e perëndimit e kësaj teknologjie! Ndërtesat tani mund të zhvillohen dhe të arrijnë lartësi më të mëdha, të pavarur nga forma dhe teknologjia. Aplikimi i teknologjisë lineare magnetike të transportit vertikal maksimizon efikasitetin në arritje të lartësive më të mëdha në ndërtesa, dhe ofron komfort më të madh për pasagjerët. Edhe pse dukuria me ashensor të varur është normë aktuale dhe trend në industrinë e ashensorëve, fakti se shumica e ashensorëve lëvizin vetëm në boshte vertikale, me një ashensor për bosht, është duke u bërë një kufizim për industrinë e ndërtimit, por edhe në kapacitetin e transportit të njerëzve. Për më tepër, ashensorët të varur për litar në një bosht kërkojnë dhe nxënë hapësirë më të madhe në etazhet e ndërtesave. Një përpjekje e para nga këto synime për të avancuar në këtë drejtim ishte adresuar në vitin 2003 me sistemin ashensor TWIN, duke ofruar dy kabina për bosht dhe rritjen e kapacitetit të transportit me 30%, si dhe një reduktim në hapësirë për ashensor në ndërtesa me 30%.

ThyssenKrupp tani është duke hequr litarët, duke pezulluar teknologjinë për ashensor me motorët linear, duke i transformuar sistemet e ashensorëve në sisteme vertikale me kapacitete të transportit të cilat priten të rriten më se 50%, po ashtu me kursim edhe në hapësirat për lëvizje, apo pritet që këto hapësira të reduktohen deri në 50%.

I konsideruar nga shumë profesioniste si shpikje e shenjtë në industrisë e ashensorëve, ThyssenKrupp MULTI aplikon teknologji magnetike, analoge me teknologjinë e re Transrapid, levitimin e trenit, duke bërë të mundur që të lëvizet në boshte në të njëjtën mënyrë sikur trenat që lëvizin në sistemet hekurudhore, me kabina të ndryshme për nga boshti, duke lejuar që lëvizjet të jenë vertikale dhe horizontale në të njëjtën kohë, brenda/jashtë ndërtesave.

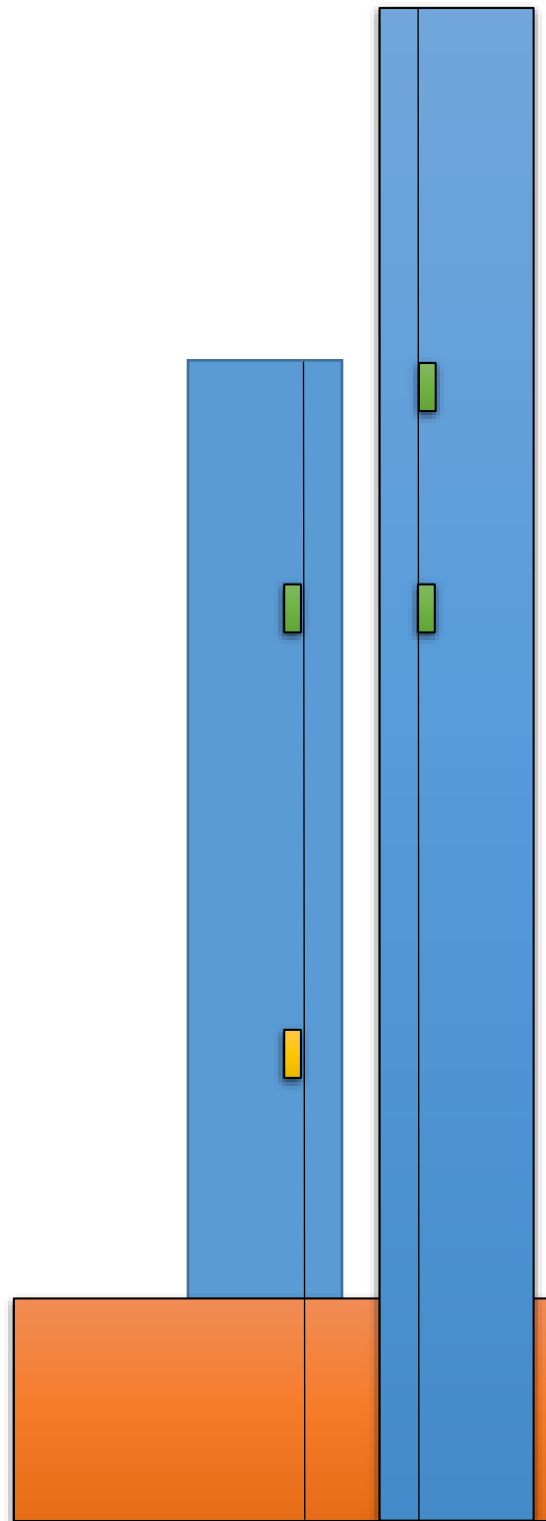
Siguria është siguruar nga shtytëset, si dhe nga frenimi i sistemit multi në kabina. Po ashtu sistemi i mirë provuar i kontrollit të sigurisë, i zhvilluar nga laboratorët e ThyssenKrupp. Për teknologjinë e ashensorëve TWIN, që parandalojnë afërsinë e kabinave me njëra tjetrën brenda boshteve.

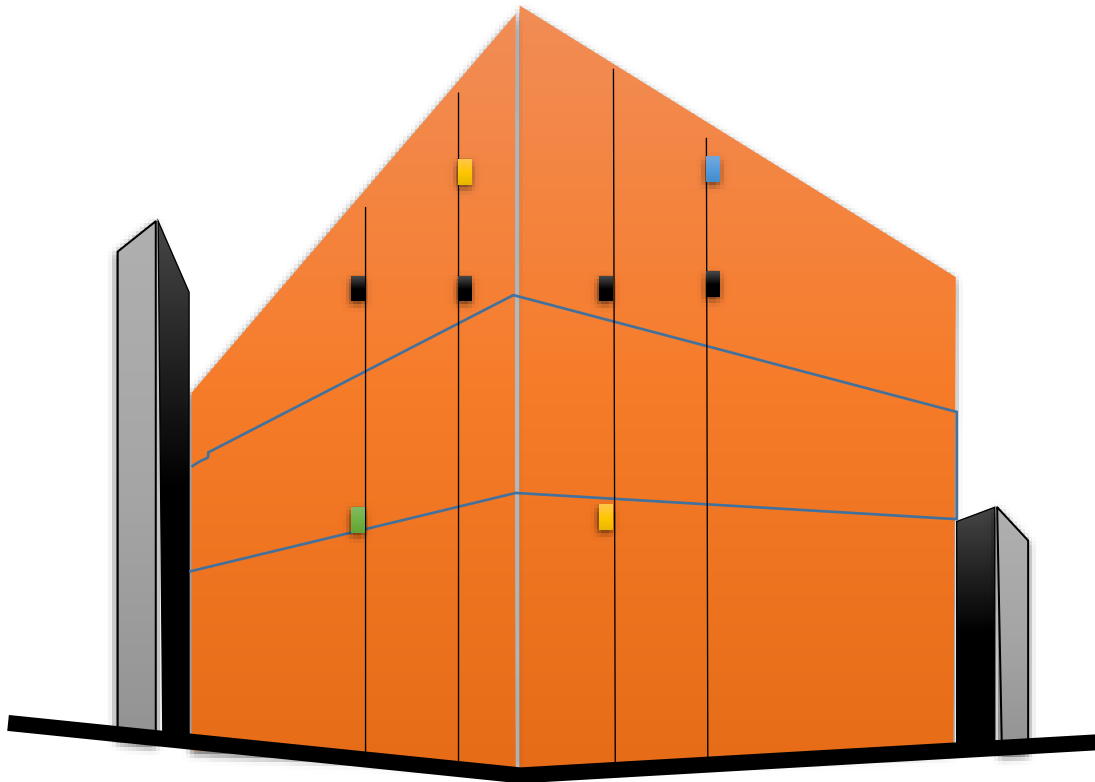
Figura 28. . Ashensorët e së ardhmes
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2015.

Shumë vendbanime urbane, njëherit për tu evidentuar se sipas të dhënave aktuale më shumë se gjysma e popullsisë së botës tashmë jeton në zonat urbane, si dhe pritet të jetë një rritje prej 2.5 miliardë e popullsisë urbane gjer në vitin 2050.

Realisht me kufizimet e mëdha të mjedisit urban si dhe hapësirave në sipërfaqe të qyteteve, është menduar që me zhvillimin e teknologjisë të ketë rritje ekonomike dhe ekologjike për të akomoduar popullatën urbane në rritje të shpejtë.

Andaj, koj teknologji përveç që zënë më pak sipërfaqe, duke ruajtur dhe siguruar sipërfaqe të gjelbra për qytetin, kjo teknologji lejon kontroll të centralizuar dhe inteligjente të energjisë. Përveç kësaj dukurie, numri i ndërtesave të larta është në rritje, lartësia mesatare e tyre ka tejkaluar parashikimet. Në vitin 2000, lartësia mesatare e 50 ndërtesave më të larta në botë ishte 315 metra, ndërsa në vitin 2013 arriti në 390 metra, një rritje prej 25% në vetëm dekadën e fundit.

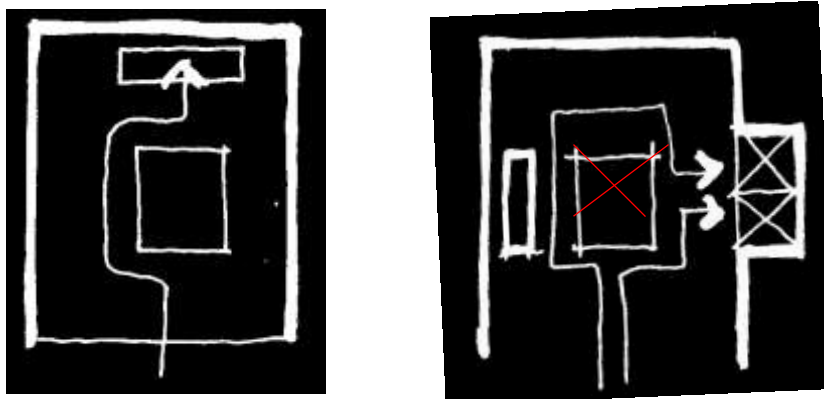

Figura 29. Ashensorët e së ardhmes. Lëvizje edhe në horizontale.

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017

Megjithatë, gjersa teknologjitë dhe mjetet ekzistojnë për të ndërtuar të larta, pa aftësinë për të lëvizur në mënyrë efikase banorët e ndërtesave në mes kateve, funksionaliteti në këto objekte është i kufizuar, po ashtu në humbje e të ardhurave nëse hapësira banesore dhe komerciale në katet më të larta nuk mund të shiten. Në këtë sfond, është e qartë se lëvizshmëria efikase në ndërtesa nuk është më një luks, por një domosdoshmëri absolute. Duke e bërë MULTI një nga risitë më të rëndësishme në industrinë e ashensorëve dhe në ofrimin e lëvizjes efikase në ndërtesa dhe në qytete. Fillim i një epoke të re për industrinë ndërtimore.

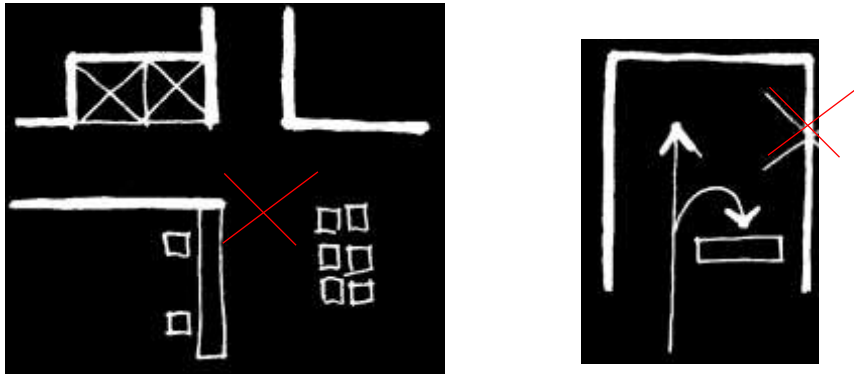

Figura 30. Skema funksionale. Ashensorët, komunikimi brenda ndërtesës

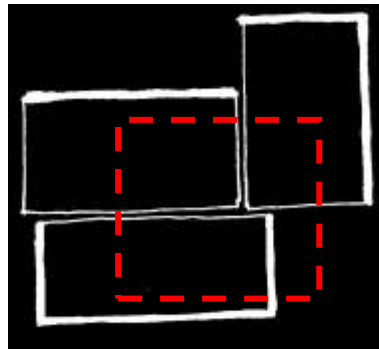
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Ashensorët, numri i ashensorëve përcaktohet sipas kapacitetit të hotelit, andaj:

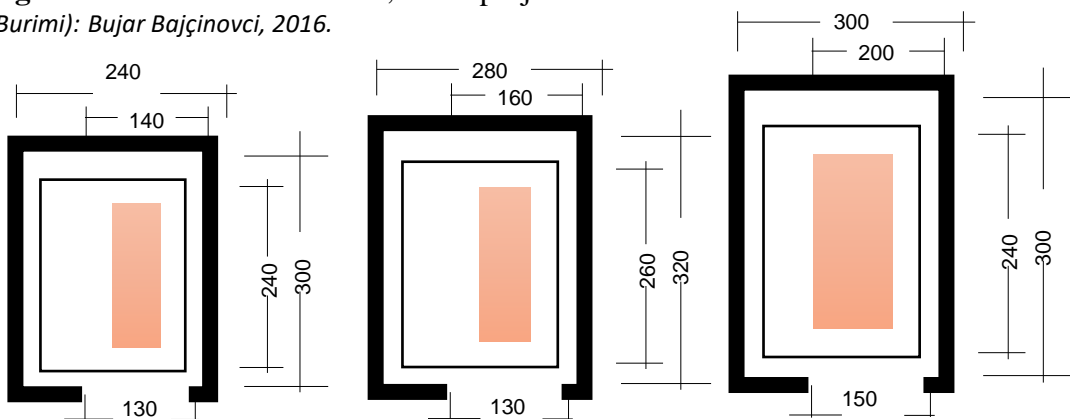
1. Deri në 50 njësi banimore, së paku një ashënsor.
2. Prej 50 deri 100 njësi banimore, së paku dy ashënsor.
3. Prej 100 deri 150 njësi banimore, së paku tre ashënsor.
4. Prej 150 deri 250 e më shumë njësi banimore, së paku katër ashënsor.

Figura 31. Skema funksionale. Ashensorët, komunikimi brenda ndërtesës
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

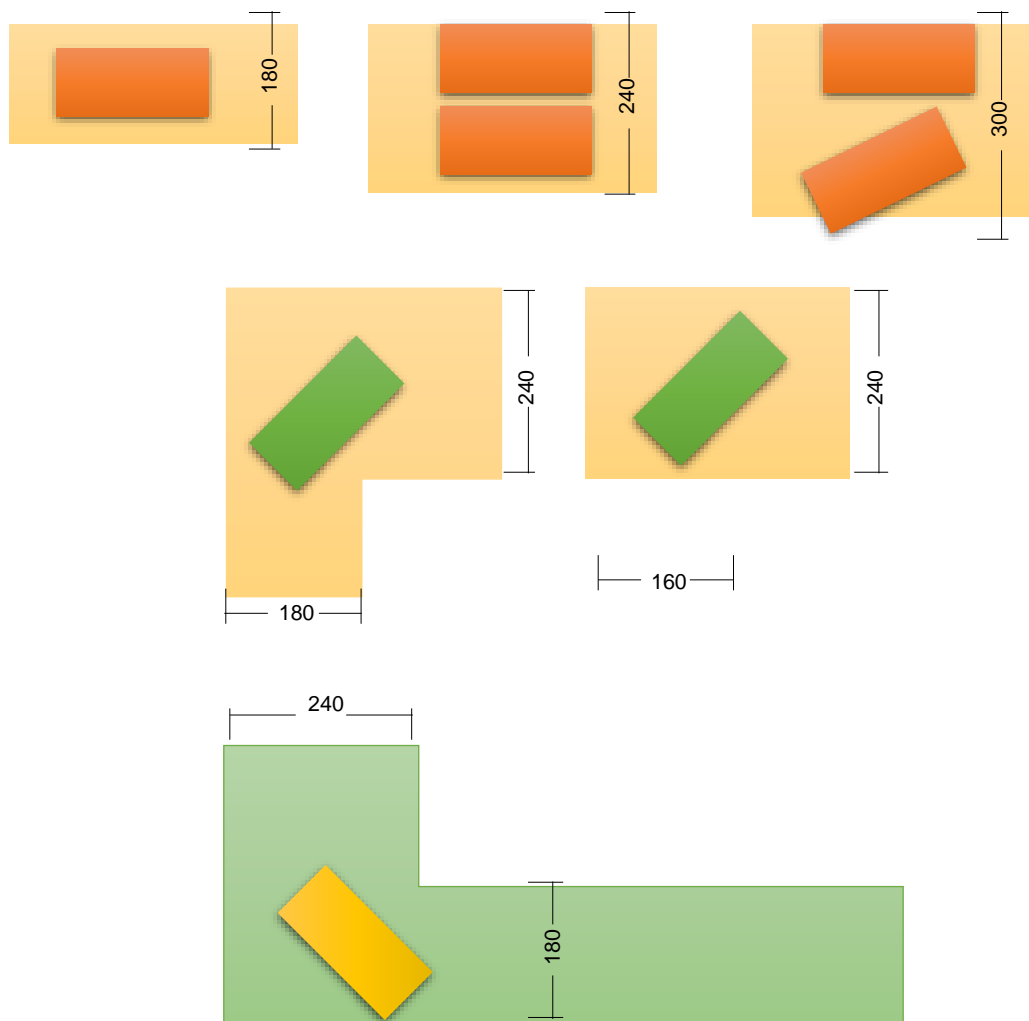

Figura 32. Tërësia funksionale, zonat projektuese
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Figura 33. Ashensorët, dimensionet e nevojshme
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017

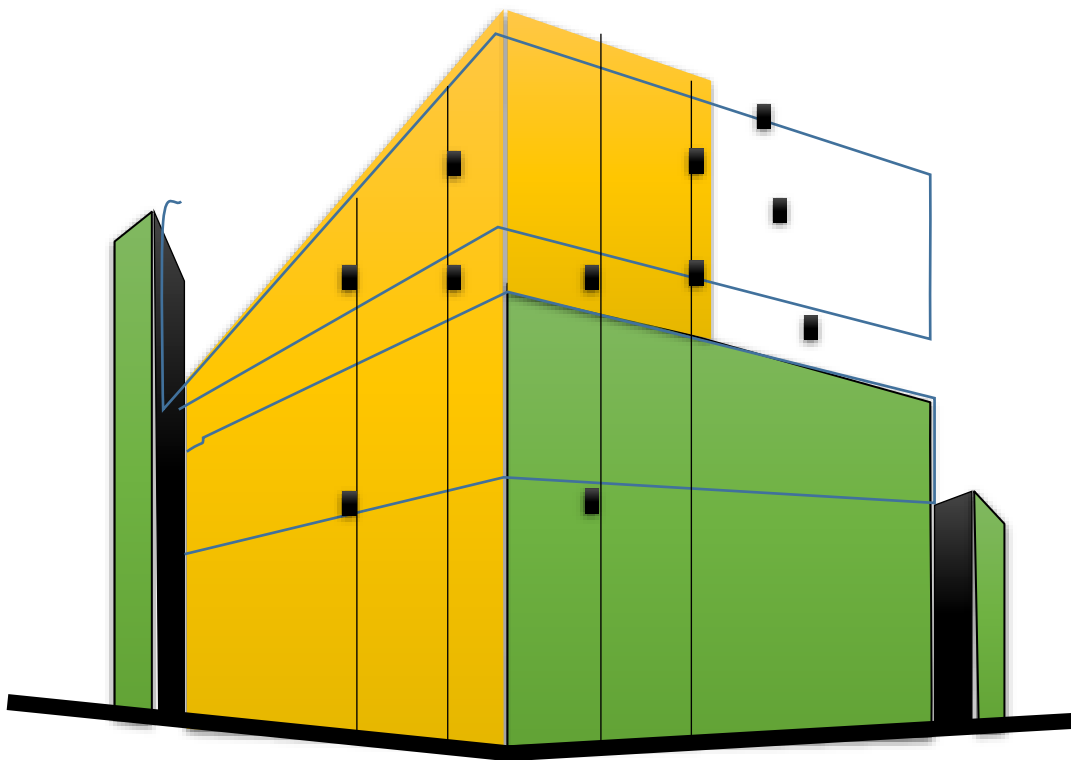
Dimensionimi i nevojshëm, komunikimi.

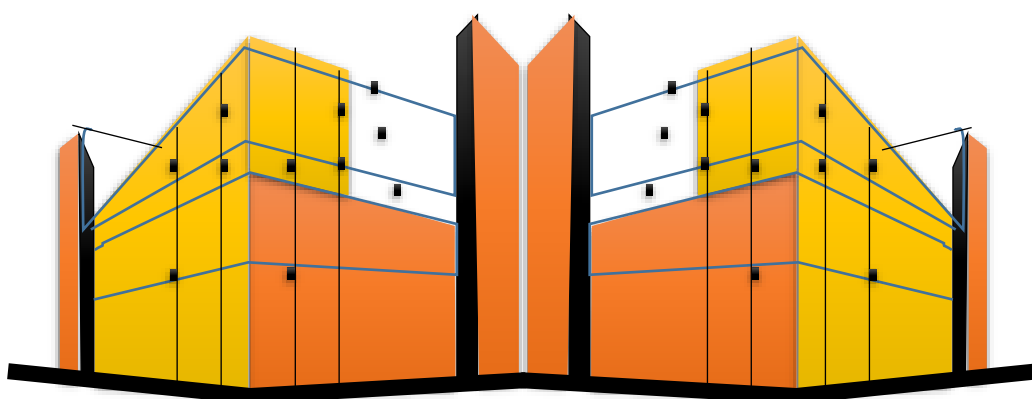
Figura 34. Komunikimi brenda ndërtesës, dimensionet minimale
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017

4.3.1 Inovimet e nevojshme

Një hulumtim i bërë nga studentët e Universitetit Columbia në lidhje me transportin vertikal me ashensor i bërë në vitin 2010, deklaron se: punëtorët e zyrave në New York City kanë shpenzuar një vlerë kumulative prej 16.6 vite, duke pritur për ashensorë si dhe i kanë kaluar 5.9 vite në ashensorë, duke rezultuar se sa kjo dukuri është jetike për të rritur disponueshmërinë dhe efikasitetin e ashensorëve. Andaj, sikurse zhvillimi i teknologjisë dhe mjeteve bashkëkohore për industrinë ndërtimore është duke u zhvilluar, është e domosdoshme që edhe industria e ashensorëve apo mjeteve për transport vertikal ti përshtat rinovimet dhe risitë teknologjike për të përmbushur kërkesat aktuale të efikasitetit në transportin vertikal, të pasagjerëve dhe mallrave, sidomos me më shumë se një kabinë në një bosht. Në këtë drejtim, ashensorët TWIN tashmë janë një avancim nga sistemi i mëvetëshëm i kabinës, të cilët përmirësojnë kapacitetin dhe efikasitetin operacional.

Figura 35. Ashensorët e së ardhmes. Struktura arkitektonike të pamvarura nga transporti klasik vertikal
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017.

Figura 36. Mega Struktura urbane të pamvarura nga transporti klasik vertikal
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017.

4.3.2. Multi

MULTI është ofruar si teknologji e fundit e ThyssenKrupp në repertoarin e saj të gjerë të teknologjive me ashensor, përfaqëson një koncept historik në industrinë ashensorëve. Vazhdimisht duke kuptuar ëndrrën të gjatë të ndjekur që ashensorët apo makina të shumta të lëvizin në të njëjtin bosht.

Hulumtim dhe zhvillimi i fazave preliminare të MULTI ka arritur pikën e ndërtimit të modelit të parë apo prototipit, kulla e re e ThyssenKrupp në Rottweil siguron provat dhe certifikimin e ambientit të duhur për të marrë pjesë realisht në tregun aktual. Kulla për teste është paramenduar të përfundojë në fund të vitit 2016, nga kjo kohë, kompania synon të ketë një prototip të lëshuar në punë MULTI.

Si funksionon? Vepron në premisat themelore të një sistemi rrethor, MULTI përdorë teknologji magnetike për të vepruar me ashensorë, dhe një bosht i vetëm mund të përfshijë kabina të ndryshme. Me një shpejtësi të synuar prej 5 m/s, sistemi do të mundësojë qasje të vazhdueshme me një kabinë të ashensorit çdo 15 deri në 30 sekonda, me një transferim të shpejtë çdo 50 m'. Pasagjerët do të kenë shumë pak pritje gjatë transportit, po ashtu opsioni i hyrjeve të dyfishta në etazhe përmirëson lehtësinë e qasjes në ndërtesa të mëdha.

MULTI gjithashtu ofron kapacitete shumë më të larta dhe lëvizje më të shpejtë dhe më të rehatshme në krahasim me ashensorët me shpejtësi të lartë, të cilat janë të kufizuar nga efektet e presionit mbi trupin e njeriut, shumë njerëz përjetojnë jo rahat duke udhëtuar me ashensorë me shpejtësi më të lartë se 10 m/s. Edhe pse lartësia ideale e ndërtesave për instalimet Multi fillojnë në 300 metra, ky sistem nuk është i kufizuar nga lartësia e ndërtesës. Pa litarë, një sistem me frena "multilevel", dhe transfer induktiv të energjisë nga boshti në kabinë, MULTI kërkon boshte të vogla rreth 6 m², ndërsa teknologjitë e tjera të tilla kërkojnë rreth 9 m². Kjo veçori mund të ketë kursime të konsiderueshme për projektuesit e ndërtesës. Rritja e përgjithshme në efikasitetin funksional gjithashtu përkthehet në një nevojë të reduktuar për shkallë dhe boshte të ashensorëve klasikë, duke zvogëluar sipërfaqet për ashensor në një ndërtesë deri në 50%. MULTI aplikon konceptin e sistemit të kontrollit të rreptë dhe të sigurisë, përfshin elemente të reja, të tilla si materiale të reja dhe të lehta të përbërë nga fijet e karbonit për kabina dhe dyer, të cilët peshojnë vetëm 50 kg në vend të 300 kg të ashensorëve standard, duke rezultuar në një peshë 50% më pak në krahasim me teknologjitë standarde. Një makinë e re lineare gjithashtu mundëson që një motor të vetëm të jetë i mjaftueshëm për të kryer lëvizjet horizontale dhe vertikale, dhe një ndërrues që kabina të lëviz nga një bosht në tjetrin.

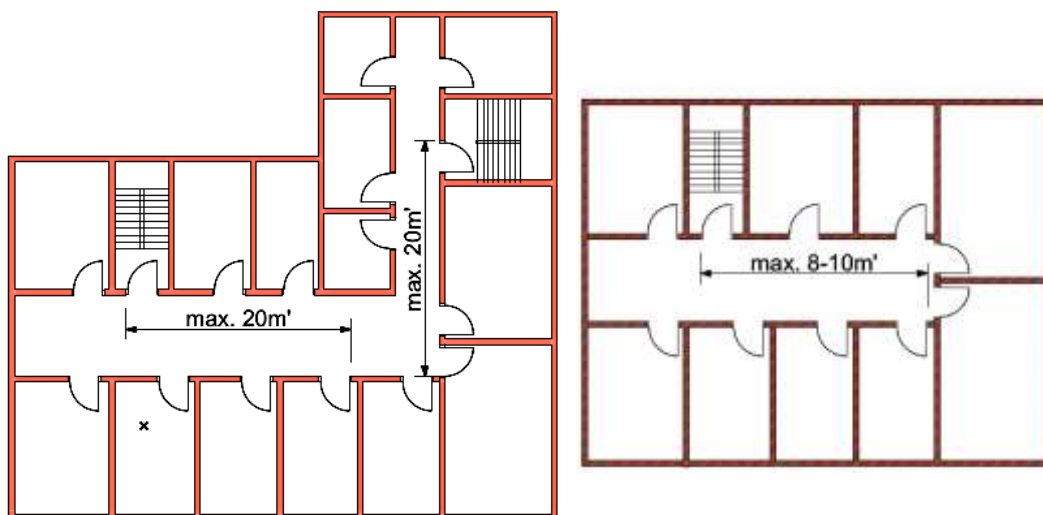
Duke kombinuar teknologjinë e re me një koncept të thjeshtë të operimit si dhe lehtësinë e përdorimit nga pasagjerët, MULTI ThyssenKrupp, ka transformuar idenë e kamotshme për një numër fleksibil të ashensorëve, duke lëvizur për bosht: poshtë, lartë, majtas dhe djathtas. ThyssenKrupp, dega e ashensorëve është një nga kompanitë kryesore në botë për ashensor, me më shumë se 50.000 të punësuar, kompania ofron produkte të reja dhe koncept të energjisë eficiente, të dizajnuar për të përmbushur kërkesat e konsumatorëve. Portofolio prodhuese përfshin ashensorë për pasagjerë dhe mallra, shkallë lëvizëse.¹⁵

© ThyssenKrupp Elevator AG,

¹⁵ ThyssenKrupp Elevator AG, Elevator Technology Backgrounder. 11/2014. Press Release

4.3.3. Shkallët

Dizajni i shkallëve apo projektimi i tyre është i diktuar nga kërkesat e sigurisë së kundër zjarrit. Shkallët kryesore duhet të jenë pranë receptionit dhe ashensorëve për të qenë lehtë të qasura, po shtu me shkallë në mes të ndërtesës dhe në fund të çdo korridori. Po ashtu duhet projektuar disa rampa të cilat janë të nevojshme për të përdorur nga personat me kërkesa të veçanta.

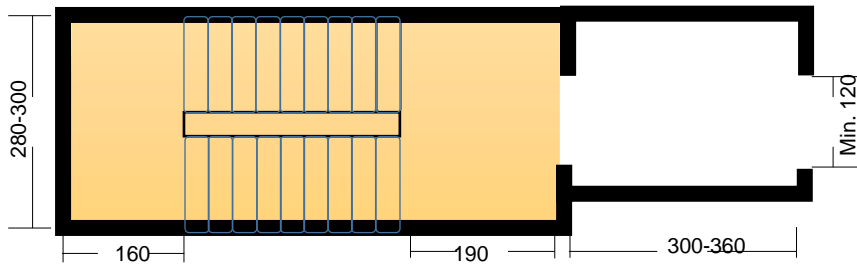
Figura 37. Shkallët, komunikimi brenda hotelit
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Zhvillimi i një sistemi të koordinuar të qarkullimit për makinat dhe këmbësorët është vendimtar. Për të zhvilluar zona funksionale sikurse terrene golfi dhe vilat, zgjidhja arkitektonike duhet të sigurojë një ekuilibër në mes efikasitetit (infrastrukturës) dhe dëshirës për të krijuar një vend tërheqës për të luajtur golf dhe për të banuar. Një rast studimor: Për shembull, nëse parcelat organizohen në varg, gjatë dhe drejtë, në aspektin e infrastrukturës janë më efikase, por japin një mjedis monoton dhe të shëmtuar, ndërsa oborret apo grupimet e krijuara paraqesin mjedise të mbrojtura dhe formojnë hapësira dhe zona koherente.

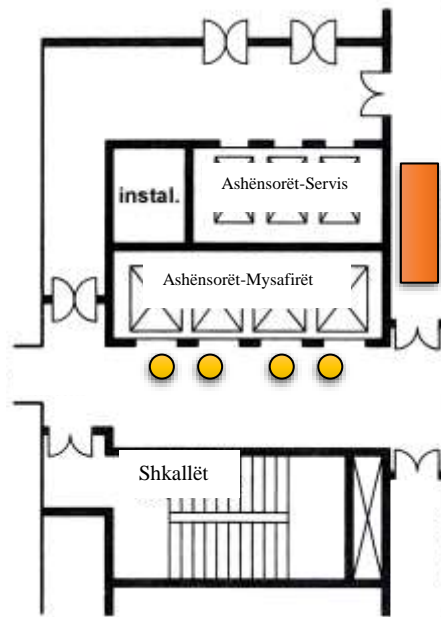

Figura 38. Shkallët në Grand hotel Velázquez
(Burimi): cr4ft3d sh4p3, 2005. E licensuar nga Creative Commons Attribution ShareAlike 2.0 Generic.

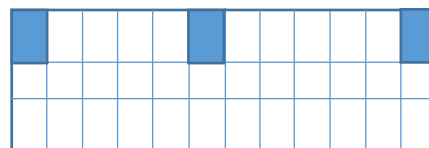
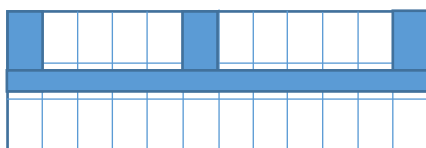
Figura 39. Shkallët, dimensionet minimale
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017.

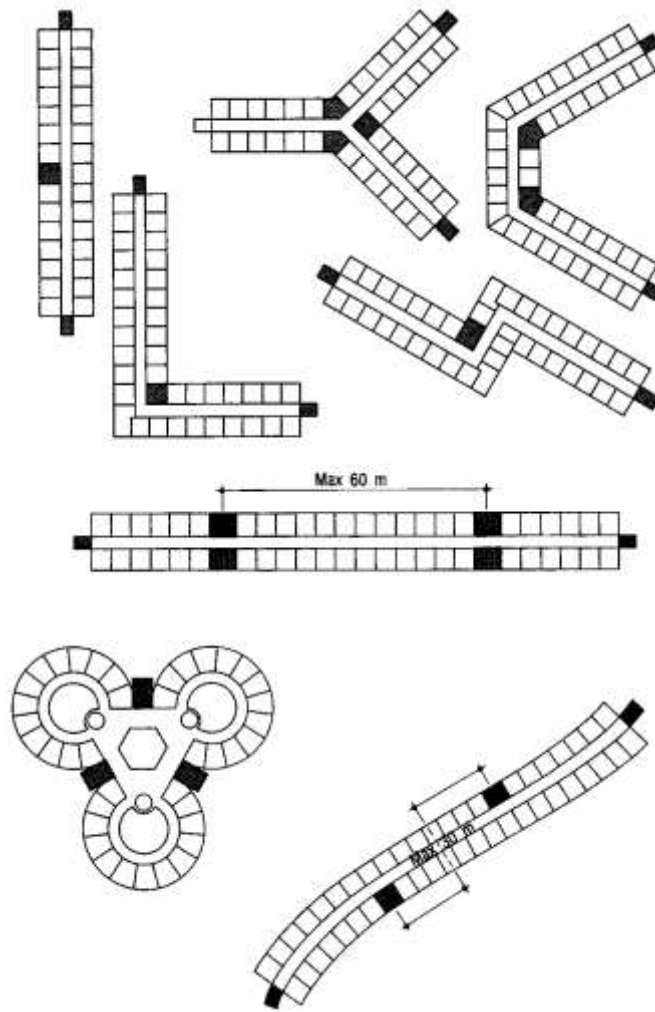

Figura 40. Skema organizative shkallët dhe ashënsorët tek hotelet
(Burimi): E përkthyer. Udhëzues i Planifikimit dhe i projektimit të zonave për turizmin në Mal të Zi, 2015.

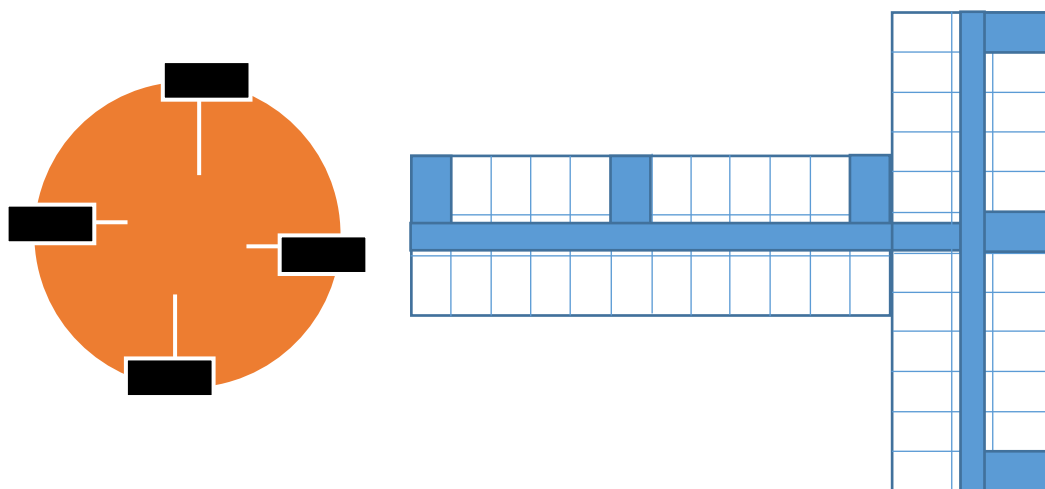
4.4 TRAJTA E HOTELEVE

Zonat funksionale për dhoma gjumi formohen nga njësi relativisht të vogla të ndara me mure. Zakonisht në parim formësohen trajta të zgjatura me korridore në mes të cilët mundësojnë komunikimin në dhoma të renditura në varg. Respektivisht në bllok shpesh formohet një drejtkëndësh i zgjatur, i cila mund të jetë drejtvizor apo i lakuar, apo përreth një drejtkëndëshi apo oborri të brendshëm të rrumbullakët. Format e ndryshme të zonave të banimit vijnë në konsideratë.

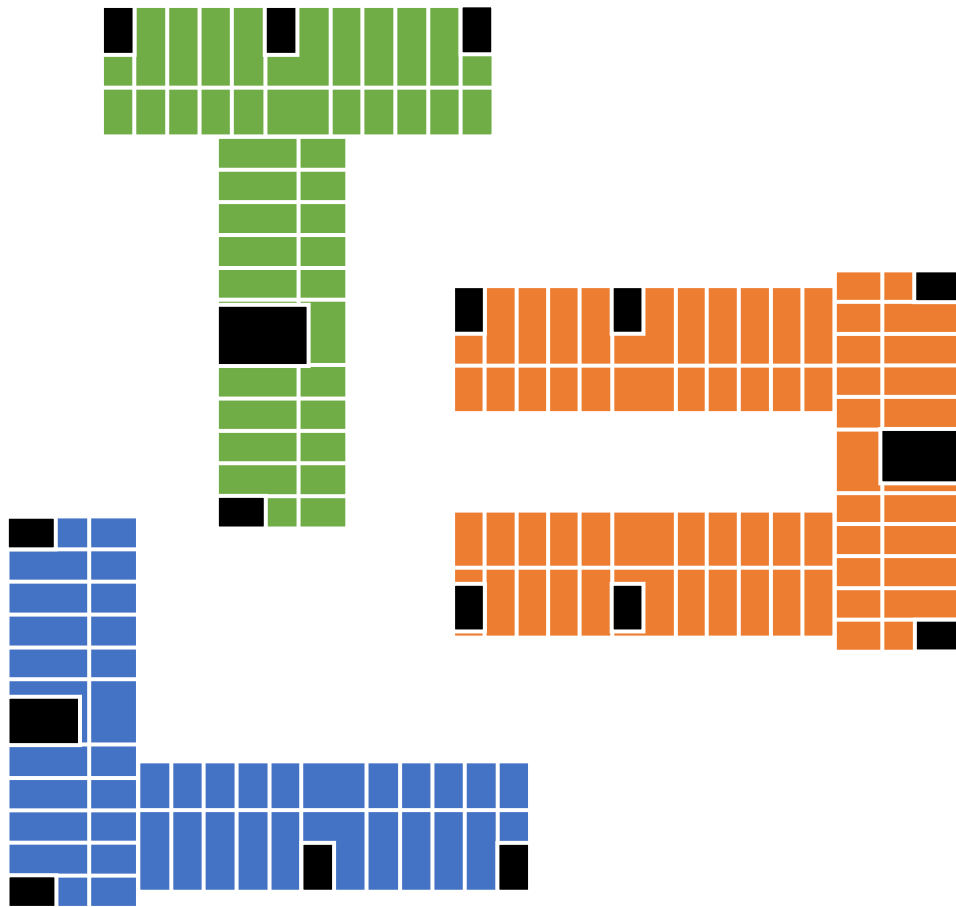

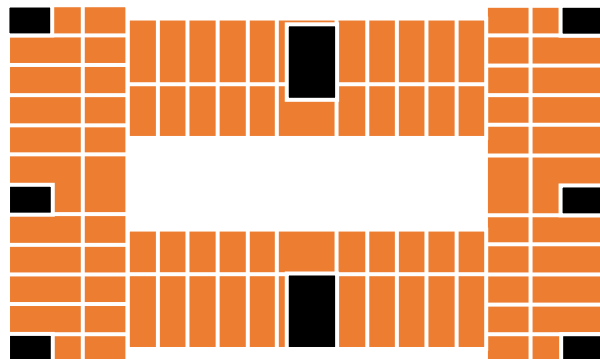
Figura 41. Trajta dhe pozita e shkallëve - ashënsorëve tek hotelet
 (Burimi): Udhëzues i Planifikimit dhe i projektimit të zonave për turizmin në Mal të Zi, 2015.

Figura 42. Trajtat e mundshme. Hoteli.
 (Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

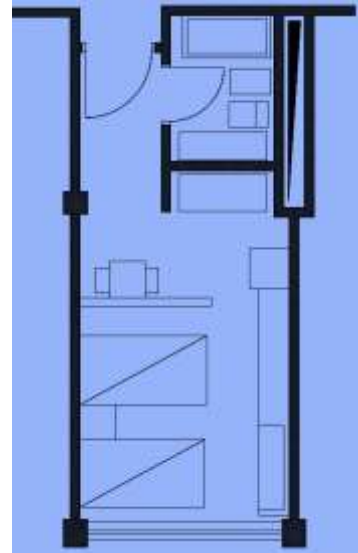
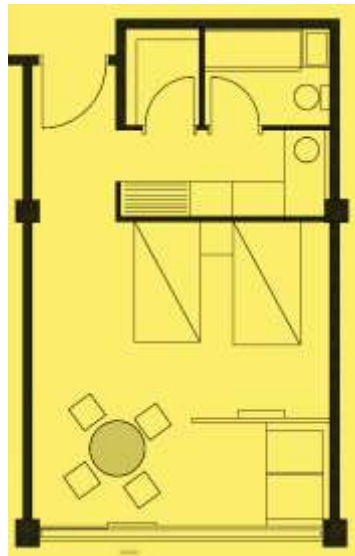
Figura 43. Trajtat e mundshme. Hoteli, celulat në vargje, dhomat/njësitë.
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

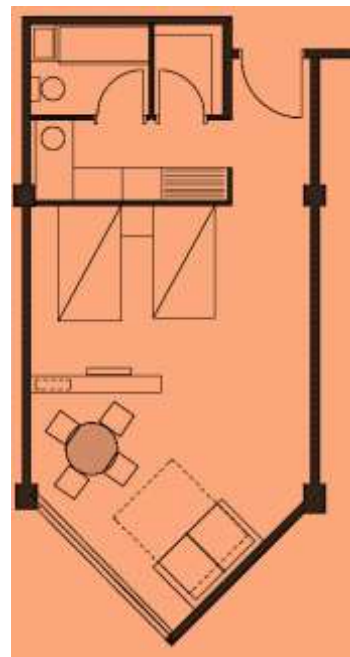
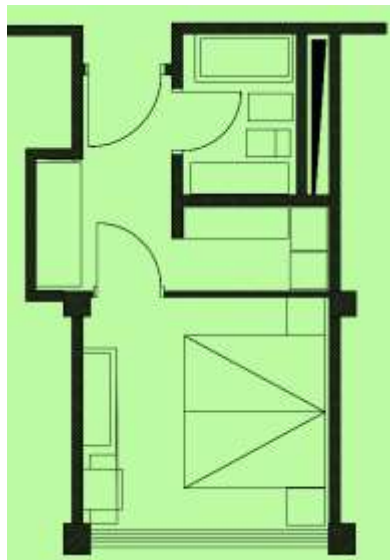
Figura 44. Trajtat e mundshme. Hoteli, celulat në vargje, dhomat.
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

4.5.1 Njësitë

Dhoma, si njësi akomodimi, përfaqëson një njësi themelore të zonës së akomodimit. Hapësira e dhomës mund të ndahet sipas funksionit në disa zonat më të vogla, sikurse: zona për të fjetur, qëndrimi ditor, korridori dhe banjo. Gjersa tek apartmani kemi edhe zonën për gatim dhe tryezarinë.

Figura 45. Njësitë banimore. Hoteli, dhomat
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

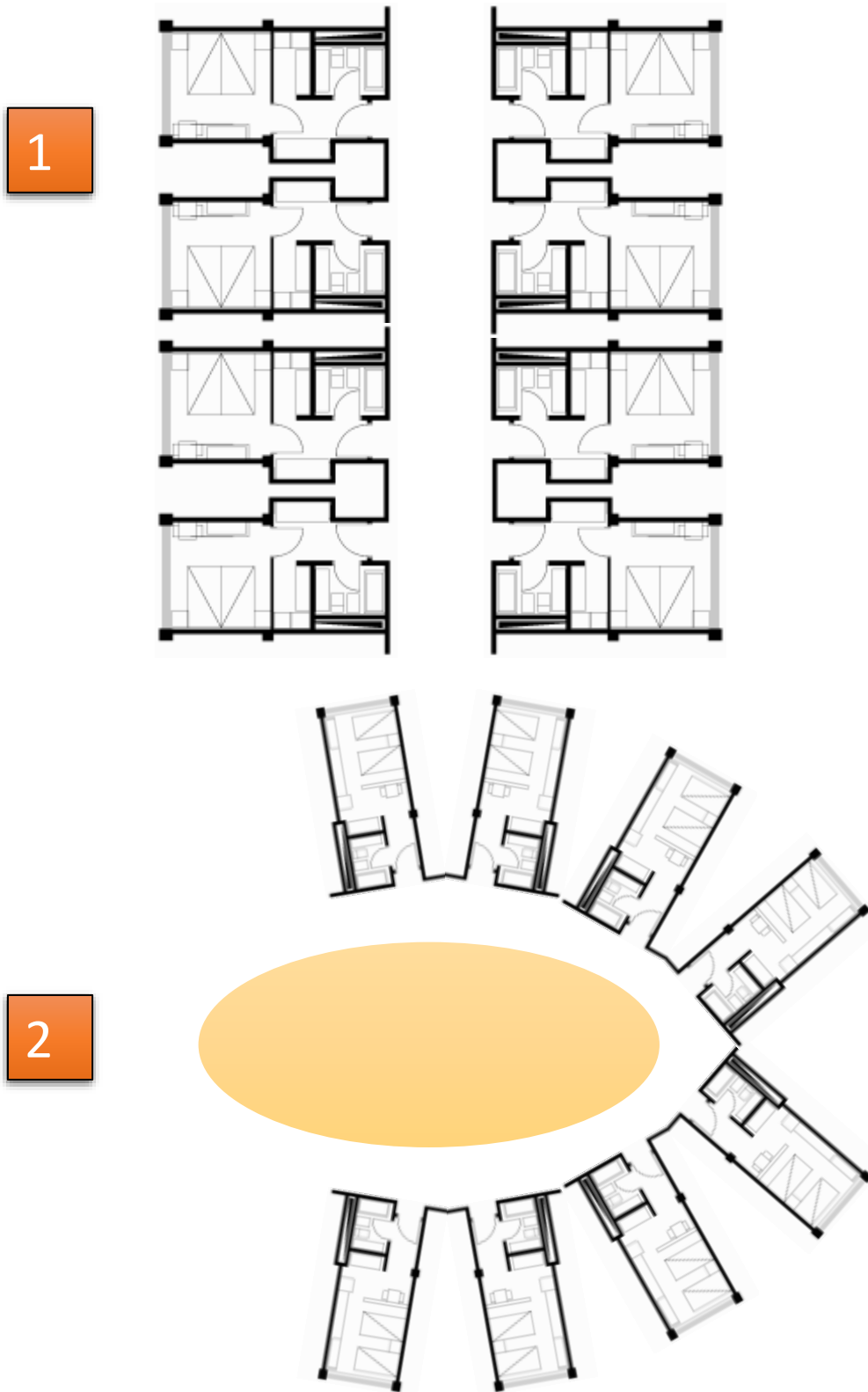
Figura 46. Njësitë banimore. Hoteli, dhomat
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016

Numri i njësive në ndërkulm në një objekti hotelierik nuk duhet të tejkalojë 10% të numrit të përgjithshëm të njësive në traktin banimor. Dimensionimi i duhur i njësive banimore është më së i rëndësishëm, dhe fazë kryciale e pjesës së procesit të projektimit të hotelit, sepse përfaqëson zonën themelore funksionale e të gjithë hapësirës së projektimit të një hoteli. Gjerësia e dhomave standarde të hoteleve variojnë nga 270 deri në 400 cm, thellësia e dhomave/njësive varet nga numri i shtretërve, pajisjeve, hapësirës së terracës, dhe funksionëve të tjera nëse ka. Me bashkimin e dy njësive kryesore të akomodimit fitojmë një njësi apartmani, kurse sipërfaqja e një njësie themelore merr rolin e qëndrimit ditor.

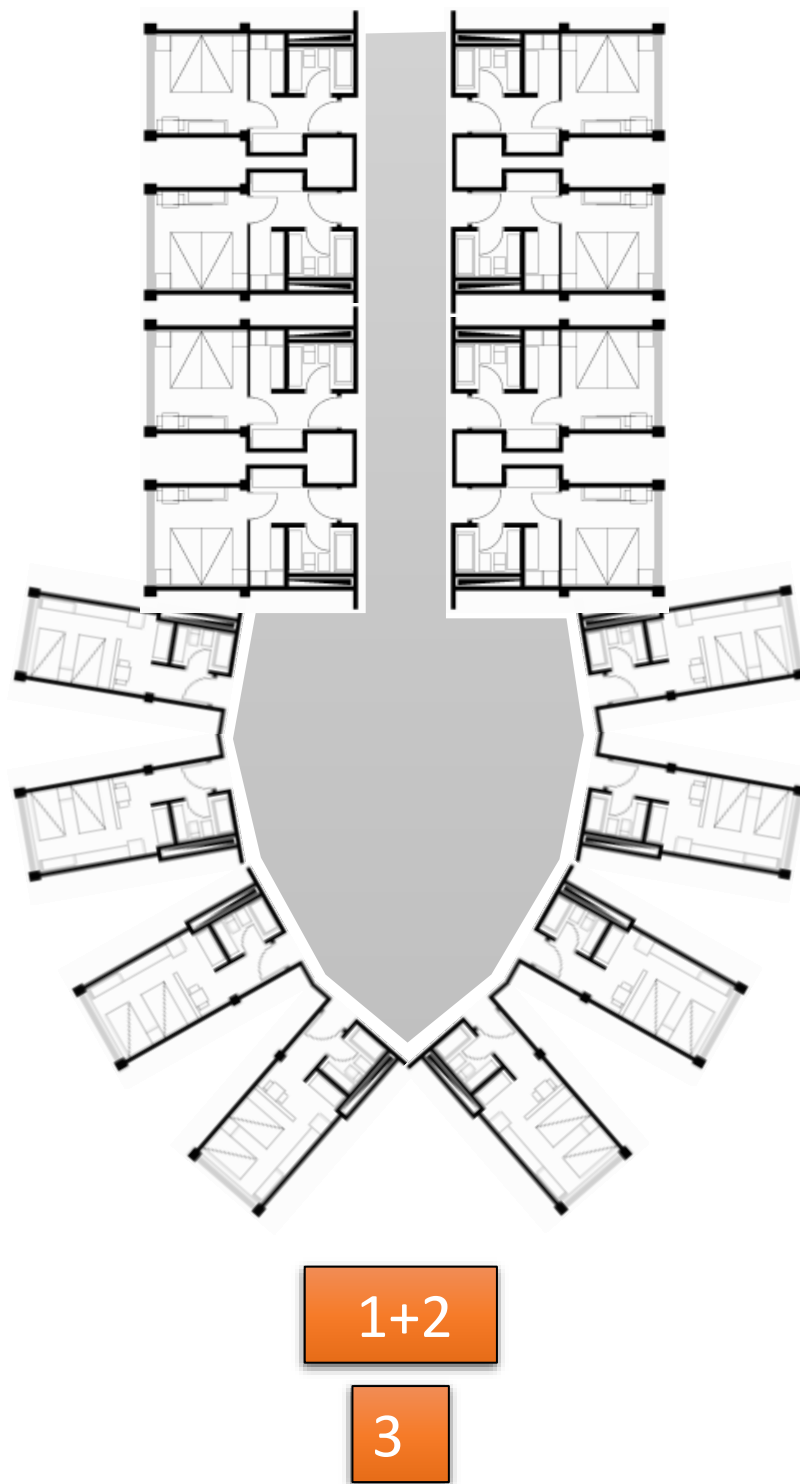

Figura 47. Njësitë banimore. Hoteli, dhomat dhe organizimi
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016

4.5.2 Zgjidhjet funksionale - shembuj

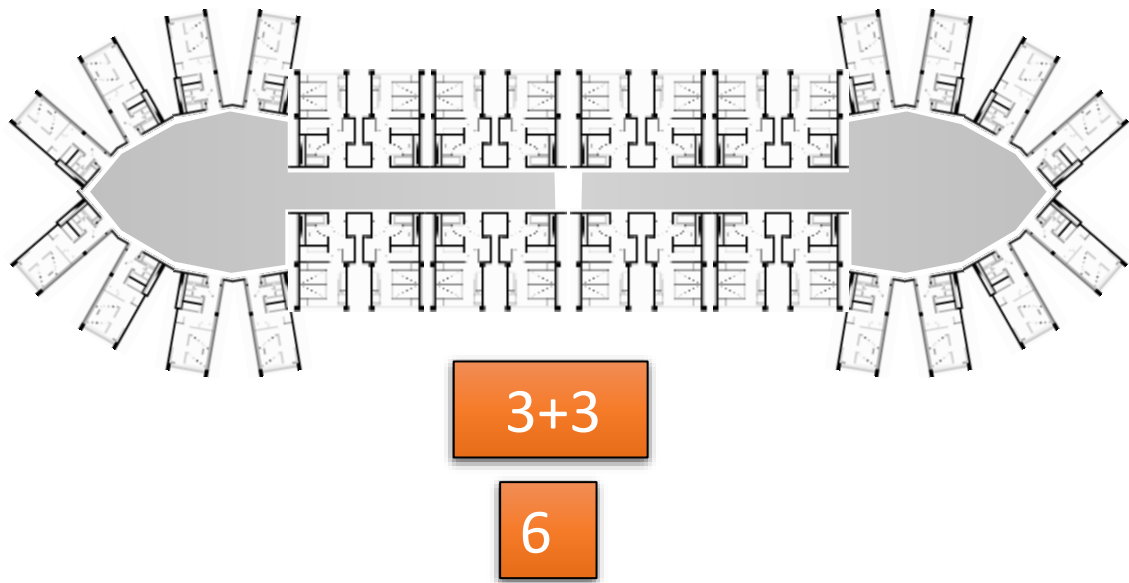

Figura 48. Variante të mundshme kompozicionale
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017

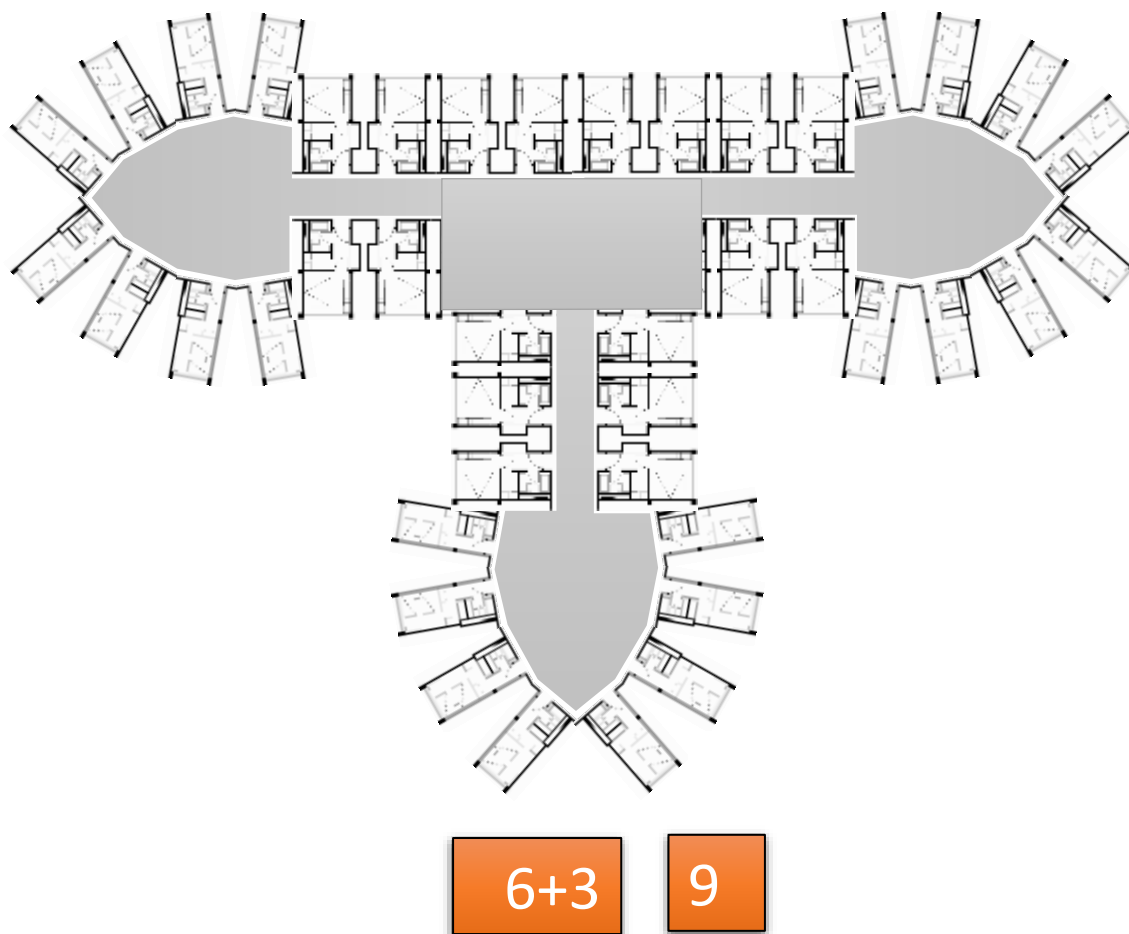

Figura 49. Variante të mundshme kompozicionale
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017

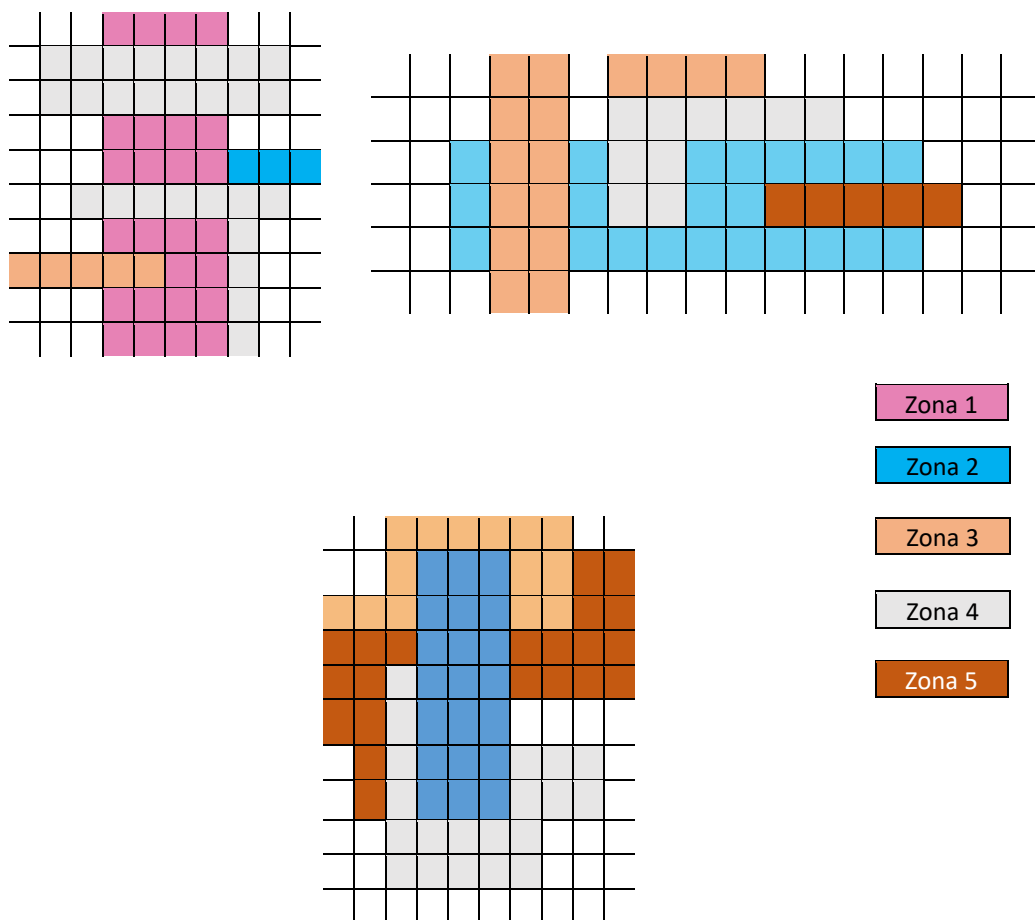

Figura 50. Variante të mundshme kompozicionale
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017

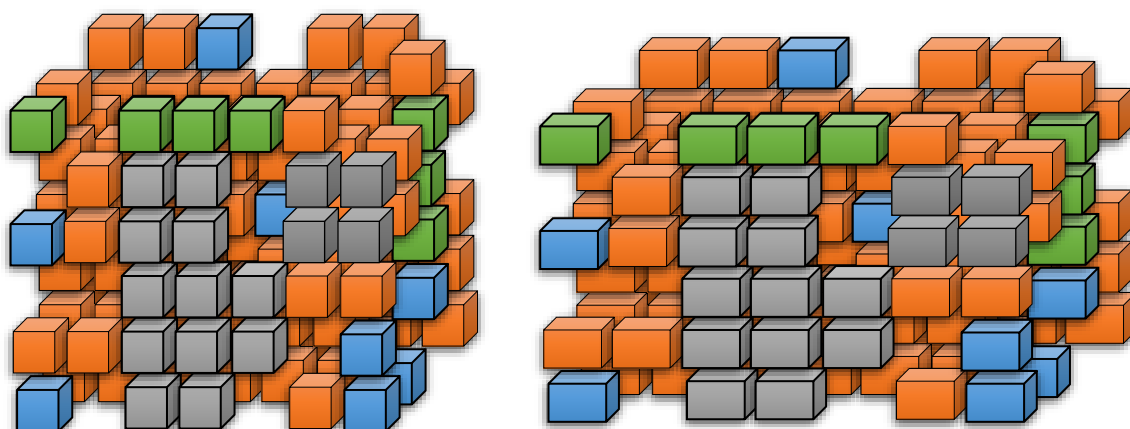

Figura 51. Variante të mundshme kompozicionale
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017

Figura 52. Variacionet, trajtat. Kompozicioni i sipërfaqeve horizontale.

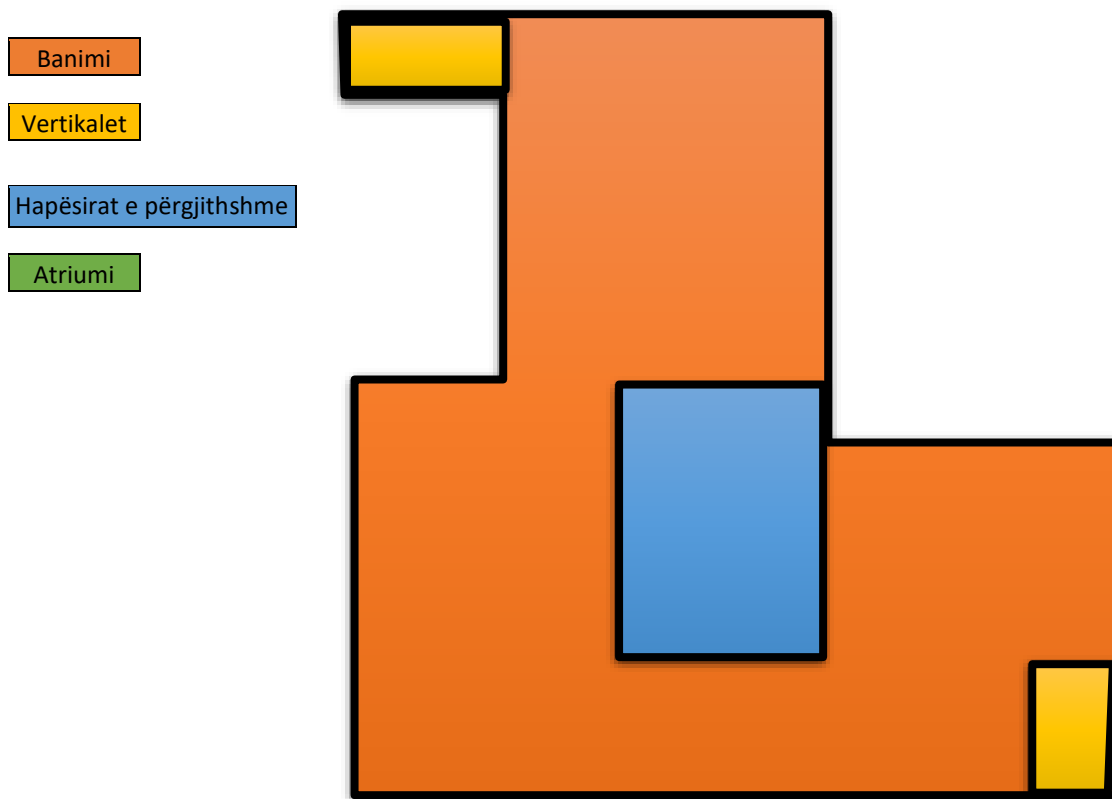
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017

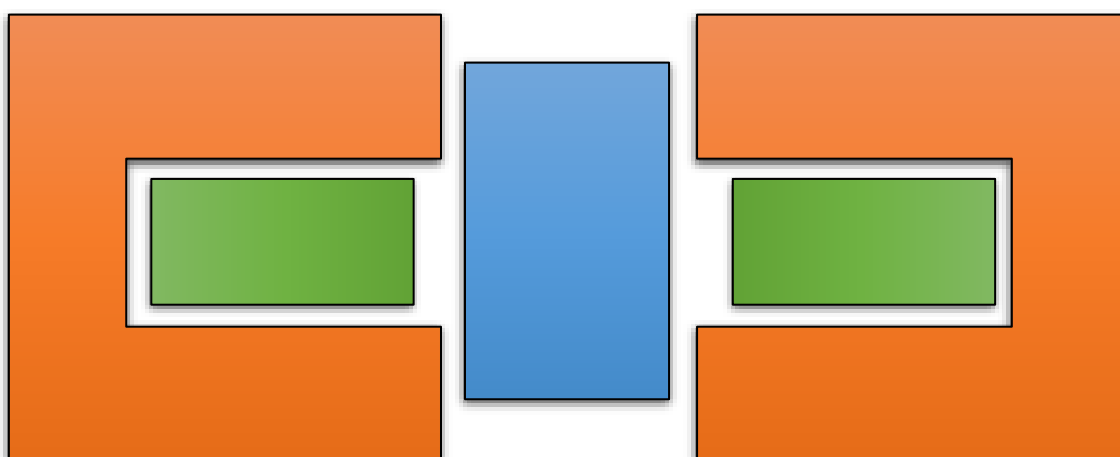
Figura 53. Variacionet, trajtat. Kompozicioni i volumenëve në hapësirë, 3D

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017

4.5.3 Modelet - zonimi

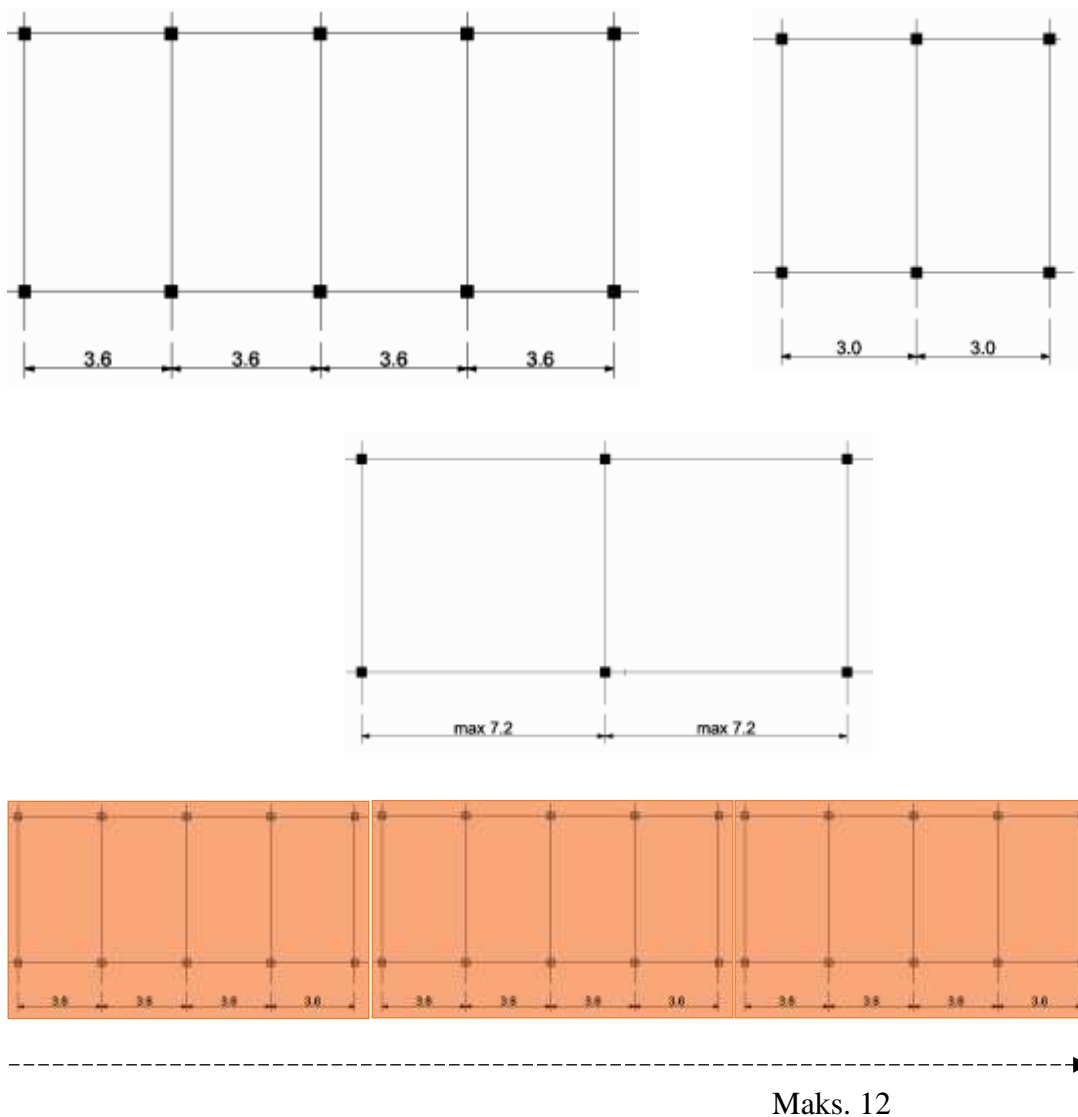

Figura 54. Etazha karakteristike, Hoteli.
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017

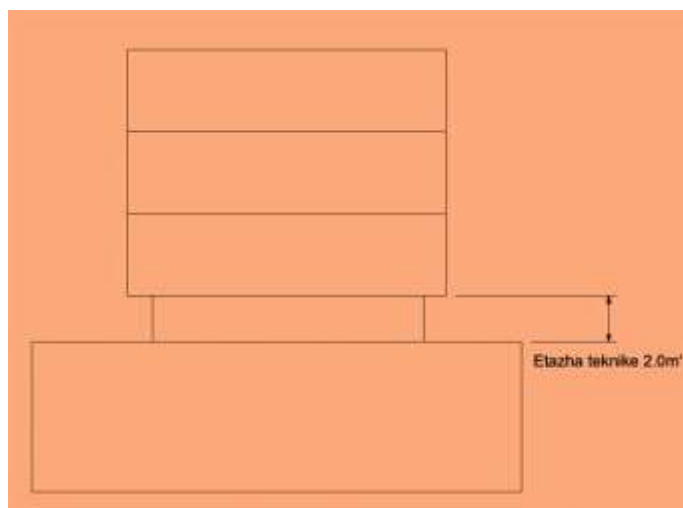
Figura 55. Etazha karakteristike, Hoteli.
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017

4.5.4 Sistemi konstruktiv – njësitë

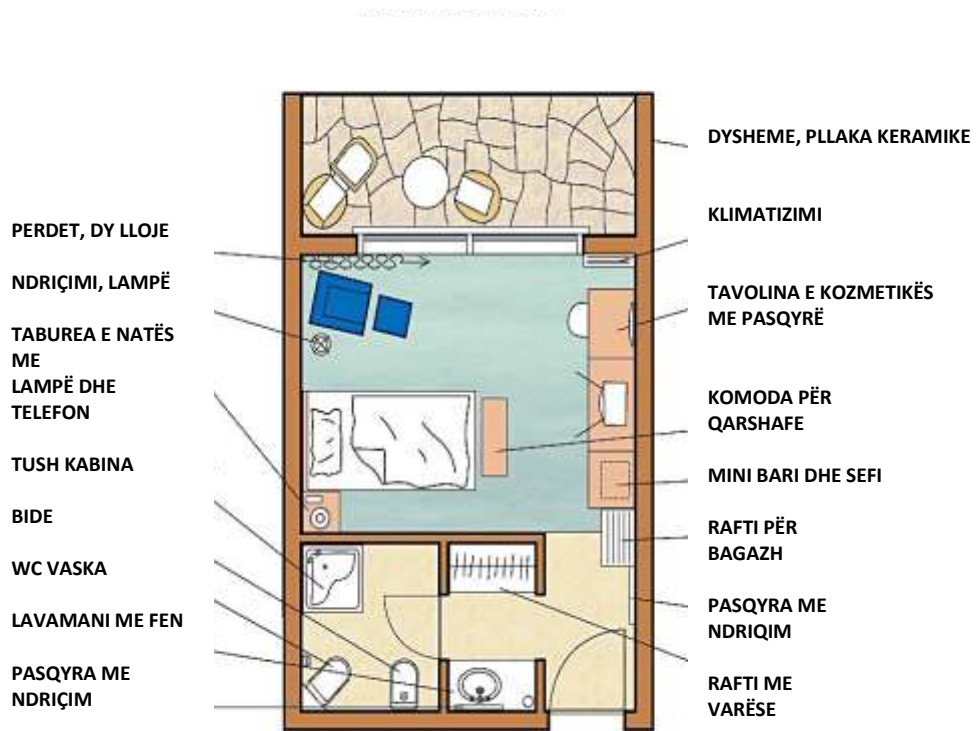

Figura 56. Konstruksioni, modulet konstruktive dhe projektuese
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016

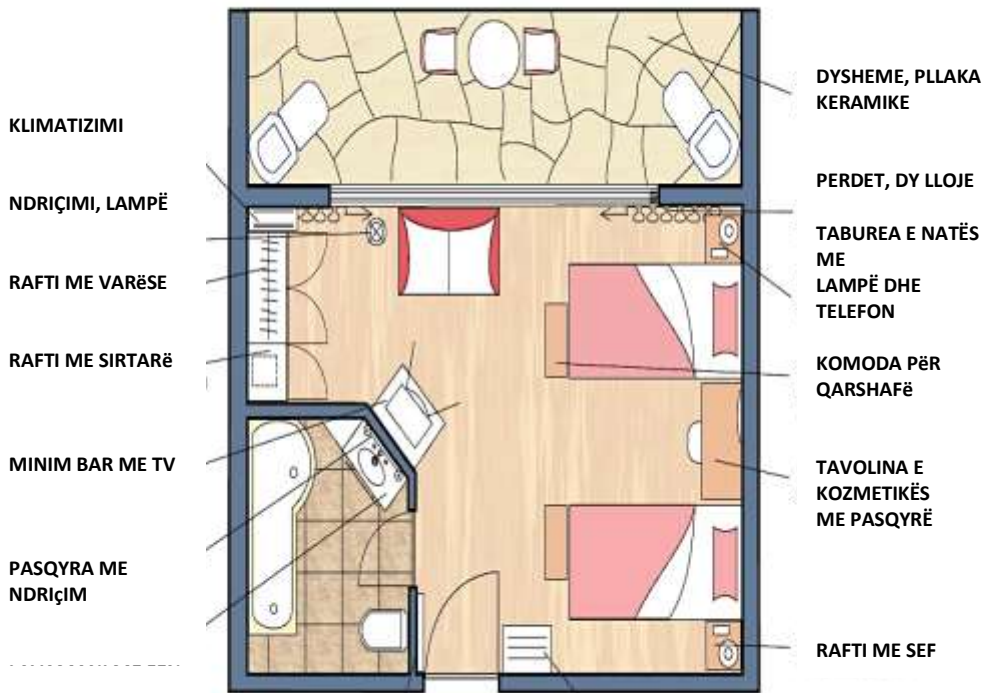
Figura 57. Etazha teknike.
Mezanini
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016

4.5.5 Pajisja e dhomave/njësive themelore

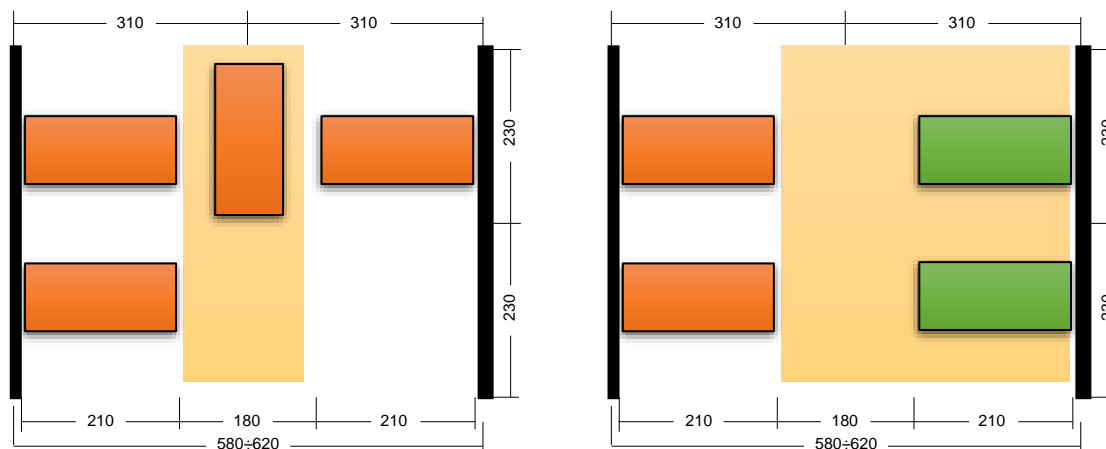

Figura 58. Pajisja e dhomave/njësive themelore, dhoma njëkrevatshe tek hotelet (Burimi): E përkthyer, Udhëzues i Planifikimit dhe i projektimit të zonave për turizëm në Mal të Zi, 2015.

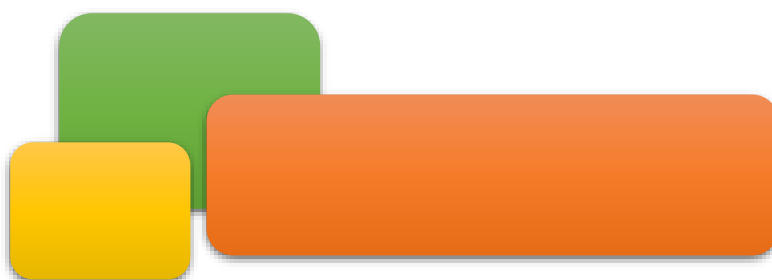

Figura 59. Pajisja e dhomave/njësive themelore, dhoma dykrevatshe tek hotelet (Burimi): E përkthyer, Udhëzues i Planifikimit dhe i projektimit të zonave për turizëm në Mal të Zi, 2015.

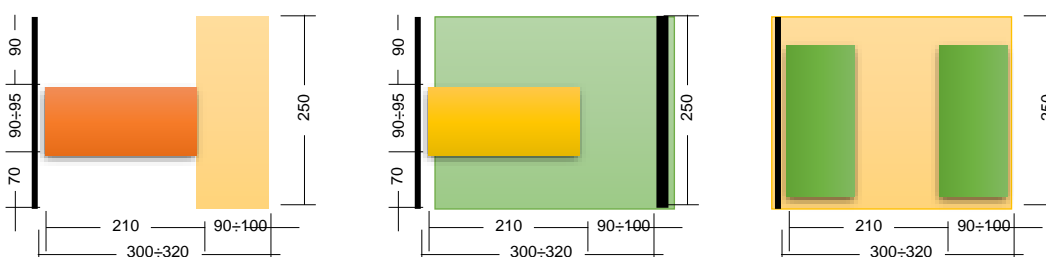
4.5.6 Komunikimi i brendshëm funksional

Figura 60. Komunikimi, dhomat, dimensionimi
 (Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017

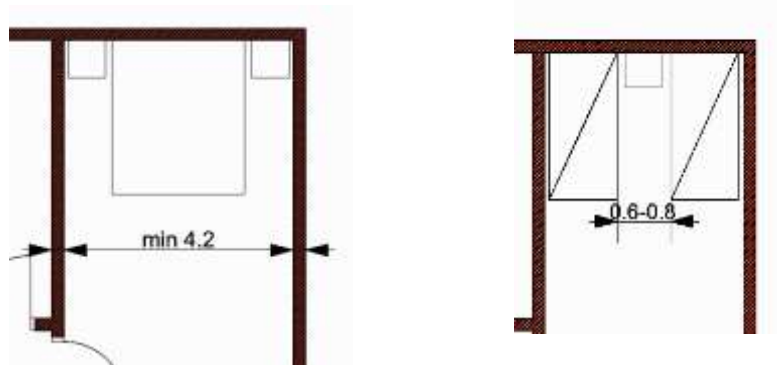
Figura 61. Komunikimi, dhomat, dimensionimi
 (Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017

Figura 62. Komunikimi, dhomat, dimensionimi
 (Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017

4.5.7 Standardet, sipërfaqet e nevojshme

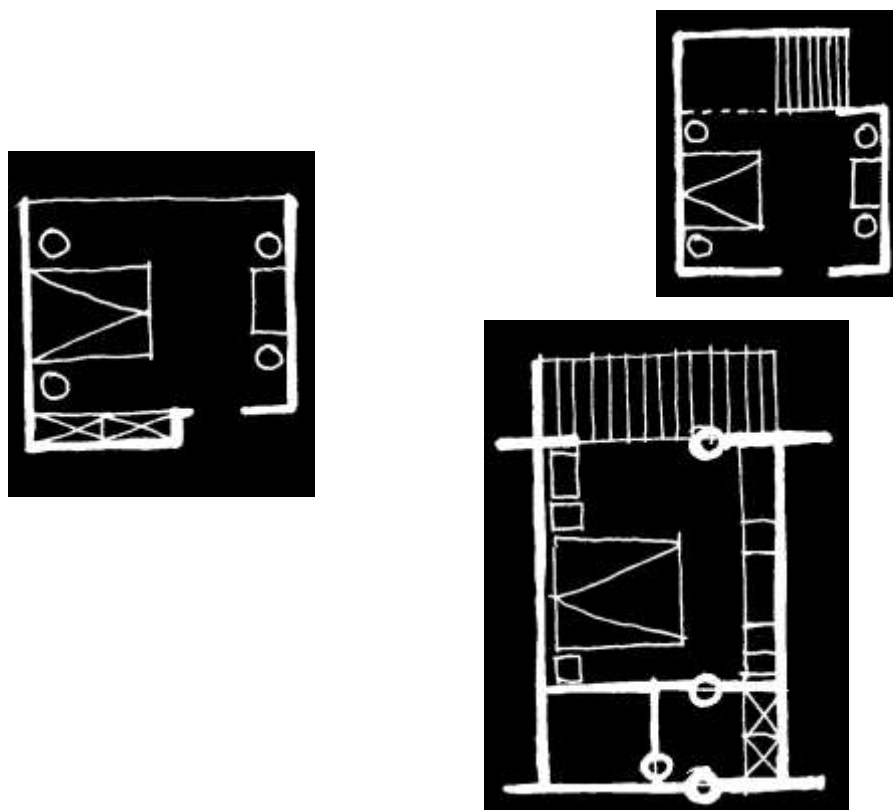
Figura 63. Komunikimi, dhomat, dimensionet minimale
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Tabela 8. Dhomat, sipërfaqet e nevojshme sipas standardit
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

2	Yje: 20–22 m ²
3	Yje: 24–26 m ²
4	Yje: 28–32 m ²
5	Yje/Ekskluzive 35 m ² min.

Tabela 9. Hoteli, sipërfaqet e nevojshme sipas standardit
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Sipërfaqet e nevojshme (m ²)	100 Njësi/ Dhoma	200 Njësi/ Dhoma
Administrata		
Menaxheri	9.5 to 11.5	11.5 to 14.0
Asistent Menaxheri	7.5 to 9.5	9.5 to 11.5
Financat	nuk kërkohet	7.5 to 9.5
Asistenti/ja	7.5 to 9.5	11.5 to 14.0
Shitja dhe Ushqimi	nuk kërkohet	11.5 to 14.0
Blerja	nuk kërkohet	11.5 to 14.0
Personeli	nuk kërkohet	7.5 to 9.5
Zyra qendrore	14.0 to 18.5	18.5 to 23.0
Menaxheri I ushqimit	7.5 to 9.5	9.5 to 11.5
Shefi	nuk kërkohet	9.5 to 11.5
Menaxheri I sallave dhe kamerieret	nuk kërkohet	7.5 to 9.5
Shërbimi në dhomë	nuk kërkohet	7.5 to 9.5
Shtëpiaku	7.5 to 9.5	7.5 to 9.5
Portieri dhe bartësi I valixheve	7.5 to 9.5	7.5 to 9.5
Inxhinieri	7.5 to 9.5	7.5 to 9.5

Figura 64. Njësitë, dhomat. Projektimi në parim
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

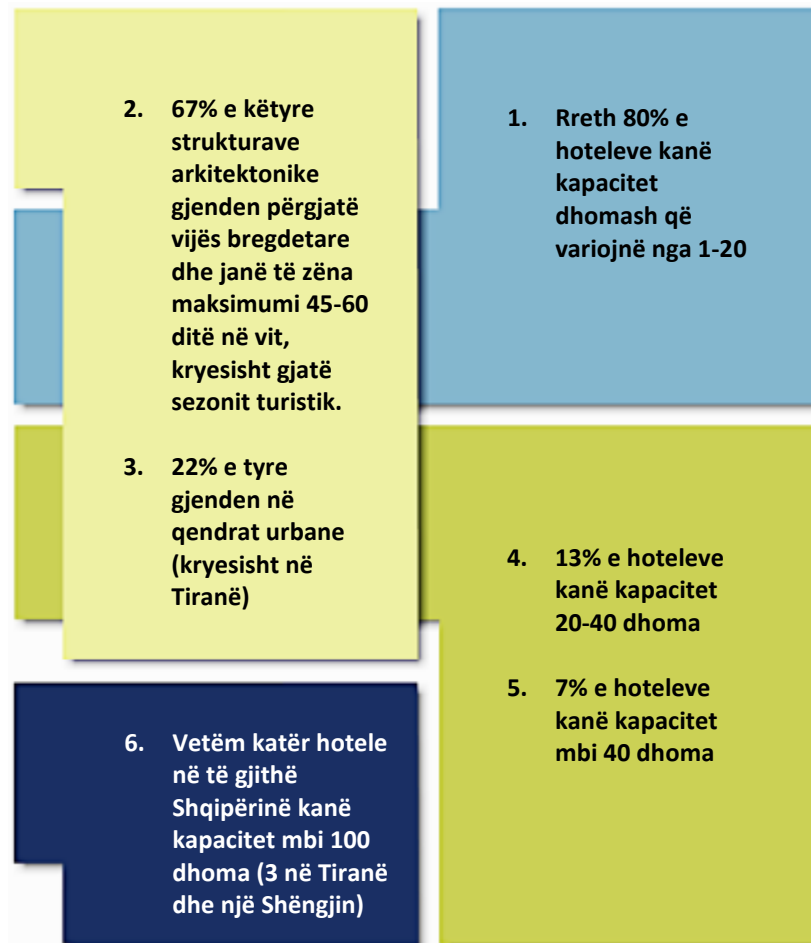
Tabela 10. Hoteli, sipërfaqet e nevojshme sipas standardit për 1 ulëse/m²
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Sipërfaqet e nevoj. 1/ulëse	m2	Shtesat
A-la-carte Restoranti	1.8-2.0	
Brasserie Caffè	1.7-1.8	
Lounge dhe Banaku	1.8-2.0	Shtesë 20%
Shërbim ne banquet - salla	1.2	
Shërbim ne konference - salla	1.6	
Foajeu dhe banquet salla	0.3	
Tryezaria e punëtoreve	0.7-0.9	
Kuzhina kryesore	0.9-1.0	ose 60% të restorantit
Caffè ne kuzhine	0.6	ose 60% të caffè sallës
Pijet, shërbimi ne salle	0.5 për darke	ose 50% të restorantit
Caffè shitore	0.3	9.5 to 11.5
Kuzhine banketi	0.24	ose 20% e banquet sallës
Depo banketi	0.05	ose 8% e banquet sallës

4.5.8 Standardet, kapaciteti

“Nuk ka ende një bilanc statistikor, por vlerësohet se struktura akomoduese në Shqipëri llogaritet rreth 900 hotele, struktura B&B, etj. Duke iu referuar vendndodhjes së tyre, 80% e hoteleve ndodhen në zonat bregdetare dhe liqenore (Velipojë, Shëngjin, Durrës, Kavajë, Vlorë, Sarandë, Pogradec), 10% e hoteleve në Tiranë dhe 10% në zona të tjera... Në zonat natyrore malore janë ngritur shumë pak hotele dhe një numër i kufizuar bujtinash. Vlerësimi për vitin 2012 ishte rreth 150 bujtina në zona si Thethi, Kelmendi, Tropoja dhe Voskopoja... Pjesa më e madhe e ofertës së produktit të akomodimit është shumë poshtë standardeve ndërkombëtare të funksionimit dhe ofron jo mjaftueshëm cilësi të lartë krahasuar me standardeve ndërkombëtare.”¹⁶

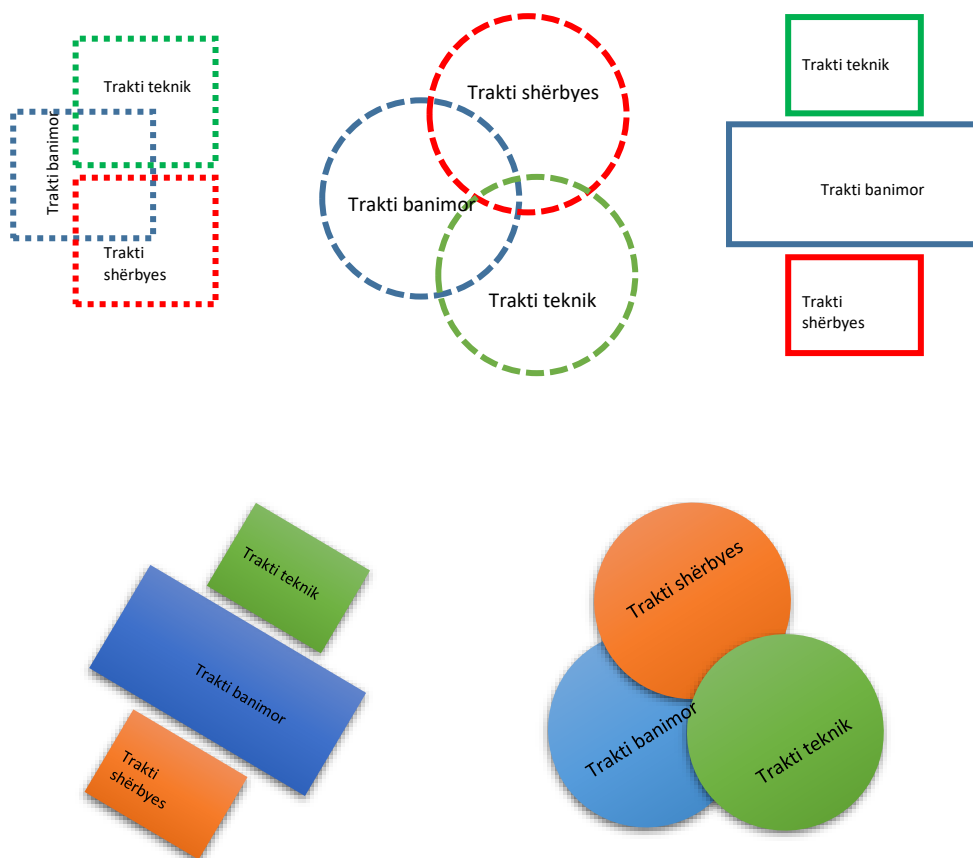
Shqipëri, kapacitete turistike të akomodimit:

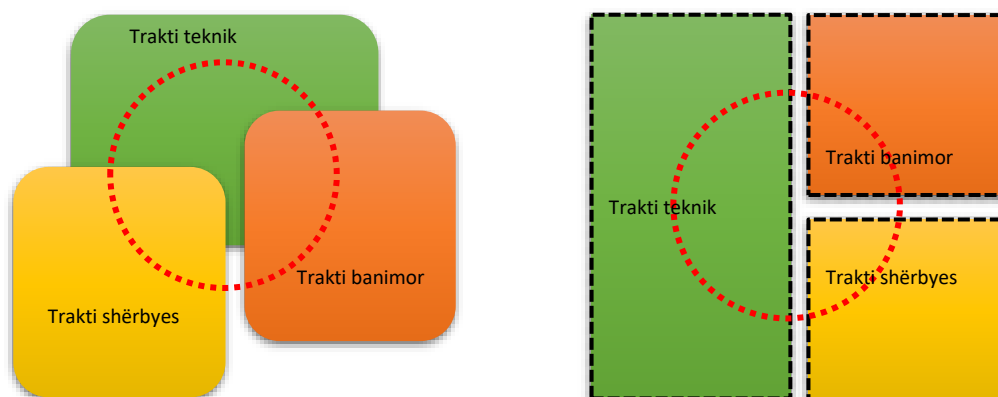
Figura 65. Shqipëri, akomodimi në shifra
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.¹⁷

¹⁶ <http://www.monitor.al/pakete-mbeshtetese-dhe-per-turizmin/>

4.5.9 Skemat funksionale organizative

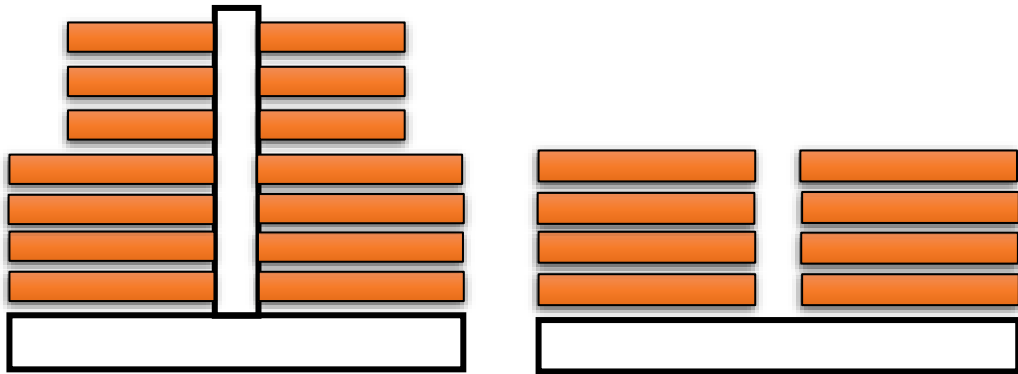

Figura 66. Skemat funksionale organizative të hotelit
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016

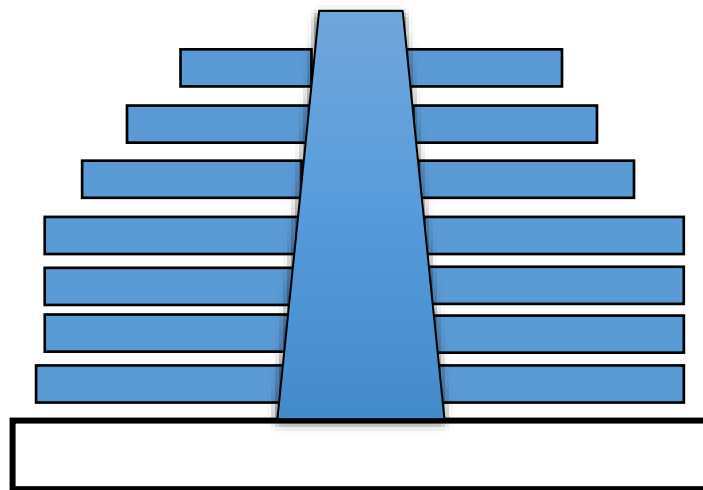

Figura 67. Skemat funksionale organizative të hotelit
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016

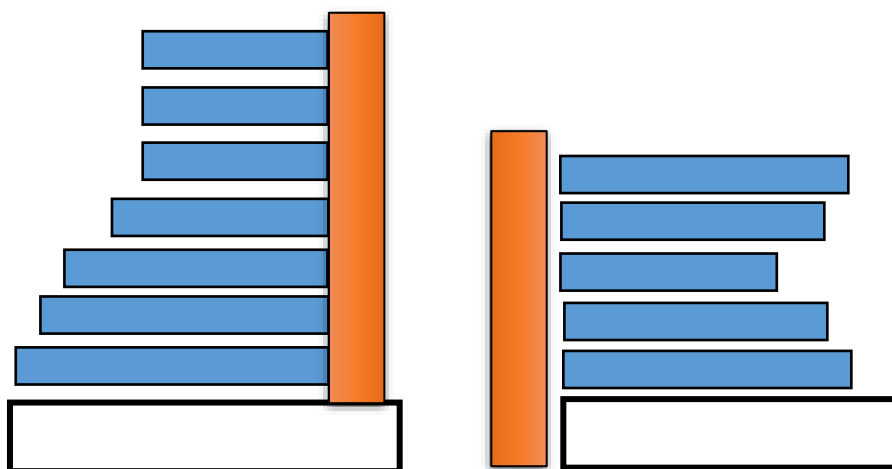
4.5.10 Trajta - Organizimi i njësive banuese në vertikale

Figura 68. Organizimi i njësive banuese në vertikale, Hoteli
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

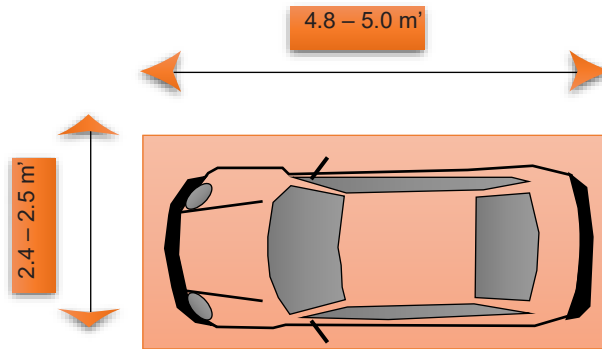
Figura 69. Organizimi i njësive banuese në vertikale, Hoteli
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Figura 70. Organizimi i njësive banuese në vertikale, Hoteli
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

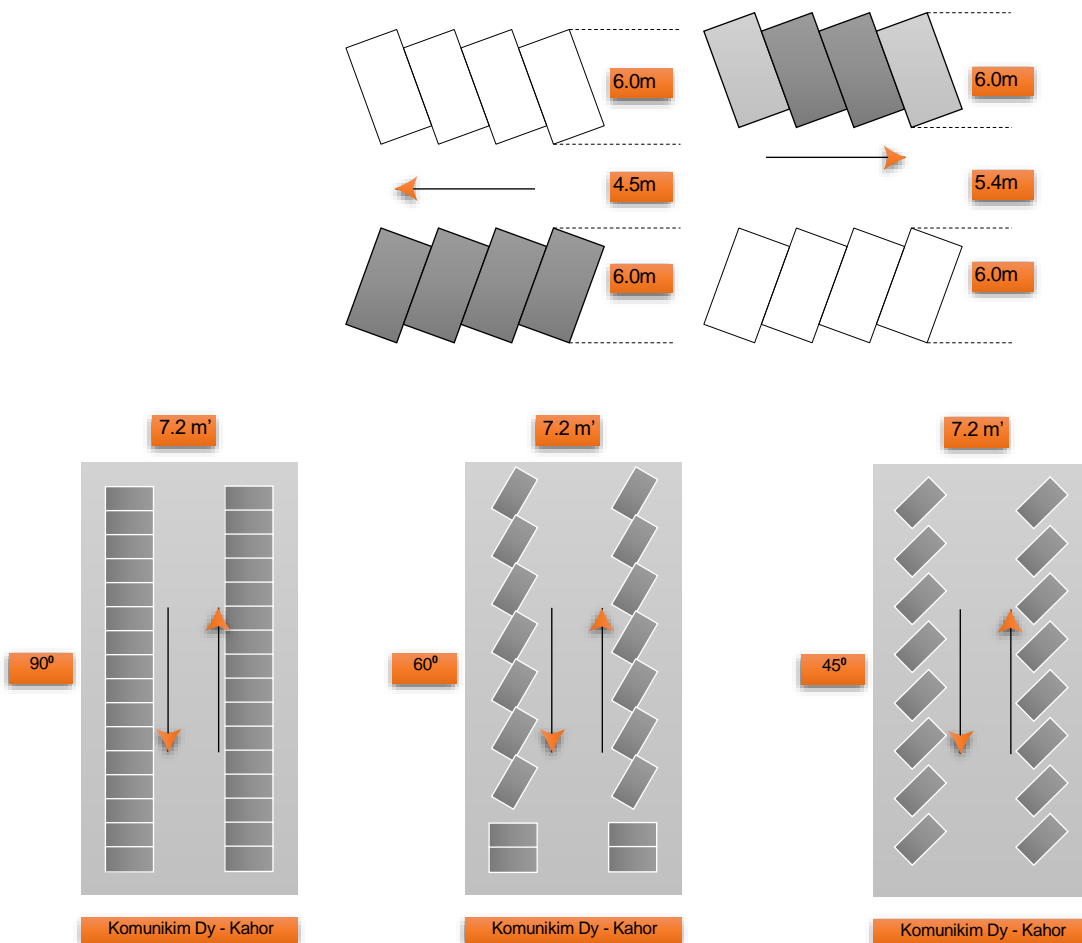
4.5 PARKINGJET

Numri i parkingjeve të nevojshme për përdorim të hotelit është, pothuajse pa përjashtim, raporti i parkingjeve në lidhje me numrin e njësive të banimit apo dhomave. Kërkesat zakonisht shkojnë nga një hapësirë e nevojshme për njësi. Disa hotele bëjnë dallime në bazë të njësive në çiftë së njësitë janë multi apo suitë. Kurse ka raste kur dimensionimi behet në bazë të kritereve tjera lokale.

Figura 71. Vendparkimi, dimensionet minimale

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017

Figura 72. Parkingjet nën kënd, dimensionet minimale

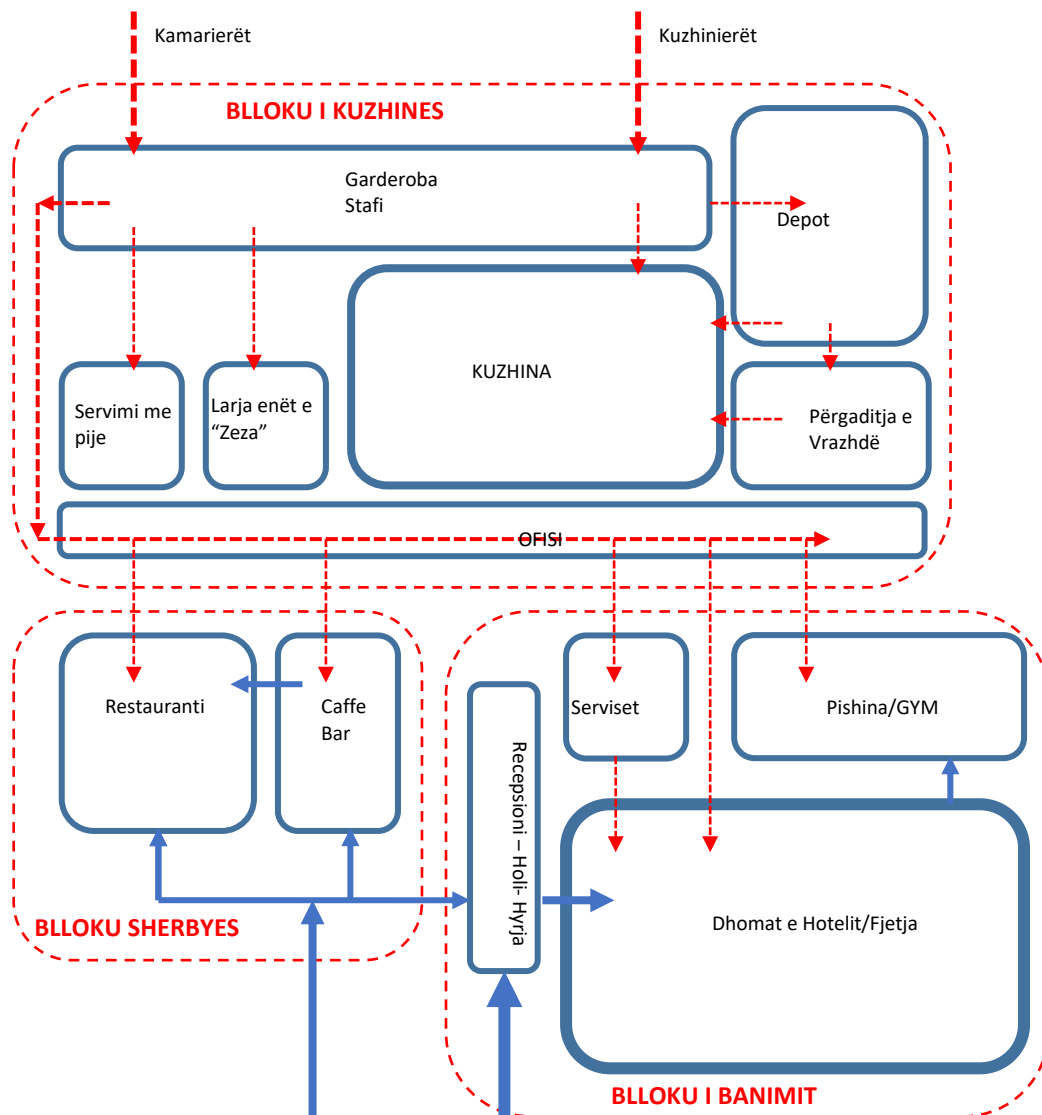
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017

4.6 KUZHINA

Kuzhina kryesore është e vendosur në pjesën qendrore të hotelit, ku bëhet marrja e ushqimit, ruajtja, përgatitja, gatimi. Teknikisht, kjo zonë njihet si kuzhinë qendrore e cila ka shumë seksione funksionale. Për këtë arsye, ajo mund të zënë një hapësirë të madhe. Kuzhinat qendrore ofrojnë një gamë të gjerë të varieteteve të ushqimit, si: Indian, kontinentale, oriental, Meksikane, Italiane, nëpërmjet seksioneve përkatëse me ndihmën e personelit, të ashtuquajtur “Brigada Kuzhinierë” dhe personelit tjetër ndihmës. Kuzhina qendrore mund të shërbejnë tre ose katër restorante në të njëjtën kohë. Zakonisht ekzistojnë edhe kuzhina të veçanta për banket sallat dhe aktivitete të tjera sociale.

4.6.1 Skema funksionale e hotelit me 5 Yje

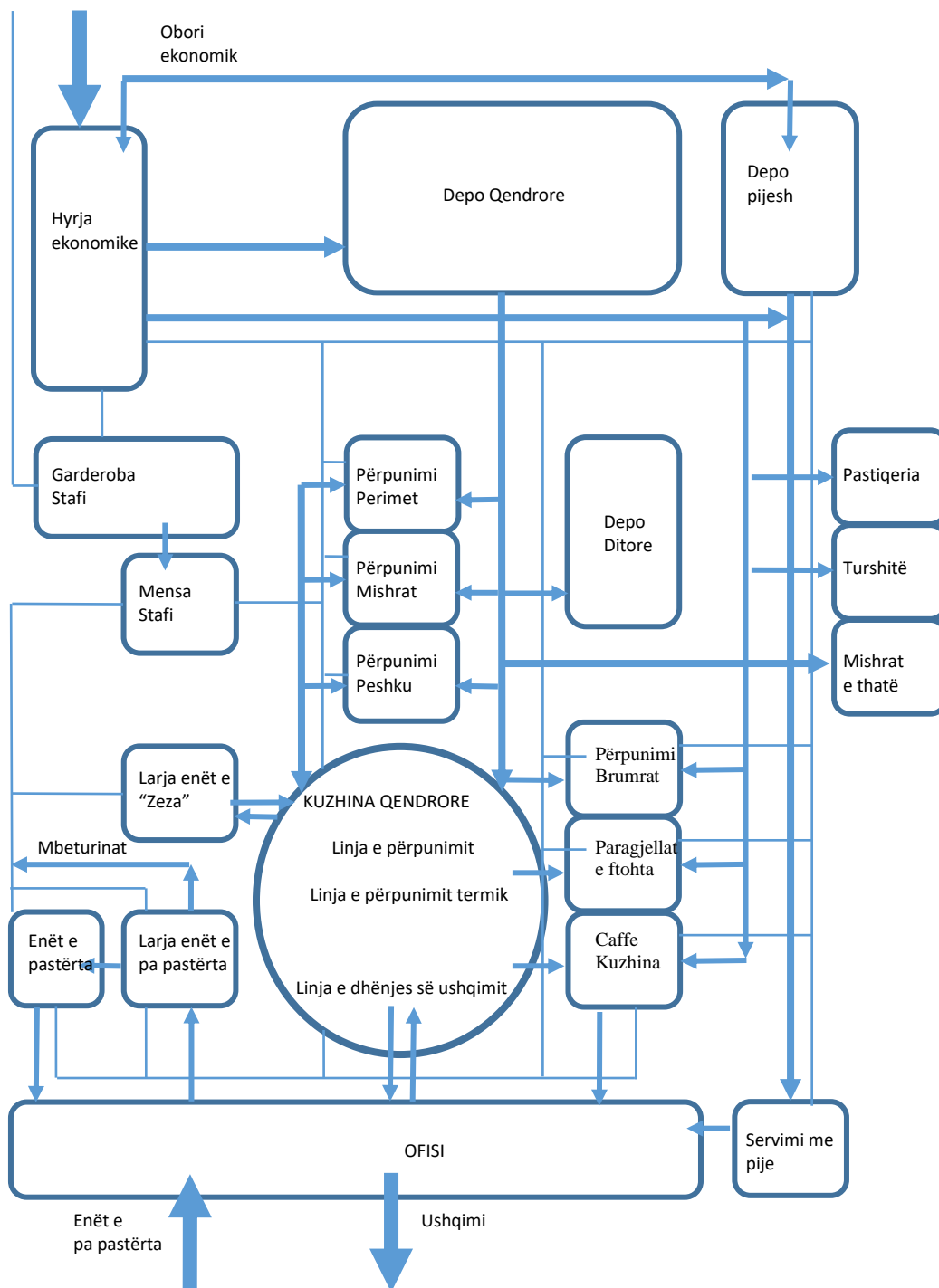
Figura 73. Skema funksionale e hotelit me 5 Yje.

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Kuzhina distribuive ndërtohet dhe funksionon atëherë kur kuzhina kryesore nuk mund të furnizojë klientët për shkak të distancës rrugore apo lokacionit të saj. Mirëpo, zakonisht kuzhinat qendrore distribuive projektohen asi soji që ti plotësojnë këto kushte dhe kërkesa.

Kryesisht, këto kuzhina përgatisin sasi të mëdha të ushqimit dhe ë tërë puna realizohet në kuzhinën vetanake. Megjithatë, këto kuzhina mund të varen nga kuzhina tjera kryesore për ushqime të tjera të ndryshme, sikurse: ushqimi me fruta deti, salca të ndryshme, pastat. Këto lloj kuzhinash në kohën e fundit janë bërë një domosdoshmëri për restorante të cilat nuk kanë mundësi të organizimit të kuzhinës apo nuk kanë llogari financiare ta bëjnë një të tillë.

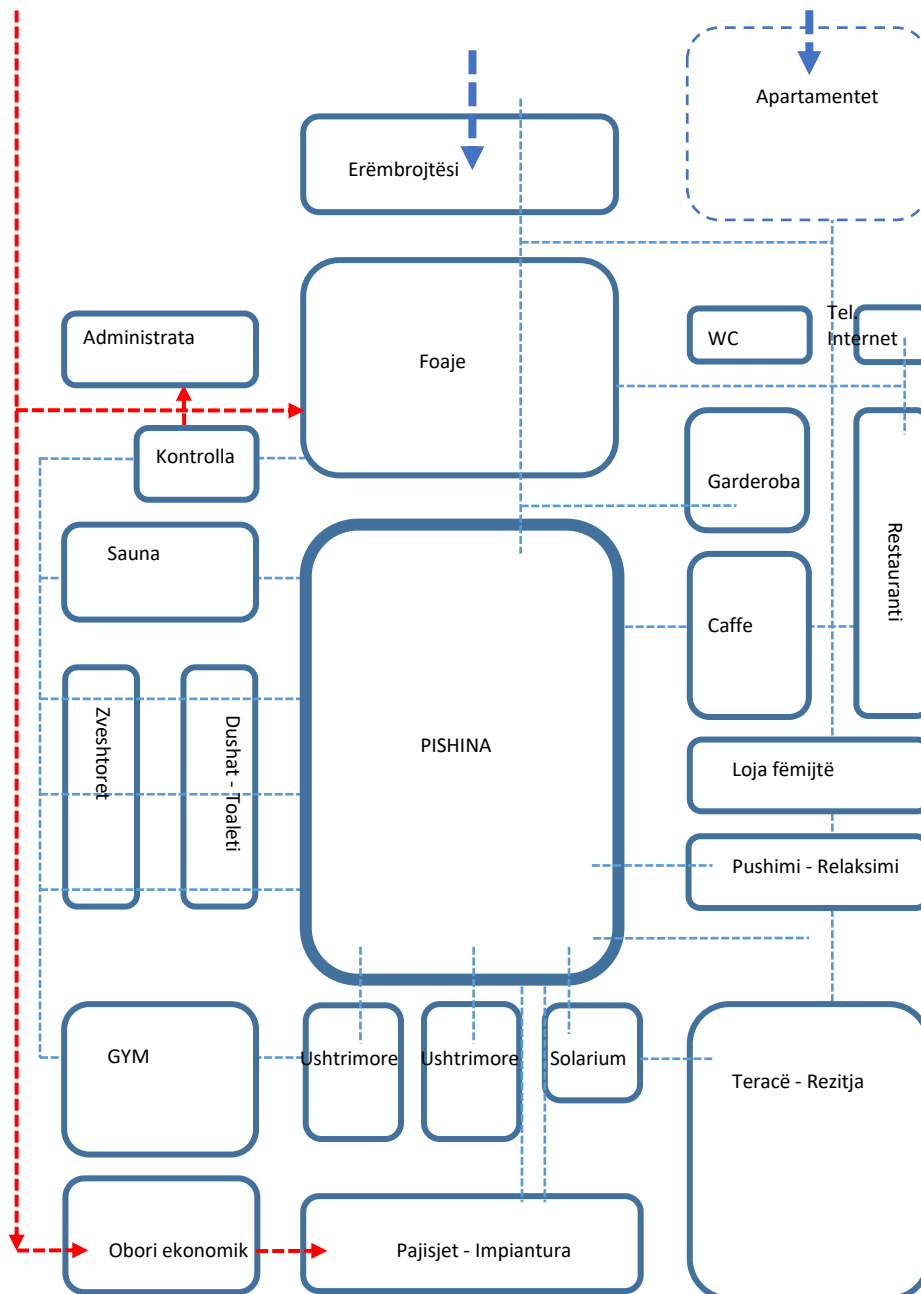
4.6.2 Skema teknologjike e kuzhinës së hotelit me 5 Yje

Figura 74. Skema funksionale e kuzhinës qendrore. Hoteli me 5 Yje.
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

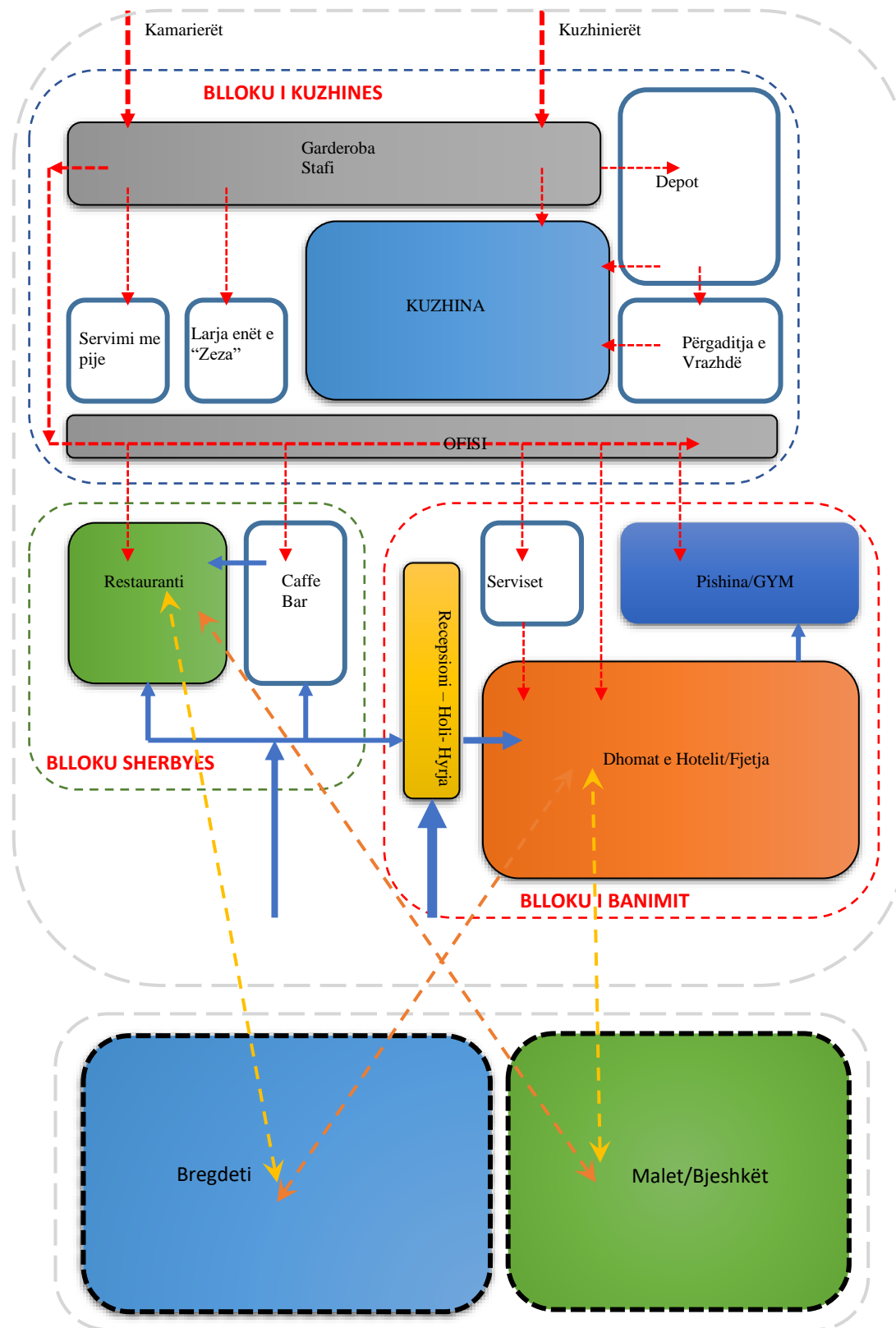
Pishinat, (SPA) e zakonshme e të nxehta janë në funksion për not, relaksim dhe nganjëherë edhe për hidro terapi. Klubet SPA mund të kenë pishina shumë të mëdha, e disa mund të jenë të segmentuar sipas temperaturave. Pishinat bëhen në përgjithësi nga betoni i armuar, me një punim nga ana e brendshme me mozaik të pllakave. Sa i përket instalimeve teknike, ato duhet të jenë në përputhje me standardet e ndryshme të sigurisë të cilat ulin rrezikun nga çfarëdo lëndimi i mundshëm.

4.6.3 Skema funksionale, pishina dhe Spa në hotel me 5 Yje

Figura 75. Skema funksionale, pishina dhe Spa në hotel me 5 Yje.
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

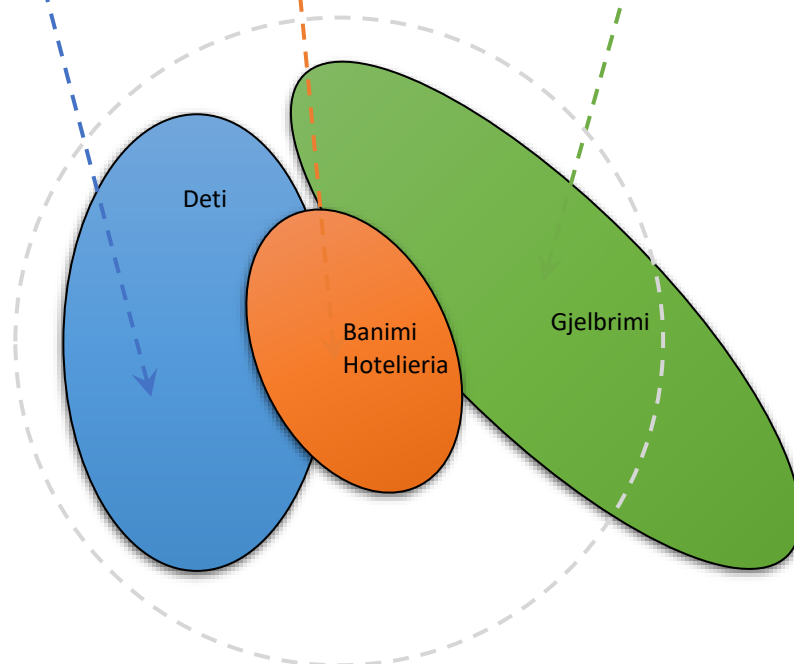
4.6.4 Skema kompozionale funksionale e hotelit në relacion - turizmi dhe mjedisi

Figura 76. Skema kompozionale funksionale, turizmi dhe mjedisi
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Figura 77. Fshati Popeye, Malta
 (Burimi): Tobias Scheck, 2014. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

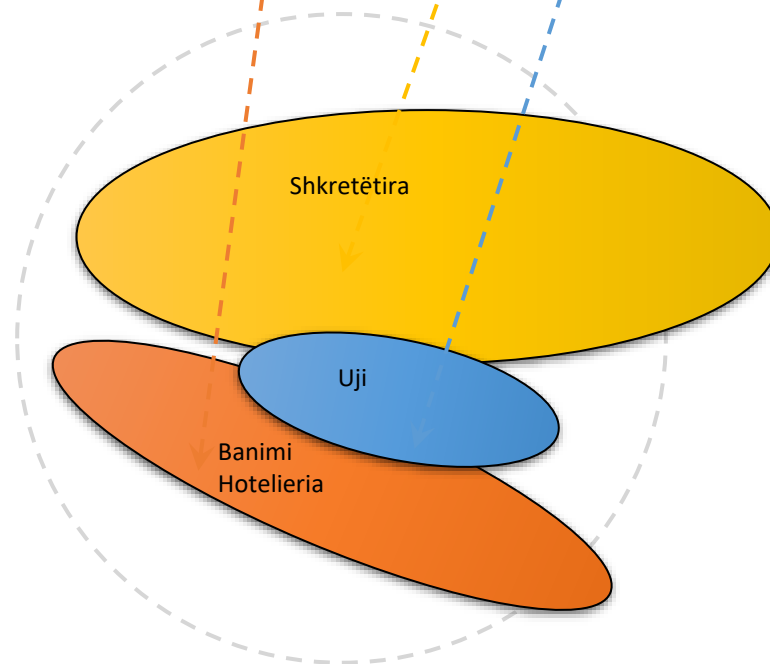

Figura 78. Relacioni funksional, hotelieria, deti dhe gjelbrimi
 (Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Figura 79. Huacachina Peru

(Burimi): Christopher Crouzet, 2014. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

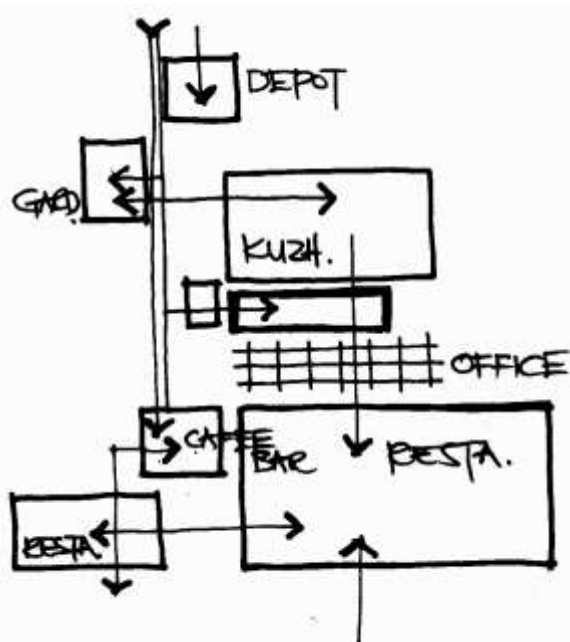
Figura 80. Relacioni funksional, hoteliera, uji dhe shkretëtira

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

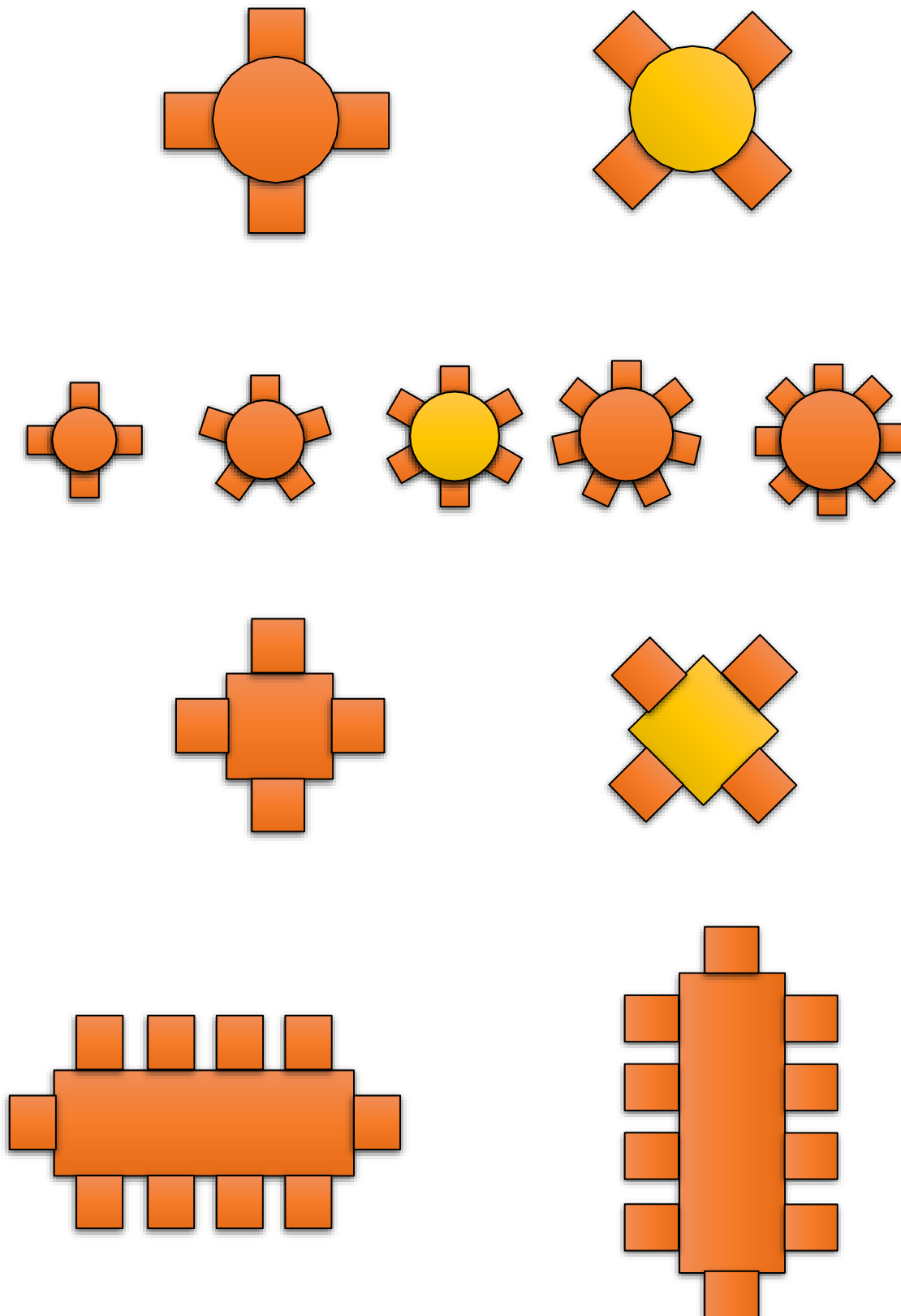

Figura 81. Kuzhina e një hoteli, kushtet higjienike
(Burimi): Customer Brochure. Electrolux. 2015.

Figura 82. Skema funksionale organizative e hotelit
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

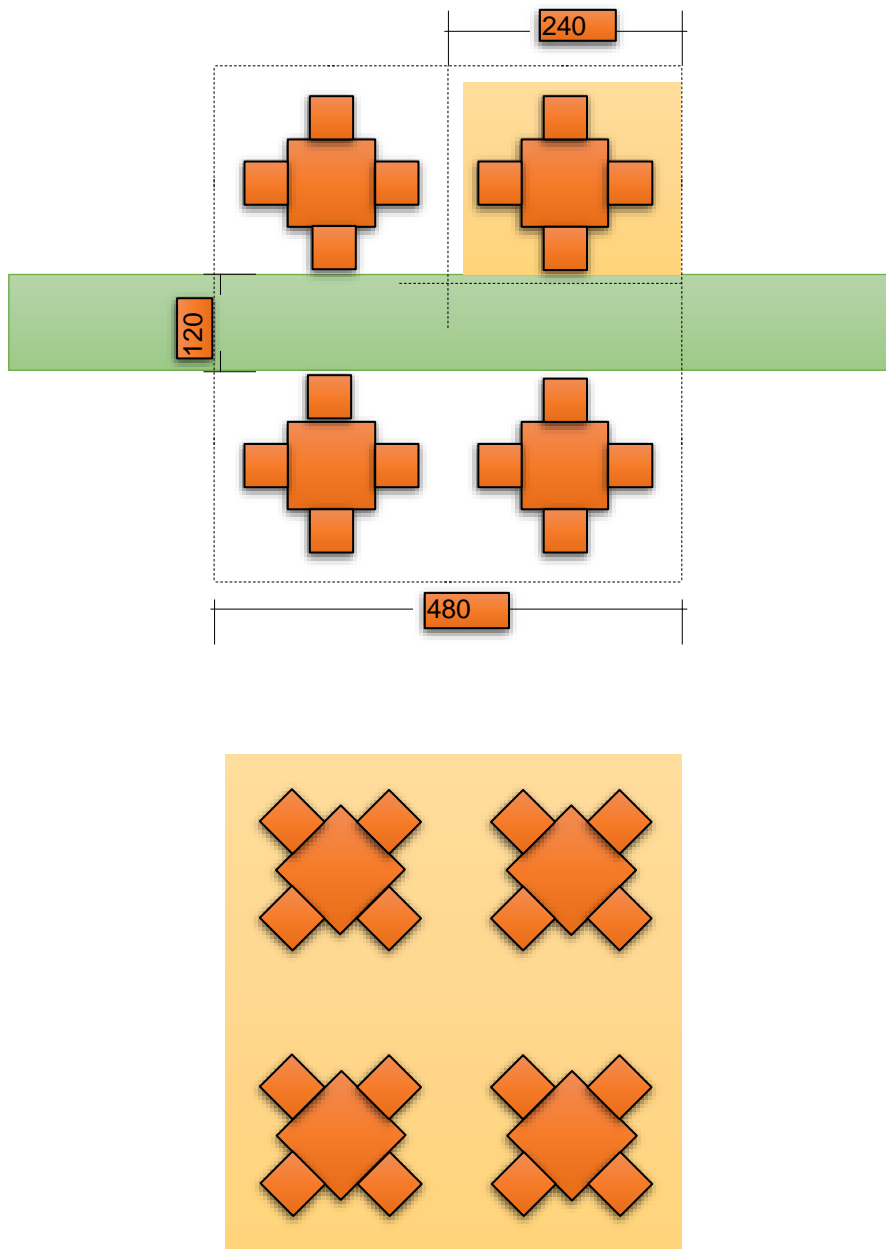
4.6.5 Restorani, dimensionet e nevojshme

Figura 83. Restorani, organizimet e nevojshme për tavolina

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017

Restorant me 5 yje, vlerësimi vjen nga sistemi që përdoret në përcaktimin e cilësisë së një restoranti. Sistemi profesional i pavarur i vlerësimit arrihet nga inspektorët në mbarë botën dhe quhet “Michelin System” dhe vlerëson vetëm cilësinë e ushqimit dhe verës. Mirëpo, nuk merr parasysh orenditë e luksit dhe atmosferën. Sistemi me 5 yje, megjithatë, zakonisht përdoret nga “Forbes Travel Guide” dhe zakonisht shërben si sistem i vlerësuar nga konsumatorët, mysafirët, udhëtarët dhe bizneset. Këto vlerësime përcaktojnë shpesh një numër faktorësh, duke përfshirë cilësinë e ushqimit dhe pijeve, prezantimin, shërbimin, atmosferën, luksin të cilat të gjitha i atribuohen vlerësimit final.

Figura 84. Restoranti, dimensionet e nevojshme për tavolina
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017

4.7 STANDARDET DHE SHËRBIMET

Në kontekst të parimeve për projektim të drejtë do të udhëhiqemi nga të dhënat si më poshtë. Lartësia e brendshme e hapësirave në restorante (lartësi nga dyshemeja deri në plafon) duhet të jetë të paktën 3.0 m', po ashtu blloku i kuzhinës 3.0 m', zonat e përbashkëta për mysafirët me lartësi minimale prej 2.80 m', kurse lartësi minimale prej 2.60 m' duhet të jetë për magazinat, nyjat sanitare dhe dhomat e tjera të shërbimeve dhe objekteve të ngjashme sanitare.

Objektet hotelierike në të cilat përgatitet dhe shërbehet ushqimi, duhet të ketë:

1. Hyrje të veçantë për dërgesat, marrjen e ushqimit dhe evakuimin e mbetjeve.
2. Kuzhinë me dhoma të tjera funksionale (përpunimi i ushqimit).
3. Depot, përkatësisht, hapësira për ruajtjen e ushqimit dhe pijeve.
4. Një dhomë të veçantë, me hapësirë të magazinimit për kontejnerët bosh.
5. Vend për të shërbyer, jashtë zonës së restorantit dhe caffè's.

Bllok kuzhina, në varësi të llojit të ushqimit që përgatitet, duhet të ketë hapësira të veçanta për:

1. Pastrimi dhe para-trajtimi i ushqimeve (zonë të veçantë për përgatitjen e perimeve, frutave, mishit dhe peshkut).
2. Zonë para termike për ushqime që i përcaktojnë normat dhe recetat (kuzhinë e nxehtë)
3. Zonë për përgatitjen e "hors d'oeuvre", paragjellat e ftohta dhe sallatat (kuzhinë e ftohtë)
4. Përgatitja e pjatave me ëmbëlsira, brumëra dhe pasta (bukë, pizza dhe pastiqeri)
5. Pjatarëse, dhomë të veçantë për lavanderi për të larë enët e restorantit (enët për furnizime dhe ushqim) dhe enë e gatimit (enët dhe enë kuzhine për gatim)
6. Ruajtjen e ushqimit për nevojat e përditshme të kuzhinës, depo ditore.

Figura 85. Kuzhinë e hapur, New York Grill, Park Hyatt Tokyo
(Burimi): Jun Seita, 2013. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic.

4.7.1 Hoteli me 5 yje – kërkesat

1. Qasje për automjete dhe këmbësorë.
2. Qasje për automjete direkt në hyrje të ndërtesës.
3. Qasje të veçantë për automjete jashtë rrugëve publike të ngarkuara.
4. Qasje për persona me nevoja të veçanta.
5. Një vend parkim të jashtëm dhe garazhe për të paktën 60% e dhomave.
6. Garazhe me të paktën e 20% të dhomave me mundësinë të servisimit dhe larjes automjeteve.
7. Hyrja kryesore e mbuluar për mysafirët
8. Hyrje të veçantë për bagazhe
9. Salla e hyrjes me pritjen: një rojtar dhe kënd për informata, të paktën 30 m² + 0.8 m² për dhomë, bazuar në kapacitet prej më shumë se 20 dhoma.
10. Dekorime, murale (piktura, tapiceri, mozaikë)
11. Më kapacitet të mjaftueshëm për mobilier
12. Pritja, Desku
13. Një tavolinë speciale për pritje
14. Desk informatash
15. Këmbim valutor
16. Një dhomë e veçantë për ruajtjen e përkohshme të bagazheve
17. Hapësirë me kompjuter në afërsi të foajeut
18. Bar hotel në sallën e pritjes ose në afërsi
19. Tualet kryesor dhe tualete në afërsi
20. Ashensorët: Ndërtesat me 2 nivele, ashensorët kryesor, ashensor për stafin, ashensor për ushqim
21. Shkallët dhe korridoret: Shkallët kryesore që lidhin të gjitha etazhet dhe korridoret të paktën 1.80 m të gjëra të mbuluar me qilima apo të ngjashëm
22. Sallë restorant me të paktën 80% të ulëseve në raport me numrin e shtretërve. Sipërfaqja e përgjithshme është të paktën 1.80m² për karrige.
23. Më shumë hapësirë funksionale për mysafirët.
24. Dhoma për lexim dhe shkrim, shtrojë të përshtatshme.
25. Ngrohje qendrore me mundësinë e ngrohjes selektive për etazhe.
26. Ajër të kondicionuar në të gjitha dhomat me mundësinë që klienti vetë të rregullojë cilësinë e ajrit.
27. Inernet Caffë, Fax dhe kopjues
28. Telefon dhe sinjalizimi, në të gjitha dhomat.
29. Karrige në foaje në etazhe për të paktën 30% të dhomave
30. Madhësia minimale e dhomave: Njëshe 16 m²; dyshe 20 m²
31. Sipërfaqja e xhamit që mund të hapet duhet të jetë të paktën 10% nga sipërfaqja e dyshemesë.
32. Shtrati i vetëm me dim. 200 x 100 cm, shtrati Francez 200 x 160 cm, qasje nga të dyja anët
33. Tavolinë dhomë, një karrige për t'u ulur në shtrat
34. Raft për valixhe

4.7.2 Tualeti në restorant – kërkesat

1. Deri në 80 mysafir: 1 tualet për femra dhe 1 tualet për meshkuj me një pisoar
2. Deri në 170 mysafir: 2 tualete për femra dhe 1 tualet për meshkuj me 2 pisoar
3. Deri në 350 mysafir: 3 tualete për femra dhe 2 tualet për meshkuj me 3 pisoar
4. Mbi 350 mysafir: 4 tualete për femra dhe 3 tualet për meshkuj me 4 pisoar

4.7.3 Blloku i Kuzhinës – kërkesat

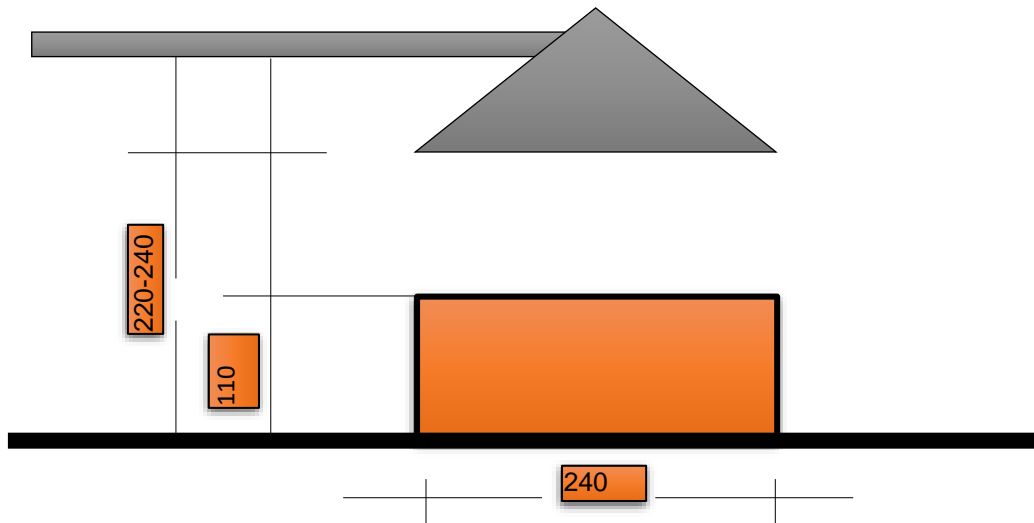
1. Hapësirë për arritjen e ushqimit dhe mallrave të tjera, e mbuluar
2. Qasja për kamionë, ndarë nga qasja për mysafirët
3. Hyrje të veçantë për stafin, me kontroll
4. Hyrje mbuluar për mallra
5. Dhoma për pritjen e mallrave me pajisje për matjen e tyre
6. Zyra për ekonomin ose zyra në depo
7. Dhoma të veçanta për shpallim dhe paketim të ushqimit me vete
8. Deponimi i mbeturinave
9. Dhoma për ruajtjen e përkohshme të mbeturinave
10. Frigorifer për ushqim, bllok +5 C dhe -20 C
11. Kthinat për ruajtjen e ushqimit dhe mallrave të tjera
12. Depo e posaçme për fruta të freskëta, perime, për kanoçe, për turshi, për erëza, miell, pije, lëngje dhe birra
13. Depo mallrash, doracake
14. Një magazinë e veçantë për shtrojë, mallra kimike, për inventar, për artikuj shkrimi, për qelq dhe porcelan
15. Depo inventar i madh
16. Depo ditore (dhoma e magazinimit)
17. Bar depo
18. Depo e pastiçerisë
19. Hapësirë e veçantë apo volumen i caktuar, ose pajisje e ftohjes për mish, peshk dhe perime.
20. Frigoriferë dhe pajisje speciale ftohje për shpendë, vezë, për vajra dhe yndyra, qumësht dhe produktet të qumështit.
21. Pajisje e ftohjes për lule

4.7.4 Përgatitja e ushqimit – kërkesat

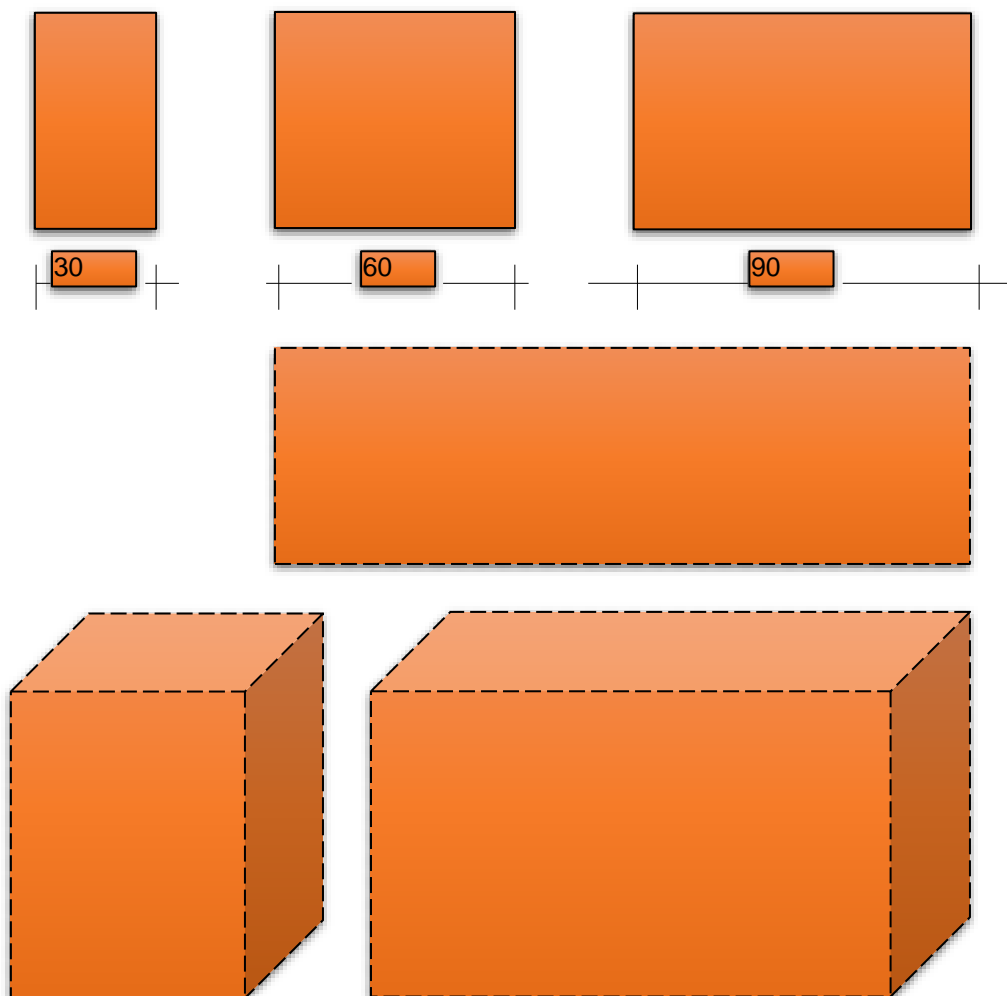
1. Hapësirat e ndara ose zona për: mish, fruta dhe perime, peshk, pula
2. Pestiçeri
3. Bukë pjekja (e detyrueshme për hotelet që ndodhen jashtë qendrës së qytetit)
4. Përpunimin e ushqimit, finalizimi
5. Zona e kuzhinës së ngrohtë
6. Zona e kuzhinës së ftohtë
7. Caffe kuzhinë (për të përgatitur mëngjesin)
8. Kuzhina nacionale (klasë e veçantë)
9. Zona për dërgesë në dhoma, Room Service

4.7.5 Elementet e kuzhinës profesionale dhe dimensionet

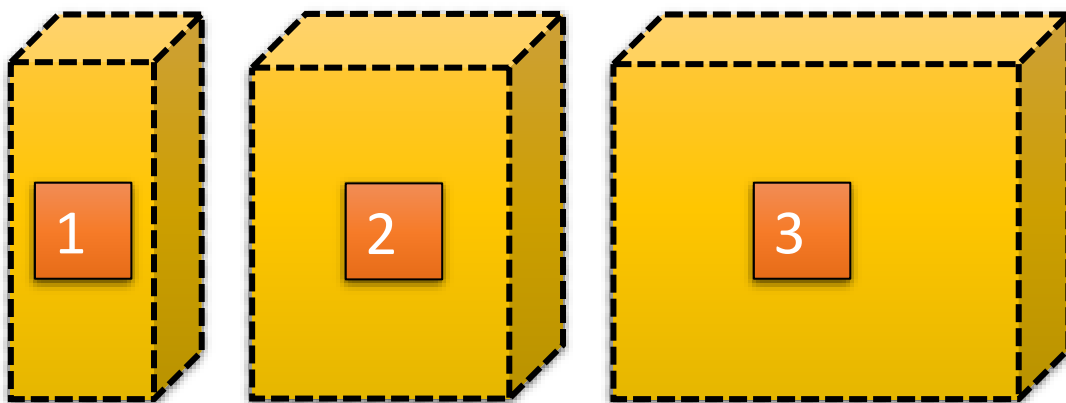
Figura 86. Kuzhina, lartësitë e nevojshme dhe minimale.
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017

Figura 87, 88, 89. Elementet e kuzhinës profesionale dhe dimensionet
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017

Figura 90. Elementet e kuzhinës profesionale
(Burimi): Greg Hahn, 2008. Creative Commons Attribution 2.0 Generic

4.7.6 Zona e përpunimit dhe përgatitja e ushqimit

Zona e përpunimit të ushqimit dhe përgatitja e ushqimit sipas standardeve të veçanta (standartet fetare dhe ndërkombëtare, kuzhinë vegjetarianë, vegane)

1. Kuzhina (hapësirë për përgatitjen e ushqimit) me bar
2. Vendi për enët
3. Vija e lëshimit të enëve
4. Pajisjet termike (ngrohja)
5. Arka
6. Numëror për servimin e pijeve (ekziston për hotele dhe motele)
7. Tavolinë për largimin e enëve të zeza
8. Pjatararëset
9. Lavanderi e posaçme për enët e kuzhinës dhe për enët restorantit (të bardha)
10. Pjatararëse, disa në varg
11. Larja e enëve nga ari, argjendi dhe kristali
12. Karrocet për larje dhe mirëmbajtje
13. Hapësirat për stafin
14. Dhoma të veçanta për personelin që punon në përgatitjen e ushqimit, e veçuar në dy pjesë, grupe apo karrige
15. Dhoma për personelin që punon në shërbimin e ushqimit, e veçuar në dy pjesë, grupe apo karrige
16. Tualet dhe WC për personelin, ndaras sipas gjinisë
17. Tuate të veçanta për personelin që punojnë në zonën e kuzhinës
18. Ambulancë për intervenime mjekësore
19. Tryezari për stafin
20. Kuzhina për personelin, stafin

4.7.7 Ambientet dhe pajisjet rekreative, aktivitetet sportive

Ambientet dhe pajisjet rekreative, aktivitetet sportive dhe pajisje të tjera për mysafirët (nuk kërkohet nga standardi, por mbi bazën e shërbimit të tyre kanë të drejtë për pikë ekstra)

1. Dhoma për fëmijë për të luajtur, apo hapësirë e hapur për fëmijët
2. Kujdes për fëmijët "Babysitting" për mysafirët
3. Dhoma për tu zbavitur (shah, letra, bilardo, lojëra të fatit dhe lojëra të tjera)
4. Mini golf
5. Golf kurse
6. Pingpong
7. Fusha tenisi
8. Basketboll, volejball dhe hendboll
9. Sporte të ndryshme
10. Pishinë e mbyllur
11. Pishinë e hapur

4.7.8 Shërbimet, pajisjet rekreative, aktivitetet sportive

Shërbimet, pajisjet rekreative, aktivitetet sportive dhe pajisje të tjera për mysafirët (nuk kërkohet nga standardi, por mbi bazën e shërbimit të tyre kanë të drejtë për pikë ekstra)

1. Pishinë e veçantë për not, për fëmijë
2. Pishinë për hidromasazhë
3. Klub "boulingu"
4. Objektet për rekreacion dhe stërvitje (GYM, palestër).
5. Saunë
6. Solarium
7. Dhomë për masazh
8. Ordinançë për ofrimin e shërbimeve shëndetësore duke përdorur faktorët shëruese natyror apo Bio
9. Ordinançë dentare, syrit dhe shërbime të tjera mjekësore
10. Mjeku i siguruar në bazë të thirrjes
11. Sallon parukerie
12. Sallon bukurie
13. Sallon pedikure

4.7.9 Ambientet, aktivitete shoqërore dhe shërbime të tjera

Ambientet, aktivitete shoqërore dhe shërbime të tjera për mysafirët (nuk kërkohet nga standardi, por mbi bazën e shërbimit të tyre kanë të drejtë për pikë ekstra)

1. Kazino
2. Film
3. Bibliotekë
4. Animacion dhe Kulturë (animatorë, diskotekë, klube nate, shfaqje për argëtim, argëtues, program muzikor).
5. Sallë Konferencash
6. Dhoma për mbledhje (biznes, sallë banketesh).
7. Kopshte dhe hapësira të tjera për t'u shërbyer (kopsht veror, kopshte dimri, tarraca).
8. Objektet të specializuara hotelierike (restorante kombëtare dhe të specializuara, snack bar, ushqim të shpejtë, dyqane).
9. Dyqane dhe shitje
10. Shërbime: Rent-a-car, ajrore, agjenci udhëtimi, bankë, shërbime postare, DHL
11. Magazinimi dhe pajisje, për ski, me qira dhe pajisje sportive
12. Resort dhe bar në plazhe

4.7.10 Shërbimet, pajisjet, aktivitetet sportive dhe shërbime të tjera

Shërbimet, pajisjet, aktivitetet sportive dhe shërbime të tjera për mysafirët (nuk kërkohet nga standardi, por mbi bazën e shërbimit të tyre kanë të drejtë për pikë ekstra)

1. Fushë për helikopter, heliopad
2. Mundësia e strehimit të kafshëve (Pets)
3. Kërkimi i cilësisë dhe i pajisjeve extra
4. Mobilim ekskluziv dhe extra, suita mbretërore, presidenciale
5. Shërbime mëngjesi
6. Aktivitete dhe shërbime të udhëtimit turistik
7. Gamë të zgjeruar e ushqimit me vete (lëng frutash, qumësht, zgjedhja e enëve të nxehtë dhe të ftohtë të produkteve të mishit, vezë, fruta të freskëta, fruta të ziera, drithëra, opsionin e mëngjesit dietal)
8. Shërbimin e ushqimit, Së paku 2 orë e 30 minuta për çdo vakt
9. Shërbimi i ushqimit dhe i pijeve prej 16 deri në 24 orë
10. Shërbimi i ushqimeve të ngrohta në pjata të nxehta, në kompleks
11. Shërbimi i ushqimit dhe pijeve në dhomë, 24 orë Room Service

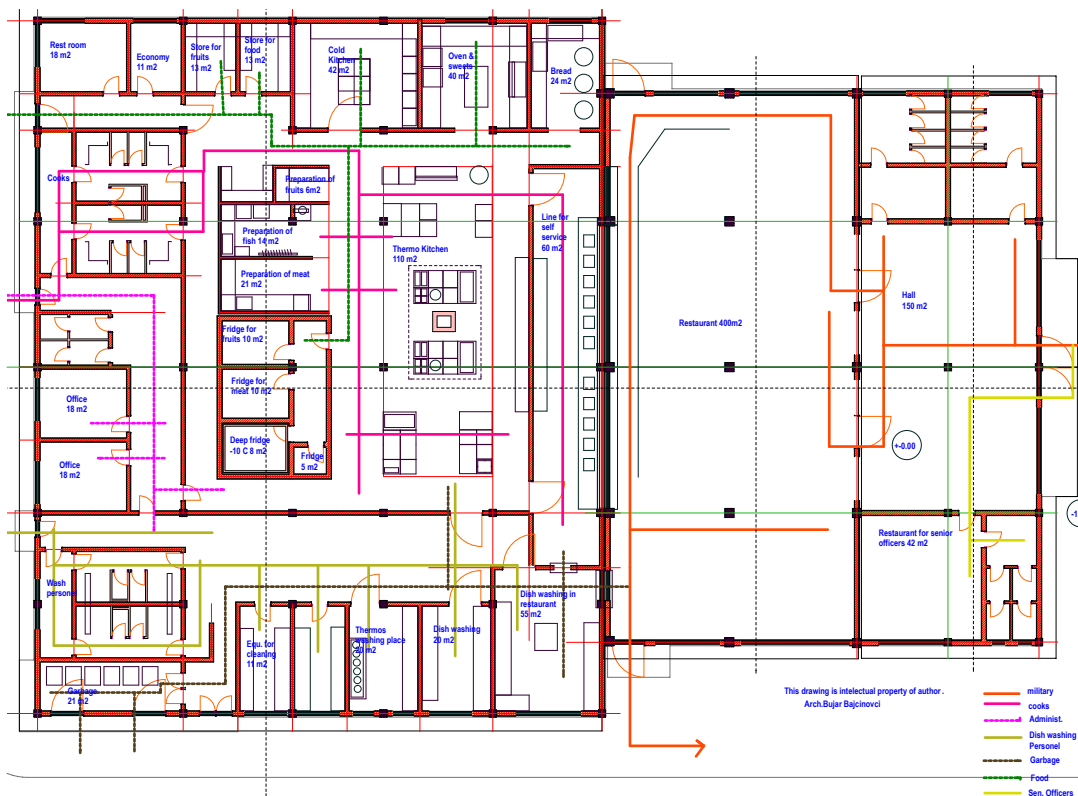

Figura 91. Këndi i ëmbëlsirave, Marina Bay Sands. Singapore

(Burimi): chinnian, 2010. E licensuar nga Creative Commons Attribution ShareAlike 2.0 Generic

4.7.11 Blloku ushqimor, kuzhina distribuive

Figura 92. Blloku ushqimor, për nevojat e TMK. Kuzhinë qendrore dhe restorant. (Burimi): Autor, Bujar Bajcinovci, 2004.

Figura 93. Kuzhinë doracake (Burimi): Customer Brochure. Electrolux. 2015.

Çështja kryesore për hotelet e ardhshme do jetë më shumë tek theksi i lokacionit, ku duhet të vendoset hoteli në një vend specifik të mjedisit me potencial për mundësitë e zgjerimit, peizazhi, ekologjia, biodiversiteti, burimet ujore dhe p.sh. qasja publike në bregdet. Po ashtu rëndësi e veçantë do të jetë kyçja dhe pjesëmarrja e komunitetit në zhvillimin e disa komponentëve të projektit qysh në fillim.

Konteksti i zhvillimit, veçori shumë e rëndësishme sikurse njohja e burimeve përreth lokacionit dhe mjedisit, ofron mundësi për krijimin e një projekti unik dhe pragmatik i cili mund të jetë qendër e një zhvillimi të suksesshëm të turizmit. Andaj, atributet sikurse vendosja në mjedis, pikëpamjet ekologjike, ndotja, shkalla e zhvillimit lokale dhe regjionale, të gjitha këto veçori kanë nevojë për vëmendje të kujdesshëm.

Për shembull, zhvillimi ka të ngjarë të jetë më i suksesshëm nëse lokacioni apo mjedisi veçohet me një ndjenjë të identitetit, atëherë, e tërë zona mund të kontribuoj drejt zhvillimit lokal. Apo, edhe lokaliteti i ngushtë mund ta beje të njohur regjionin, i cili falë kësaj informate mund të përvetësoj mjete shtesë financiare nga donatorët apo shteti. Për më tepër, duhet veçuar disa attribute të cilët mund të ndikojnë drejtpërsëdrejti në afirmimin e një hoteli bashkëkohor, sikurse:

1. Atraktiviteti
2. Lokacioni
3. Konteksti i zhvillimit
4. Peizazhi dhe vlera ekologjike
5. Karakteristikat historike
6. Tregu turistik

Figura 94. . Koloriti i ushqimit. Shija e Meksikos.
(Burimi): Armando Aguayo Rivera, 2012. E licensuar nga Creative Commons Attribution ShareAlike 2.0 Generic

4.8 ATRIBUTET E PROJEKTIMIT TË QËNDRUESHËM TË HOTELEVE

Zhvillimi i turizmit kërkon planifikim të shëndoshë të biznesit për të menaxhuar në mënyrë të qëndrueshme, të plotësojë nevojat e tregut dhe të gjenerojë fitime afatgjata. Planifikimi i kujdesshëm dhe hulumtimi i duhur i tregut do të ndihmojë në një zhvillim të ri të turizmit. Po ashtu objektet ekzistuese të ri projektuar mirë, të orientuara drejt tregut financiar paraqesin resurse profitabile konkurruese.

Zhvillimet e suksesshme janë ato veprime që tregu kërkon. Kërkesat e tregut janë shtylla qendrore për projekte të suksesshme komerciale turistike, mu për këtë arsye është e rëndësishme që procesi i planifikimit të përfshin mundësinë të projekteve që nga fillimi.

4.8.1 Analizat në konkurrencë

Analiza konkurruese do të tregojë madhësinë, pozicionimin dhe adaptimin që do të jetë më i përshtatshmi. Analiza, duhet marrë parasysh konkurrencën vendore por edhe atë të huaj, duhet të ndërmerren analiza në karakteristika të tilla të projektit si lokacioni, objektet e afërta, cilësia e tyre, pozicionimi, politikat e çmimeve, lidhjet dhe nivelet e banimit, të hyrat ekzistuese dhe kapaciteti për të ardhmen.

4.8.2 Nevojat e tregut dhe kërkesa

Parashikimet për mysafir, vizitor, preferencat për aktivitete dhe trendët në pritje, duhet të sigurojnë një pikë referimi për analizën e tregut. Si rast krahasues mund ti marrim pishinat publike private në Kosovë, shumë projekte mbi objektivat e pritura nuk kanë rezultuar të pritshme, pritje jo të sakta të cilat mund të çojnë në dështimin për të përmbushur kthimin ndaj obligimeve bankare.

4.8.3 Ndërtimi dhe koncepti projektues

Ndërtimi dhe koncepti mund të përshkruhen gjerësisht si fazë e projektit konceptual dhe sfida për imazhin e krijuar gjatë fazës së projektimit, duke u bazuar në analizën funksionale dhe fizike të tregut. Këto faza gjatë hartimit të projektit përfshijnë:

1. Testimin e skenarëve alternativë të ndërtimit dhe koncepteve programore të ndërtesave të turizmit (hotele, motele, vila dhe apartamente).
2. Interpretimi dhe rafinimi final në programimin arkitektonik.
3. Caktimi i kriterëve dhe standardet ligjore të projektimit, përgatitja e studimit arkitektonik dhe studimet alternative me karakter të rëndësishëm për projektin.
4. Përgatitja e studimit të hollësishëm i cili do të përfshijë: hulumtimet gjeologjike, burimet natyrore të ujit, shërbimet komunale, qarkullimin e automjeteve, fondin rrugor dhe infrastrukturat e përdorura, arkitekturën peizazhore, materialet e ndërtimit.

4.8.4 Veçoritë përkatëse të planifikimit

Shpërndarja dhe marrëdhënia e ndërtesave në kompleksin e ndërtuar apo ansambli i tyre në të gjithë vendin, si dhe raporti me njëri tjetrin, duhet të organizohen në atë mënyrë për ta maksimizuar potencialin e mjedisit urban duke paraqitur një pamje të unifikuar, kohezive urbane. Për më tepër, për të arritur këtë duhet ndarë zhvillimin e përgjithshëm në elemente më të vogla në faza ndërtimi si dhe aktualizimin e peizazhit për të ndërvepruar ndërtesat që të sigurohemi për një imazh më të qëndrueshëm.

Topografia kodrinore dhe bimësia e dendur mund të ofrojnë mënyra natyrore të ndarjes së komponentëve arkitektonike. Andaj, duhet patjetër të respektohet Ligji dhe të gjitha aktet dhe nën aktet Ligjore prej të cilave burojnë të gjitha masat parandaluese dhe mbrojtëse në ruajtjen e mjedisit të shëndoshë, i cili njëherit është edhe obligim ndaj direktivave të Bashkësisë Evropiane.

4.8.4.1 Komunikacioni - Qarkullimi

Zhvillimi i një sistemi të koordinuar të qarkullimit për makinat dhe këmbësorët është fazë jetike dhe vendimtare. Për zhvillimin e qarkullimit duhet arritur një ekuilibër në mes efikasitetit (infrastrukturës) dhe detyrës projektuese për të krijuar një vend tërheqës për për të jetuar dhe vizituar. Rast konkret studimi, nëse parcelat shkojnë gjatë dhe drejtë janë më efikase në aspektin e infrastrukturës dhe qasjes urbane, mirëpo japin një mjedis monoton dhe të përsëritur, gjersa oborret e përbashkëta apo grupimet e krijuara me mjedise të mbrojtura, formojnë hapësira koherente dhe të afërta.

4.8.4.2 Qendrat dhe zonat e aktiviteteve

Këto zona funksionale mund të përdoren për të zhvilluar veprimtari të cilat mund të jenë atraktive si në aspektin financiar dhe zhvillimor në kuadër të master planit. Lidhjet midis këtyre zonave shpesh bëhen struktura themelore të master planit. Megjithatë, pozita dhe vendosja e ndërtesave, shtigjet dhe rrugët duhet ndërvepruar funksionalisht me këto zona funksionale. Parkimi dhe garazhimi duhet të jenë të dizajnuara mirë për të minimizuar ndikimin e makinave, nga taksitë, autobusët dhe automjetet e shërbimit lokal, të cilat duhet në përgjithësi të jenë të “fshehura” nga zonat turistike.

4.8.4.3 Sipërfaqet e hapura dhe peizazhi

Këto hapësirë duhet trajtuar me shumë kujdes, të përdoren si një formë e krijimit të vlerës ambientale dhe jo të trajtohen si hapësira të mbetura. Zonat e ndryshme të magazinimit mund të integrohen në projektimin e fushave të gjelbëra dhe të jenë të dizajnuara për të krijuar karakteristika morfologjike tërheqëse të ansambllit turistik.

Mjedisi duhet të përdoret për të përforcuar dhe për të përmirësuar karakterin e zhvillimit, mundësisht të krijohen pika referuese të cilat mbahen në mend se një projekt i qëlluar i turizmit.

4.8.4.4 Serviset

Shërbimet dhe serviset duhet të kenë pak ose aspak ndikim vizual ose zanor mbi mysafiret turistik dhe vizitorët. Siguria, cilësi vizuale, zhurma dhe era, të gjithë janë faktorë që duhet të merren parasysh kur projektojmë këto ndërtesa dhe këto shërbime mbështetëse të ndërtesave. Këto zona duhet të jenë strikt të ndara nga përdorimi publik i mysafireve dhe nga zonat e qarkullimit turistik.

4.8.4.5 Ndikimet Bioklimatike

Karakteristikat klimatike, krijojnë faktorët bazë që duhet të merren parasysh në aspektin e projektimit arkitektonik, karakteristika që lidhen me arkitekturën e një klimë të caktuar. Asnjë mjedis nuk është i përsëritur nga aspekti i attributeve origjinale, andaj, duhet qasur me kujdes gjatë projektimit me respekt bioklimatik. Megjithatë, i gjithë ky diversitet është veçanërisht i rëndësishëm për të arritur një standard të lartë të zhvillimit duke përdorur faktorët themelore klimatik që ndikojnë në projektimin e ndërtesave.

4.8.4.6 Imazhi

Imazhi duhet të zhvillohet në fazën e planifikimit, si pasojë e analizave fizike dhe funksionale të tregut. Çdo ndërtesë është unike dhe prandaj duhet të ndikojë në imazhin e vet karakteristik. Beneficionet e një dizajni të mirë, shpesh shifin në produkte të cilat janë në mënyrë të kjohtë të veçuara. Veçimi shpesh ndodhë në kënaqjen e një strukture të posaçme konsumatorësh, duke dhanë attribute të shkëlqyera të një produkti apo duke qenë i pari në mbështetjen e serviseve të produkteve.

4.8.4.6 Ndërtimi

Akceptohet, dhe është pranuar se shumica e dhomave duhet të jenë me ajër të kondicionuar, por mysafirët duhet të jenë në gjendje të përfitojnë nga ajri i pastër në natyrë. Objektivat kryesore projektuese duhet të jenë për të inkurajuar ajrimin natyror të kalojë nëpër ndërtesë, dhe jo vazhdimisht me ajër të kondicionuar.

Orientimi dhe ndërtimi i ndërtesave duhet shfrytëzuar maksimalisht lëvizjet e ajrit natyror, atribut shumë i rëndësishëm projektues. Faktorët që duhet të merren parasysh janë:

1. Ndërtesat kryesore duhet të jenë të dizajnuara relativisht të hapura, të trajtës së zgjatur të planimetrisë, me dhoma të shpërndara në rreshta dhe në vargje, për të lejuar ventilimin tërthor dhe depërtimin e flladit freskues ambiental. Veçori shumë me rëndësi projektuese, në favor të kursimit të energjisë, higjienës, shëndetit publik dhe komfortit në përgjithësi
2. Serviset dhe shërbimi duhet të jenë të arritshme nga veranda të hapura apo galeritë.

3. Projektimi i elementeve që ofrojnë mbrojtje nga drita, për verandë apo hapësirave të caktura në natyrë është e domosdoshme. Mbrojtje nga drita mund të sigurojnë edhe elemente thelbësore arkitektonike të përcaktuara si të tilla.
4. Plafoni i lartë apo përdorimi i kulmit në dy nivele duhet të merret parasysh.
5. Dritaret në mënyrë optimale duhet të veçohen në lidhje me diellosjen, gjegjësisht integrimi i pajisjeve mbrojtëse nga drita në dritare minimizon rrezatimin e drejtpërdrejtë, duke mënjanuar shkëlqimin verbues dhe njëherit të lejojë ndriçim adekuat natyral.
6. Përdorimi i ujit gjithashtu mund të jetë freskues për mjedisin.

4.8.4.7 Materialet

Materialet duhet të pasqyrojnë epokën e zhvillimit, kontekstin vizual, kost benefitin, riciklimin dhe funksionin. Materiale të cilësisë së lartë për: rrugë, shtigje, sipërfaqet e hapura, sheshe, strukturat për hijezim, mure, ndriçim, etj. mund të bëjnë një ndryshim të madh në cilësinë e ndërtimit.

4.8.5 Peizazhi

Një nga karakteristikat më të fuqishme të marketingut për zhvillimin e turizmit është ajo e cilësisë së mjedisit. Ndërtimet e suksesshme me kujdes në projektim të peizazhit dhe arkitekturës janë veçori fundamentale për të arritur një arkitekturë të qëndrueshme, të integruar dhe unike. Konsideratat për zhvillimet turistik në veçanti, përfshijnë:

4.8.5.1 Qasja e projektimit të peizazhit

Projektimit i peizazhit duhet të jetë i lidhur ngushtë me elementet e planifikimit dhe projektimit arkitektonik të objektit. Përdorimi i bimësisë, me vegetacion lokal dhe pemë lokale mund të sigurojë një komfor dhe integrim me peizazhin ekzistues të mjedisit, ndërsa oborret me vegetacion të bujshëm mund të ndihmojnë që hapësirat e brendshme të inkorporohen në mjedisin e jashtëm, në një sistem ekologjik.

4.8.5.2 Sipërfaqet e hapura

Çdo kompleks turistik kërkon ndonjë formë të hapësirës së përshtatshme të hapur e cila duhet të jetë e dedikuar për përdorimin dhe lojën e të gjithë mysafirëve. Këto sipërfaqe duhet të projektohen rreth bimësisë ekzistuese dhe formësimit të reliefit. Edhe piacetat e vogla, nëse janë projektuar mirë, mund të ofrojnë komfor, rehati, cilësi me hije, aromë dhe kolorit.

Mysafirët vazhdimisht u gëzohen hapësirave të jashtme për rekreacion pasiv dhe socializimit më një klimë me diell, në rast se hapësira është e mirë hijezuar dhe e orientuar në mënyrë korrekte. Përdorimi i duhur i ujit, mund të pasurojë kënaqësinë e mjedisit turistik.

4.8.5.3 Bimësia

Përveç veçorive të sipërcituara, bimësia mund të përdoret për reduktimin e faturave energjetike. Kostoja e jetesës me ajër të kondicionuar mund të reduktohet duke përdorur bimësi për të mbrojtur kulmet, muret nga rrezet e diellit direkte, duke përdorur bimësinë për ta lagështuar ajrin. Sidoqoftë, bimësia është gjithashtu estetikisht dhe ekologjikisht e shëndoshë, në parim që bimët janë përzgjedhur për tu harmonizuar me mjedisin lokal. Skemat projektuese të peizazhit duhet inkorporuar në morfologjinë e terrenit duke krijuar vizura dhe kolorit të bukur në bazë të kërkesave projektuese.

4.8.5.4 Shenjat dhe panelet e informacionit

Shenjat dhe informatat nuk duhet të dominojnë në shikime, mirëpo këto shenja duhet parë në mënyrë efektive, të janë të lehta për të lexuar si dhe materialet e zgjedhura dhe ngjyrat e përdorura të shkrihen me mjedis natyror.

4.8.5.5 Ndriçimi

Me ndriçimi duhet theksuar tek disponimi, për të krijuar një atmosferë të relaksuar. Andaj, na duhen ndërhyrje të lehta për të arritur efektet e dëshiruara, me kujdes të veçantë ndaj shkëlqimit verbues apo errësirës. Prandaj kujdesi është i nevojshëm për ta kufizuar ndriçimin natën në minimumin e nevojshëm për sigurinë. Për më tepër, projektimi i ndriçimit në arkitekturë kërkon dizajnerë të specializuar nga fusha inxhierike përkatëse, njohje nga teknologjia e fundit në lëmi, përvojë dhe kreativitet.

4.8.6 Mirëmbajtja

Një program i projektuar drejtë dhe realist i mirëmbajtjes është vendimtar në suksesin dhe imazhin e ndërtesës së synuar. Duhet pasur kujdes, sepse në ndërtesat e dizajnuara shkëlqyeshëm të gjitha këto mund të rrezikohen seriozisht nga mirëmbajtja e dobët. Ndërvarësia në mes mjedisit dhe qëndrueshmërisë ekonomike afatgjate, promovohet me përkushtim ndaj përmirësimit të menaxhimit mjedisor si dhe të zhvillimit të turizmit.

Praktikat efektive të menaxhimit mjedisor tregojnë në përfshirje të riciklimit dhe të programeve për menaxhimin e mbeturinave, ruajtjes së energjisë dhe resurseve ujore. Në këto rrethana aktualisht është e nevojshme trajnimi i stafit dhe insistimi në rendin shtëpiak, në relacion me mysafirët dhe vizitorët. Monitorimi i fazave të ndërtimit dhe funksionimi i ndërtesave mund të përmirësojë efektivitetin e menaxhimit të mjedisit duke parandaluar ndikimet negative në mjedis.

Tabela 11. Indeksi i Konkurrueshmërisë, Travel & Tourism 2009. Korniza Ligjore, Burimet njerëzore, kulturore, natyrore. Mjedisi i biznesit dhe infrastruktura (Burimi): *The Travel & Tourism Competitiveness Report 2009. World Economic Forum. 2009*

INDEXI I PËRGJITHSHEM	T&T Korniza Ligjore		T&T Mjedisi i biznesit dhe infrastruktura		T&T Burimet njerëzore, dhe kulturore, natyrore	
	Rang	Vlera	Rang	Vlera	Rang	Vlera
Albania	77	4.38	104	2.76	66	3.89
Algeria	108	3.88	98	2.84	127	3.22
Argentina	74	4.40	70	3.51	41	4.34
Armenia	58	4.70	105	2.75	102	3.51
Australia	27	5.31	15	5.01	3	5.42
Austria	4	5.91	6	5.22	7	5.24
Azerbaijan	47	4.95	84	3.19	111	3.40
Bahrain	55	4.75	28	4.64	67	3.88
Bangladesh	130	3.16	103	2.78	130	3.11
Barbados	19	5.47	29	4.62	45	4.21
Belgium	21	5.45	32	4.56	20	4.73
Benin	117	3.66	121	2.52	116	3.37
Bolivia	127	3.33	110	2.70	58	3.96
Bosnia and Herzegovina	96	4.11	93	2.96	124	3.25
Botswana	66	4.55	76	3.29	95	3.60
Brazil	95	4.12	69	3.53	4	5.40
Brunei Darussalam	99	4.04	47	3.96	60	3.95
Bulgaria	56	4.74	48	3.96	46	4.20
Burkina Faso	118	3.66	122	2.52	131	3.05
Burundi	129	3.17	119	2.53	126	3.24
Cambodia	111	3.80	113	2.64	74	3.84
Cameroon	126	3.54	132	2.36	115	3.37
Canada	23	5.41	4	5.36	10	5.19
Chad	133	2.83	133	1.93	132	2.80
Chile	49	4.87	58	3.76	64	3.92
China	88	4.24	59	3.73	12	5.01
Colombia	91	4.18	88	3.08	34	4.43
Costa Rica	48	4.94	55	3.77	31	4.54
Côte d'Ivoire	131	3.12	123	2.50	118	3.35
Croatia	43	5.02	37	4.32	43	4.28
Cyprus	25	5.35	13	5.05	37	4.38
Czech Republic	16	5.50	36	4.41	24	4.67
Denmark	10	5.59	10	5.08	28	4.57
Dominican Republic	54	4.75	71	3.46	68	3.88
Ecuador	103	4.01	97	2.91	62	3.93
Egypt	52	4.84	65	3.59	73	3.84
El Salvador	73	4.42	83	3.19	123	3.28
Estonia	17	5.50	21	4.81	47	4.19
Ethiopia	128	3.27	112	2.65	101	3.52
Finland	5	5.82	25	4.69	21	4.71
France	8	5.67	7	5.22	11	5.13
Gambia, The	65	4.56	90	3.06	98	3.55
Georgia	33	5.20	99	2.84	92	3.64
Germany	13	5.56	3	5.44	9	5.22
Ghana	105	3.94	102	2.78	104	3.49
Greece	18	5.49	27	4.66	27	4.58
Guatemala	81	4.32	81	3.20	48	4.17
Guyana	94	4.14	111	2.68	88	3.66
Honduras	83	4.31	87	3.08	63	3.92
Hong Kong SAR	2	5.93	12	5.05	30	4.55
Hungary	26	5.35	42	4.06	59	3.95
Iceland	3	5.92	17	4.93	39	4.37
India	107	3.88	63	3.65	18	4.74
Indonesia	113	3.77	79	3.24	40	4.36
Ireland	7	5.73	22	4.79	32	4.45
Israel	37	5.13	39	4.21	51	4.16
Italy	46	4.96	26	4.68	22	4.71

Tabela 12. Indeksi i Konkurrueshmërisë, T&T 2009.

Qëndrueshmëria mjedisore, Siguria, Shëndeti dhe Higjiena

(Burimi): The Travel & Tourism Competitiveness Report 2009. World Economic Forum. 2009

T&T KORNIZA LIGJORE	Qendrueshmëria Mjedisore		I Sigurt dhe Siguria		Shëndeti dhe Higjiena		Prioriteti Travel & Tourism	
	Shteti/Ekonomia	Vlera	Rang	Vlera	Rang	Vlera		Rang
Lesotho	3.64	90	4.23	95	4.61	113	2.31	114
Libya	3.23	122	3.75	34	5.82	77	4.26	120
Lithuania	4.53	21	5.25	33	5.84	2	6.96	95
Luxembourg	5.33	15	5.34	7	6.43	22	6.28	89
Macedonia, FYR	4.28	83	4.27	64	5.19	42	5.65	129
Madagascar	4.13	65	4.53	93	4.62	131	1.14	57
Malawi	3.79	60	4.62	53	5.34	108	2.68	123
Malaysia	5.38	54	4.69	59	5.29	69	4.47	23
Mali	3.50	70	4.46	77	4.93	124	1.76	76
Malta	4.64	66	4.52	11	6.31	3	6.94	16
Mauritania	3.79	96	4.17	75	4.98	128	1.39	100
Mauritius	5.30	53	4.70	40	5.75	60	4.86	1
Mexico	4.54	101	4.11	126	3.60	74	4.39	35
Moldova	4.16	82	4.29	52	5.36	48	5.53	118
Mongolia	3.99	124	3.68	74	5.03	72	4.42	94
Montenegro	4.96	98	4.15	48	5.53	52	5.35	69
Morocco	4.73	36	4.90	79	4.89	100	3.28	30
Mozambique	3.89	57	4.65	103	4.43	130	1.27	85
Namibia	4.22	26	5.13	60	5.26	102	3.24	62
Nepal	3.06	87	4.24	123	3.81	114	2.30	39
Netherlands	5.37	5	5.68	36	5.82	20	6.38	90
New Zealand	5.37	22	5.20	15	6.19	31	5.99	36
Nicaragua	3.92	41	4.87	56	5.31	109	2.62	109
Nigeria	3.64	61	4.61	133	2.85	129	1.28	122
Norway	5.16	19	5.30	3	6.63	24	6.22	38
Oman	4.73	78	4.33	16	6.14	78	4.23	86
Pakistan	4.19	118	3.88	132	3.06	98	3.38	113
Panama	5.06	34	4.94	70	5.11	83	4.14	48
Paraguay	3.35	121	3.84	105	4.39	99	3.36	98
Peru	4.47	85	4.26	108	4.26	96	3.56	53
Philippines	4.34	73	4.38	113	4.12	87	4.02	59
Poland	4.30	63	4.58	91	4.65	67	4.54	82
Portugal	5.09	18	5.33	22	6.01	32	5.97	26
Puerto Rico	5.28	11	5.49	65	5.16	63	4.74	71
Qatar	4.75	69	4.48	9	6.37	49	5.47	45
Romania	4.46	37	4.89	62	5.26	54	5.09	102
Russian Federation	3.52	114	3.93	129	3.45	10	6.65	75
Saudi Arabia	4.34	123	3.71	81	4.88	93	3.83	121
Senegal	3.82	67	4.52	43	5.67	120	1.89	70
Serbia	4.42	127	3.61	85	4.81	44	5.63	119
Singapore	6.24	42	4.85	10	6.33	53	5.19	2
Slovak Republic	5.03	25	5.14	46	5.59	17	6.53	103
Slovenia	4.44	20	5.27	24	5.95	36	5.85	80
South Africa	4.96	44	4.83	128	3.51	94	3.80	60
Spain	4.32	31	5.04	66	5.16	35	5.91	4
Sri Lanka	4.39	112	3.94	107	4.35	90	3.95	47
Suriname	2.78	77	4.35	61	5.26	82	4.17	130
Sweden	5.42	1	6.22	13	6.22	38	5.82	73
Switzerland	5.25	2	5.89	8	6.40	13	6.62	7
Syria	3.98	111	3.97	23	5.95	89	3.97	58
Taiwan, China	4.85	92	4.21	51	5.47	101	3.28	74
Tajikistan	3.72	97	4.15	54	5.33	61	4.82	112
Tanzania	4.00	32	4.99	98	4.59	127	1.51	33
Thailand	4.48	99	4.13	118	3.94	71	4.42	22
Trinidad and Tobago	4.69	132	3.18	110	4.20	70	4.46	105
Tunisia	5.19	17	5.34	31	5.86	75	4.38	15
Turkey	4.79	104	4.08	92	4.63	62	4.78	46

Tabela 13. Indeksi i Konkurrueshmërisë, T&T 2009.

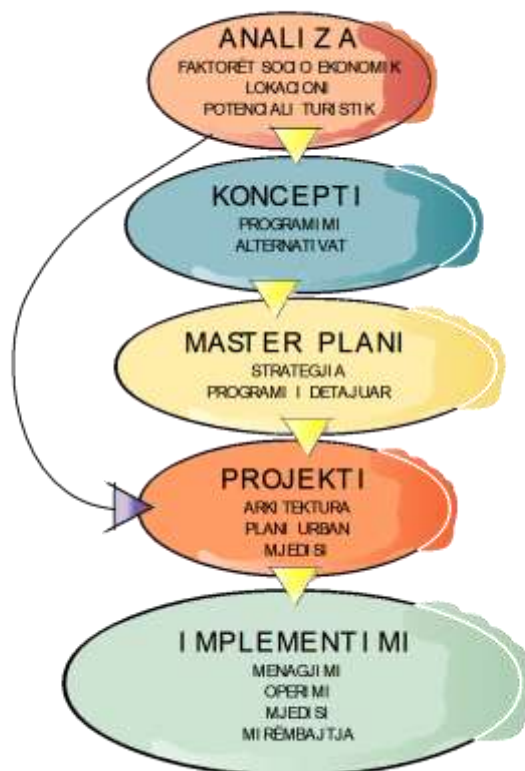
Resurset, njerzore, kulturore, natyrore

(Burimi): The Travel & Tourism Competitiveness Report 2009. World Economic Forum. 2009

T&T RESURSET, NJERZORE, KULTURORE, NATYRORE	RESURSET, NJERZORE		PRIRJE PER UDHËTIM & TURIZËM		RESURSET, NATYRORE		RESURSET, KULTURORE	
	Rank	Vlera	Rank	Vlera	Rank	Vlera	Rank	Vlera
Lesotho	133	3.31	119	4.19	132	1.92	128	1.22
Libya	104	4.45	110	4.39	124	2.17	61	2.45
Lithuania	66	5.08	74	4.66	108	2.49	62	2.39
Luxembourg	26	5.59	12	5.63	67	3.12	46	2.87
Macedonia, FYR	70	5.03	69	4.71	92	2.76	70	2.19
Madagascar	107	4.38	93	4.53	70	3.09	123	1.30
Malawi	117	4.03	80	4.62	46	3.81	115	1.41
Malaysia	30	5.50	21	5.43	21	4.62	32	3.89
Mali	125	3.83	54	4.87	88	2.82	91	1.75
Malta	37	5.37	7	6.22	133	1.84	35	3.16
Mauritania	119	3.98	76	4.63	98	2.70	127	1.25
Mauritius	45	5.25	3	6.59	130	2.01	99	1.60
Mexico	63	5.10	90	4.55	18	4.73	20	5.10
Moldova	80	4.93	30	5.30	122	2.19	120	1.32
Mongolia	96	4.69	64	4.76	76	3.00	109	1.47
Montenegro	40	5.28	1	6.68	80	2.97	51	2.77
Morocco	95	4.75	29	5.30	125	2.17	52	2.70
Mozambique	130	3.54	95	4.52	56	3.49	113	1.43
Namibia	128	3.70	25	5.38	44	3.84	106	1.48
Nepal	118	4.02	61	4.79	37	4.09	119	1.36
Netherlands	11	5.81	63	4.79	81	2.93	16	5.45
New Zealand	17	5.70	24	5.40	27	4.43	39	3.08
Nicaragua	91	4.82	86	4.57	53	3.55	101	1.58
Nigeria	113	4.22	124	4.10	51	3.61	103	1.57
Norway	14	5.78	82	4.61	72	3.05	28	4.24
Oman	84	4.90	107	4.41	82	2.91	80	1.96
Pakistan	115	4.09	129	3.97	83	2.90	44	2.89
Panama	87	4.89	58	4.86	9	5.16	96	1.63
Paraguay	97	4.63	130	3.89	66	3.12	102	1.57
Peru	71	5.03	85	4.57	8	5.21	42	2.92
Philippines	69	5.05	53	4.87	65	3.14	63	2.38
Poland	56	5.16	102	4.46	54	3.53	21	5.08
Portugal	34	5.40	39	5.05	86	2.85	12	5.81
Puerto Rico	35	5.39	41	5.01	96	2.71	92	1.73
Qatar	22	5.64	51	4.90	119	2.23	58	2.54
Romania	58	5.15	105	4.44	85	2.87	49	2.85
Russian Federation	88	4.84	123	4.14	23	4.58	30	3.92
Saudi Arabia	50	5.19	118	4.21	47	3.78	112	1.44
Senegal	105	4.42	87	4.57	33	4.24	90	1.75
Serbia	54	5.17	83	4.60	126	2.14	64	2.36
Singapore	1	6.29	10	5.66	94	2.72	29	4.07
Slovak Republic	48	5.22	91	4.54	48	3.73	53	2.69
Slovenia	36	5.39	70	4.70	79	2.98	54	2.68
South Africa	112	4.23	43	5.00	22	4.59	45	2.87
Spain	31	5.45	48	4.95	30	4.26	1	6.77
Sri Lanka	49	5.22	65	4.76	59	3.41	75	2.01
Suriname	99	4.56	103	4.44	43	3.90	72	2.15
Sweden	8	5.88	62	4.79	50	3.70	2	6.56
Switzerland	4	6.15	34	5.12	15	4.88	6	6.02
Syria	93	4.77	32	5.23	128	2.12	78	2.00
Taiwan, China	16	5.71	77	4.63	110	2.45	47	2.87
Tajikistan	86	4.89	113	4.33	78	2.98	125	1.26
Tanzania	122	3.91	33	5.15	3	6.13	108	1.48
Thailand	57	5.16	22	5.41	24	4.54	33	3.84
Trinidad and Tobago	89	4.84	122	4.14	100	2.63	85	1.91
Tunisia	33	5.44	26	5.38	95	2.71	65	2.34
Turkey	72	5.02	47	4.96	89	2.82	27	4.32
Uganda	116	4.06	79	4.62	11	5.05	124	1.29
Ukraine	68	5.07	66	4.74	112	2.40	88	1.79
United Arab Emirates	25	5.60	19	5.45	117	2.28	84	1.91
United Kingdom	12	5.81	99	4.51	26	4.45	3	6.43
United States	7	5.91	106	4.43	1	6.46	9	5.88

4.9 TURIZMI DHE MJEDISI

"Mjedisi është një kompleks i faktorëve të jashtëm që ndikojnë në sistem duke përcaktuar kursin e tij dhe formën e ekzistencës. Një mjedis mund të shihet si një tubim i madh Grupor në të cilin nënsistemi i veçuar është një nëngrup. Mjedisi mund të ketë një ose më shumë parametra, të trajtës fizike apo të tjetër. Mjedisi i një sistemi të caktuar apo nënsistemi i tij duhet domosdoshmërisht të ndërveprojë me sistemin origjinal bazik"¹⁷

Figura 95. Analiza funksionale arkitektonike, koncepti

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Mënyrat e reja me të cilat arkitektët janë duke ju përgjigjur sfidave të krijimit të arkitekturës së qëndrueshme, paraqesin koncepte kreative në praktikën e projektimit arkitektonik. Si mund të jetë një ndërtesë 'ekologjike'? Si mund arkitektët në praktikë ta kryejnë hulumtimin? Çfarë është 'green' në zgjidhjen e problemit të një programi projektues. Një sfidë e re në organizimin e ri të ndërtimit dhe praktikës arkitektonike, duke u angazhuar edhe klientët dhe përdoruesit për të marr pjesë në 'strategjitë e gjelbëra'? Projektimi i qëndrueshëm shqyrton si pionier qysh në fazën fillestare, procesin e projektimit duke e përparuar praktikën arkitektonike. Andaj, praktikatat bashkëkohore arkitektonike janë të kuptuarit esencial në promovimin e "qëndrueshmërisë", se çfarë lloj i teknologjisë, mjeteve, qasjeve dhe teknikave të reja janë duke u zhvilluar në lëminë e ndërtimit.

Pothuajse të gjithë arkitektët, duke përjashtuar arkitektët e peizazhit, kanë studiuar pa ndonjë prapavijë serioze në ekologji apo biologji mjedisore. Në artikullin "Çfarë është projektimi ekologjik? Ken YEANG sugjeron se ajo që ne po bëjmë tani në profesion nuk është arkitekturë ekologjike, projektimi ekologjik për një të ardhme të afërt kërkon

¹⁷ Dhankhar, S. S. (2010). *Environmental Studies*. Hisar: Agricultural University.

riorientim fundamental i të menduarit dhe të projektimit në lidhje me mjedisin dhe krijimin arkitektonik. Ekzistojnë mënyra të ndryshme për të kuptuar dhe për të përcaktuar arkitekturën ekologjike, dhe në këtë kontekst është e nevojshme të merret në konsideratë arkitektura përtej ndërtesave. Përkufizimi i Aaron Betsky se arkitektura përfshin të gjitha gjërat përreth ndërtesës: "Arkitektura është gjithçka që ka të bëjë me ndërtimin. Kjo është se si ne mendojnë për ndërtimin, si ne i projektojmë ndërtesat, si ne i organizojmë ndërtesat, si shfaqen ndërtesat..., mirëpo, ndërtesat janë ndërtesa; Arkitektura është diçka tjetër".

Në librin "The technology of ecological building", inxhinieri gjerman Klaus Daniels përcakton parimet ekologjike për objekte të cilat përfshijnë nevojën për një shumëllojshmëri të detajuar në studime të mirëfillta: forma, ndërtimi, analiza e orientimit, klima lokale... Qasja e tij është e thelluar në optimizimin, integrimin e sistemeve të ndërtimit, duke u kombinuar me zgjidhje teknologjike të sisteme pasive për ta përmirësuar performancën. Daniels argumenton se ndërtesat e së ardhmes duhet të shfrytëzojnë 'state of the art' materiale dhe teknologji në mënyrë për të minimizuar kërkesën për energji dhe kështu në mënyrë aktive ta mbrojnë mjedisin.

Arkitekt dhe teoricieni Michael Luring argumenton se "Arkitektura ekologjike", apo ky nocion është i ngarkuar me kuptimin kulturor, ky term ndryshon me kalimin e kohës dhe nuk ka një përcaktim të qartë. Po ashtu beson se termi ka qenë dhe është i lirë për përkufizim. Në një artikull të kohëve të fundit në Journal Nordik, të kërkimeve arkitektonike, shpjegohet se: "Ngadalë gjatë shtatëdhjetave" termi ekologjik ka evoluar në të qenit shkencor, term përshkrues për të qenë normativ, pa normë për kritere, por me shumë fotografi dhe shoqata kryesisht nga zona rurale apo vërnakulare. (Ekstrakt)¹⁸

4.10 PARKU NACIONAL "MALI SHARR" – MUNDËSITË E TURIZMIT

Parku Nacional "Mali Sharr" sipas klasifikimit klimatik të Kosovës hynë në klimën lindore kontinentale. Kurse, në vet Parkun Nacional dominojnë klimat e alpeve dhe ajo kontinentale, e cila herë pas here ndikohet nga klima e mesme kontinentale. Faktorët kryesor që ndikojnë në klimën e një rajoni janë elementet dhe dukuritë meteorologjike. Në hapësirën e Parkut Nacional, është vetëm një vend matje në Brezovicë, me lartësi mbidetare 860 m, i cili daton që nga viti 1949. Ndërsa, stacioni tjetër më i afërt, është ai i Jazhincës me lartësi mbidetare të vend-matjes 950 m dhe gjendet në Republikën e Maqedonisë, i cili ka raportuar të dhëna meteorologjike gjatë viteve 1949 - 1991.

Nga analiza e bazës së të dhënave në sektorin e meteorologjisë në IHMK, për këto dy stacione rezulton që temperatura mesatare vjetore shumë vjeçare është 8.4 gradë celsius. Muaji me i ftohtë është Janari me -1.8 dhe -1.3 °C, kurse vlerat ekstreme të temperaturës në të dy vend matjet janë ato të vitit 1963 me -33 dhe -34 °C dhe se temperatura mesatare ditore luhet nga 18 – 20°C.

Vlera mesatare e lagështisë relative është 67-70 % për dy vend-matjet. Erërat arrijnë shpejtësinë nga 1-16 m/s, dominojnë drejtimet e erës nga ana e Jugut, jugperëndimit dhe juglindjes. Sasia e reshjeve si vlerë mesatare në Shtërpçë dhe Jazhincë varrojnë nga 670 deri në 1200 mm. Në muajin shkurt dhe mars shpesh herë shkaktohen edhe ortekët e borës ku si pasojë kanë humbur jetën edhe disa qytetar. Ditë me diell në këtë rajon janë

¹⁸ AD.(2011). Architectural Design. Experimental green strategies. 2011.

220 deri në 280. Vranësiat dhe lidhshmëria me rrezatimin e diellit dukshëm mund të ndikojnë në valorizimin turistik të ndonjë territori e sidomos malor. Mirëpo, për shkak të paraqitjes së inversionit të temperaturës si dhe paraqitjet e shpeshta të mjegullës në luginat rreth e rrotull, rrezatimi diellor në Malin Sharr zgjat me tepër gjatë dimrit, sidomos në pjesët e ekspozuara kah diell.

Niveli i borës në këtë rajon ka arrit lartësinë deri në 3 metra në vitin 1956. Numri i ditëve me reshje bore dhe lartësitë më të mëdha të bores, pas asaj të vitit 1956, janë realizuar në vitin 1981, në Jazhincë kemi 117 ditë me lartësi 89cm dhe në Shtërpcë 108 ditë me lartësi 90 cm. Është karakteristikë e përgjithshme së klima e këtij territori ofron mundësi të jashtëzakonshme për valorizimin turistik si gjatë dimrit ashtu edhe për stinët e tjera vjetore. Vlerat e temperaturës së malit Sharr për dallim prej territorit që e rrethon, janë shumë të ulëta, nga kjo edhe gjatësia e periudhës me temperatura të ulëta, gjegjësisht periudhës dimërore është me e madhe, përkatësisht zgjatë deri në 4 muaj, e që kushtëzon krijimin e mbulesës së trashë të borës dhe mundësinë e valorizimit turistik për sportet dimërore.

Gjatë kësaj kohe në viset më të larta, temperaturat e ajrit mund të jene për disa gradë me te larta se në rrafshin e Kosovës gjatë sezonës së dimrit. Kjo situatë klimatike është e përshtatshme për qëndrimin e skitarëve. Gjatë verës vlerat e lëkundjes së temperaturës në Malin Sharr nuk janë të larta që po ashtu shkon në favor të zhvillimit të turizmit rekreativ veror. Kushtet për zhvillimin turizmi malor janë ideale. Këtu vlen të veçohen terrenet me pjerrtësi të lehtë dhe shtigjet ekzistuese të cilat i përdorin blegtorët për bagëtitë e tyre e të cilat paraqesin parakusht dhe mundësi reale për alpinizëm, ecje dhe shëtitje malore me biçikleta. 19, shëtitës malor i pasionuar. Malet e Brodit, Restelicës, Radeshës e Zaplluzhës janë shumë të përshtatshme për skijim, të cilave iu nevojitet një shtresë e hollë e borës dhe mundësia e shfrytëzimit për skijim mund të zgjasë deri 6 muaj gjatë sezonit dimëror. Sipas vlerësimeve, kapacitet e terreneve të skijimit të këtyre qendrave mund të përballojnë deri në 30000 skiatorë. Karakteristikë e këtyre shtigjeve është edhe mundësia për skijim në bar, sidomos në pjesën e Zaplluzhës. Gjatë sezonit dimëror nga Federata e Skitarëve të Kosovës organizohen gara në ski. Mungesa e infrastrukturës dhe shërbimeve adekuate pamundësojnë zhvillimin e masivitetit të këtyre aktiviteteve sportive.

Turizmi edukativ, në bazë të të dhënave aktuale, zona është ndër qendrat më të pasura të biodiversitetit në Ballkan, me shumë specie endemike, relikte, të rëndësishme dhe të rralla të kafshëve dhe bimëve. Në bazë të të dhënave nga hulumtimet e mëparshme, ekzistojnë rreth 2000 specie të bimëve shëruese apo më tepër se 20% e të gjithë florës së Ballkanit. Fauna në Malin Sharr përfshin afërsisht 50 specie të gjitarëve, 17 specie të zvarranikëve dhe ndërmjet 129 dhe 200 specie të zogjëve varësisht nga burimi i informatave. Me mbi 147 specie të fluturave, zona ofron një mundësi për hulumtime shkencore. (Ekstrakt)¹⁹

¹⁹ Parku Kombëtar "Sharri". Plani Hapësinor. MMPH/AMMK, Instituti për Planifikim Hapësinor, 2013.

Figura 96. Dimri, klima në Prevallë
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2014.

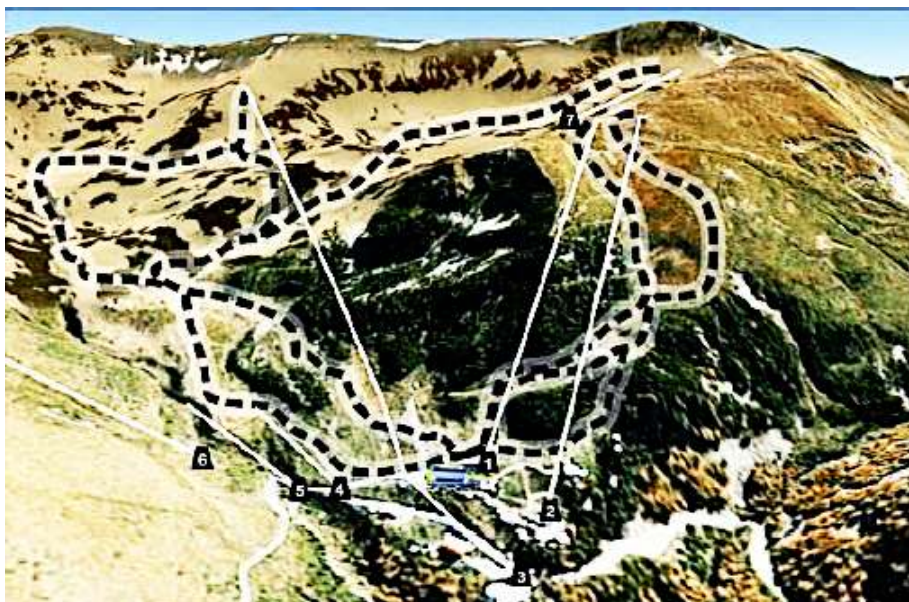

Figura 97. Dimri, turizmi në Prevallë
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2014.

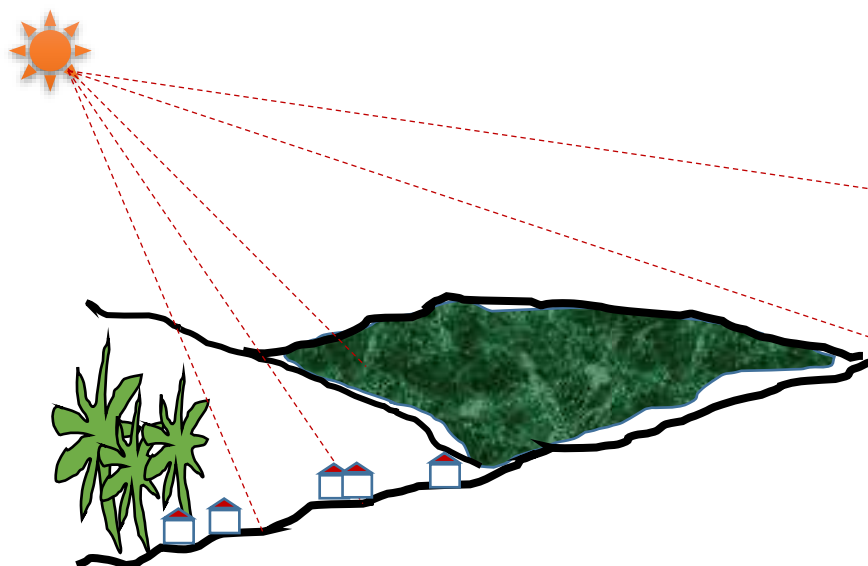

Figura 98. Dimri, klima në Brezovicë
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2008.

Figura 99. Shtigjet e skijimit, Brezovicë
(Burimi): MMPH/AMMK – Instituti për Planifikim Hapësinor, 2013. Parku Kombëtar “Sharri” Plani Hap.

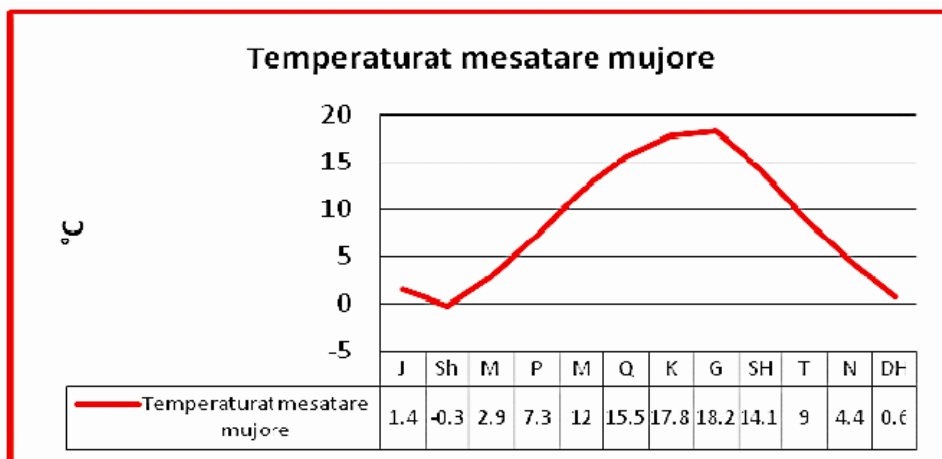
Figura 100. Veçoritë Bioklimatike, ndikimi në turizëm
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Strategjitë bioklimatike apo projektimi bioklimatik është i koncipuar me qëllim për të minimizuar ndikimin mjedisor të ndërtesës, si me aplikimin e sistemeve jo konvencionalë për ajër të kondicionuar, si me përdorimin e teknologjive për shfrytëzimin e burimeve të ripërtëritshme të energjisë për të mbuluar kërkesat e energjisë. Analiza e klimës vendore do të udhëheq procesin e projektimit, për të minimizuar kërkesën për energji për ngrohje dimrit, ftohjes në verë dhe për të inkurajuar ventilim natyror gjatë stinëve të ndërmjetme. Për këtë arsye, përveç izolimit të mjaftueshëm, janë ndërtuar struktura masive, të cilat karakterizohen me kapacitet të lartë termal.

Tabela 14. Shtigjet e skijimit, Brezovicë

(Burimi): MMPH/AMMK – Instituti për Planifikim Hapësinor, 2013. Parku Kombëtar “Sharri” Plani Hap.

Nr.	Kateg.	Emërtimi	Gjatësia e shtegut	Gjatësia e teleferikut	Kota	Diferenca në lartësi
1		Karaula	2600	1186	1731-2190	459
2		Piribregu	3500	521+1186	1718-2522	804
3		Berevac	800	731	2099-2285	168
4		Qafa e Ortegut	2500	1428	1718-2147	429
5		Baçilë	301	301	1729-1803	73
6		Munika	454	454	1734-1830	94
7		Livadhi grek	500	429	1772-1885	113
8		Karpa e kuqe	3000	1269	1891-2264	491

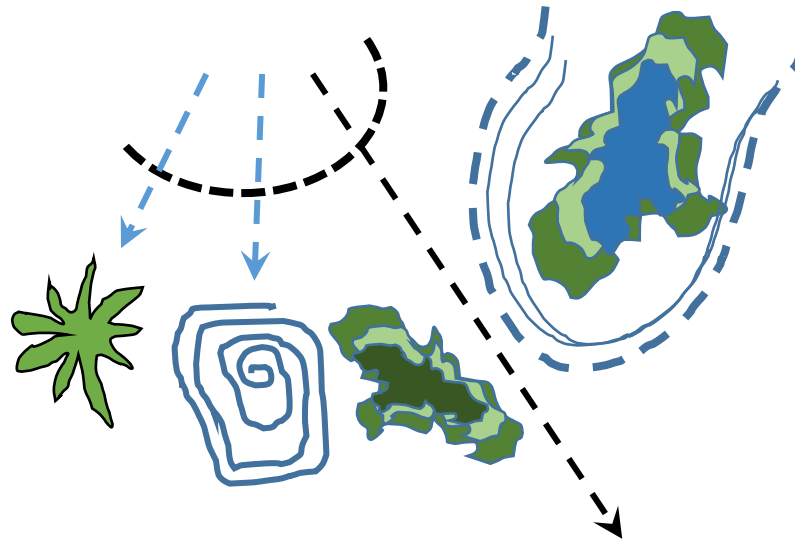

Figura 101. Temperaturat mesatare mujore, Sharr.
 (Burimi): MMPH/AMMK – Instituti për Planifikim Hapësinor, 2013. Parku Kombëtar “Sharri” Plani Hap.

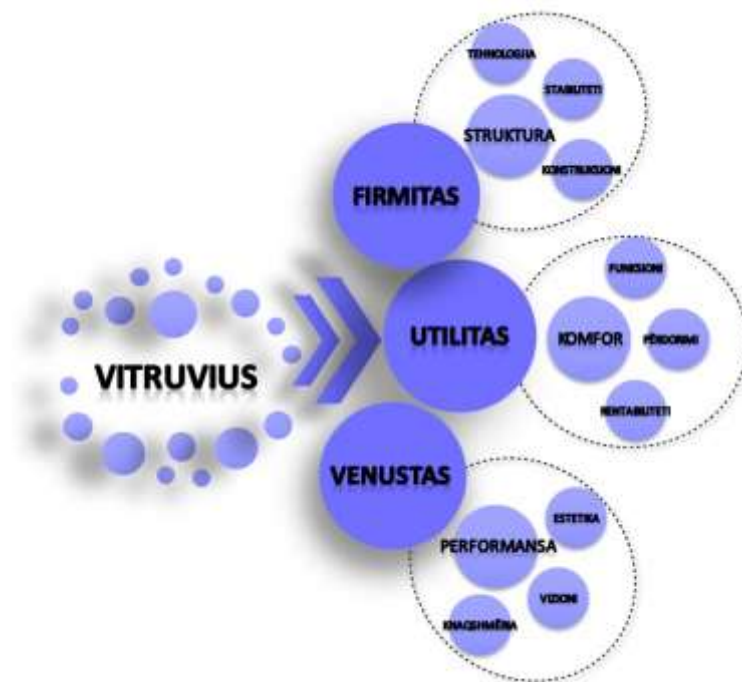
Figura 102. Zona dhe harta e regionit, Sharr.
 (Burimi): MMPH/AMMK – Instituti për Planifikim Hapësinor, 2013. Parku Kombëtar “Sharri” Plani Hap.

Figura 103. Veçoritë Bioklimatike. Projektimi arkitektonik
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Vitruvius (Marcus Vitruvius) besonte se një arkitekt duhet të fokusohet në tri veçori qendrore në procesin e projektimit: FIRMITAS (stabiliteti), UTILITAS (funktionaliteti), dhe VENUSTAS (bukuria). Por teoria e VENUSTAS (ose e bukurisë) është një koncept shumë i komplikuar. Vitruvius besonte se një nocion i përjetshëm i bukurisë do të mund të mësohet nga "e vërteta e natyrës", natyra e bazuar në ligjet universale të proporcionit dhe simetrisë. Ai besonte se proporcionet e trupit të njeriut mund të përdoren si një model i përsosmërisë natyrore proporcionale. Hulumtoi për mënyrën se si dijetarët e lashtë kanë ekzaminuar shumë shembuj të "burrave me formë të mirë".

Për më tepër, diskutonte duke argumentuar me ilustrime se ekzistonte lidhja në mes formave të përsosura gjeometrike dhe trupit të njeriut. Në këtë mënyrë, trupi apo trajta e njeriut është parë si një rregull e gjallë, që përmban proporcionet dhe ligjet universale nga natyra.²⁰

Figura 104. Vitruvius, modelet kryesore gjatë projektimit
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2015.

²⁰ <http://www.bl.uk/learning/cult/bodies/vitruvius/proportion.html>, Shtator/2015.

4.11 SFIDAT ME TË CILAT PËRBALLET ARKITEKTURA

Rishikimi i rolit dhe rëndësisë së profesionit të arkitekturës është më së i rëndësishëm për tu shqyrtuar se si të punojmë së bashku për të siguruar bashkëpunim të mirëfilltë të integruar, për të ardhmen e cila është mjaft sfiduese në shumë aspekte.

Si arkitektë kemi kapacitet të krijojmë, duke u përshtatur me të gjitha veçoritë bashkëkohore, ku së pari kërkohet një kohezion mu në fazën e programimit arkitektonik me klientët dhe komunitetin. Mund të duket paksa ironike, por, është më së e nevojshme që të merret në konsideratë ridefinimi i rolit të arkitektin në të ardhmen e afërt. Sfidat për të cilat mendoj se veç janë të pranishme për profesionin arkitektonik, janë si vijojnë:

1. *Profesioni i arkitektit është në ri definim*

Arkitektura po vuan nga një krizë besimi. Gjithnjë e më shumë personalitete të veçanta në fushën e arkitekturës janë duke pranuar se profesioni ynë "ka humbur rrugën". Për tu përmendur: Frank Gehry, arkitekt nga më të famshmet në botë, deklaroi "98% e çdo gjë që është ndërtuar dhe projektuar sot është një hiç i pastër. Nuk ka kuptim të projektit, nuk ka respekt për njerëzimin apo për ndonjë gjë tjetër."

2. *Konkurrenca dhe modalitetet*

Së paku kur bëhet fjalë për Kosovën, mund të ndodhë që jo shumë rrallë të kemi konkurrencë jo parimore, e bazuar në mos definime të karta ligjore dhe procese të mos definuara mirë në konkurset publike.

3. *Subspecializimet në arkitekturë*

Arkitekti e ka rolin udhëheqës të projektit, duke përmbushur kërkesat e klientit dhe ruajtjen e cilësisë së projektit. Arkitektët tani zotojnë aftësi në modelimin e projektimit virtual, duke çuar procesin e koordinimit në ndërtesa shumë komplekse. Si profesion, jemi duke u aftësuar me mjete bashkëkohore për mobilitet, bashkëpunim, komunikim on-line, automatizim në të ashtuquajturin term të ri "cloud" me efektshmeri të mëtjshme, shpejtësi, saktësi të integritimit dhe ulje të kostos. Andaj, përfshirja e hershme e klientit është një tendencë në rritje, duke çuar në një rol të zgjeruar për profesionin për të krijuar integritet të mirëfilltë me lëmi të subspecializuara. Për më tepër, vijmë deri të nevoja e arkitekteve të rinj me specializime dhe fusha të ngushta studimi.

Figura 105. Manhattan, New York

(Burimi): John Cunniff, 2015. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Figura 106. PWC Ndërtesa, 41 & Madison
 (Burimi): Mark Morgan, 2009. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Figura 107. Partenoni, Athinë
 (Burimi): Andrew Baldwin, 2010. E licensuar nga Creative Commons Attribution ShareAlike 2.0 Generic

4.12 AJRIMI

Krijimi dhe mirëmbajtja e higjienës së domosdoshme, lagështisë dhe shpejtësia e ajrit bëhen me ajrim natyror dhe artificial. Ajrimi artificial është i domosdoshëm në lokalet: ku në të njëjtën kohë gjenden së bashku një numër i madh njerëzish, ku ekziston një numër i madh burimesh të ndotjes, ku është i pamjaftueshëm ajrimi natyror ose për shkaqe të ndryshme nuk mund të realizohet ventilimi natyror. Sasitë e CO₂, avullit të ujit dhe të nxehtësisë që i liron njeriu brenda orës është dhënë në tabelën 14-A. Lartësia e hapësirës (hapësirës) dukshëm ndikon në frekuencën e ndërrimit të ajrit dhe në tabelë është paraqitur numri i ndërrimeve sipas Rregullores për masat teknike dhe kushtet për ajrim në ndërtesat e banimit. Sasitë e nevojshme të ajrit të pastër në industri janë shumë të mëdha dhe për çdo rast llogariten posaçërisht.

Dyoksidi i karbonit lirohet në procesin e frymëmarrjes (të njeriut) dhe me kohë përqendrimi i tij në lokal rritet. Por megjithatë përmbajtja e dyoksid karbonit mezi arrin në të mijtat pjesë, edhe kur është fjala për lokale të vogla, e të puthitura mirë. Sipas të dhënave të higjienistëve përmbajtja e dyoksid karbonit 1-2 % pa efekte negative mund të durohet gjatë gjithë javës. Materiet me erë janë përbërje organike të kombinuara, ku një pjesë lirohet nëpërmjet lëkurës, kurse pjesa tjetër me anë të frymëmarrjes. Sasia e tyre është aq e vogël sa shumë vështirë identifikohet nga aspekti kimik ose me matje, bile edhe kur era është tërësisht e ndjeshme. Kështu që prania e tyre ndërlihet me praninë e dyoksidit të karbonit dhe konsiderohet që grumbullimi (akumulimi) i tyre shkon paralelisht. Kufiri i lejuar higjienik arrihet kur dyoksidi i karbonit rritet deri në 1%, d.m.th. shumë me herët sesa përbërja e dyoksidit të karbonit të bëhet e rrezikshme vetvetiu.

Temperatura dhe lagështia, për këto madhësi duhet të flasim në të njëjtën kohë, pasi dhënia e nxehtësisë se një trupi nëpërmjet konveksionit dhe dhënia e nxehtësisë nëpërmjet avullimit të lëngut nga lëkura janë të njëkohshme. Kështu në hapësirat (sallat) ku qëndrojnë njerëzit njëkohësisht rriten si temperatura ashtu edhe lagështia. Nëse temperatura dhe lagështia në ndonjë lokal rriten aq shumë sa që trupi nuk mund të japë më as nxehtësi as lagështi, atëherë ndodh goditja termike. Sot me siguri mund të flasim se në sallat e mbushura, ajri i prishur nuk bëhet për shkak të mungesës së oksigjenit dhe nga teprica e dyoksidit të karbonit, por për shkak të temperaturës së lartë, të kombinuar me lagështi të madhe. Nëse në sallë futet pak ajër dhe nëse në të ka shumë frekuentues, atëherë prishja e ajrit do të rritet shpejt dhe shpejt do të arrihet kufiri i lejueshëm higjienik . Posa të arrihet kjo gjendje duhet që të bëhet ndërrimi i fuqishëm i ajrit, me çka salla tërësisht ajroset (ventilohet), ashtu që sa më parë të arrihet gjendja fillestare e ajrit. Nganjëherë është e nevojshme që njerëzit të dalin jashtë (ndërprerja e aktivitetit për shkak të ventilimit). Kur bëhet fjalë vetëm për përtëritjen e përmbajtjes së ajrit atëherë për këtë nevojitet vetëm pak kohë. Megjithatë duhet llogaritur në atë që materiet të cilat e prishin ajrin; frymëmarrja, tymi i duhanit, avullimi i gjellrave, ngrihen për mure dhe në gjësende tjera në lokal, nga të cilat më vonë paraqiten përsëri. Ventilimi i tërësishëm ka për detyrë që, përveç ndërrimit të ajrit, t'i pastrojë me ajër të freskët të gjitha gjësendet në lokal.

Ventilimi artificial bëhet si i veçantë me aparate mekanike dhe pajisje për ajrim qendror. Aparatet mekanike janë ventilatorët. Punojnë vazhdimisht, pa marrë parasysh ndryshimin e temperaturave dhe ndikimet tjera. Vendosen një nga një, dhe përbëjnë pjesën bashkuese të gjitha aparateve dhe pajisjeve për ajrosje dhe klimatizim.

4.13 KLIMATIZIMI

Në stabilimentet për klimatizim (klimë artificiale) në mënyrë krejt automatike bëhet përpunimi i ajrit (kondicionimi), kështu që në ambiente ajri është i pastër, me lagështi, temperaturë e shpejtësi të nevojshme, pa marrë parasysh ndikimet e jashtme ose sezonin vjetor.

Stabilimentet për klimatizim mund të jenë qendrore, lokale dhe të kombinuara. Pajisjet qendrore për klimatizim funksionon automatikisht dhe sipas kësaj dallohen prej pajisjeve të ventilimit. Në klima centralin vendosen të gjitha pajisjet për përpunimin e ajrit, i cili deri te ambientet përcillet me një rrjet kanalesh. Klima centralet janë lokale me mure betoni ose të murosura në të cilat gjendet klimatizatori me të gjitha stabilimentet e nevojshme. Vendosen në bodrum ose në ndonjë pjesë tjetër të përshtatshme të ndërtesës.

Klimatizatorët janë kthina prej lllamarinës së zinkuar. Në ta janë të vendosura elementet e parafabrikuara për përpunimin e ajrit madje në varg, ose njëri mbi tjetrin, në qëllim të zvogëlimit të gjatësisë së pajisjes. Përmasat e tyre varen prej tipit të klimatizorëve dhe sistemit të aklimatizimit. Sipas sasisë së ajrit që e përpunojnë zgjidhet edhe tipi nga katalogët e prodhuesve. Klimatizimi qendror përcjell ajrin nëpër një apo dy kanale me shtypje të ulët apo të lartë. Në sistemin me një kanal ajri i përpunuar i cilësisë së njëjtë përcillet në të gjitha ambientet e ndërtesës. Për nevojat e ambienteve të ndryshme, për shembull, të atyre që u janë ekspozuar ftohjes më të madhe, bëhet ndarja në zona dhe në secilën sosh sipas nevojës vendosen ngrohës plotësues.

Në sistemin me dy kanale ajri sillet nëpër dy kanale në ambientin afër kutisë për përzierjen dhe lëshimin e ajrit. Ajri i jashtëm i përpunuar pjesërisht në njërin kanal nxehet me ngrohës, kurse në tjetrin ftohet me aparatën për ftohje. Temperatura e nevojshme rregullohet me termorregullues aty për aty në ambient. Sistemi i shtypjes së ulët ka kanale prerjes shumë të madha dhe janë të stërmëdha. Brenda tyre ajri ka shpejtësi të vogla, mirëpo janë të përshtatshme ngase funksionojnë pa shushuritje. Në sistemin e shtypjes së lartë kanalet janë prerjeje më të vogla, ajri ka shpejtësi më të madhe dhe krijon shushuritje e zhurmë në njëfarë mase edhe përkundër izolimit më të mirë. Ajri (klima) në lokal karakterizohet nga temperatura e ajrit, lagështia absolute dhe nga ajo relative e ajrit, nga shpejtësia e lëvizjes së ajrit, nga pastërtia e ajrit (pluhuri, erërat, avujt dhe gazrat), nga dridhjet dhe zhurma. Andaj, që ajri të jetë në kufij të kërkuar, duhet të përgatitet, përkatësisht të klimatizohet në instalimet e klimatizimit.

Instalimet e klimatizimit kanë për detyrë, që pa marrë parasysh kushtet e jashtme, në një lokal të caktuar të mbahen temperatura dhe lagështia e ajrit në gjendje të dëshirueshme, në varësi nga destinimi i hapësirës. Pajisjet e klimatizimit janë paraqitur në fillim të shekullit njëzet në SHBA, së pari si pajisje për krijimin dhe për mbajtjen e ajrit në kushte të përshtatshme në degë të ndryshme të industrisë. Po ashtu janë përdorur edhe për prodhimin e mëndafshit artificial, të duhanit, prodhimeve të ndryshme kimike, filmave, të letrës, gjithnjë me domosdoshmërinë e ruajtjes së temperaturës së caktuar në lokal, posaçërisht të shkallës së lagështisë, nga të cilat varet cilësia e prodhimit të mallrave. Me zhvillimin e teknikës gjithnjë e më shumë po shihen përparësitë e këtyre pajisjeve edhe për lloje të tjera lokalesh, ku mbledhet numër i madh i njerëzve. Kështu këto pajisje sot përdoren edhe në sallat sportive, teatër, kinema, restorante, spitale.

4.14 VEÇORITE E MARKETINGUT NË ARKITEKTURËN E HOTELEVE

Një nga parimet themelore e ndërtimit të hotelit duhet të jetë të kuptuarit e nevojave të njeriut dhe më gjërë, të cilat mund dhe duhet të plotësohen me projektimin e përgjithshëm të hotelit. Për më tepër, natyrisht se së pari çdo hotel duhet në radhë të parë ta përmbushë qëllimin e tij themelor: akomodim, ushqimi, komforti dhe nevojat psikologjike të turistëve. Për të arritur këtë, arkitektët kanë nevojë për ndihmën e ekspertëve të tjerë. Andaj, nuk duhet të harrojmë se arkitektura është në shërbim të njerëzve, të përdoruesit, e cilat duhet të kujdeset për nevojat e tyre, në vend që të përpiqen për tjetërsim.

Duke qenë në funksion të përdoruesit, arkitektura është automatikisht në funksion të investitorit dhe në realizimin e qëllimeve të saj ekonomike. Rëndësia komerciale e projektimit arkitektonik të hoteleve aktualisht është në rritje, kështu që ky aspekt nuk mund të injorohet. Gjatë projektimit të ndërtesave hoteliere, duhet zgjuar kureshtje tek mysafirët, gjithnjë e më shumë në parimin e njohur të marketingut, kjo do të thotë se hoteli me pamjen e tij duhet së pari të tërheq vëmendjen, ngjall interes, sfidon dëshirën për tu akomoduar dhe në fund të inkurajojë mysafirët për veprim, sikurse: hyrje në një hotel, përdorimin e shërbimeve. Ky efekt mund të arrihet vetëm me ndërtimin e bukur, zgjidhje origjinale dhe tërheqëse.

Koncepti i projektimit arkitektonik të ndërtesës së hotelit duke u bazuar në një koncept të marketingut, vë në qendër të vëmendjes nevojat e përdoruesve të ardhshëm. Me këtë mendësi, shtrohet pyetja se si duhet të duket ndërtesa e hotelit që do të jetë tërheqëse për përdoruesit potencialë, respektivisht segmentet e synuara të kërkesës. Për më tepër, shtrohet pyetja nëse roli i arkitektit dhe liria e tij krijuese, zvoglohet duke i dhënë përparësi nevojave të përdoruesve dhe objektivat komerciale të investitorëve nga aspekti i të dhënave të marketingut. A duhet të vërtetë dhe në të gjitha fazat e krijimit arkitektonik, arkitekti ti zbatojë dëshirat e përdoruesve të ardhshëm apo të ketë një hapësirë të lirë krijuese?

Nuk ka dyshim se shumë faktorë psikologjik dhe komercial të turizmit vëjnë sfida të konsiderueshme dhe të vështira përpara detyrave të arkitektit. Arkitekti, duhet plotësuar nevojat e mysafirëve dhe pritjet e investitorëve për të gjetur zgjidhje të suksesshme dhe artistike, duke u përshtatur me mjedisin ekzistues. Andaj, arkitekti duhet të marrë parasysh karakterin specifik të qytetit, ruajtjen e shpirtit të vendit “genius loci”. Arkitekti ka për detyrë të ruaj vlerat origjinale dhe autentike, duke e bërë loacionin e synuar një atraksion turistik. Mjedisi natyror dhe të krijuarit arkitektonik duhet të bashkohen në një entitet funksional.

Turizmi dhe arkitektura e hoteleve, duhet të jetë në radhë të parë për ti përmbushur kërkesat dhe nevojat e turistëve potencial. Me siguri se qasja themelore është e bazuar në aplikimin e koncepteve të marketingut, si dhe me procesin e projektimit dhe të ndërtimit të hotelit, duhet përfshirë zbatimin e një strategjie të diferencimit të produktit hotelit. Respektivisht, projekti final të jetë unik, i kërkueshëm, sfidues dhe të jetë tërheqës për përdoruesit potencialë.

Tabela 16. Sipërfaqet e nevojshme për njësi banimi
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017

	Hapësira banuese		Tualeti		Hapësira totale	
	Dimesionet (m)	Sipërfaqja (m ²)	Dimesionet (m)	Sipërfaqja (m ²)	Dimesionet (m)	Sipërfaqja (m ²)
Akomodimi në dhoma të zakonshme	3,5x4,5	16	1,5x1,5	2,3*	3,5x6,2	21,9
Akomodimi në dhoma me çmime mesatare	3,6x5,5	20,1	1,5x2,3	3,4	3,6x6,6	29
Vendosja në dhoma luksoze	4,1x5,8	23,8	1,7x2,6	4,4	4,1x8,6	35,2
Vendosja në dhoma super luksoze	4,5x7,2	32,4	2,3x3,6	8,28	5,4x10,2	55,08

Tabela 17. Numri i vendeve të parkimit për dhomë
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017

Lloji i Hotelit	Numri i vendeve të parkimit për dhomë
Hotel Biznesi	0,4–0,8
Hotel Ditor	0,3–0,8
Hotel Suburban	1,2–1,4
Hotel Aerodromi	0,6–1,0
Motelet	0,2–1,4
Hotel Resort	0,8–1,4
Hotel Kongresi	1,0–1,3
Hotel Konferencash	1,2–2,0
Hotel Apartamente	0,8–1,2
Hotel Banimi	1,0–1,2
Hotel Grand	1,0–1,2
Hotel Polifunksional	0,6–1,2
Hotel Casino	0,8–2,0

Tabela 18. Numri i daljeve emergjente në hotele
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017

Numri i daljeve - në bazë të kapacitetit të dhomave -	Daljet
1.000 persona, e më shumë	5
601–999	4
50–600	2-3

KJO FAQE ËSHTË LËNË QËLLIMISHT E ZBRAZËT!

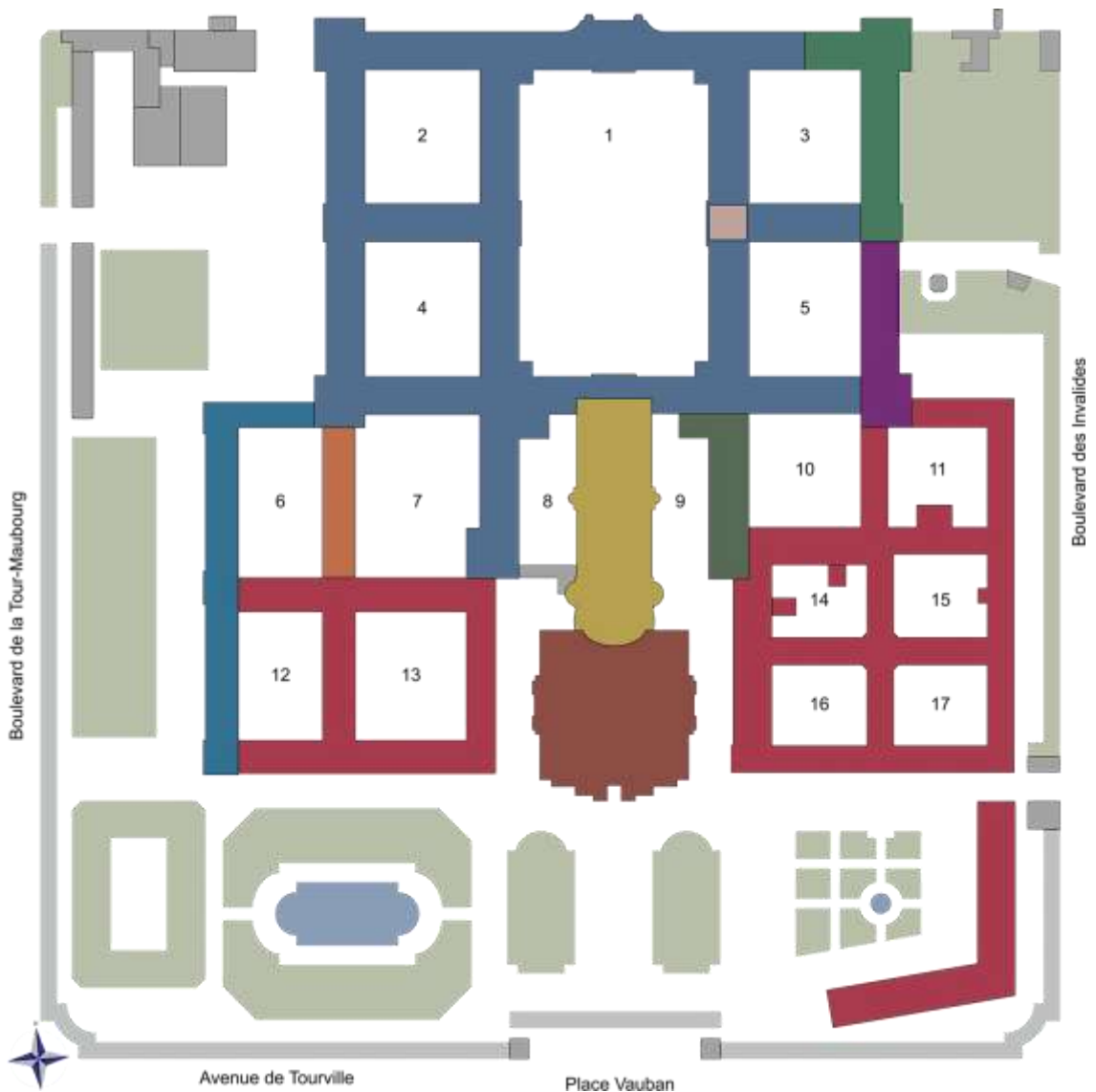

KAPITULLI V

RASTE STUDIMORE

5.1 HÔTEL DES INVALIDES

Hôtel des Invalides është një kompleks ndërtesash në “7 Arrondissement” të Parisit, Francë. Ky kompleks përmbanë muze dhe monumente, të gjitha janë në lidhje me historinë ushtarake të Francës, një spital si dhe një shtëpi për të pensionuarit apo veteranët e luftës, i cili ka qenë edhe qëllimi fillestar i ndërtesës. Ndërtesat janë shtëpi Musée de l'Armée, muzeun ushtarak të Ushtrisë së Francës, Musée des Planets-reliefs, dhe Musée d'Histoire contemporaine, si dhe vendin e varrimit për disa nga heronjtë e luftës të Francës, sidomos të veçuar nga Napoleon Bonaparti.

V. RASTE STUDIMORE

Figura 108. Baza e kompleksit. Hôtel des Invalides
(Burimi): Paris 16, 2014. Creative Commons Attribution-Share Alike 4.0 International

Figura 109. Pamja e kompleksit. Hôtel des Invalides

(Burimi): Cristian Bortes, 2011. E licensuar nga Creative Commons Attribution Attribution 2.0. Generic

Figura 110. Pamja Jugore. Hôtel des Invalides

(Burimi): Thesupermat, 2011. E licensuar nga Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0 Unported

V. RASTE STUDIMORE

Figura 111. Hyrja kryesore. Hôtel des Invalides
(Burimi): Jebulon, 2010. Public Domain CO

Figura 112. Pamja Jugore. Hôtel des Invalides

(Burimi): Taxiarchos228, 2010. E licensuar nga Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0 Unported

Figura 113. Katedralja. Hôtel des Invalides

(Burimi): Velvet, 2014. E licensuar nga Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0 Unported

Figura 114. Katedralja. Hôtel des Invalides

(Burimi): Daniel Vorndran / DXR, 2014. E licensuar nga Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0 Unported

5.2 BLISS SURFER HOTEL

Bali, Indonezia - Bliss Wayan Hotel, pjesë e grupit të Avilla, fillon me një riorganizim të përgjithshëm në pamjen e re të hoteleve në vitin 2013. Ky transformim fillon me suitat, riorganizimin e restorantit dhe Spa si një standard i ri në stilin e surferëve, në komunikim dhe në shërbim. Bliss Surfer Hotel ndodhet 15 minuta nga aeroporti Ngurah Rai International Bali, respektivisht është 10 minuta nga plazhi Legian dhe 15 minuta nga plazhi Kuta. Hotelet këtu janë të njohura për afërsinë e tyre në plazhe për të cilat arrihet me shtigje të shtruarë për këmbësorë duke vizituar rrugës restorante, bare dhe klube nate.

Figura 115. “Ndjenja e valëve” - Lobby, Bliss Surfer Hotel. Bali, Indonezia
(Burimi): Bliss Surfer Hotel, [pressroom/press-bliss.pdf](#). 2015

Figura 116. “Ndjenja e valëve – Refleksology”, Bliss Surfer Hotel. Bali, Indonezia
(Burimi): Bliss Surfer Hotel, [pressroom/press-bliss.pdf](#). 2015

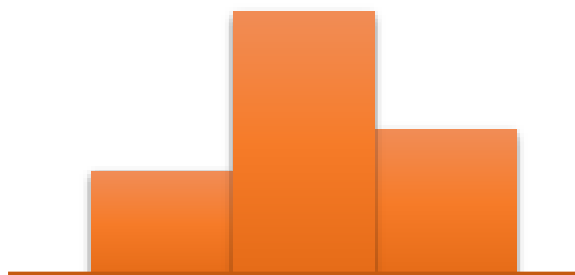
5.3 GRAND HOTEL PRISHTINË

I vendosur në pjesën më tërheqëse tregtare dhe të biznesit në Prishtinë, në bulevardin “Nënë Tereza”, Hoteli Grand ishte një ndërtesë elegante e stilit modern, paksa larg nga Teatri Kombëtar, Grand Hoteli gjithashtu ka pozitë qendrore në sheshin kryesor të Prishtinës, duke përfshirë këtu edhe qendrën tregtare Pallati i Rinisë. Grand Hotel Prishtina ofron vendtakime për biznes, mbledhje dhe konferenca, bankete solemne si dhe pranime e festa private të madhësive të ndryshme. Është i ndërtuar në vitin 1978 dhe ka 13 kate me gjithsejtë ka 368 dhoma. Në kohën e fundit është paraqitur kërkesa e rivitalizimit dhe përshtatja me kërkesat e standardeve për 5 vje që do të përfshijë: 185 dhoma standarde, 4 suita, 6 apartamente, 20 dhoma klubit, 14 të ndërlidhura, 2 dhoma handikap, 1 suite presidenciale, 2 restorante kryesore, 4 zonat e multifunksionale, klube private, 2 dhoma të bordit.

Figura 117. Hoteli Grand, Prishtinë

(Burimi): Hizhdripi-Gimi, 2005. E licensuar nga Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0 Unported

Figura 118. Hoteli Grand, Prishtinë

(Burimi): Kristoferb, 2010. E licensuar nga Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0 Unported

Figura 119. Hoteli Grand, Prishtinë

(Burimi): Kristoferb, 2010. E licensuar nga Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0 Unported

Figura 120. Hoteli Grand, Prishtinë

(Burimi): Kristoferb, 2010. E licensuar nga Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0 Unported

Figura 121. Lokacioni, Hoteli Grand, Prishtinë

(Burimi): Imagery ©2016 Google, Map data ©2016 Google

Figura 122. Hoteli Grand

(Burimi): Suhel Ahmeti, Photo Sphere - Oct 2015. Image capture: Oct 2015

Figura 123. Hoteli Grand

(Burimi): khrawlings, 2009. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Figura 124. Hoteli Grand, e reja dhe e vjetra!?

(Burimi): Quinn Dombrowski, 2010. E licensuar nga Creative Commons Attribution ShareAlike 2.0 Generic

Figura 125. Hoteli Grand, e reja dhe e vjetra!?

(Burimi): Quinn Dombrowski, 2010. E licensuar nga Creative Commons Attribution ShareAlike 2.0 Generic

5.4 ULQIN – HOTEL KALAJA

Në fushën e Ulqinit me zgjidhje urbane, karakterizohet kalaja me një strukturë të mrekullueshme arkitektonike, si nga aspekti i sigurisë dhe i mbrojtjes po ashtu edhe nga pamja vizuale dominonte në qytet. Shtëpitë u vendosën në një strukturë për rreth rrjedhës së lumit në ultësira, përreth lumit të Bunës dhe në pellgun e liqenit të Shkodrës. Ulqini, për shkak të vendndodhjes së tij dhe të qasjes në det dokumentohet se ka qenë një komunitetin i madh, nga fiset ilire në shekullin e V p.es., me organizim shoqëror të asaj kohe ku ka mundur ngritje sociale shoqërore dhe aktivitete të planifikimit urban.²¹

"Nëpër shumë rrugica arrihet deri te platoja e kështjellës. Aty, para hyrjes jugore të qytetit, gjenden themelet e Kishës ortodokse të Zonjës së Bekuar nga shekulli XII që më vonë është shndërruar në kishë katolike të Shën Markut. Afër kësaj kishë është cisterna e madhe e qytetit e ndërtuar në kohën e sundimit të Venedikut. Supozohet se mbështetet në themelet e katedrales së Kishës së Shën Marisë nga shekulli XIII. Pak më larg është "barutana" turke nga shekulli XVIII e mbuluar me kalotë. Në vendin ku gjendet sot pallati Venecia, ekzistonin mbeturinat e ndërtesës për të cilën supozohet se ishte selia e kryetarit të qytetit në kohën e sundimit të Venedikut. Për shkak të bukurisë dhe funksionalitetit të saj edhe sundimtarët më të vjetër e shfrytëzonin këtë pallat si oborr të tyre. Afër Venecias gjenden pallatet e Balashajve të cilat i përbën në të vërtetë ndërtesa e Venedikut. Kjo ndërtesë atraktive është ndërtuar në mënyrë suksesive, pjesa më e vjetër e saj është pjesa qendrore." (Ekstrakt)²²

Figura 126. Ulqini. Hyrja në kala nga Lindja
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2012.

²¹ <http://znamenitostiuilcinja.blogspot.com/>, /2015.

²² http://francesko06.tripod.com/ulqini_i_vjeter.htm, /2015.

Figura 127. Ulqini. Kulla e Balshajve, hotel.
 (Burimi): Bujar Bajçinovci, 2012.

Figura 128. Ulqini. Kulla e Balshajve, hotel.
 (Burimi): Bujar Bajçinovci, 2012

Figura 129. Ulqini. Hoteli Kalaja, 2016.
(Burimi): Imagery ©2016 Google, Map data ©2016 Google

Figura 130. Ulqini. Kulla e Balshajve, hotel.
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2012

Figura 131. Ulqini. Kulla e Balshajve, hotel.
(Burimi): Bujar Bajčinovci, 2012.

Figura 132. Ulqini, plazha natën. Kompozicioni i ansamblit turistik
(Burimi): Jason Rogers, 2009. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Figura 133. Ulqini. Kulla e Balshajve, dhomat.

(Burimi): <http://www.hotel-dvoribalsica-montenegro.com/en/page/gallery>. 2015

Figura 134. Ulqini. Kulla e Balshajve, restorani.

(Burimi): <http://www.hotel-dvoribalsica-montenegro.com/en/page/gallery>. 2015

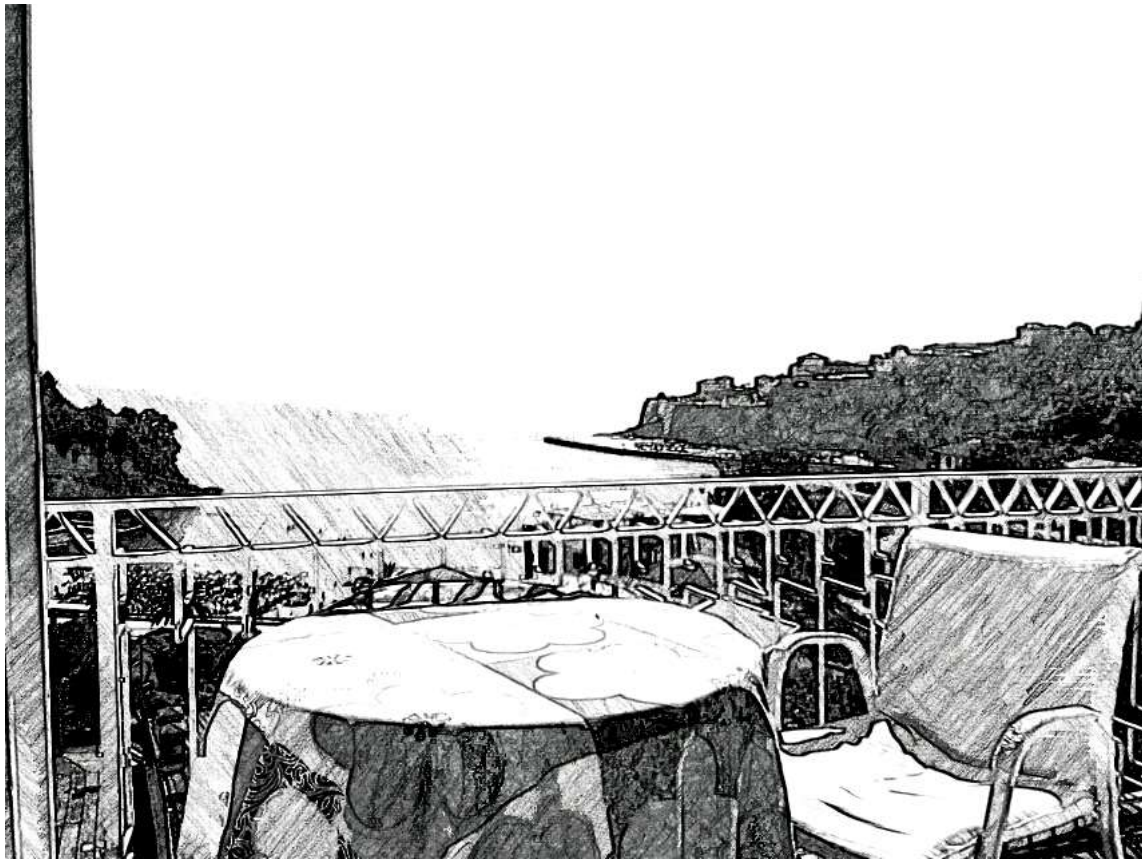

Figura 135. Ulqini. Struktura urbane turistike
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

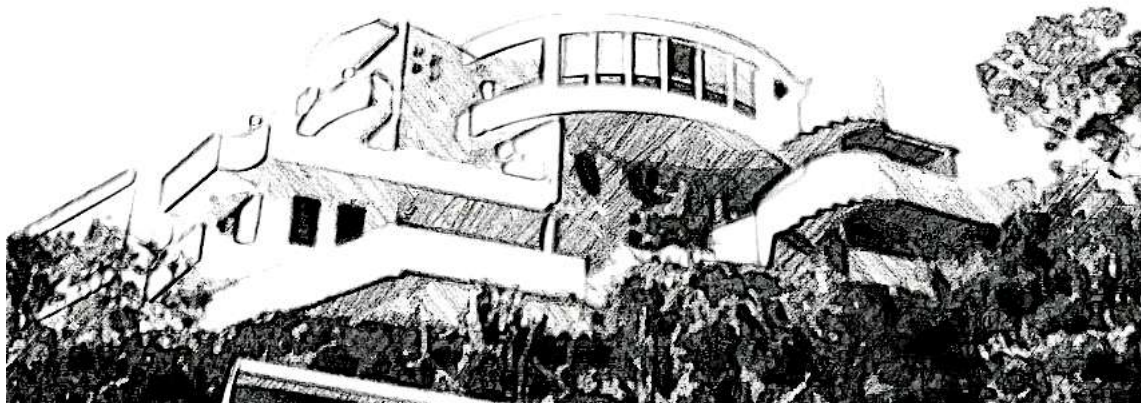

Figura 136. Ulqini. Villa, akcent nga struktura e turizmit lokal
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

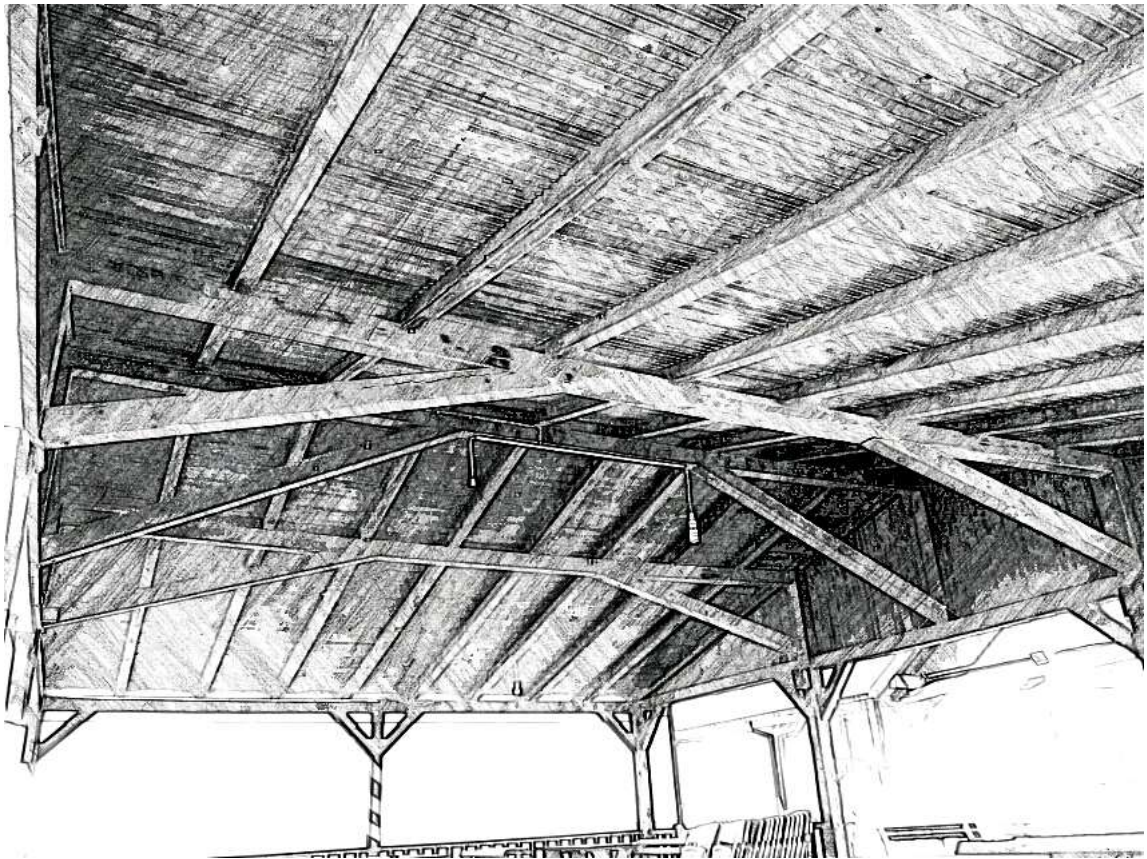

Figura 137. Ulqini. Vizurat nga struktura urbane e turizmit lokal
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Figura 138. Ulqini. Villa, akcent nga struktura e turizmit lokal
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016

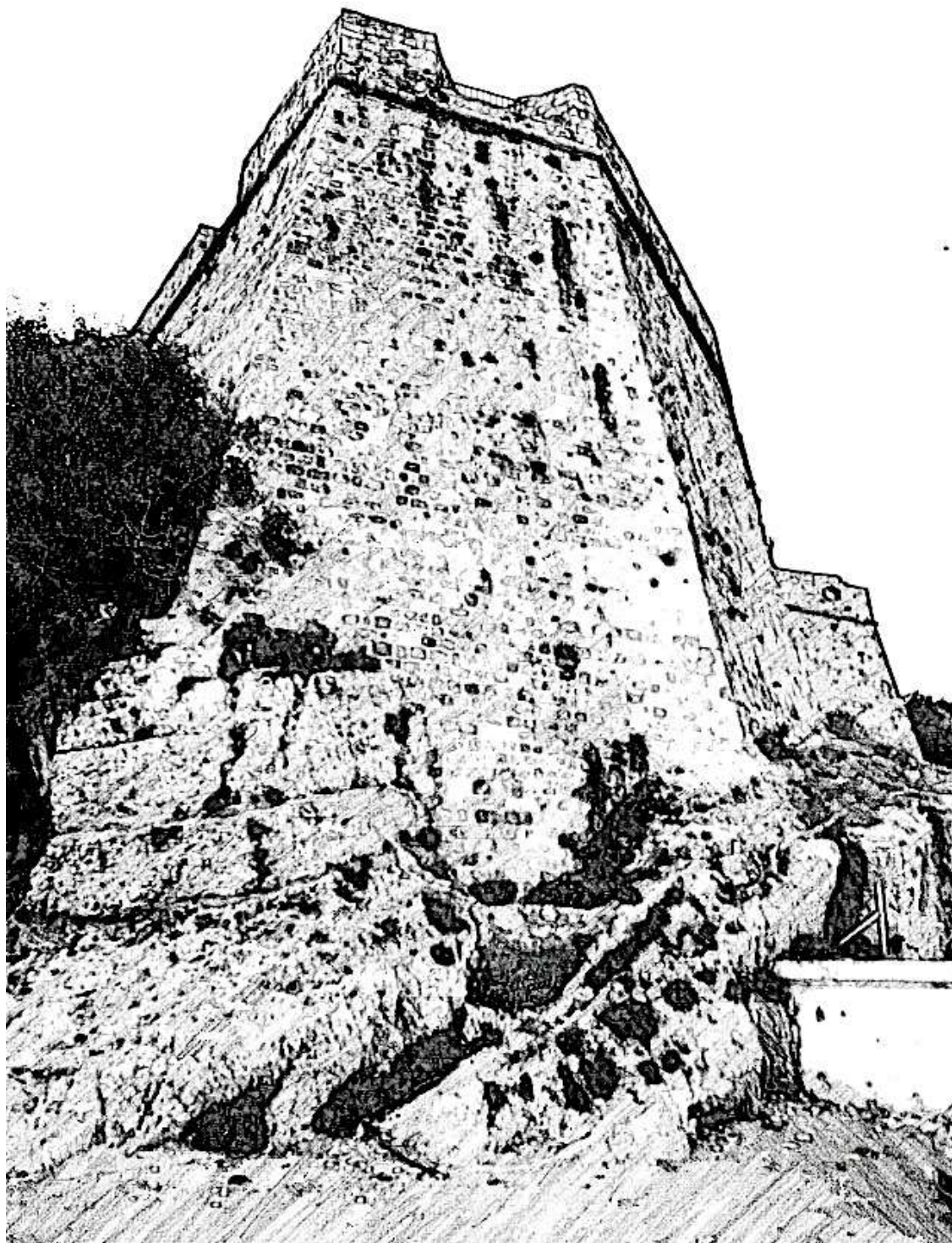

Figura 139. Ulqini. Restorani në plazhin Kopakabana, vizurat dhe struktura
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016

Figura 140. Ulqini. Morfologjia urbane turistike, mjedisi dhe arkitektura
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016

Figura 141. Ulqini. Harmonia urbane turistike, e vjetra në ofertë të re turistike.
Kulla e Balshajve, apartamentet e Venedikut
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016

5.5 TURIZMI NË DETIN JON

Figura 142. Ksamil
(Burimi): Bujar Bajčinovci, 2016

Figura 143. Akcent në interpretimin e komunikimit vertikal, Vila Adriatika, Ksamil
(Burimi): Bujar Bajčinovci, 2016

Figura 144. Plazhët e Ksamilit
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016

Figura 145. Plazhët e Ksamilit
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016

Figura 146. Turistët në plazhët e Ksamilit
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016

Figura 147. Natyra në plazhët e Ksamilit
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016

5.6

SHQIPËRIA DHE GREQIA

Figura 148. Gjirokastra. BabaMeto Hostel.

(Burimi): SarahTz, 2014. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

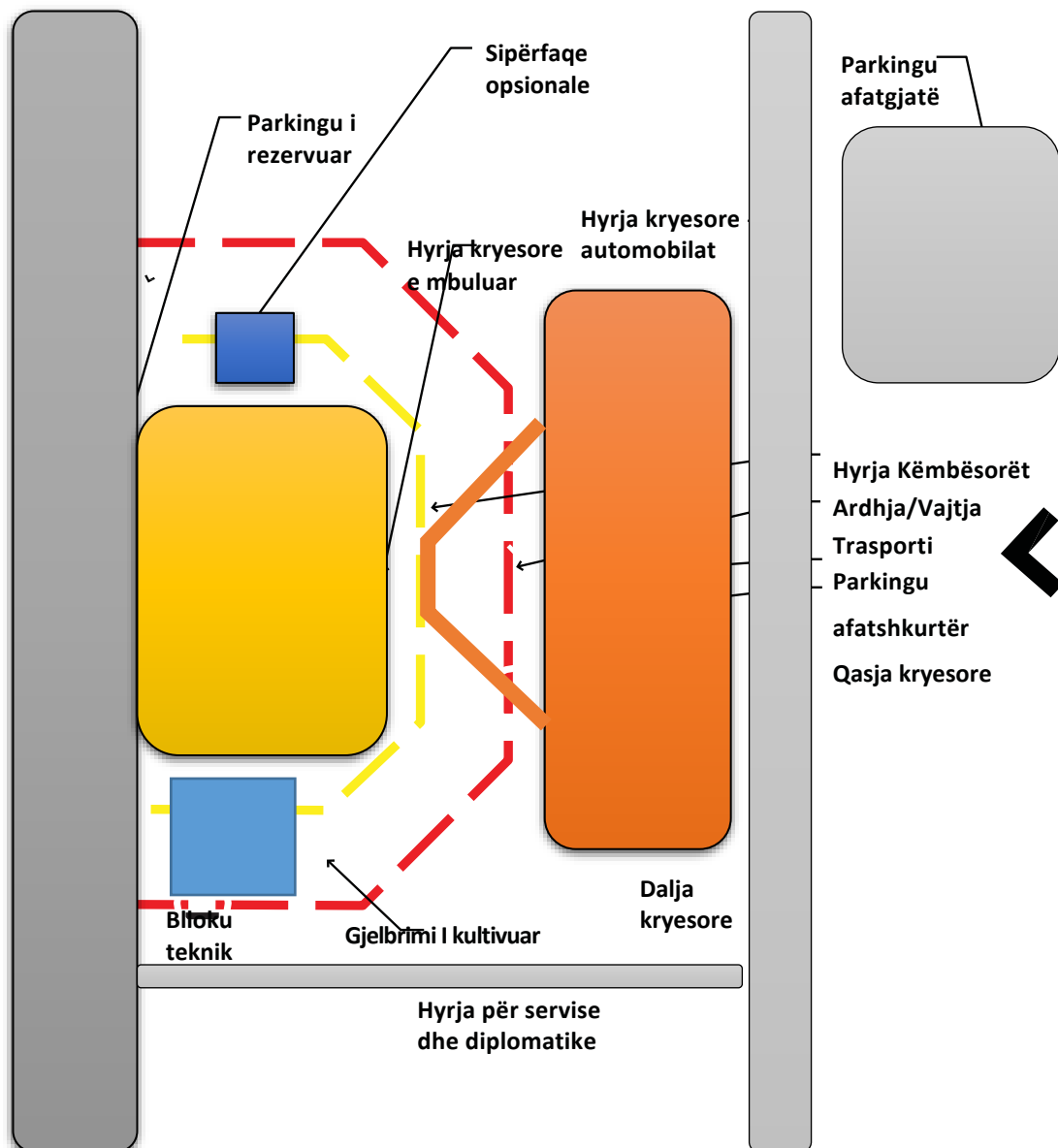

Figura 149. Santorini. Greece. Struktura urbane.

(Burimi): Mstyslav Chernov, 2008. E licensuar nga Commons Attribution ShareAlike 3.0 Unported

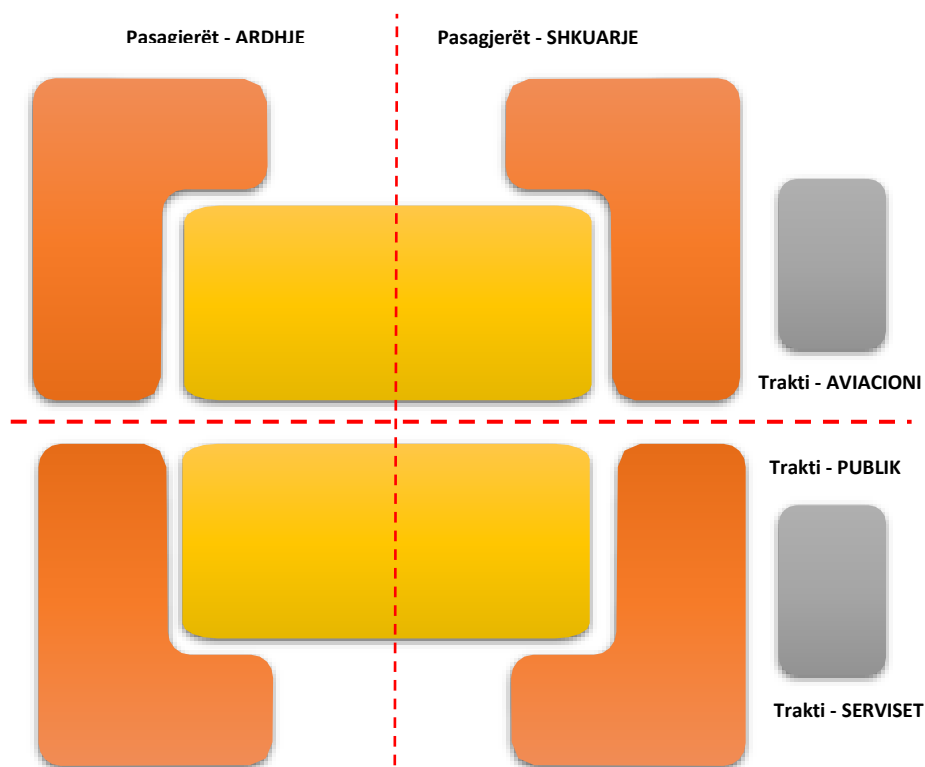
5.7 HOTELET NË KOMPLEKSIN E AEROPORTEVE

Hotele Aeroporti: Këto hotele zakonisht synojnë klientë të biznesit, pasagjerët e linjave ajrore me itinerar të natës të udhëtimit, apo fluturimeve të anuluar. Po ashtu akomodojnë edhe ekipet e flotës ajrore ose të personelit. Disa hotele mund të japin transport të lirë, në relacion në mes të hotelit dhe aeroportit. Disa prej këtyre hoteleve aktualisht prezantojnë rritjen më të shpejtë në gamën e shërbimeve të hotelit. Profesionistët sikurse arkitektët, avokatët, njerëz të biznesit i gjejnë këto shërbime të përshtatshme dhe adekuate. Për më tepër, këto hotele veçanërisht janë tërheqëse kur profesionistët mund të punojnë dhe të organizojnë fluturime të mëtutjeshme.

Figura 150. Aeroporti, situacioni në kontekst të ngushtë, zgjidhja kompozicionale (Burimi): E përpunuar, Bujar Bajçinovci. AMC Passenger Terminal Guide, 2011. SHBA

Qarkullimin dhe lëvizjen duhet lehtësuar sa më shumë të jetë e mundur, të sigurohet lëvizje e papenguar për mysafirët, stafin dhe personelin e mirëmbajtjes. Kjo nuk është e rëndësishme vetëm për të shmangur konfuzionin, por edhe për të mundësuar shërbimin dhe servisin efikas. Duhet ndarë qarkullimin qartazi të mysafirëve dhe të ftuarit jo rezident. Duke siguruar qasje të drejtpërdrejtë në restorante dhe sallat e banketit, pishinat. Ky parim shmang bllokimet në zonën kryesore të pritjes në foaje dhe jep kontroll më të mirë dhe mbikëqyrje sigurie.

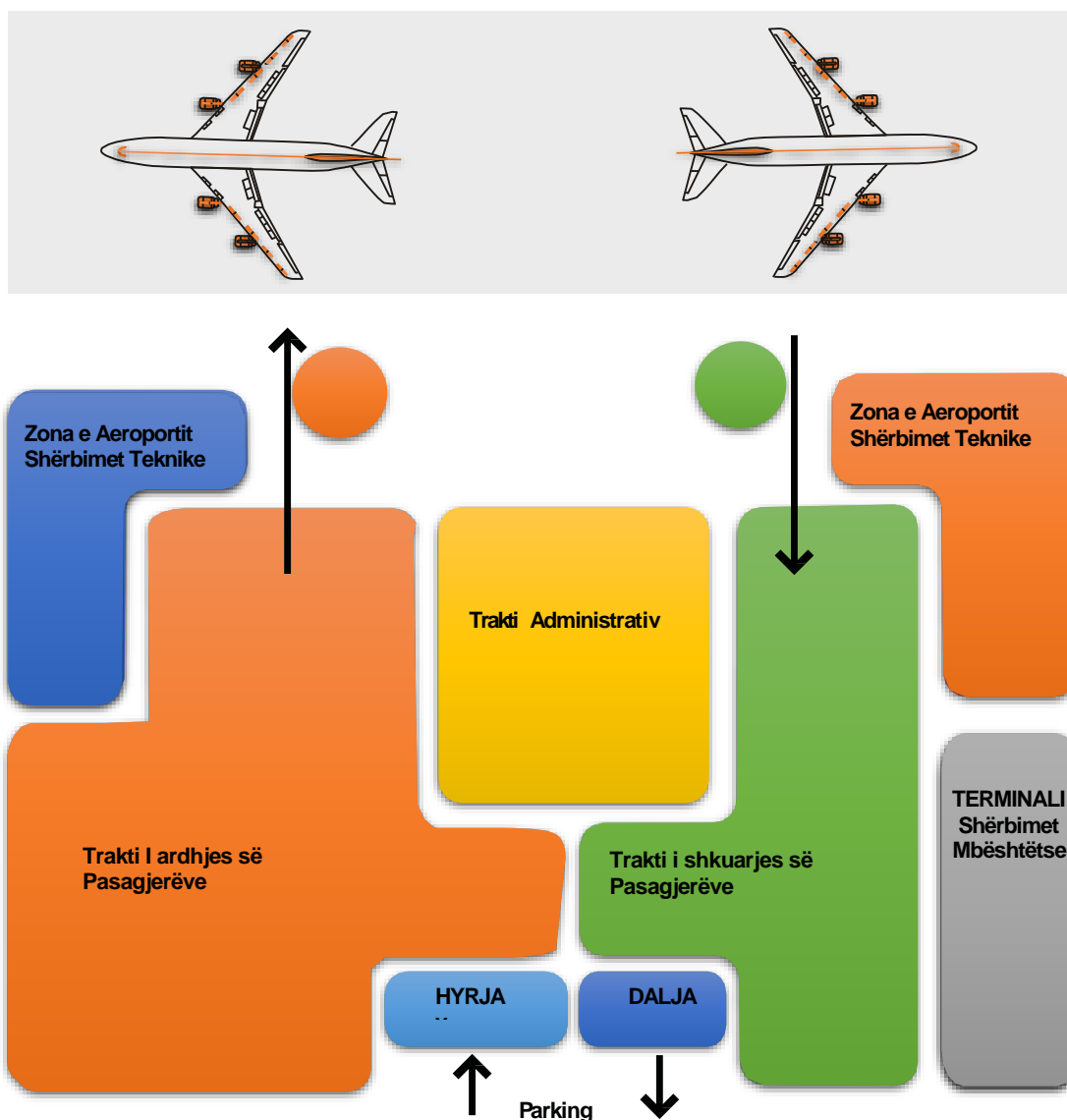
Figura 151. Ndarja funksionale organizative e ndërtesës kryesore - terminali
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Sistemi organizativ dhe planifikimi urban organizohet në zhvillimin e traktin funksional të terminalit i cili përbëhet nga pesë zona kryesore, të cilat janë:

- Trakti i publikut apo i qytetit,
- Trakti i aeroportit apo i aviacionit.
- Trakti i pasagjerëve në shkuarje
- Trakti i pasagjerëve në ardhje
- Trakti i serviseve të terminalit

Trakti publik i terminalit karakterizohet me punktin kryesor, e cila paraqet hyrjen dhe daljen kryesore për qasje të përgjithshme në objekt. Dizajni i hyrjes dhe sipërfaqet kryesore për të akomoduar vëllimin tipik të pasagjerëve, inkorporon karakteristika të projektimit të qasjes sa më të thjeshtë dhe funksionale.

Këto sipërfaqe funksionale organizohen si të tilla më rrugëtimin sa më të shkurtë dhe më të sigurtë, duke menjanuar barrierat arkitektonike si dhe qasje të lehtë nga personat me kërkesa të veçanta, me rampa dhe shenjëzim adekuat. Kjo zonë funksionale duhet të ëjëtetë ashtu e që të akomoduar një numër adekuat të udhëtarëve, plus shtesa për orët e pikut, si dhe për personelin që pritet të arrijë në terminal në të njëjtën kohë. Po ashtu ky trakt organizohet me hol të mjaftueshëm si zonë grumbulluese dhe qarkulluese deri tek funksionet tjera mbështetëse, natyrisht hyrja kryesore janë të mbulura me shtrehë të gjatë dhe të mjaftueshme për ta mbuluar vendkalimin apo pikën grumbulluese. Trakti i qytetit në strukturën organizative funksionale në vete përfshinë: holin, zonat për pritje të dimensionuara me sipërfaqe adekuate, zonat për check in, zonat për book in, restorante të ndryshem (lounge), mini qendra tregtare, kioska informatash, zyre të aviokompanive, shitore, rent a car, tualete etj.²³

Figura 152. Aeroporti zgjidhja funksionale - kompozicionale
 (Burimi): E përpunuar, Bujar Bajçinovci, 2016. AMC Passenger Terminal Guide, 2011. SHBA

²³ Bujar Bajçinovci, 2016. Aeroportet – Parimet Projektuese. Prishtinë

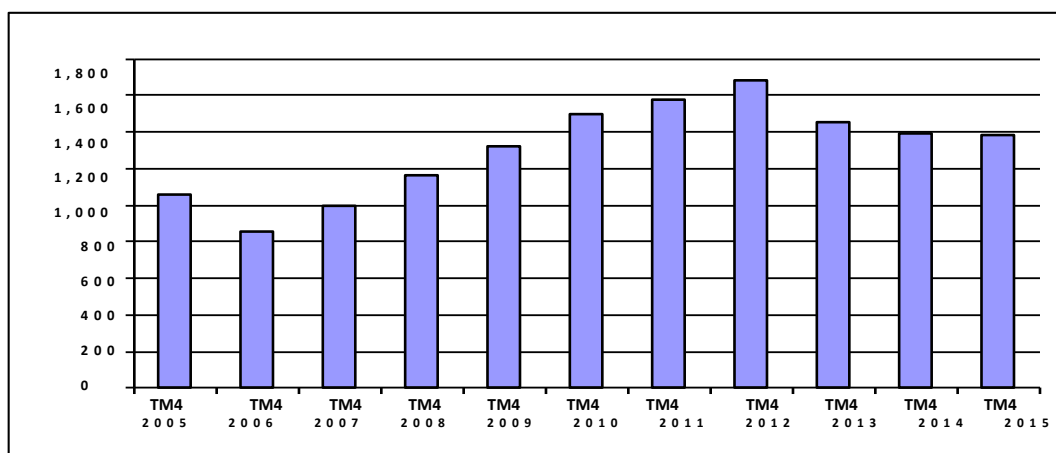
5.7..1 Transporti ajror në Kosovë

Numri i fluturimeve në tremujorin e katërt të vitit 2015 është 1387 apo 0.22% më pak se në tremujorin e njëjtë të vitit të kaluar (TM 4 2014).

Tabela 19. Numri i fluturimeve sipas tremujorëve, 2005 deri TM - 4 2015

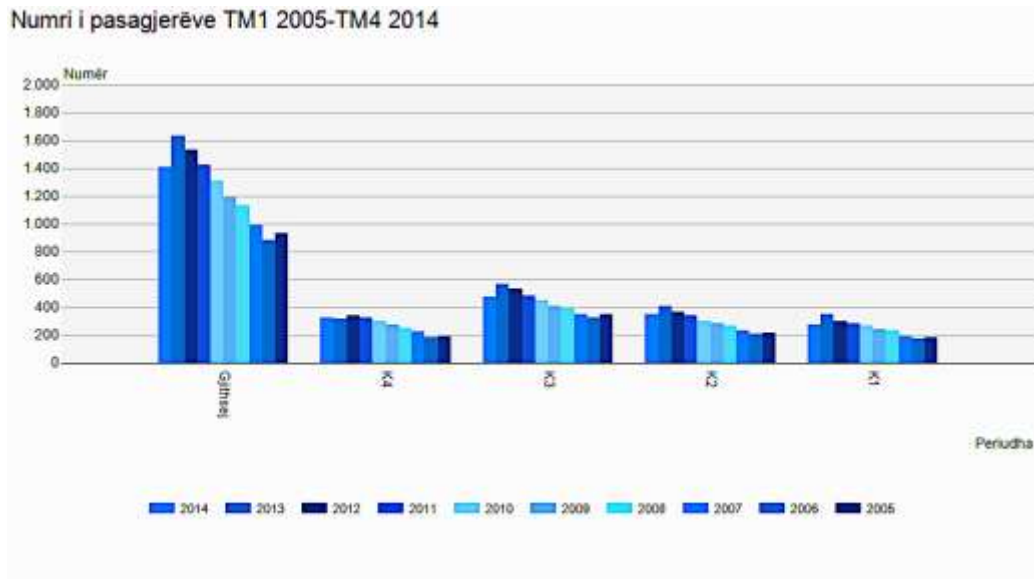
(Burimi): Aeroporti i Kosovës. Agjencia e Statistikave të Kosovës. Statistikat e transportit dhe Telekomunikacionit TM4 – 2015

Vitet	TM 1	TM 2	TM 3	TM 4	Totali
2005	1,036	1,110	1,777	1,062	4,985
2006	885	934	1,408	853	4,080
2007	880	1,019	1,426	996	4,321
2008	997	1,108	1,662	1,161	4,928
2009	1,093	1,361	1,929	1,326	5,709
2010	1,250	1,431	1,961	1,501	6,143
2011	1,438	1,616	2,103	1,581	6,738
2012	1,424	1,648	2,197	1,678	6,947
2013	1,665	1,809	2,379	1,452	7,305
2014	1,232	1,431	1,941	1,390	5,994
2015	1,269	1,528	2,150	1,387	6,334

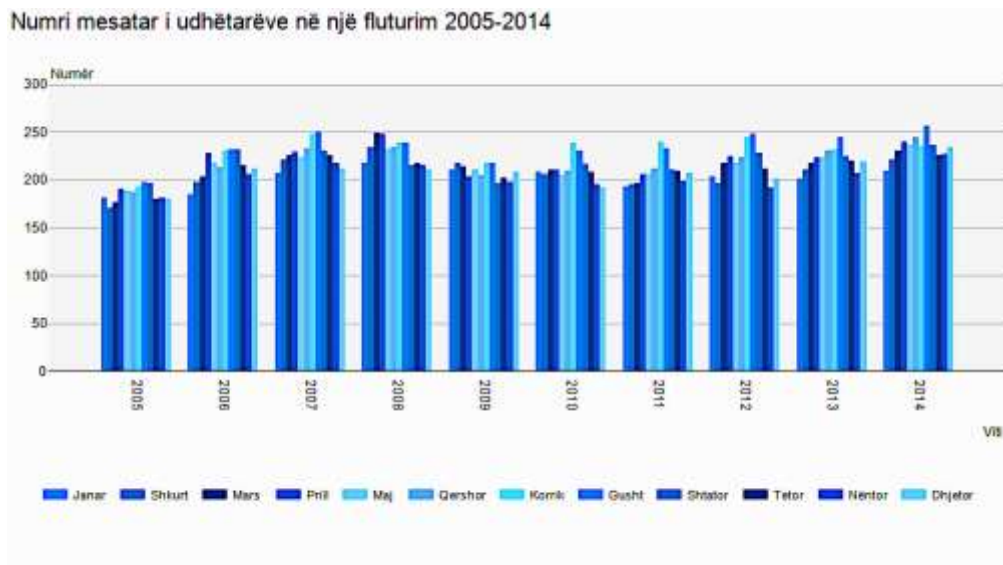

Figura 153. Numri i fluturimeve sipas tremujorëve, të dhënat në mijë

(Burimi): Aeroporti i Kosovës. Agjencia e Statistikave të Kosovës. Statistikat e transportit dhe Telekomunikacionit TM4 – 2015

Figura 154. Numri i pasagjerëve sipas tremujorëve, të dhënat në mijë (Burimi): Aeroporti i Kosovës. Agjencia e Statistikave të Kosovës.

Figura 155. Numri mesatar i udhëtarëve në një fluturim, 2005-2014. (Burimi): Aeroporti i Kosovës. Agjencia e Statistikave të Kosovës.

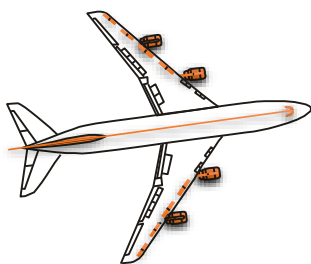

Tabela 20. Numri i udhëtarëve sipas tremujorëve, 2005 deri TM - 4 2015
(Burimi): Aeroporti i Kosovës. Agjencia e Statistikave të Kosovës. Statistikat e transportit dhe Telekomunikacionit TM4 – 2015

Vitet	TM 1	TM 2	TM 3	TM 4	Totali
2005	183	209	348	192	931
2006	172	205	325	180	883
2007	191	233	348	218	990
2008	233	263	387	249	1,131
2009	234	281	408	269	1,192
2010	261	298	450	297	1,306
2011	280	336	482	325	1,422
2012	293	366	530	339	1,527
2013	348	408	560	313	1,629
2014	271	344	472	318	1,405
2015	295	380	541	332	1,549

Tabela 21. Numri mesatar i udhëtarëve në një fluturim, 2005-2014.
(Burimi): Aeroporti i Kosovës. Agjencia e Statistikave të Kosovës. Statistikat e transportit dhe Telekomunikacionit TM4 – 2015

Vitet/Muajt	Janar	Shkurt	Mars	Prill	Maj	Qeshor	Korrik	Gusht	Shtator	Tetor	Nentor	Dhjetor
2005	181	170	176	190	188	187	193	198	196	180	181	180
2006	185	197	204	228	218	213	230	232	232	215	206	212
2007	207	221	226	229	223	233	248	250	231	226	218	212
2008	218	234	249	248	232	234	239	239	215	217	215	210
2009	210	217	214	204	211	205	217	217	196	202	198	208
2010	208	206	211	210	205	209	239	230	216	208	195	192
2011	193	195	196	206	206	212	240	233	210	209	199	207
2012	203	196	217	225	218	223	244	248	228	212	192	201
2013	201	210	217	223	223	230	232	245	225	220	207	219
2014	209	221	231	240	236	244	235	256	236	226	227	234
2015	231	229	238	249	252	246	244	263	246	239	239	241

KAPITULLI VI

HOTELE JO TË RËNDOMTË

6.1 HOTEL, INTEL ZAANDAM, HOLANDË

Në shikim të parë ky hotel duket sikur shumë shtëpi janë rreshtuar në njëra tjetrën. Realisht trajta e këtij hoteli është frymëzuar nga shtëpitë tradicionale që janë të zakonshme në rajon Jean. Hoteli ndodhet vetëm disa kilometra nga qendra e kryesore kryeqytetit të Holandës.

Figura 156. Hotel "Inntel Zaandam"

(Burimi): Chajm Guski, 2015. E licensuar nga Creative Commons Attribution ShareAlike 2.0 Generic

6.2 HOTEL, SUN CRUISE RESORT & YACHT, KOREA JUGORE

Sun Cruise Resort & Yacht është një hotel në Jeongdongjin, në bregun lindor të Koresë së Jugut. Është projektuar dhe ka imazhin e një anijeje. Hoteli është 165 metra i gjatë dhe 45 metra i gjerë dhe ka vizura në plazhin turistik. Besohet të jetë i pari i këtij lloji në botë. I ndërtuar në majë të një shkëmbi të madh, hoteli duket nga deti dhe të jep përshtypjen e një anije e cila ka mbete në rërë. Qyteti Jeongdongjin është i njohur për pamjet e tij të lindjes dhe perëndimit të diellit mbi detin e Japonisë (Detit Lindor) dhe si i mëvetshëm është një destinacion turistik. Kjo veçori është zgjeruar më tej nga ndërtimi i hotelit, me projektin e tij të pazakontë, duke e bërë atë një nga atraksionet më të njohura në vend. Hoteli ka 211 dhoma, duke përfshirë dhoma gjumi dhe apartamente, gjashtë dhoma ekskluzive. Ka gjashtë restorante që shërbejnë ushqim Korean dhe Evropian dhe një bar i cili rrotullohet rreth aksit të tij në katin e fundit, duke i dhënë vizitorëve një pamje panoramike të horizontit dhe perëndimin e famshëm. Objektet sportive përfshijnë një gamë të terreneve të golfit, fushë volejboli dhe një palestër. Po ashtu duhet veçuar përdorimin e ujit të kripur në pishinë. Lokacioni turistik gjithashtu përmban një park i cili ndodhet ngjitur me hotelin. Posedon me kopshte dhe një mjedis të kultivuar me bimësi siç janë "Duart e Premtimit", së bashku me një shumëllojshmëri të skulpturave të tjera. Ekziston edhe një zonë vëzhgimi me një dysheme xhami e cila qëndron pezull mbi det, një sallë ekspozite dhe një liqen.

Figura 157. Korea-Gangneung-Jeongdongjin-Sun Cruise Hotel

(Burimi): parhessiastes, 2007. E licensuar nga Creative Commons Attribution ShareAlike 2.0 Generic

6.3 9 ORË KAPSULË, HOTEL. KYOTO, JAPAN

Ideja prapa këtij hoteli kapsulë, në Kioto është që ju të merrni shërbim për të fjetur për "9 orë". Hoteli 9 orë është ideja e luksit fundit për mysafirë të caktuar. Gjithsesi, koncepti këtu është thjeshtësia dhe mikpritja tradicionale Japoneze. Hotelin e përbejnë celulat banimore të renditura në vargje në funksion për gjumë. Po ashtu shërbimi nënkupton tualetin dhe peshqirët të cilët janë në dispozicion siç janë rrobat e disponueshme për të fjetur, nëse nuk keni pizhame tuaja. Hoteli sjell estetikë tradicionale Ryokan në botën moderne. Kur është koha për të fjetur mysafiri kontrollon 'ambientin e mjedisit' për tu akomoduar sa më lehtë dhe të ndihet më komfor.

Figura 158. 9 Orë kapsulë, Hotel. Kyoto, Japan
(Burimi): Courtesy of Imgur, 2016. <https://imgur.com/a/v7JNl>

Figura 159. 9 Orë kapsulë, Hotel. Kyoto, Japan
(Burimi): Courtesy of Imgur, 2016. <https://imgur.com/a/v7JNl>

6.4 SHERATON HUZHOU HOT SPRING RESORT, CHINA

Sheraton, Huzhou Hot Spring Resort është një hotel luksoz dhe turistik ndodhet në Huzhou, Kinë. Ka pseudonime të tilla si "Hotel Patkua" dhe "Hotel Krofnë" për shkak të formës së tij gjeometrik. Struktura e hotelit është 27etazhëshe në formë të patkoit i cili qëndron mbi liqenin në Taihu në mes Nanjing dhe Shangai. Ky hotel turistik është vlerësuar me 4½ yje dhe ka 321 dhoma, 37 vila, 40 suita, një suitë presidenciale, pajisje të parkimit, palestër dhe qendër Spa, katër restorante, një kafe, pishinë për fëmijë, dhe dhoma me tarraca. Dizajni është konceptuar nga arkitekti Yansong Ma dhe është ndërtuar nga Grupi Feizhou Shanghai. Ky hotel i përket Hoteleve zinxhir të Sheraton Resorts.

Figura 160. Sheraton Huzhou Hot Spring Resort

(Burimi): John Voo, 2016. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Figura 161. Sheraton Huzhou Hot Spring Resort

(Burimi): <http://www.traveller.com.au/building-interest-2v8ch>. 2016.

6.5 ICE HOTEL. JUKKASJÄRVI. Suedi

Figura 162. Ice Hotel dhoma, Jukkasjärvi. Sweden

(Burimi): Gerard McGovern, 2008. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Figura 163. Ice Hotel kisha, Jukkasjärvi. Sweden

(Burimi): bjaclin, 2007. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

6.6 HOTEL NË SHPELLË, CAPPADOCIA, TURQI

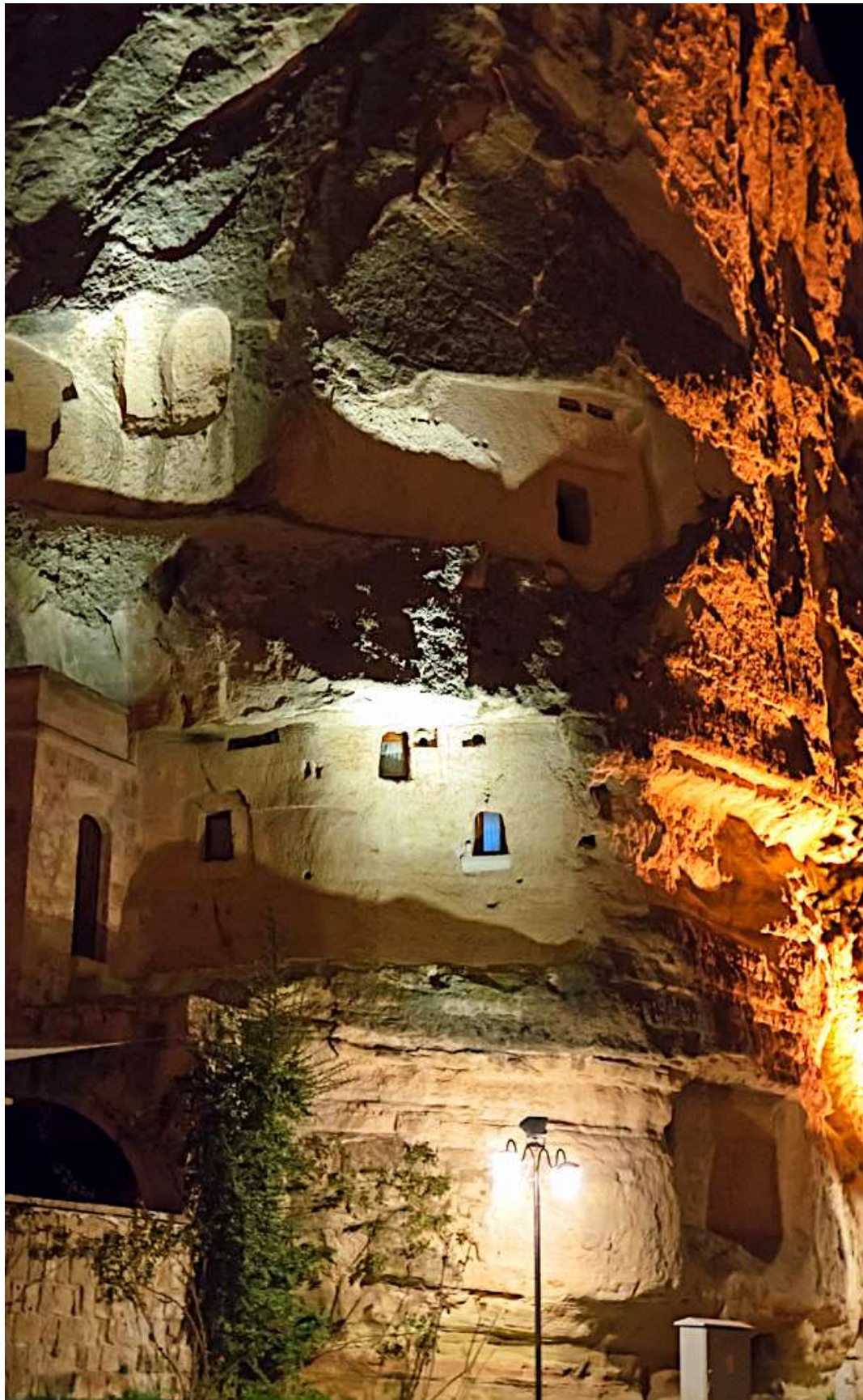

Figura 164. Cave hotels of Cappadocia, Turkey
 (Burimi): Dan Marino, 2014. E licensuar nga Creative Commons Attribution-NoDerivs 2.0 Generic

Figura 165. Cave hotels of Cappadocia, Turkey
 (Burimi): Dan Marino, 2014. E licensuar nga Creative Commons Attribution-NoDerivs 2.0 Generic

Figura 166. Cave hotels of Cappadocia, Turkey

(Burimi): Dan Marino, 2014. E licensuar nga Creative Commons Attribution-NoDerivs 2.0 Generic

---

KJO FAQE ËSHTË LËNË QËLLIMISHT E ZBRAZËT!

RIVITALIZIMI I HOTELEVE

7.1 RIVITALIZIMI APO EVOLUIMI

Hotel Rendezvous Courtyard në Singapor është një hotel i vendosur në zonën në mes të muzeut të Singaporit, dhe të Universitetit për Menaxhim të Singaporit. Për më tepër është vendosur në vendin historik të restorantit Hock Lock Kee, i cili ende gjendet në kompleksin hotelier.

Vlerat e rivitalizimit duhet kryer nëpërmjet zhvillimit të hulumtimeve dhe matjeve in-situ janë si në vijim:

- Naturaliteti
- Lidhja me historinë dhe të kaluarën
- Duke kërkuar rentabilitetin ekonomik
- Duke kërkuar qëndrueshmërinë arkitektonike

Figura 167. Hotel Rendezvous Courtyard – Singapor
(Burimi): William Cho, 2009. E licensuar nga Creative Commons Attribution-ShareAlike 2.0 Generic

Figura 168. Kulla e Balshajve
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017

Figura 169. Struktura kompozicionale turistike e kalasë së Ulqinit
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2017

KJO FAQE ËSHTË LËNË QËLLIMISHT E ZBRAZËT!

KAPITULLI VIII

TURIZMI I QËNDRUESHËM - PROCESI I PROJEKTIMIT

8.1 ZHVILLIMI I QENDRUESHËM DHE I INTEGRUAR I TURIZMIT

Cila është simbioza ideale e një hoteli luksoz dhe e turizmit të qëndrueshëm?

Qëndrueshmëria si një model për zhvillim, e përcakton nevojën për të kënaqur kërkesat e shoqërisë së sotme, pa e bërë atë të pamundur për gjeneratat e ardhshme. Zhvillimi i një vendi nuk mund të arrihet nga shfrytëzimi i pakufizuar i resurseve natyrore, kulturore, sociale, deri në pikën e zhdukjes ose deri të shtjerrja e tyre. Për më tepër, është shumë e rëndësishme për jetesën e komuniteteve mundësia për të përmbushur nevojat e tyre me ushqim, banim, shëndet dhe punë.

Turizmi i qëndrueshëm definohet nga Organizata Botërore e Turizmit si "nevoja për të kënaqur kërkesat e shoqërisë së sotme, pa e bërë atë të pamundur për gjeneratat e ardhshme". Kjo maksimë është parë si një udhërrëfyes në menaxhimin e të gjitha resurseve, në mënyrë të tillë që nevojat ekonomike, sociale dhe estetike mund të përmbushen, duke ruajtur integritetin kulturor, proceset thelbësore ekologjike dhe diversitetin biologjik aktual për të ardhmën.

Realizimi i turizmit të qëndrueshëm përfshin miratimin e "praktikave më të mira", respektivisht, masa të korigjuara ose të përmirësuara të cilat zbatohen në çdo fushë të menaxhimit të biznesit turistik. Këto veprime kanë për qëllim sigurimin se cilësia e shërbimit turistik dhe e imazhit janë të ruajtura, zhvillimi i të bërit biznes bëhet më efikas, dhe për këtë arsye, zhvillimi social dhe ekonomik tregon rritje.

Për turizmin, qëndrueshmëria nuk është vetëm një përgjigje ndaj faktorëve të kërkesës aktuale, tani është një kusht i domosdoshëm për të qenë në gjendje për të konkurruar me sukses dhe për ti mbijetuar sfidat aktuale. Turistët e sotëm janë duke kërkuar një turizëm më interaktiv, një interesim më i madh për vlerat socio kulturore dhe ekologjike të komunitetit lokal. Andaj, kërkohen standarde më të larta të shërbimit, duke marr parasysh ruajtjen e mjedisit natyror dhe zakonet lokale. Gjithnjë e më shumë hotele sot janë duke u krijuar për të përmbushur kërkesat e këtyre "turistëve ruajtës" të cilët demonstrojnë përkushtimin e tyre për qëndrueshmërinë në të gjithë gamën e sistemit ekologjik.

Turizmi është një ndër industritë më rritje të shpejtë në botë, dhe është një burim i madh të ardhurash për shumë shtete. Duke qenë një industri shërbyese, turizmi gjithashtu ofron shumë vende pune të cilat ndihmojnë rigjallërimin e ekonomive lokale. Megjithatë, si format e tjera të zhvillimit, turizmi mund të shkaktojë edhe efekte të sfidave të ndryshme, të tilla si: zhvendosjet sociale, humbja e trashëgimisë kulturore, varësia ekonomike dhe degradimi ekologjik i mjedisit. Ekzistojnë një mori emërtimesh të turizmit bashkëkohor, duke përfshirë forma të ndryshme të turizmit alternativ apo të qëndrueshëm, si: "turizmin natyror", "ekoturizmi" dhe "turizmin kulturor". Turizmi i qëndrueshëm është bërë aq

popullor sa që të gjitha aktivitetet e turizmit dhe çfarëdo motivimi për pushimet, udhëtimin, biznesin, konferenca, ekoturizmi ekziston nevojja të jetë i qëndrueshëm. Turizmi i qëndrueshëm po ashtu është definuar si turizmi që respekton të dy palët: vendorin dhe mysafirin; trashëgiminë kulturore dhe mjedisin. Të mirat dhe sfidat që dalin nga forma të ndryshme të turizmit, sidomos në aspektin e barazisë sociale dhe mjedisit, paraqitet nevojja për të zhvilluar një vetëdije kritike të mënyrave në të cilat turizmi mund të rris mirëqenien e njerëzve, si dhe për të mbrojtur trashëgiminë natyrore dhe kulturore. Andaj, duhet promovuar një angazhim personal dhe kolektiv në format e turizmit që maksimizojnë zhvillimin e qëndrueshëm njerëzor dhe cilësinë e mjedisit dhe jetesën. (Ekstrakt)²⁴

Raporti i Konkurrencës Globale 2014-2015, vlerësohen raporte konkurruese të 144 shteteve dhe ekonomive, duke siguruar njohuri për produktivitetin dhe prosperitetin e tyre. Raporti, mbetet vlerësimi më i plotë i konkurrencës kombëtare në të gjithë botën, duke ofruar një platformë për dialog midis qeverisë, biznesit dhe shoqërisë civile në lidhje me veprimet e nevojshme për përmirësimin e prosperitetit ekonomik. Konkurrenca është përcaktuar si grup dhe sistem i institucioneve, politikave dhe faktorëve që përcaktojnë nivelin e produktivitetit të një vendi apo shteti. Niveli i produktivitetit, nga ana tjetër, përcakton nivelin e prosperitetit që mund të fitohet nga një ekonomi. Aspektet e ndryshme të konkurrencës janë shqyrtuar në 12 shtylla, të cilat përbëjnë Indeksin e konkurrencës globale. Ky vlerësim, potencon në risi dhe aftësi, si drejtues kryesorë të rritjes ekonomike. Gjersa këto veçori ndikojnë gjithnjë e më shumë në konkurrencën dhe ekonominë globale e cila gradualisht po rimëkëmbet nga kriza ekonomike, rreziqet e mëdha do të mbeten, që rezultojnë nga një situatë e tensionuar gjeopolitike, rritje të pabarazisë në të ardhura, dhe shtrëngim apo limitim të kushteve financiare. Prandaj është e rëndësishme, që, për të adresuar këto sfida duhet siguruar rritje më të qëndrueshme dhe gjithëpërfshirëse. Më shumë se kurrë, paraqitet nevojja e bashkëpunimit në mes biznesit, qeverisë dhe shoqërisë civile, e cila është më së e nevojshme për të rivendosur një rritje të qëndrueshme, duke reflektuar në rritje të standardit të jetesës në të gjithë botën.²⁵

Për nga përkufizimi, dizajni i qëndrueshëm arkitektonik synon të arrijë harmoni me mjedisin natyror dhe kulturor. Andaj, dizajni i qëndrueshëm në vete ngërthen parime ekologjike mjedisore dhe shëndetsore. Disa parime themelore dhe konsiderata që duhet të udhëheqin një proces të projektimit arkitektonik për ekoturizmin apo ndërtesat dhe objektet hotelierike janë dhënë si më poshtë:

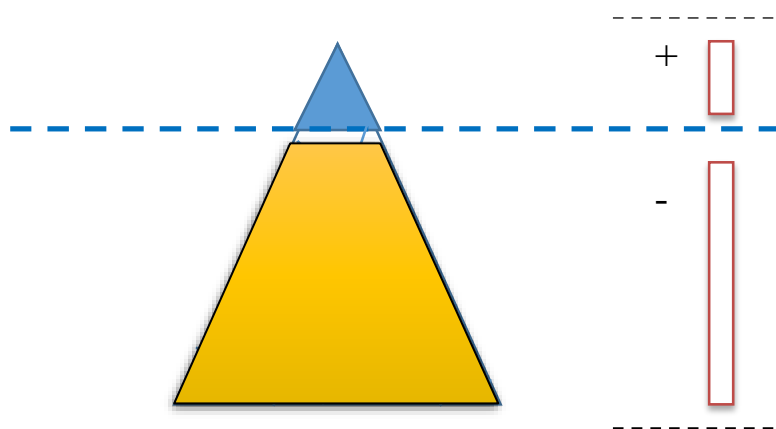
1. Dizajni arkitektonik i ndërtesave dhe objekteve duhet së pari të marrë parasysh kushtet natyrore të mjedisit, duke përcaktuar që ato duhet të menaxhohen në atë mënyrë që përdorimi i tyre të jetë sa më mirë, si dhe qasje për të minimizuar degradimin në objekte apo vizitorët. Për shembull, në një klimë kryesisht të ngrohtë, duhet projektuar çati me ventilim në ndërkulm, duke përdorur ndarjet dhe për të reduktuar akumulimin e nxehtësisë, dhe izolimin e gjenerimit të nxehtësisë në hapësirat përreth apo funksioneve të tilla si kuzhina. Faktorët që duhet të merren parasysh përfshijnë temperaturën, ekspozimin ndaj diellit dhe erës, lagështisë, reshjet, motit. Fenomeneve të tjera sikurse (mjegulla, stuhitë, fortunat), vegjetacioni, topografinë, hidroresurset, gjeologjinë dhe tokën, sizmiken, florën dhe faunën.

²⁴ http://www.unesco.org/education/tlsf/mods/theme_c/mod16.html. 2016.

²⁵ The World Economic Forum. <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2014-2015/>

2. Po kështu, projektimi arkitektonik duhet të përfshijë, ta ruajë dhe të nxjerrë në pah burimet historike kulturore jo vetëm nga zona apo lokaliteti aktual, por edhe nga gjithë rajoni. Këto veprime duhet të fillojnë me një njohuri të thellë si dhe me analizën e përbashkët të një ekipi planifikues transdisiplinar nga i cili mund dhe duhet të përfshihet në projektim. Në praktikë, ka raste për shembull, duke përdorur një material të caktuar në një lokacion apo ndërtesë rrezikohet një burim uji në afat të gjatë, andaj një praktikë të tillë nuk duhet të miratohet. Në të kundërtën, kur përvoja dhe praktikat lokale tregojnë se një material është duke u përdorur në mënyrë racionale dhe të qëndrueshme, atëherë këto karakteristika tradicionale të projektimit duhet të përfshihen për të ruajtur dhe për të rivitalizuar zakonet lokale ose tradicionale. Analiza e faktorëve të njeriut përfshin burimet arkeologjike, Arkitekturën e përditshme, burimet historike, antropologjia, përkatësia etnike, fesë, sociologjisë, artit dhe zejtarisë. Përveç kësaj, projektimi arkitektonik duhet të marr në konsideratë një tjetër faktor vendimtar social: nevojat dhe pritjet e mysafirëve, vizitorëve, ekoturistëve apo biznes turistëve. Në këtë drejtim, përvoja luan një rol të rëndësishëm ku duhet të konsiderohen kushtete që kanë të bëjnë me shqisa vizuale apo të komfortit në përgjithësi. Rëndësia e komfortit e analizuar me kujdes, veçohet duke përdorur teknika lokale dhe materiale të ndërtimit të qëlluara në ambiente të dëshiruara.
3. Disponueshmëria e shkurtër dhe afatgjatë e materialeve, në procese të ndryshme, transporti i materialit, nevoja për procedura të veçanta, të gjitha duhet të merren parasysh. Krijimi i një ambienti kurorëzohet dhe është i gjithë procesi i sigurimit të komfortit të nevojshëm për tu bërë hoteli i përshtatshëm për ekoturizëm. Mjedisi, lokaliteti i shëndoshë, ambienti dhe projektimi arkitektonik duhet të planifikohen në bashkëpunim dhe në harmoni simbiotike në atë mënyrë që do të plotësojnë sistemin ekologjik në një tërësi funksionale.

Andaj, për të nesërmën duhet pasur qasje kreative në zgjidhjen e problemeve jetike sociale. Realiteti i ajsbergut është shumë i ngjashëm me procesin e projektimit arkitektonik. Respektivisht, derisa dizajni dhe modeli përfundimtar janë të dukshëm, ekzistojnë një mori grupacionesh të informatave, hulumtimeve si dhe veprime kreative intelektuale e që janë vendimtare për finalizimin e duhur të projektit. Mirëpo, shumë çka është e padukshme, reth 75% e procesit të projektimit i ngjan realitetit të Ajsbergut.

Figura 170. Realiteti i Ajsbergut, në procesin e projektimit.

(Burimi): Bujar Bajçinovc, 2015.

Tabela 22. Numri i vendeve natyrore të Trashëgimisë Botërore
(Burimi): UNESCO, World Heritage Centre. The Travel & Tourism Competitiveness Report 2009.

Rangimi	Shteti	Numër	Rangimi	Shteti	Numër
1	Australia	15.0	40	Sri Lanka	1.0
2	United States	12.0	40	Suriname	1.0
3	China	11.0	40	Tunisia	1.0
4	Canada	9.0	40	Ukraine	1.0
5	Russian Federation	8.0	40	Venezuela	1.0
6	Brazil	7.0	40	Zambia	1.0
7	India	5.0	74	Albania	0.0
7	Spain	5.0	74	Armenia	0.0
7	United Kingdom	5.0	74	Austria	0.0
10	Argentina	4.0	74	Azerbaijan	0.0
10	Indonesia	4.0	74	Bahrain	0.0
10	Mexico	4.0	74	Barbados	0.0
10	Peru	4.0	74	Belgium	0.0
10	South Africa	4.0	74	Benin	0.0
10	Tanzania	4.0	74	Bosnia and Herzegovina	0.0
16	Costa Rica	3.0	74	Botswana	0.0
16	Côte d'Ivoire	3.0	74	Brunei	0.0
16	France	3.0	74	Burkina Faso	0.0
16	Japan	3.0	74	Burundi	0.0
16	New Zealand	3.0	74	Cambodia	0.0
16	Panama	3.0	74	Chad	0.0
16	Switzerland	3.0	74	Chile	0.0
23	Bulgaria	2.0	74	Cyprus	0.0
23	Colombia	2.0	74	Czech Republic	0.0
23	Ecuador	2.0	74	Dominican Republic	0.0
23	Greece	2.0	74	El Salvador	0.0
23	Kenya	2.0	74	Estonia	0.0
23	Madagascar	2.0	74	Gambia, The	0.0
23	Malaysia	2.0	74	Georgia	0.0
23	Nepal	2.0	74	Ghana	0.0
23	Philippines	2.0	74	Guyana	0.0
23	Senegal	2.0	74	Hong Kong SAR	0.0
23	Slovak Republic	2.0	74	Ireland	0.0
23	Sweden	2.0	74	Israel	0.0
23	Thailand	2.0	74	Jamaica	0.0
23	Turkey	2.0	74	Jordan	0.0
23	Uganda	2.0	74	Kuwait	0.0
23	Vietnam	2.0	74	Kyrgyz Republic	0.0
23	Zimbabwe	2.0	74	Latvia	0.0
40	Algeria	1.0	74	Lesotho	0.0
40	Bangladesh	1.0	74	Libya	0.0
40	Bolivia	1.0	74	Lithuania	0.0
40	Cameroon	1.0	74	Luxembourg	0.0
40	Croatia	1.0	74	Malta	0.0
40	Denmark	1.0	74	Mauritius	0.0
40	Egypt	1.0	74	Moldova	0.0
40	Ethiopia	1.0	74	Morocco	0.0
40	Finland	1.0	74	Mozambique	0.0
40	Germany	1.0	74	Namibia	0.0
40	Guatemala	1.0	74	Netherlands	0.0
40	Honduras	1.0	74	Nicaragua	0.0
40	Hungary	1.0	74	Nigeria	0.0
40	Iceland	1.0	74	Oman	0.0
40	Italy	1.0	74	Pakistan	0.0
40	Kazakhstan	1.0	74	Paraguay	0.0
40	Korea, Rep.	1.0	74	Puerto Rico	0.0
40	Macedonia, FYR	1.0	74	Qatar	0.0
40	Malawi	1.0	74	Saudi Arabia	0.0
40	Mali	1.0	74	Serbia	0.0
40	Mauritania	1.0	74	Singapore	0.0
40	Mongolia	1.0	74	Syria	0.0
40	Montenegro	1.0	74	Taiwan, China	0.0
40	Norway	1.0	74	Tajikistan	0.0
40	Poland	1.0	74	Trinidad and Tobago	0.0
40	Portugal	1.0	74	United Arab Emirates	0.0
40	Romania	1.0	74	Uruguay	0.0
40	Slovenia	1.0			

Tabela 23. Cilësia, kualiteti i mjedisit natyror

(Burimi): World Economic Forum, Exec. Opinion Survey 2007, 2008. T&T, Competitiveness Report 2009.

Rangimi	Shteti	Vlera	Mes. 4.6	Rangimi	Shteti	Vlera
1	Iceland	6.5		68	Ethiopia	4.6
2	Sweden	6.5		69	Spain	4.5
3	New Zealand	6.4		70	Guatemala	4.5
4	Finland	6.4		71	Bosnia and Herzegovina	4.5
5	Namibia	6.4		72	Israel	4.5
6	Austria	6.4		73	Slovak Republic	4.5
7	Norway	6.3		74	Ecuador	4.4
8	Uruguay	6.1		75	Venezuela	4.4
9	Switzerland	6.1		76	Peru	4.4
10	Brunei	6.0		77	Georgia	4.4
11	Denmark	5.9		78	Mauritania	4.4
12	Singapore	5.9		79	Mozambique	4.4
13	Oman	5.8		80	Burkina Faso	4.3
14	Australia	5.8		81	Jamaica	4.3
15	Canada	5.7		82	Czech Republic	4.3
16	Croatia	5.7		83	Syria	4.3
17	Luxembourg	5.6		84	Belgium	4.3
18	Germany	5.6		85	Dominican Republic	4.2
19	Costa Rica	5.5		86	Macedonia, FYR	4.2
20	Ireland	5.5		87	Italy	4.2
21	Estonia	5.5		88	Uganda	4.1
22	Bolivia	5.4		89	Mali	4.1
23	Qatar	5.4		90	Kenya	4.1
24	Botswana	5.4		91	Burundi	4.1
25	Barbados	5.3		92	Poland	4.1
26	Latvia	5.3		93	Kuwait	4.0
27	Slovenia	5.3		94	Hungary	4.0
28	Tunisia	5.2		95	Cameroon	4.0
29	Montenegro	5.2		96	Taiwan, China	4.0
30	United Arab Emirates	5.2		97	Senegal	3.9
31	Kyrgyz Republic	5.2		98	Trinidad and Tobago	3.9
32	France	5.2		99	Ghana	3.9
33	Cyprus	5.1		100	Azerbaijan	3.9
34	Portugal	5.1		101	Morocco	3.9
35	Malaysia	5.1		102	Madagascar	3.9
36	Gambia, The	5.1		103	Cambodia	3.9
37	Tajikistan	5.1		104	Thailand	3.9
38	Japan	5.0		105	Pakistan	3.8
39	Jordan	5.0		106	Lesotho	3.8
40	Puerto Rico	5.0		107	Russian Federation	3.8
41	Panama	5.0		108	Bulgaria	3.8
42	Lithuania	4.9		109	Serbia	3.7
43	Suriname	4.9		110	Romania	3.7
44	Honduras	4.9		111	Algeria	3.7
45	Zimbabwe	4.9		112	India	3.7
46	Mauritius	4.9		113	Nepal	3.7
47	Guyana	4.9		114	Malta	3.7
48	United Kingdom	4.9		115	Chad	3.6
49	United States	4.8		116	Turkey	3.6
50	Paraguay	4.8		117	Nigeria	3.5
51	South Africa	4.8		118	Mongolia	3.5
52	Chile	4.8		119	Benin	3.4
53	Korea, Rep.	4.7		120	Hong Kong SAR	3.4
54	Tanzania	4.7		121	Mexico	3.4
55	Zambia	4.7		122	Vietnam	3.3
56	Moldova	4.7		123	Ukraine	3.3
57	Libya	4.7		124	Philippines	3.3
58	Brazil	4.7		125	Kazakhstan	3.3
59	Saudi Arabia	4.7		126	Armenia	3.3
60	Sri Lanka	4.7		127	China	3.2
61	Colombia	4.7		128	Bangladesh	3.1
62	Greece	4.6		129	El Salvador	2.9
63	Nicaragua	4.6		130	Albania	2.8
64	Bahrain	4.6		131	Egypt	2.6
65	Argentina	4.6		132	Indonesia	2.5
66	Malawi	4.6		133	Côte d'Ivoire	2.5
67	Netherlands	4.6				

KJO FAQE ËSHTE LËNË QËLLIMISHT E ZBRAZËT!

KAPITULLI IX

STANDARDET PROJEKTUESE

9.1 ARTI I KUZHINËS

Emirates Kitchen Equipment, EKE.

Figura 171. Kuzhinat komerciale
(Burimi): Emirates Kitchen Equipment, EKE. 2015.

Në parim, konsiderojë se, ekzistojnë shtatë parime themelore apo udhëzime të cilave duhet t'iu përmbahemi gjatë projektimit të një kuzhine funksionale apo një kuzhine të mirëfilltë punuese profesionale.

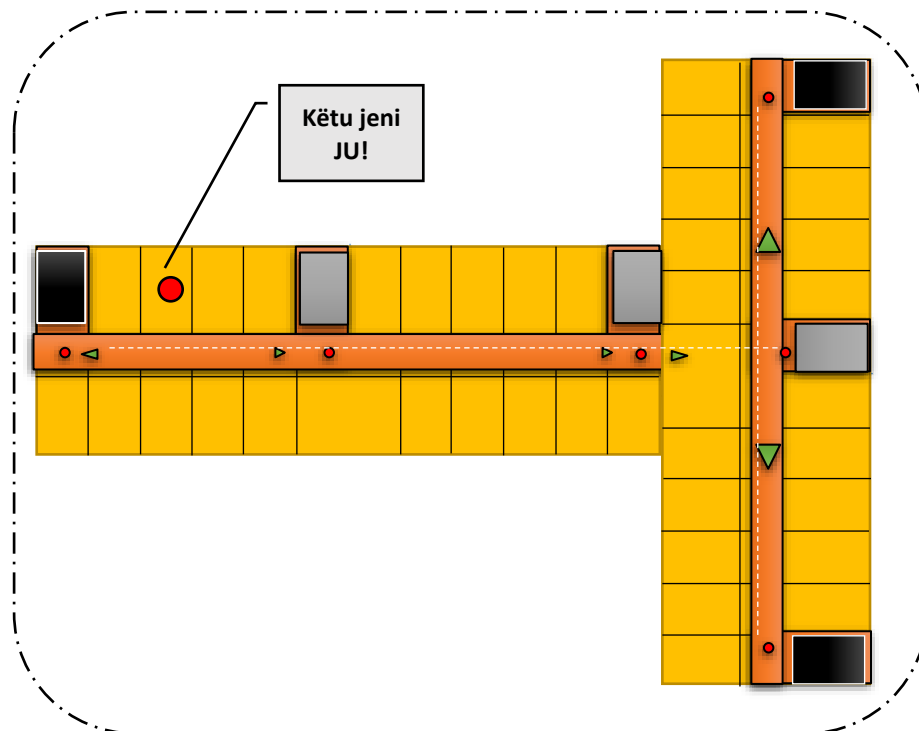
1. Çdo hotel, restaurant dhe çdo kuzhinë janë unike dhe individuale, prandaj, do të duhen pajisje që i përshtaten nevojave specifike hapësirave të sipërcituara. Gjithmonë duhet zgjedhur pajisje të destinuara për kuzhina profesionale, të atestuara për punë të ditëpërditshme.
2. Madhësia e kuzhinës/ave në hotele duhet të jenë në proporcion me madhësinë e restoranteve të shërbyer ose me numrin shujtjeve. Sidoqoftë, lloje të ndryshme të restoranteve kanë kërkesa të ndryshmet. Si rregull i përgjithshëm komercial nga kompanitë prodhuese të kuzhinave profesionale është që për çdo ulëse në restaurant, është e nevojshme gjysmë metër katror të hapësirës së kuzhinës. Respektivisht, për një restaurant me 100 ulëse, kuzhina duhet të dimensionohet 50 metra katrorë.
3. Dizajni ergonomik mundëson lëvizjen e papenguar të stafit gjatë punës së tyre, duke mos u gërshetuar zonat funksionale. Kjo veçori e projektimit ergonomik është një nga faktorët më të rëndësishëm që ndikojnë në punë funksionale gjatë përgatitjes së ushqimit si dhe për të zvogëluar rreziqet apo lëndimet që lidhen me aksidentet në kuzhinë.
4. Dizajni i mirë i kuzhinës ndikon drejtpërdrejt në konsumin e energjisë. Po ashtu, një nga faktorët shumë të rëndësishëm gjatë planifikimit dhe projektimit të kuzhinave profesionale. Sidomos, gjatë projektimit duhet pasur kujdes në sistemin e instalimeve, duke vendosur në vend të duhur: prizat, ndërpresit, kanalet e ventilimit.
5. Një kuzhine funksionale duhet patjetër të ketë ventilim të mirë, një punë e mirëfilltë në kuzhinë nuk është e mundur pa ventilim kualitativ. Prania e avullit dhe tymit në kuzhinë dhe restorante është e papranueshme, njëkohësisht edhe e rrezikshme për shëndetin e punonjësve. Gjithashtu, mysafirët nuk duhet nuhatur erën e ushqimeve të gatuar, si kusht themelor për një kuzhinë profesionale.
6. Kuzhina e çdo hoteli duhet të gatuj me standardet më të larta të shëndetit dhe sigurisë. Andaj, duhet respektuar higjienën, kualitetin e produkteve ushqimore si dhe standardet ligjore.
7. Po ashtu, një kuzhine funksionale duhet patjetër ta ketë mirëmbajtjen e lehtë, ky është qëllimi final i projektuesit. Lehtësia e mirëmbajtjes së kuzhinës varet nga materialet e përdorura në enterier dhe në pajisje.

9.2 SIGURIA NGA ZJARRI

Siguria nga zjarri është kusht jetik për një hotel. Masat e mbrojtjes nga zjarri duhet të janë efektive për të mbrojtur njerëzit, asetet dhe mjedisin nga rreziqet dhe efektet e zjarrit. Siguria personale në përgjithësi është e rregulluar me ligjet shtetërore dhe komunale, ndërsa mbrojtja e aseteve materiale është përcaktuar kryesisht nga udhëzimet dhe kërkesat e kompanive të sigurimit. Andaj, mbrojtja efektive nga zjarri bazohet nga faktorë të ndryshëm të cilët duhet koordinuar.

Një hotel me licencë pune, për të bërë biznes duhet ti plotësojë këto kushte minimale të mbrojtjes nga zjarri:

1. Shtigjet për evakuim, në çdo holl të etazhës duhet të janë të pashme skemat e evakuimit në rast rreziku.
2. Zbulimit i hershëm i zjarrit duhet të plotësohet nga një koncept i kontrollit të projektuar mirë, përmes sistemit të zbulimit të zjarrit.
3. Në zjarret kulminante apo në shpërthim të plotë, kanalet e ashensorëve mund të marrin rolin e oxhakut. Andaj, ashensorët në këto raste nuk duhet përdorë. Sidoqoftë, përdorimin e tyre mund megjithatë të rekomandojnë zjarrfikësit, si dhe për të transportuar materiale të ndryshme për emergjencë.
4. Hoteli duhet të disponojë me infrastrukturë adekuate në lidhje me mbrojtjen nga zjarri. Sidomos në hotele të mëdha dhe luksoze ku domosdo duhet të ketë hapësira të posaçme të monitorimit nga fatkeqësitë natyrore dhe keqpërdorimi.

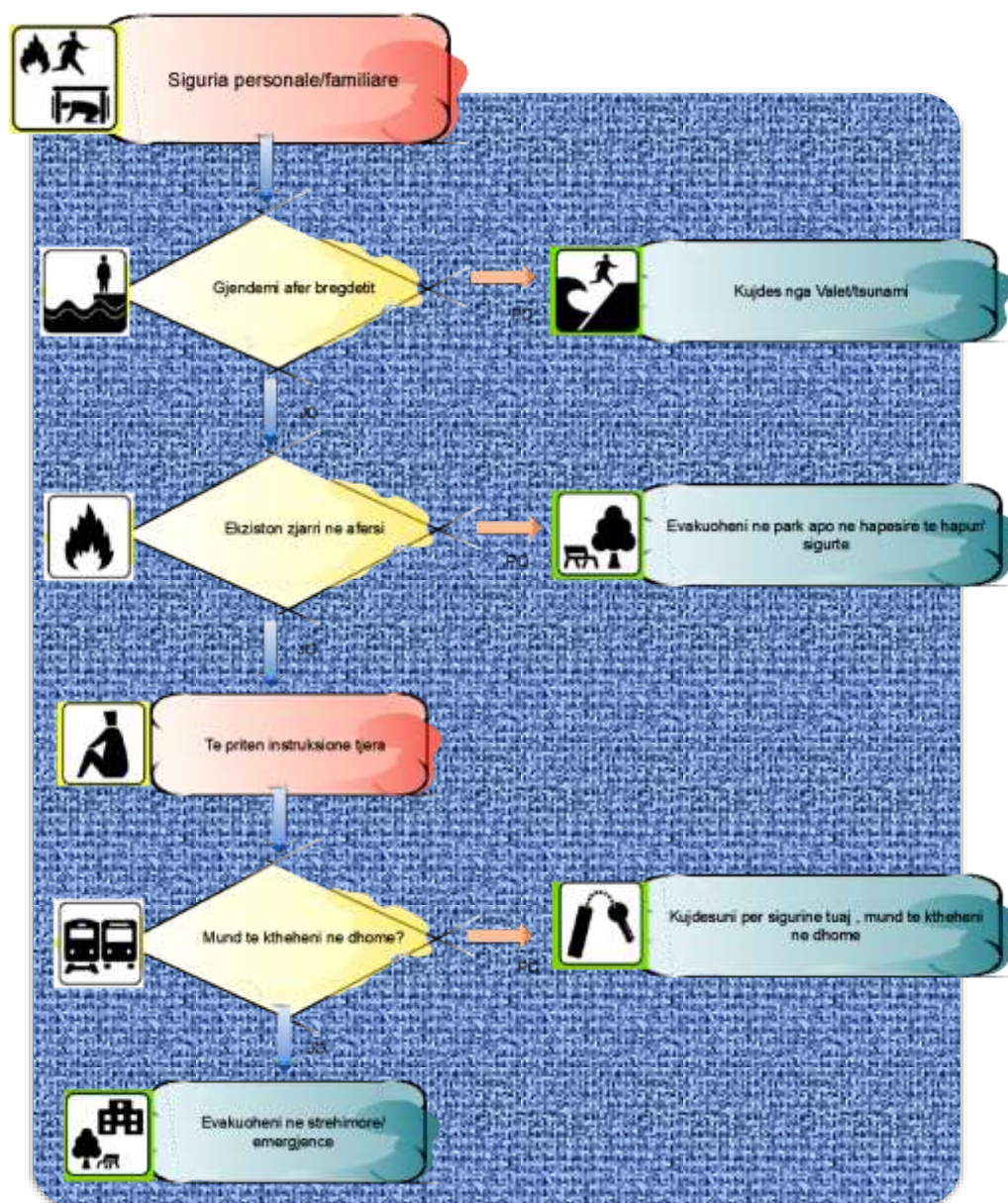
Figura 172. Plani i evakuimit në Hotel.

(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Rregullat e Hotelit në raste të jashtëzakonshme dhe si të veprojmë:

Rregullat e hotelit janë udhëzime të menaxhimit ose marrëveshje midis mysafirëve dhe hotelit. Zakonisht këto udhëzime japën së bashku me kartelën e regjistrimit të mysafirëve, i cili nënshkruhet nga mysafiri në kohën e check-in.

Përveç kësaj një kopje e rregullave dhe e udhëzuesit gjithmonë mbahet në të gjitha dhomat e fjetjes për ta lexuar dhe për ti kuptuar politikat e menaxhimit të hotelit. Kjo mund të përfshijë edhe rregulla tjera të cilat ndiqen nga vendimet e qeverive lokale apo komisioneve të ndryshme me kompetenca vendimmarrëse ligjore.

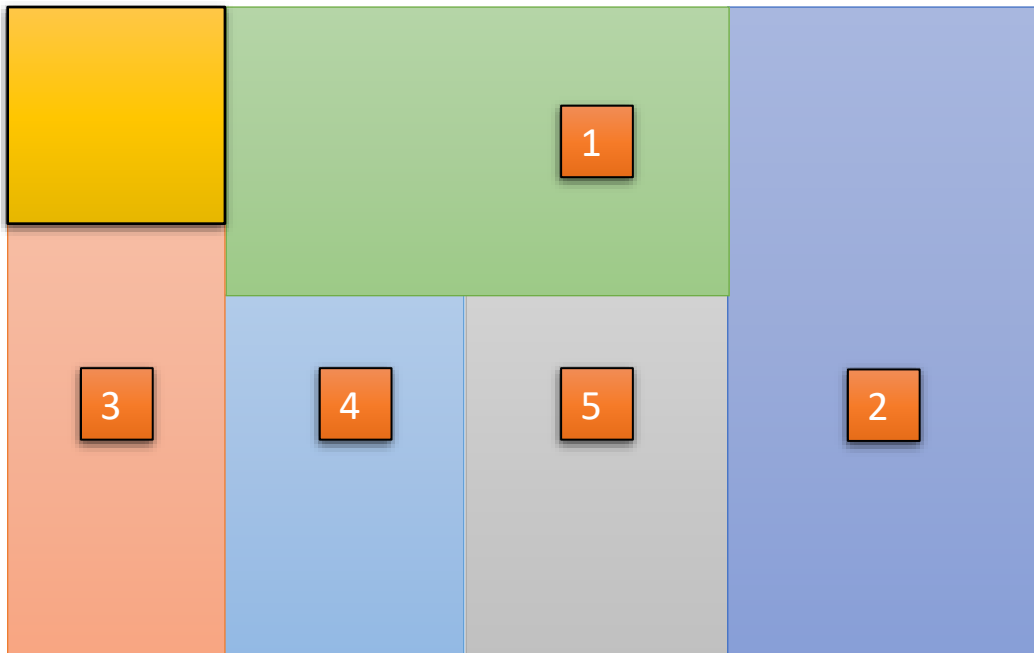

Figura 173. Plan diagrami i veprimit në rast rreziku, skemë algoritmi (Burimi): Bujar Bajcinovci, 2016.

KAPITULLI X

RESTORANET - VIZURAT

Figura 174. Diagrami i tavolinave, zonat shërbyese në restorant.
(Burimi): Bujar Bajçinovci, 2016.

Figura 175. Asiate, Mandarin Oriental, New York
(Burimi): Kathy YL Chan, 2014. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

10.1

Caldera, Santorini, Greqi

Figura 176. Fira, natën. Santorini. Greqi

(Burimi): Aurimas, 2009. E licensuar nga Creative Commons Attribution ShareAlike 2.0 Generic

Figura 177. Fira, natën. Santorini. Greqi

(Burimi): Gabriela Fab, 2014. E licensuar nga Creative Commons Attribution ShareAlike 2.0 Generic

10.2 Shangri-La, Sydney, Australi

Figura 178. Cafe Mix gafore Singapori. Shangri-La, Sydney. Australi
(Burimi): insatiablenunch, 2015. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Figura 179. Pamje nga Shangri-La, Sydney. Australi
(Burimi): DGriebeling, 2014. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

10.3 The Rock, Zanzibar

Figura 180. Rock restoranti, Zanzibar
(Burimi): Rod Waddington, 2012. E licensuar nga Creative Commons Attribution ShareAlike 2.0 Generic

Figura 181. Rock restoranti, Zanzibar
(Burimi): Rod Waddington, 2012. E licensuar nga Creative Commons Attribution ShareAlike 2.0 Generic

10.4 Elounda Beach Hotel & Villas. Kretë. Greqi

Figura 182. Veghera bar, natën. Elounda Beach Hotel & Villas
(Burimi): Katja Hasselkus, 2014. Public Domain Mark 1.0

Figura 183. Veghera jetty bar, natën. Elounda Beach Hotel & Villas
(Burimi): Katja Hasselkus, 2014. Public Domain Mark 1.0

10.5

Restorante të ndryshëm

Figura 184. Enterieri, A Cevicheria. Portugali
(Burimi): Comer o Mundo, 2014. E licensuar nga Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0 International

Figura 185. Enterieri, Chateau Castigno Assignan
(Burimi): Albertopedrini, 2015. E licensuar nga Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0 International

Figura 186. Seri Angkasa Restoranti, Kedah Malaysia

(Burimi): Elviz Low, 2012. E licensuar nga Creative Commons Attribution ShareAlike 2.0 Generic

Figura 187. Star Vista Restoranti, Singapur

(Burimi): Erwin Soo, 2013. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Figura 188. Pangkor Laut Resort, Malejzi

(Burimi): Phalinn Ooi, 2012. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Figura 189. Le Roof, Caledonia e Re

(Burimi): Michael Coghlan, 2015. E licensuar nga Creative Commons Attribution ShareAlike 2.0 Generic

Figura 190. Lokal polifunksional, Etiopi

(Burimi): SarahTz, 2015. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Figura 191. Koloriti në Restoran , Etiopi

(Burimi): SarahTz, 2015. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Figura 192. Vizurat bregdetare, Dubrovnik. kroaci
(Burimi): SarahTz, 2014. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Figura 193. Ushqim në kalim, fruta deti. Milazzo, Sicili
(Burimi): SarahTz, 2015. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Figura 194. Venetian Macao Resort Hotel, Makao.

(Burimi): Dennis Wong, 2009. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Figura 195. Nhow, Hotel. Berlin

(Burimi): K.H.Reichert, 2015. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

KJO FAQE ËSHTË LËNË QËLLIMISHT E ZBRAZËT!

KAPITULLI XI

HIGJIENA

Turizmi është duke u zhvilluar me hov të madhë, sidomos këtu tek ne në Kosovë dhe në Shqipëri jemi dëshmitarë për një turizëm të zhvilluar me bashkëatdhetarët tanë të cilët vazhdimisht janë duke ardhë për të na vizituar.

Po higjiena e përgjithshme? Çfarë duhet të pritët nga tualetet e hotelit? Tualetët në hotele duhet të sigurojnë hapësirë të mjaftueshme në mënyrë që të ketë vend për mysafirët për të lëvizur përreth dhe të janë të sigurta, të jenë vende të pastëra. Këto janë kërkesat më të shpeshta të mysafirëve, kurse hotelet janë gjithmonë në kërkim të plotësimit të këtyre standardeve.

11.1 KERKESAT

Janë bërë shumë hulumtime në këtë drejtim dhe me intervista me mysafirë të rastit, ku janë identifikuar disa shqetësime dhe faktorë relevant të cilët ndikojnë në plotësimin e kërkesave sipas standardeve, të përkufizuara si më poshtë:

- ➔ Shqetësimi në lidhje me pastërtinë dhe mikrobet.
- ➔ Shqetësimi në lidhje me privacinë.
- ➔ Shqetësimi në lidhje me pajisjet minimale
- ➔ Shqetësimi për sigurinë dhe sendet personale.
- ➔ Pritshmëritë në lidhje me lëhtësi, afërsi dhe qasje në tualete.

Realisht, një vizitë në një tualet është një nga nevojat e duhura fiziologjike të njeriut, dhe kjo nevojë është e përditshme. Vazhdimisht mysafirët mendojnë dhe janë të ngarkuar në lidhje me udhëtimin dhe destinacionin e kërkuar. Prandaj trendet për një tualet të mirë, në fokus të projektimit arkitektonik duhet ti plotësojnë disa kushtë themelore funksionale, sikurse: Dyert e tualetëve duhet hapur mundësisht pa prekje, (në disa raste dyert mund të hapën vetë), materializimi dhe trajta e tyre të jetë me sa më pak kthesa dhe devijime, madhësia e nyjeve sanitare të jetë adekuate, mbeturinat mundësisht të jenë të fshehura nga pamja direkte, higjiena në nivel të lartë, tharëse automatike të duarve, ventilim të mirë dhe adekuat. Trendi më i madh në dekadën e fundit ka qenë në shërbim dhe kujdes të konsumatorëve. Pothuajse çdo hotel ka disa metoda për të realizuar sondazhë, komente dhe sygjerime nga mysafirët. Poenta do të ishte në përmirësimin e të gjeturave dhe vërejtjeve nga ana e tyre.

Turizmi është një servis i madhe dhe gjigand, çdo përmirësim në kualitet dhe në komfort të mysafirët, reflektohet më të ardhura shtesë financiare. Duke pas gjithmonë në dijeni se numri bën shumicën, atëherë një shërbim i mirë i hotelit reflektohet direkt në të hyrat buxhetore.

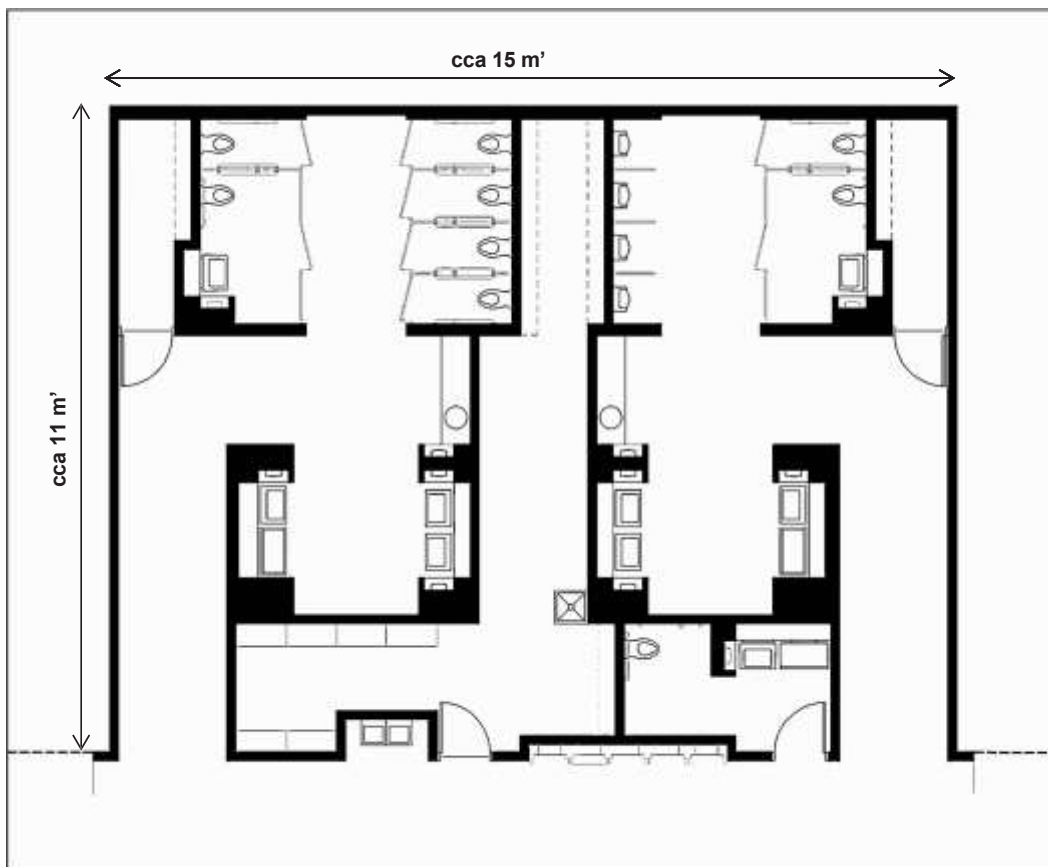

Figura 196. ZEN
Banjo, Stackelberg
Hotel Tallinn
(Burimi): Unique Hotels,
2009. E licensuar nga
Creative Commons
Attribution ShareAlike 2.0
Generic

Figura 197. Tualeti
(Burimi): Andrew
Woodvine, 2010. E
licensuar nga Creative
Commons Attribution
ShareAlike 2.0 Generic

Figura 198. Një shembull planimetrie të tualetit, afërsisht: 12 m² për njësi harxhuese
(Burimi): Federal Aviation Administration, 2015. ACRP, report 130. USA

Figura 199. Planimetria e tualetit
(Burimi): Federal Aviation Administration, 2015. ACRP, report 130. USA

Figura 200. Tualet Holiday Inn Express San José Airport. Costa Rica (Burimi): *Holiday Inn Express*, 2014. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Figura 201. Tualet Junior Suites with Lake view (Burimi): *Hotel de la Paix Genève*, 2012. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Figura 202. Tara Angkor Hotel. Kamboxhia
(Burimi): Tara Angkor Hotel, 2012. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Figura 203. Tualet Air New Zealand Business lounge, Sidnej
(Burimi): jeaneem, 2006. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Figura 204. PISOARËT NË OAKLAND AIRPORT
(BURIMI): D Coetzee, 2012. E licensuar nga Public Domain CC0 1.0

Figura 205. TUALET NË AEROPORTIN NARITA, TOKIO.
(BURIMI): Jorge Cortell, 2008. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

11.2 BARAZIA GJINORE

New York-u zhduk dallimet gjinore për WC-të. “Ligji i të Drejtave të Njeriut në New York kërkon që individët të lejojnë të përdorin objektet e ndara, si WC apo dhomat e zhveshjes, dhe të marrin pjesë në programet e vetme-gjinie, në përputhje me gjininë e tyre, pa marrë parasysh gjininë e tyre të caktuar në lindje, anatomi , histori mjekësore, e pamje”²⁶ ”All Gender”

Figura 206. Banjo për Të gjithë

(Burimi): Jess Andrews, 2015. E licensuar nga Creative Commons Attribution 2.0 Generic

²⁶ <http://gazetabolic.com/new-york-u-zhduk-dallimet-gjinore-per-wc-te/>

KJO FAQE ËSHTË LËNË QËLLIMISHT E ZBRAZËT!

LITERATURA

1. Abel, C.(2004). *Architecture,Technology and Process*. Oxford, UK: Elsevier
2. AD.(2011). *Architectural Design. Experimental green strategies*. 2011.
3. Audi, R. (2011). *Epistemology*. London, UK. New York. USA : Routledge. Tailor & Francis Group.
4. Agjencia e Statistikave të Kosovës. *Popullsia e Kosovës 2014*. 2015.
5. Asociacioni i Komunave të Kosovës. *Deklaratë parimore: Planifikimi urban dhe rural*. 2010.
6. Batty, M., Torrens M.P. (2005). *Modelling and prediction in a complex world*. London, UK. Salt Lake City, USA : Elsevier.
7. *Bavarian Climate Program 2020*. München:Bayerisches Staatsministerium für Umwelt und Gesundheit (StMUG) : http://www.bcn.cat/climatechange/docs/klimaprogramm2020_en_05_2009_ba.pdf. Maj/2011.
8. Bajçinovci, B., Thaçi, K. (2016). *Heritage and Artistic Boon: Valuing Prizren Castle*. Journal of Science, Humanities and Arts. JOSHA. ISSN: 2364-0626. Vol. (3), Is. 5. 2016. DOI: [10.17160/josha.3.5.228](https://doi.org/10.17160/josha.3.5.228)
9. Bajçinovci, B., Jerliu, F. (2016). *Integrated Design as an Evolutive Transdisciplinary Strategy*. European Journal of Technology and Design, Vol. (13), Is. 3: pp. 90-98. 2016. DOI: [10.13187/ejtd.2016.13.90](https://doi.org/10.13187/ejtd.2016.13.90)
10. Bajçinovci, B. (2016). *Challenges of Architectural Design in relation to Environment and Air Pollution. A Case study: Prishtina's first public parking Garage*. Journal of Science, Humanities and Arts. JOSHA. ISSN: 2364-0626. Vol. (3), Is. 7. 2016. DOI: [10.17160/josha.3.7.254](https://doi.org/10.17160/josha.3.7.254)
11. Bajçinovci, B. (2016). *Hybrid Structures as a Symbiotic Bond of Art and science*. Journal of Science, Humanities and Arts. JOSHA. ISSN: 2364-0626. Vol. (3), Is. 5. 2016. DOI: [10.17160/josha.3.5.233](https://doi.org/10.17160/josha.3.5.233)
12. Bajçinovci, B., Jerliu, F. (2016). *Urban Resettlements and Environmental Engineering as a Context for Human Development. A Case Study: Hade*. Journal of Applied Engineering Sciences, Vol. 6(19), Is. 2/2016, Art. No. 203, pp. 7-14. 2016. DOI: [10.1515/jaes-2016-0011](https://doi.org/10.1515/jaes-2016-0011)
13. Bajçinovci, B. (2016). *Architectural Conceptual Design – the Sustainable Shopping Malls Structures*. European Journal of Technology and Design, Vol. (14), Is. 4: pp. 136-143. 2016. DOI: [10.13187/ejtd.2016.14.136](https://doi.org/10.13187/ejtd.2016.14.136)
14. Bajçinovci, B., Jerliu, F. (2016). *Achieving Energy Efficiency in Accordance with Bioclimatic Architecture Principles*. Environmental and Climate Technologies. Vol. (18), pp. 54-63. 2016. DOI: [10.1515/rtuect-2016-0013](https://doi.org/10.1515/rtuect-2016-0013)
15. Bajçinovci, B., Thaçi, K., B. Q. Bajçinovci (2016). *Architectural Reflection on Italo Calvino's Invisible Cities*. Journal of Science, Humanities and Arts. JOSHA. Vol. (4), Is. 1. 2017. DOI: [10.17160/josha.4.1.261](https://doi.org/10.17160/josha.4.1.261)
16. Bajçinovci, B., Jerliu, F. (2016). *Complexity of Iterative Model - Architectural Integrated Design as an Evolutive Transdisciplinary Strategy. Case Study: A City Without a River*. Journal of Science, Humanities and Arts. JOSHA. ISSN: 2364-0626. Vol. (4), Is. 1. 2017. DOI: [10.17160/josha.4.1.264](https://doi.org/10.17160/josha.4.1.264)

17. Bajčinovci, B. (2017). *Ecological Factors Regarding to the Site Selection and Architectural Design of Parking Garages*. European Journal of Technology and Design, Vol. (5), Is. 1. 2017. DOI: [10.13187/ejtd.2017.1](https://doi.org/10.13187/ejtd.2017.1)
18. Bajčinovci, B., Jerliu, F. (2016). *The Concept of “Modelarium” and its Impact on Creativity and Artistic Education*. Review of Artistic Education, Vol. (14), Is. 1. 2017. DOI: [10.1515/rae-2017-0030](https://doi.org/10.1515/rae-2017-0030)
19. Bajčinovci, B., Jerliu, F. (2017). *Impact on pollution and Urban liveability – Abandoned Quarries*. Pollution Research, Vol. (36) , Is.1: 23-28.
20. Bajčinovci, B., Bajčinovci, U., B. Q. Bajčinovci. (2017). *Aloft Metabolism: A Juncture of Architecture Future Design*. European Journal of Technology and Design, Vol. (5), Is. 1: 14-19. DOI: [10.13187/ejtd.2017.1.14](https://doi.org/10.13187/ejtd.2017.1.14)
21. Blomley, N. (2004). *Unsettling the City: Urban Land and the Politics of Property*. London, UK. New York. USA : Routledge. Taylor & Francis Group.
22. Booth, W., Colomb, G., Williams, J. (2008). *The Craft of the Research*. Chicago & London: The University of Chicago Press.
23. Brown, I., Brown, I. R. (2003). *Quality of Life and Disability*. An Approach for Community Practitioners. London, UK. New York. USA : Jessica Kingsley Publishers.
24. CAA. (2006). *An Architect’s Guide to Designing for Sustainability*. Edgware. UK:Commonwealth Association of Architects.
25. Cadima, P. (2007). *An integrated building design approach*. European Commission. EACI. Brussels, Belgium:Executive Agency for Competitiveness and Innovation. 6.
26. CHwB., European Union Special Representative Office (2011): Cultural Heritage without Borders Prizren. Kosova. 49.
27. Clayton, S., Opotow, S.(2003). Identity and the Natural Environment, *The Psychological Significance of Nature*. London, UK : MIT Press.
28. Dennis, A., Wixom, H. B., and Roth, M. R.(2009). System Analysis and Design. Fourth Ed.Hoboken, New Jersey: Wiley & Sons, Inc.
29. Deutsch, R.(2011).*BIM and Integrated Design*. Hoboken, New Jersey:Wiley & Sons, Inc.
30. Downton, P. (2009). *Architecture and Cities for a Changing Climate*. Collingwood, Australia:Springer.CSIRO Publishing.
31. Eastman, C. (2009). Building Information Technology: Digital Building Lab@Georgia Tech. <http://bim.arch.gatech.edu/?id=402>. 2011.
32. Eastman, C., Teicholz, P., Sacks, R., Liston, R. (2008). *BIM Handbook: A Guide to Building Information Modeling for Owners, Managers, Designers, Engineers and Contractors*. Hoboken, New Jersey:Wiley & Sons, Inc.
33. Ed. Banister D.(Eds).(2005). *Transport and Urban Development*. London.UK: Taylor & Francis. E & FN Spon, an imprint of Chapman & Hall.
34. Ed. Clayton, S., Opotow, S. (Eds).(2003). *Identity and the Natural Environment, The Psychological Significance of Nature*. London: MIT Press.
35. Ed. Quatman. W., Dhar, R.(Eds).(2003). *The Architect’s Guide to Design-Build Services*. American Institute of Architects. New Jersey & Canada: John Wiley & Sons. Inc.
36. Ed. S. William et al.(Eds).(2005). *Understanding the Global Dimensions of Health*. New York, NY: Springer.

37. Ed. Wilson, A.(Eds).(2001). *Greening Federal Facilities.*, Brattleboro, Vermont: U.S. Department of Energy.
38. EU. (2004). Architect's Council of Europe. Architecture and Quality of Life, Bruxelles, Belgium: EU.
39. Evans S. D.; Schmalensee, R.(2007). *Catalyst Code: The Strategies Behind the World's Most Dynamic Companies*, Harvard : Harvard Business School Press.
40. Gallo, C., sala, M., Sayigh. M.(Eds).(1998). *Architecture : Comfort and Energy*. Oxford, UK : Elsevier.
41. Gharajedaghi J.(2006). *Systems Thinking.Managing Chaos and Complexity*.London. UK : Elsevier.
42. Hadorn, H. G. et al.(2008). *The Handbook of Transdisciplinary Research*. Zurich.Switzerland : Springer.
43. Highmore, B. T.(2010)*Ordinary Lives: Studies in the Everyday*.London, UK. New York. USA : Routledge. Tailor & Francis Group.
44. Ibrahim, R., Fruchter,. R., Sharif, R. (2007, November). International Journal of Architectural Research. *Framework for a cross-border transdisciplinary design studio education.*, 100(03).
45. I. Krasniqi, G. Latifi. (1982).*Teknika e tensioneve te larta*. FET, Universiteti i Prishtinës.
46. Kargon, R.,Molella, A.(2008).*Invented Edens*. Invented-Cities of the Twentieth Century. Cambridge, Massachusetts : Massachusetts Institute of Technology.
47. Krasniqi, Fejzullah. Selimaj, R., Malsiu, I.(2004). *Instalimet Makinerike*. Universiteti i Prishtinës.
48. Krasniqi, Fejzullah.(2000). *Ngrohja dhe klimatizimi-II*. Universiteti i Prishtinës.
49. Kwok G.A. et al.(2007). *Environmental strategies for schematic design*. Oxford. UK : Elsevier.
50. Lawson B.(2005). *How Designers Think*. Oxford. UK :Elsevier.
51. Lebel J.(2003). *Health, An Ecosystem Aproach*. Canada : IDRC.
52. Lee, G., Sacks, R., and Eastman, C. M. (2006). *Specifying parametric building object behavior (BOB)for a building information modeling system*. Automation in Construction, 15(6), pp.758–776.
53. LEED. (2011). U.S. Green Building Council, standard certificates : USA.
54. Lyons, P., Doucek, J. H. (2010). *The Disssertation*. Oxford, UK : Oxford University Press.
55. Mallgrave, F. H.(2010). *The Architect's Brain : Neuroscience, Creativity, and Architecture*. Chichester, West Sussex, UK : Wiley Blackwell, Wiley & Sons,
56. Margolis, L., M., Robinson, A.(2007). *Living Systems : InnovatIve MaterIals and technologies for landscape archItecture*. Berlin, Germany:Birkhäuser Verlag AG.
57. Mega, P. V.(2010). *Sustainable Cities for the Third Millennium: The Odyssey of Urban Excellence*. New York, Dordrecht, Heidelberg, London : Springer.
58. Meijer, F., Visscher, H., Sheridan L.(2002). *Building regulations in Europe*. I. Nederlands :Delft Uni. pp. 6-188.
59. Ministria e Energjisë dhe e Minierave, (2008). Raport
60. MMPH/AMMK – Instituti për Planifikim Hapësinor, 2013. Parku Kombëtar “Sharri” Plani Hapësinor.
61. OECD (2010), *Cities and Climate Change*. Paris, France :OECD Publishing.
62. OGC, CABE,(2002). *Improving Standards of Design: in the Procurement of Public Buildings*. London,UK:OGC. 24.

63. OPR. (2007). ASHRAE. *Energy Efficiency and Environmental Sustainability. ASHRAE Standard 90.1-2004*. Atlanta, USA :ASHRAE.
64. Orr W. D. (2002). *The Nature of Design*. Oxford, UK :Oxford Uni. Press.
65. Phillips C.(2009). *Health Economics, What is a QALY*. Sec. Ed. Swansea University. UK :Hayward Medical Communications.
66. Piotrowski, A.(2011). *Architecture of Thought*. Minneapolis, USA : University of Minnesota Press.
67. Profili i Sektorit të Turizmit, 2014. Ministria e Tregtisë dhe Industrisë. Financuar: MPJ. Finlandës.
68. Projekti PUP, Prishtinë. (1987). *Projeksioni Prishtinës 2000*.
69. 7Group, Reed, B., (2009). *The Integrative Design Guide to Green Building*. New Jersey, USA & Canada : John Wiley & Sons. Inc.
70. Samuelsson, L. (2008). *The moral status of nature*. Umeå, Sweden : Umeå University.
71. Shedroff, N.(2009). *Design Is the Problem, The Future of Design Must be Sustainable*. Brooklyn, NY. USA : Rosenfeld Media.
72. Smuts, J. (1927). *Holism and Evolution*. London, UK: McMillan and Co Limited.
73. Spruce, B. D., Tresher, T.(Eds).(2008). *The Land has Memory: Indigenous Knowledge, Native Landscapes, and the National Museum of the American Indian* : The University of North Carolina Press. Smithsonian.
74. Terzidis, K.(2006). *Algorithmic Architecture*. Oxford, UK : Elsevier.
75. The Travel & Tourism Competitiveness Report 2009. World Economic Forum. 2009.
76. Tomlinson, B.(2010). *Greening through IT. Information Technology for Environmental Sustainability*. Cambridge, Massachusetts: Massachusetts Institute of Technology.
77. ThyssenKrupp Elevator AG, Elevator Technology Backgrounder. 11/2014. Press Release.
78. UAE. Abu Dhabi.(2001). *The Reality of Future Energy*. Abu Dhabi : Masdar Publishing.
79. UK. RIBA. (1965).The Royal Institute of British Architects. *Architectural Practice and Manual*. London, UK : RIBA British Architectural Library.
80. UNMIK., MER. (2006).
81. Udhëzues i Planifikimit dhe i projektimit të zonave për turizëm në Mal të Zi, 2015.
82. Quaschnig, V. (2005). *Understanding Renewable Energy Systems*. London, UK : Earthscan.
83. WHO, Europe., Marttuzi M. et al,(2006). *Health impact of PM10 and ozone in 13 italian cities*. Copenhagen, Denmark :WHO Regional Office for Europe.

© Prof.Ass.Dr. Bujar Bajçinovci
2017